Refik Sönmezsoy

Bu kitap
Kervan Kitapçılık Tesislerinde
hazırlanmış ve basılmıştır.

ALINTERİ TACİRİ

Refik Sönmezsoy

İKİNCİ BASKI
İstanbul 1978

RAHATSIZ EDİCİ BİR MANŞET

Gecenin karanlığı yerini aydınlığa bırakalı hayli olmuştu. Pencereden süzülen gün ışığı, odanın loşluğunda tek başına oturan adama güçlükle ulaşıyordu.

Her zaman asıktı yüzü. Keçi melemesini andırır sesi ile güldüğünü gören, ya da işiten kişilerin sayısı pek azdı. Abus çehrenin otorite kurmada önemli unsur olduğuna inanırdı. Bazen bu suratsızlığı kendini beğenmişlikle yorumlanırdı. Kötümser karakterinin, çevresinde neşeli kimseleri görmeye tahammülü yoktu. Köylü alışkanlığı, uzun süren şehir hayatına rağmen, üzerinden silinmiş değildi. Kuşkucuydu. Akıllı olmaktan çok, kurnazlığı ile övünürdü. "Kimse bana kazık atamaz" derdi. Onunla ilk defa tanışanlar, bu şişinmesini ağızından duymasalar bile gözlerindeki ifâdeden okurlardı. İş hayatına atılmış olsaydı başarılı bir tüccar olabilirdi. Ancak, o sendika ağalığına demir atmıştı. Doğrusu iyi de yapmıştı. Para açısından sıkıntıyı gerilerde bırakalı yıllar olmuştu. Fakat yoksul günlerinin alışkanlıkları halâ eylemlerinde hükümrandı. Her türlü masrafını başkalarının

kesesinden gördürmeye bayılırdı. Sigara tiryakisi olduğu halde para verip, bir tombalıcıdan yabancı sigara aldırdığı vâki değildi. Avantadan içerdi. Sigara kaçakçıları ile dostluğu ve işbirliği, kazancını arttırması yanı sıra sigara ihtiyacını da bedavadan karşılamasına yardımcı olmuştu. Tüccar olsaydı para kazanacaktı. Sonra da bu para ile ün satın alma peşinde koşacaktı. Fakat o, üne de bedavadan kavuşmayı başarmıştı. Sendikacının ağası olmuş, hem paraya hem de üne ulaşmıştı. Artık tepedeki adamdı. İkinci kahvesini de bitirmişti. O sırada kapıya vurmadan içeriye giren yardımcısı, daldığı düşüncelerden onu ayırdı.

– Hayrola ?

Odaya giren, teklifsizliğe giden yola adımını atmış bir edâ ile cevap verdi:

– Bugünkü gazeteleri okudun mu başkan?

– Yo, kız getirmemiş. Ne var ki?

– Sizden bahsediyorlar,

Yardımcısının pos bıyıkları sebebi ile karanlık yüzünün asıklığını gürmüş ve gazetenin kendisinden hayırla bahsetmediğini anlamıştı. Kuşkucu kişiliği kaderini, sevincini belli etmede onu her zaman frenlemişti. Bu bakımdan yardımcısının endişeli açıklaması karşısında şaşırmadı. Telâşlanmadı. Mikrofonsuz konuştuğunda dinleyeni rahatsız eden o mızmız sesi ile sordu.

– Ne yazıyorlar?

Bir yandan da uzandı. Yardımcısının deste edip, hazırladığı gazeteleri aldı. İlk baktığı gazetenin manşeti canını sıkmaya kâfi gelmişti. Haber pek iç açıcı değildi. Gazete manşeti her zaman korktuğu sonunun başlangıcına işaret ediyordu. Yokluk edebiyatı yaparak üne ve servete kavuşmuştu. Tepedeki yerinden memnundu. Gazete haberi onun tepetaklak olmasına se-

bep olabilirdi. Devrimbaz Federasyonu Başkanı olarak, yoksul işçilerin bayraktarlığını yaparken, gazete kalkmış kendisine ait hanlardan, apartmanlardan, çiftliklerden söz ediyor, pişmiş aşa su katıyordu.

Gazetede açıklanan malvarlığı devede kulaktı. Önemli sayılmazdı. İlk düşündüğü bu olmuştu. Ancak, olayların o güne kadar kendi lehine gelişmesi ile güçlenen güveni, hatırına gelen diğer düşüncelerle sarsılmaya başladı. Kendisine omuz verenler ve işçiler ona bu kadarını bile çok göreceklerdi...

Tepeye ulaşmada gücünü işçiden almış bir lider değildi. Sol'un cazibesine kapılmış aydınlar, bilimsel sözcükler arasında kendilerine hayali bir dünya yaratmayı ümit eden bir kısım marksist grupların gözünde ezilen, sınıf kavgası yapan işçinin simgesi olmuştu.

O, sınıfsal mücadele, marksist öğreti sloganları ile kavgacı niteliğini ortaya atarken, taraftarlarının gözünde liderlik tahtına kurulmuş, diğer yandan çıkarcı diye hücum ettiği çevrelerle de iş ortaklığı kurmayı becermişti. Bu çift yanlı eylemi, bir kanattan şöhreti getirmiş, diğer kanattan ise dünyalığını sağlamıştı. İşçinin sınıf kavgası bayraktarlığını yaparken, o çoktan devamlı hücum ettiği varlıklı sınıfa transferini yapmıştı. Bu durumunun duyulmasını istemezdi. Doymak bilmez mülk düşkünlüğü, onu her geçen gün daha cüretkâr davranışlara sürüklemişti. Milyonlara doyamamıştı. Daha da zenginleşecekti. Haber müthiş canını sıkmıştı. Neşriyat, kendisine altın yumurtlayan tavuğun ölüm fermanını uzatıyordu... İfşaatı önlemesi lâzımdı. İlk tedbir, bu konuda daha fazla yapılacak açıklamalara mâni olmaktı.

Rakiplerini daima Amerikan sendikacısı diye suçlamıştı. Fakat kendisi Amerikan sendikacılığını benimsemişti. Mafia'ya benzer bir teşkilâtla, hem kendi-

sini, hem de avanesini milyoner etmişti. Arkadaşlarından kendisine kötülük geleceğini ummuyordu. Kalkınma ise, birlikte başarmışlardı. O'nun korktuğu dâvasına samimiyet ve içtenlikle inananlardı. Her fedakârlığı yapan bu inananlar kitlesiydi. Vurucu güç onlardı. Eza çeken, icabında kanlarını dökme pahasına mücadele veren hep onlardı...

"Mülkiyet hırsızlıktır" ya da "Servetin kaynağında gayrimeşruluk" yatar sloganını benimser görünmüş, baldırı çaplıklıktan bugünkü duruma yükselmişti. Bu yükseklikten de kolay kolay düşmeye niyeti yoktu. Aklına çeşitli fabrikalarda kurduğu ortaklıklar geldi. Bu durumunu bilemezlerdi. Gazete de bilemezdi. Bilse bile yazamazdı. Patronlar da onu harcamak istemezlerdi. Tezgâhını çok iyi kurmuştu. İtiraf etmedikçe kimse gerçek servetini tesbit edemezdi. Hele Cenevre'ye kadar uzanan büyük iş, hatırlarına bile gelmezdi kimsenin...

"Sendikaların mâli gücü gizli tutulmalıdır. Hükûmet sendikaların hesabına asla burnunu sokmamalıdır. Aksi halde işverene sendikanın güçsüzlüğünü gammazlar, grevleri etkisiz hale sokar" görüşünü daima ileriye sürmüştü. Yıllarca da bu masum ve haklı görünüşlü, görüşün meyvalarını toplamıştı. Denetimden uzak kalmış, dilediği şekilde hareket etme imkânı bulmuştu. Denetimden uzak kalmış, dilediği şekilde hareket etme imkânı bulmuştu. Sendikasına gelen dış yardımlardan kendi kasasına akan komisyonları hatırladı. Doğrusu dış kaynakları inandırmıştı. Türkiye'deki işçi hareketlerini kontrole heveslenen dış kaynaklar, bu amaçları için hayli para yardımında bulunmuşlardı. Onlara "Hükûmetlerin dikkatinden bu yardımları kaçırmamız şarttır." demişti. Neticede O'nun hesabına Cenevre bankalarına bu yardımlar yatırılmıştı.

Gazete haberi, bu menfaat çarkını ona hatırlattı.

Haber keyfini kaçırmıştı. Ancak kurduğu düzenin sağladığı imkânları düşündükçe zekâsını ve becerisini tebrik etmekten kendini alamıyordu... O bir işçi imparatoru olmuştu. Dokunulmazlığı olan bir imparatorluğu vardı. Düşmanları bile, ona yardım etmeye mecburdular. Ayakta emrini bekleyen yardımcısını küçük gören bakışlarla süzdü. İçinden "Korkak herif" diye geçirdi. Hemende telâşlandı. Biz neleri atlatıp, buralara geldik. Bu engeli de aşarız.„ Düşmanları ile gizli pazarlıkları onun güvencesiydi. İstese bu haberi veren gazeteciyi duman ederdi. Edecekti de. Bakalım onunla uğraşmak nasıl olacakmış. Gösterecekti haberi yazanlara hanyayı konyayı.

O ki sendika ağasıydı. Ağalığın hakkını kullanacaktı. Cenevre'deki tezgâh işlemeye devam edecekti. Bu çark servetle birlikte garanti de sağlıyordu. Komünistlerin Türkiye'deki sol harekete yaptığı mali yardımların bir musluğu onun elindeydi. O işinde bile çift tarafa hizmet etmeyi bilmişti. Ne akıllı adamım„ ben diye düşündü. Solun emrine verilen yardımları, yurtdışında, dövize ihtiyacı olan varlıklı kişilerin, işadamlarının ya da kaçakçıların ihtiyacında kullandırmıştı. Bu kullanma iki yanlı işlemişti. Karaborsadan döviz aldıklarını sanan işadamları çok defa komünistlerin "Yardım ediyoruz" diye O'nun hesabına yatırdıkları paraları kullanmışlardı. Münih'te, Frankfurt'ta, Londra'da ihtiyaç duyduğu dövizi elde etmek isteyen işadamları bu paranın karşılığını Türkiye'de O'na ve avanesine fazlası ile ödemişlerdi. Kapitalist düzenin yıkılmasında kullanılacak yardım fonları bu düzenin koruyucularının istifadesine sunulmuştu. Bazıları itiraz etmişlerdi. Fakat bu itirazcıları susturmayı bilmişti. "Stalin' demişti. "Hedefine ulaşmak için banka soymadı mı? Biz de işverenlere karaborsadan döviz satarak kaynaklarımızı yükseltelim." Ancak karaborsada Türk pa

rasına çevrilen dövizlerin gerçek bedelini bir o, ve çetesi bilmişti. Alış-veriş faturasız olunca, onun tespit ettiği, miktar yardımlara sermaye olmuştu. Yarısı ise özel hesaba akmıştı. O açık hüviyeti ile ezilenlerden yana yaftası altında pek çok kesimde fazlası ile itibar görüyordu. Her ne kadar Marksistler adına işçi kesimini parselliyorsa da, kişisel inancını fazla dost meclislerinde açıklamaktan özel bir zevk alırdı. O'na göre, Türkiye'de komünist bir iktidar olamazdı. Bu inancı köylü karakterinden bir türlü sıyrılmamış olmasından ileriye geliyordu. "Türkler, Komünist olmazlar. İsteseler de olamazlar. Çünkü kuzey komşumuz bu rejimi benimsemiştir. Geleneksel Rus düşmanlığı, bu rejimin yerleşmesini önler. Ancak Almanlar Komünist olsalardı o vakit Türkiye'nin komünist olması işten bile değildir" derdi. Devrimbaz Federasyonu Başkanının Marksizmin Türkiye'deki yorumu daima bu düzeyde kalmıştı.

Tekrar gazetelere daldı. "Sağ basını küçümsemekle hata mı ettim" diye düşündü. Sonra kötü düşünceleri savmak istercesine telefona uzandı. Numaraları çevirdi. İşverenler cephesindeki ortağını aradı. ÇOK ELLİ grubu ile ilişkilerini yakından bilen İhsan konusunda endişelenmişti. Neşriyata İhsan'dan bir sızma olabilirdi. Telefonda cevap veren ses, İhsan'ın toplu sözleşme müzakeresi için İzmit'e gittiğini söylüyordu. Sıkıntısı artmıştı. Mızmız sesi ile kıza sordu:

– Ne vakit döner?

– Akşama eve döneceğini eşine bildirmemi söylemişti.

Telefonu kapattıktan sonra, tekrar gazetelere döndü. Neşesi iyice kaçmıştı. Bunu farkeden yardımcısı teselli etmek istedi.

– Yazar yazar susarlar. Kimse kılınıza dokunamaz. Hele bizimkiler bu gazeteleri okumazlar. Okusalar

da inanmazlar.

– Orası öyle de baksana, kardeşimle yaptığım işleri yazıyorlar. Bu işler çorap söküğüne benzer. Çözülmeye görsün. Bir uç yakalandı mı arkası gelir.

Yardımcısı sarı dişlerini teşhir eden bir sırıtışla, moral görevini ısrarla yürüttü.

– Meraklanma başkan, hem ben Ayhan'la da konuştum.

Başkan için Ayhan önemli insandı. Kafası cin gibi çalışırdı keratanın.

– Ne dedi?

– Başkanı tutmaya devam edeceğiz. Tasalanmasın. Fakat paniğe kapılıp, fazla açık vermesin dedi.

Yardımcı herşeyi açıkça naklettiğine pişman oldu. Başkanın paniğe kapılma konusunda tavsiyeye ihtiyacı yoktu. Ayhan'ın sözlerine içerlemesine rağmen aldırmaz görünen Başkan konuştu.

– Bak bu iyi haber. Hem beni tutmayacaklar da ne yapacaklar. Yerime koyacak adamları yok ki?

– O da öyle söyledi.

– Şimdi savunmamız kolaylaştı. Ben iki cepheden birden karşı hücuma hazırlanıyordum. Bu iyi oldu. Enayiler daha bir süre beni koruyacaklardır. Senin bir plânın var mı?

– Hatırıma ilk gelen şey, inkâr edelim diyorum. Gazeteye tekzip gönderelim. İftiradır diyelim. Solu kötülemek için çıkar çevreleri devrimbazları yıpratıyor diyelim.

– Doğru düşünmüşsün. Tedbirleri alana kadar inkâr edelim. Zaten ülkede çurçuna hâkim. Millet kime inanacağına şaşırmış durumda.

Birden aklına gelmiş gibi yardımcısına sordu.

– Sen hakkı huzurunu aldın mı?

Yardımcısı yılıştı.

– Dün 60 bin lira aldım.

Gülüşü ile bıyıkları arasından iyice gözüken kirli dişleri, karanlık yüzüne aydınlık verecek yerde sırtlanı hatırlatan bir havaya davetiye çıkarıyordu. Konuşmasına devam etti.

-- Hızır gibi yetişti Başkan.

- Mekanik İş Fabrikası'nda da sana iş düşüyor.

Şimdi yardımcısının zevkten gözleri de parlamaya başlamıştı. Tatlı adamdı şu Başkan. Eli sıkı olmasına sıkı idi. Fakat Allahı vardı. Herkese yağmada hisse vermeyi iyi biliyordu. Yardımcı, bu 60 bin lirayı Çamlık Otel'inde uzun süredir devam eden grevde, tarafları uzlaştırmak için kurulan uzlaştırma kurulunda işveren aracısı görevi yaptığından almıştı. Bir o kadar da sendikadan alması gerekiyordu. Fakat sendikadan bu parayı alamamıştı. Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmezdi. İki gün önce Çamlık Oteli'nin işvereni, işçi sendikası ile olan ihtilâflarını halletmek üzere yardımcıyı tarafsız aracı tayin etmiş ve o da hakkı huzur olarak 60 bin lirayı cebine koymuştu. Bir zamanlar bu tür hak kı huzurları Başkanla kırışırlardı. Ancak Başkan daha yüksek kazançlar peşinde koştuğundan artık bu kazançları yardımcısına bırakıyordu. Ayrıca yardımcı onbeş gün kadar önce de Terzi Sait'in otelindeki grevde işverenin tarafsız aracısı olmuş, bunun için de 30 bin lira hakkı huzur almıştı. Bu yüzden Başkana yapılan hücumlara müthiş bozuluyordu. Bu akşam avaneyi toplayacaktı. "Gericilerin hücumlarını" kınayacaktı. Bunda kararlıydı. Yapacağı masrafları nasıl olsa sendikanın misafir ağırlama hesabından çekebiliyordu. O'na kalsa bu şekilde yazı yazanları bir güzel dövmek lâzımdı. Pis faşistler, avantalarına taş koymak ne demekmiş anlarlardı. Fakat bu düşüncelerini bir türlü eyleme dönüştüremiyordu. Diğerleri izin vermiyorlardı. Kısasa-kısas diyorlardı. Sağ kamptaki bir gazateciyi dövdüğünde, sıra soldaki yoldaş gazeteciye

gelebilirdi. Bu yola kapı açıldığında ise nerede durulacağını şimdiden kestirmek mümkün olmazdı. Üniversitede kavgayı başlatanlar, şimdi isteseler bile bu kavgayı önleyecek gücü kendilerinde bulamıyorlardı.

Başkan ve yardımcısı bir açıklama hazırladılar. Herşeyi inkâr edeceklerdi. Yandaş gazeteler nasıl olsa düne kadar akladıkları kişiyi karalamaktan kaçınırlardı. Solcu gazeteler de yazmadıklarına göre, milliyetçi gazetelerin bu açıklamaları havada kalacaktı. Yandaşlar inanmak istemiyeceklerdi. Kaldı ki daha iki gün önce Divan Oteli'nde sol gazetecilerle kadeh kaldırmışlardı. Ayrıca hızlı solcu yazarlardan bir kıza da evlendiğinde çeyiz düzmüşlerdi. Bir diğeri de basın müşavirliği adı altında sendikadan maaş alıyordu. Teres'in işi aydan aya gelip sendikadan maaş almaktı. Sadece çalıştığı gazetede Başkanın lehine yazıları çıkıyordu. Herhalde o da eşek değildi ya, maaştan olmak istemezdi. Solcular içerisinde namuslu olanlar da vardı. Fakat "namus belâsı" diyeceklerdi. Düne kadar göklere çıkardıkları insanı, bir gün sonra yerin dibine batırmazlardı. Sol'un etkili gazetelerinden birinde köşe yazarı alan gazetciyi de kullanmak kabildi. Edebiyat aleminde söz sahibi olan bu solcu yazar, bir yandan Marksistlere köşesinden göz kırparken, babasından kalan milyonlarla geçkin yaşına rağmen hovardalıktan geriye kalmıyordu. Başkan'a adamı hatırlattı. Başkan yüzünü buruşturdu. O bile iğreniyordu adamdan. 12 Mart döneminde yurtdışına kaçan bir solcu profesör, genç ve güzel karısını bu gazeteciye emanet etmişti. Yaşlı hovarda, bu emaneti yatağında ağırlamakla kalmamış, sonra da evlenmek istemişti. Solcu yazar dostu ile evlenmesini sağlayacak boşanma için bir milyon lira ödeyeceğini önüne gelene söylüyordu. Yardımcısı Başkanın küçümsemesine aldırmadı. Konuşmasına devam etti.

– Dostu ile dün gece Divan'daydım. 2850 lira hesap ödedim. Ne söylersek yazar.

Yardımcısı dışarıya çıktığında, elinde Başkanın gazetedeki neşriyatı inkâr eden beyanatı vardı. Başkan, kapı yardımcısının arkasından kapanınca büyük ve alımlı masasının üzerindeki KENT sigara paketine uzandı. İçinden bir tane çekip aldı. Günde bir paketten fazla içmezdi. İki üç yıl öncesine kadar Birinci sigarası kullanırdı. Daha fazla tiryakiliğine hasisliği mani olurdu. Kıyamazdı paraya, sonra ağızlık aldı. Filitreli sigara pahalıydı. Bu yüzden ağızlığın, nikotinin vücuda girmesini önlediğini savunur oldu. Dinleyenler cimriliğin esas sebep olduğunu bilirlerdi de kızdırmamak için "Haklısın Başkan!" derlerdi. Kazandıkça cimriliği artmıştı. Öyle ki yıllarca otlakçılıkla geçinmişti. Yanında çalışanların filitreli sigaralarını kullanırdı. Sonunda filitreli sigaraya da alıştı. Samsun'da karar kaldı. Çay yerine içtiği Tarçın'la Samsun sigarasını tüttürmek pek zevkli oluyordu. Daha sonra Avrupa Samsun'undan başkasını içmez hale geldi. Yardımcısının kayınbiraderi Tekel'in Free Shop'unda çalışıyordu. Sigara ve viski kaçakçılığını Gümrükteki Tekel Satış Bürosunda değerlendiren Ekrem, Avrupa Samsun'undan Başkana bedavadan birkaç kartonu iki günde bir getiriyordu. Geçen günü bir karton Kent getirmişti. "Bu da fena değil" Başkan demişti. "Piyasada satılan Bulgaristan Kentidir işe yaramaz. Bu Avrupa menşelidir" Böylece Başkan Kent'ten de hoşlanmaya başlamıştı.

Başkan içkiyi de pek sevmezdi. Fakat sık sık Tarçın içerdi. Gençliğindeki tüberküloz hastalığı, sağlığının ihmâle gelmeyeceğine onu inandırmıştı. Eğer kusursa kadına çok düşkündü.

İhsan'ı mutlaka bulmalıydı. Kafasına takılmıştı İhsan... İşverenle boğuşmasının göstermelik olduğunu

İhsan biliyordu. Aralarındaki ilişkiyi o da açıklamazdı. Aptal değildi ya. Grev öncesi ve sonrası, işverenlerden sızdırılan paradan İhsan da hisse alıyordu. Zaten her grevden sonra birkaç yüzbin lira kazanmayı da o akıl etmişti. İhsan Avukattı. Ayrıca İşverenler Sendikasının da önemli yöneticilerinden biriydi. Onun İhsan'la çok eskilere giden bir dostlukları vardı.

Bunaltıcı havadan ve odadaki yalnızlıktan sıkılmıştı. Anılarına daldı. Ali'nin "Abi, bu delikanlı seni görmek istiyor" seslenişi, bir süredir zevk denizinde attığı kulaçları engellemişti.

Ne de güzel zevkleniyordu. Sinema gişesinde iki kat olmuş, sandöviç yiyen kızın sıyrılan eteği, bacaklarını kilot bitimine kadar sergilemişti. Gişenin yarı aralık kapısı da Rüstem'in bu manzarayı rahatça seyretmesini sağlıyordu. Hınzır kız Rüstem'in merakını bildiğinden domuzuna onu kollar ve bacaklarını göstermekten özel bir zevk alırdı.

Ali, en zevkli anında onu uyandırmıştı. Oyuncağı elinden alınan çocuklar gibi hırçınlaştı. Ters ters Ali'den yana döndü. Baktı.

– Ne istiyorsun?

Delikanlının biçareliği sorusuna cevaptı. "İş yok" diyecekti. Zevkinin içine eden bu delikanlıya kızmıştı. "Hem iş olsa bile" vermezdi. Delikanlıyı küçümseyen bakışlarla kısa bir an süzdü. Fakat delikanlı ondaki hoşnutsuzluğu anlamıştı. Konuşmadan elindeki zarfı uzattı. Rüstem içinden çıkan pusulayı okudu.

– Nereden tanıyorsun Kazım beyi?

– Hemşehrisiyim. Memleketlim olur benim.

Canının sıkıntısı artmıştı. Kovamayacaktı delikanlıyı. Şimdi zevkini yarıda kesen delikanlıyı tersyüz edip, kovma imkânından da mahrum kalmıştı. Mahçup duruma düşmüş hissetti kendini. Bu durum delikanlıya olan kinini daha da çoğalttı. Homurtulu bir sesle

sorusunu ikiledi.

– Ne işi istiyorsun?

– Kazım bey, okula devam edeceğim bir işi verebileceğinizi söylemişti.

Kızmıştı Rüstem, söylenmeye başladı.

– İş, iş, sinemayı dolduramıyoruz. Masrafları artırıyoruz. Ama Kazım beyin...

Birden sustu... Tecrübesi patronun aleyhine uluorta konuşmasının yanlış olduğunu ihtar etmişti. Hele patronun iş vermesi için gönderdiği kimsenin yanında bu sözleri sarfetmesi gafletti. Enayilikti. Üstelik delikanlıyı da gözü pek tutmamıştı. Yeşil-yeşil gözleri ile insana ısırır gibi bakıyordu. İçinden, "Saman altından su yürüten cinsten biri bu" diye geçirdi. Konuştuğunda kendini toparlamıştı.

– Üniversiteye mi gidiyorsun?

– Öyle,

Rüstem, zayıflıktan gözçukurları iyice göçük, kaytan bıyıklı yüze baktı. "Hastalıklı mı ne?" diye düşündü. "Veremli bu delikanlı" diye içinden geçirdi. Delikanlıyı üniversiteyi bitirmeden verem bitirecekti. Öyle gözüküyordu.

– Üniversiteye ne zaman gidiyorsun?

– Sabahları, öğleden sonra boşum.

– Kalacak yerin var mı?

– Bir arkadaşın yanında yer buldum.

– Buraya yakın mı?

– Yakın-yakın. Sinemanın arka sokağında.

Acele acele ilâve etti,

– Kazım bey buldu.

– Anladım. Sinema kapısında duracaksın. Bilet kesersin.

Delikanlı cesaretlenmişti. Rüstem'in kendisini sevmediğini anlamıştı. Fakat umurunda değildi. Torpilliydi. Sinemanın patronu arkasındaydı. Rüstem'de kim

oluyordu. Cahil herif, mızmız sesi ile Rüstem'e cevap verirken, domuzuna için-için gülüyordu.

– Kazım abi de öyle söyledi. Hesaba aklın erer senin. Gişe'yi de kontrol edersin, demişti.

Rüstem'in içinden yükselen ateş, gözlerine kadar ulaşmıştı. Söylene söylene ayağa kalktı.

– Peki peki patronun dediği olsun. Yarın işe başlarsın. Kaç para alacağını da söyledi mi patron?

– Söyledi.

– Bize iş bırakmadı desene.

Delikanlı cevap vermedi. Ancak bakışları ile verdiği cevabı, Rüstem yakalamıştı. İşte o zaman içine dolan sıkıntıya endişenin de eklendiğini hissetti. Başına püsküllü bir belâ sarılmıştı. Sinemadaki rahatı kaçmıştı. Kimbilir belki de kendisine yeni bir iş araması icap edecekti.

Delikanlı, onun uzaklaşmasını marazi bir zevkle takip etti. Yanlarında şaşkın şaşkın duran Ali'ye,

– Bu; hep böyle bozuk mu çalar? diye sordu.

İşe başladığı gün, palazlanan delikanlının bu hali Ali'yi ürkütmüştü. Rüstem ile onun arasında bir tercih yapamıyordu. Korktu... "Bilmem" dedi ve sustu. O'nun ilk hayata atılışı böyle olmuştu. Kazım beyden tavsiye aldığı doğruydu. Ancak yakını olduğu abartmaydı. Kaynağı blöf olan cesareti, iyi bir başlangıç yapmasını sağlamıştı. Amirinin gözünü yıldırmış, peşinen gücünü kabul ettirmişti. O, blöfün şanslı insanlar için çok etkili bir silâh olduğunu, bu tecrübesi ile görmüştü. Hayatı boyunca da bu tecrübeden yararlandı.

O köy çocuğu değildi. Ancak Anadolu şehirlerinin birinde yetişmişti. Alışkanlıkları, bilgisi ile köylüydü. Yürüyüşü, yemek yiyişi köylüydü. Sallana sallana giderdi. İçe kapanıktı. Az konuşmayı severdi. Bu yapısından gelen bir özelliği idi. "Yoksa söz gümüş ise,

sükût altındır" lâfına olan inancından değildi. Çok zekiydi. Kültür noksanlığını susarak geçiştirirdi. İstanbul'a ilk geldiği günlerde cehaleti pek belli olurdu. Tramvayları ağızı açık seyretmişti günlerce... Anadolu'da liseyi bitirdikten sonra, en büyük çocuk olduğu için babası "Diğerleri var. Senin için yapacak başka şeyim yok oğlum" demişti. Ufak bir dükkânı vardı babasının, küçük arazisini de işletirdi. Geçinip giderlerdi. Ancak son zamanlarda biri erkek biri de kızkardeşinin yükü, babasına ağır geliyordu. Üstelik O, bulunduğu şehirde rahat da durmamıştı. Sol'a merak sarmıştı. Kalkmış, İsmet Paşa'ya düşmanlığını belli etmişti. Bir gün dükkânda babası arkadaşları ile konuşmasına şahit olduğunda dehşete düşmüştü. Bu korku ile babası "Milli Şef"in devri kapanıyor diyen oğlunu bir azarlamıştı ki değme gitsin. Bu olaydan sonra O'da bir daha arkadaşlarını dükkâna getirmemişti. Zavallı adam, liseyi bitiren oğlunun "Büyük adam" olmasına imkân kalmadığını düşünür üzülürdü. Karısı ile konuştuğunda "Biliyor musun bizimki yine ne haltlar yiyiyor" diye söze başlar. "Bunlar devletle oyun oynanmayacağını bilmiyorlar. İnsan ateşi eline alır mı? Devlet, ateş demektir. Hele İsmet Paşa, vallahi paşanın kini sadece onu değil, ailemizi bile sürüm sürüm süründürür," gözdağı ile devam ederdi. Karısı ise kocasının endişelerine katılır, duaları ile Allaha, oğluna doğru yolu göstermesini dilerdi. Bir gün baba, İsmet Paşa'ya karşı olan Demokrat Parti'nin toplantılarına oğlunun da katıldığı öğrendi. "Kendine acımıyorsan bize acı" diyerek oğlunu çağırdı. Onunla konuştu. Nasihatta bulundu. Ondan ailesini de düşünmesini istedi.

– Bak oğlum. Kızkardeşin evlenecek çağa geldi. Yarın gece de istemeye gelecekler. Hayırlı iş geliyor bana. Ancak damat paşacı imiş. Senin Paşa'ya karşı oluşuna bozuluyormuş. "O münafıklarla görüşmesin" di-

yormuş dedi. O bu müdahaleye kızdı.

– Kimmiş bu baba? Daha kızkardeşimle evlenmeden işime karışıyor?

– Oğlum burası küçük yerdir. Hep aile gibiyiz. Senin başın belâya girerse, bundan hepimiz zarar görürüz.

Kızkardeşini isteyen adamı biliyordu. Muhtarın oğluydu. Sevmediği bir oğlandı. Ancak tarlaları büyüktü. Yarıcılıkla çalıştırıyorlardı. Kızkardeşi rahat edecekti. Bunu da biliyordu. Fakat ihtirası yeteneğinden önde gidiyordu. Küçük şehirde çürümeyi istemiyordu. Babasına "Baba ben İstanbul'a gideceğim. Üniversitede okumak istiyorum" dedi. Kaç zamandır bunu düşünüyordu. Ancak babasının dükkân yüzünden, onu göndermek istemeyeceğini biliyordu. Bunun için de bir türlü isteğini açıkça söylemiyordu. Şimdi bu fırsatı yakaladığını anlamıştı.

– İstanbul'a mı gideceksin? Ne yapacaksın orada? Ne yiyip ne içeceksin? Sana yardım edemem ki,

– Biliyorum baba. Hem çalışır, hem de tahsilime devam ederim. Herkes öyle yapıyor şimdi. Ben niye yapamayayım baba?

Yaşlı adam, oğluna hak verdi. Hem böylesi işine de gelirdi. Parti hikâyelerinden de kurtulmuş olacaktı. Bu konuşmadan kısa bir süre sonra, O, İstanbul'un yolunu tutmuştu. İstanbul'a geldikten on gün sonra da kızkardeşinin istendiğini yazmışlardı. Kızkardeşi paşacılara gelin gidiyordu.

.....

Uzun süren aylak günlerinden sonra, sinemada bulduğu iş, tam zamanında imdadına yetişmişti. Neredeyse dönmeye karar vermişti. Kahve köşelerinde geçen boş günleri hanyayı konyayı öğretmişti. Karakteri icabı, daha bir içe kapanık hale gelmişti. Konuşmak yerine dinlemeyi tercih ediyordu. Fazla konuşması kız-

kardeşini kocadan ediyordu... Şimdi istikbâli sözkonusuydu. Yerinde konuşmak şarttı. Hep buna talim etti. Faydasını da gördü. Bir tanıdığı onu Kâzım beye tavsiye etti. Kazım bey, birkaç sinema salonu olan bu arada karaborsacılık yapan bir işadamıydı. Uyanık gençleri, hele tahsili de varsa pek beğenirdi. Onunla konuştuğunda numarasını da vermişti. İşime yarar demişti. "Bu genci seks manyağı Rüstem'in yerine korum" diye düşünmüştü. Ancak bu düşüncesi bir türlü gerçekleşemedi. Rüstem, patrona onun komünist olduğunu ispiyonlamıştı. Bu da Kâzım'ı ihtiyatlı olmaya zorlamıştı. "Hele bir süre daha geçsin" demişti. Sonra da bu düşüncesini unutup, gitmişti. O tarihlerde iktidar el değiştirmiş, Demokrat Parti hükümet eder olmuştu. Rüstem'e göre, aynı hamam, aynı tastı, sadece tellâklar değişmişti. Fakat O, böyle düşünmüyordu. Sık sık gittiği bazı muhitler edinmişti kendisine. Burada birtakım gençlerle Türkiye'nin meselelerini tartışırlardı. Sonra yaşlıca bir adamla tanışmıştı. Onun için "komünist" demişlerdi. Birkaç defa buluştular. İhtiyar çok içiyordu. İçtikçe de yılışıyordu. Ayıkken zevkle dinlediği, takdir ettiği ihtiyarın sarhoş olduktan sonraki çekilmezliği onu içki düşmanı yapmıştı. Hayat açık vermeye gelmezdi. Nitekim ihtiyar da sarhoş olduğu bir sırada, hükümete küfrettiği için hapise girdi. İlk zamanlar acımıştı. Hapisten çıktıktan sonra, ihtiyarın hapiste geçen günlerini, mücadelesini sürdürürken uğradığı haksızlık şeklinde yutturmaya kalkmasına bozuldu. "Sarhoş herif" demişti. "İçkinin getirdiği belânın, sol kavgası ile ne ilişkisi" olur diye notunu vermişti. Bir daha da ihtiyarla görüşmedi.

Sinemada da çalışırken, aldığı para çok azdı. Çoğu günler tek öğünle yetinirdi. Fakat başka iş yoktu. Parası az olmasına rağmen, sinemadaki bilet kesiciliği işine devam ediyordu bu yüzden. Türkiye'yi sanayi ül-

kesi haline getirmesi için hükümetlerce sırtları sıvazlanan işadamları ve tüccar birer derebeyi havasındaydı. Ucuz işçi çalıştırmaları yanı sıra, hiçbir işçinin de yarını güvence altında değildi. Bu bakımdan Adnan Menderes ve arkadaşları işçinin, memurun, esnafın kısacası memur olmayanların "ümidi" olmuştu. O'da yüzbinlerce insan gibi yarı aç yarı toktu. Ümitle yaşardı. Karnı açtı. Kadına açtı... Kitap okumayı pek sevmezdi. Bir gün tanıdığı yasak kitaptır diye eline Hitlerin "Kavgam" adlı kitabını tutuşturdu. Sayfalarını atlaya atlaya kitabı zorlukla bitirdi. Sonra kitabı okuması için veren arkadaşının Hitlerin en önemli sözü, "İnsanlara inandıramayacağın fikirleri inandırmaya çalışmadır" görüşünü benimsedi. Öyle ki bu sözü sık sık kullanır olmuştu. Ne o zaman ne de sonraları, bu sözün gerçekten Hitlere ait olup olmadığını bile öğrenmemişti. Sadece severek okuduğu bir tek kitabı hatırlıyordu. Hayatı boyunca da kitabın tavsiyelerini tatbik etmemişti. Tavsiyelerin tersini benimsemişti. Dale Carnegie'nın "DOST KAZANMAK SANATI" adlı kitabını beğenmişti. Fakat uygulamaktan uzak kalmıştı. Bu yüzden de hiçbir yakın arkadaşı olmamıştı. Hayatı boyunca etrafında dost görmedi. Kabahatın kendinde olduğunu da bir türlü kabul etmedi. Dostluğunu herkesten esirgediği için, kimse de ona "dostluk elini" uzatmadı.

Gıdasızlık, kötü hayat şartları sağlığını iyice bozmuştu. Öksürüyordu da. Rüstem bir gün doktora gitmesini söylemişti. "Verem bile olsan şimdi bir ilâç çıkmış. Tedavi ediyormuş" demişti. Doktora para lâzımdı. O da yoktu. Boşverdi bu uyarıya. Bir gece sinema dönüşü orta yaşlı bir kadınla tanıştı. Geçkin sokak kadını "Bakışlarınla bile bu işi beceriyorsun" demişti ona... "Yiyecekmişsin gibi bakıyorsun. Bu kadar mı açsın." Daha sonra kadın, bu açlığını doyurmuştu. Fa-

kat o her zaman aç kalmıştı. Güzel bir kadın gördüğünde gözlerini rahatsız edercesine dikerdi. Sahibinin zekiliğini belgeleyen yeşil-yeşil gözleri, sadece bir kadına bakarken sahibinin aptallığını, bönlüğünü açığa vururdu. Çok az para kazanmasına rağmen, gizli kalmış bir huyunu da keşfetti. Hasisti. Para sarfetmekten hoşlanmıyordu. Sokak kadını beleşti. Ancak yine de para gerekiyordu. Bir gün kadın beraber oturmalarını teklif etti. Kaldığı yere az da olsa para ödüyordu. Kadının bu teklifini kabul etti. Kira derdinden kurtulmuştu. Şimdi günde iki öğün yemek yiyebiliyordu. Kadının evinde kaldığı ikinci geceydi. Topalla tanıştı. Zeki'ydi topalın adı. Kadını almaya gelirdi. "Kim bu topal" diye sorduğunda kadın "Menejerim" diye tanıtmıştı. Topal, sevimli, konuşkan biriydi. Anlattıklarını dehşetle dinlerdi. Zamanla Topal da anlattıklarından dehşete düşen bu köy çocuğundan hoşlanır olmuştu. Onun hayatı öğrenme arzusundan zevklenirdi. Bir gece kadın hazırlanırken, Topal ona ne işte çalıştığını sordu. Sinemadaki işini öğrendiğinde dudak büktü.

– Melike sana bakmıyor mu?

– Melike mi?

Böylece Sevda diye bildiği kadının asıl adını Topaldan öğrenmişti. Üstelik, Topal kafasına şeytanı da sokmuştu. O güne kadar kadından para istemeyi aklına getirmiş değildi. İlk zamanlar böyle bir düşünceden dolayı utandı. Bir süre sonra "neden olmasın" diye düşünmeye başladı. Kendisi gençti. Erkekti. Kadın onun gençliğini sömürüyordu. Emeğinin karşılığını almalıydı. Kadına bir gece bunu açtı. Fakat kadın güldü. Alay etti onunla,

– Benim para yedirdiğim başka dostum var. Sen binim için çerezsin.

– Ben de bu yoldaki kadınlar erkeğine para yedirir sanmıştım. Sana gençliğimi veriyorum.

– Evde yiyip içiyorsun. Cebine harçlık mı istiyorsun?

– İşten sıkıldım Sevda.

– Sen aylak olmuşsun oğlum. Aylaksın okula da gitmiyorsun değil mi?

– Öyle, kısa yoldan para kazanmak istiyorum.

– Seçtiğin yol, yol değil. Yatağımı, evimi paylaşıyorum yetmez mi? Hem benim kocam ve iki çocuğum var. Onlara bakıyorum.

Şaşırmıştı.

– Neye kocanla kalmıyorsun?

– Ayyaşın teki. Nefret ediyorum içki içen erkekten... Seni içki içmediğin için seçtim.

Bozulmuştu kadına. Pişman da olmuştu bu konuyu açtığına.

– Peki peki dediğin gibi olsun. Sinemadaki işe devam ederim.

Kadın, çıplak kolları ile ona sarıldı. Bir süre için ikisi de tartışmayı unutmuşlardı.

O gün evden çıkmamıştı. Atatürk'ün ölüm yıldönümü olduğundan, sinema kapalıydı. Niyeti yatıp dinlenmekti. Sevda ise horul horul uyuyordu. Kadının çantasından dökülen sigaralardan birini aldı, tüttürmeye başladı. Keyiflenmişti. "Fena değilmiş" diye söylendi. İki üç nefes çekmişti ki, kadın boğazlanırmışcasına seslendi.

– Söndür sigarayı rahatsız oluyorum.

– Keyfim değil mi içerim.

Çok kızmıştı. Kadının tombulluktan kat kat olmuş gerdanı, kalın baldırları bu kızgınlık anında ne kadar da iğrenç geliyordu.

Kadın homurdandı.

– Defol, sen daha işe gitmedin mi?

– Bugün iş yok.

Gözlerini oğuştura oğuştura gece yorgunluğunu üze-

rinden atmaya çalışan kadın, sordu:

– İşten mi çıkardılar?

– Yok, bugün Atatürk'ün ölüm yıldönümü. Sinemalar kapalı. İş yok anlayacağın.

– Öyleyse bizim bar da kapalı bu gece.

– Sana söylemedi mi patronun?

– Bu gece uçuştaydık. Bardan erken çıktım.

Yataktan kalktı. Elindeki izmariti günler önce çiçekleri dökülüp, sapları kalmış vazoyu attı. Kadının da neşesi kaçmıştı. Uykusunu alamadığı için sinirliydi.

– Evden gitmediğin iyi oldu. Seninle konuşacaklarım vardı, dedi.

Önsezisi tadsız olayların başlayacağına işaret ediyordu.

– Ne konuşacaksın benimle?

Şimdi kadın yataktan iyice doğrulmuştu. Kararını vermişti. Bu bakımdan da sinirli hali azalmaya başlamıştı.

– Ayrılacağız.

– Neden?

– Anadolu'ya çalışmaya gidiyorum. İki üç kız buldum. İyi para var Anadolu'da. Ben de iyice yaşlandım. Beni anlıyorsun değil mi?

Doğrusu kadını hiç mi hiç anlamaya niyetli değildi. Şimdi o başka hesabın içerindeydi. Tekrar kira ödeyecekti. Yemeğe para verecekti. Kadına hasret kalacaktı.

– Peki ben ne olacağım?

Kadın güldü.

– Bana ne, onu anana sor oğlum.

Diklendi.

– Anamı karıştırma.

Kadın, aynanın karşısında saçlarını düzeltiyordu. Cevap vermedi. Vermesine de gerek yoktu. Herşey açıkça ortadaydı...

SİNEMADA BİR HOMOSEKSÜEL

Sinema kapısında Topal'ı gördüğünde hem şaşırmıştı. Hem de sevinmişti.

– Hayrola dedi, Topal,

– Seninle konuşmak istiyordum.

– Film başlasın içeriye gel konuşalım.

Topal'ı görünce Sevda'dan bir haber geldiğini sanmıştı. Kadın, onbeş gün önce Anadolu'ya gitmişti. O ise sinemada kendisine bir yer ayarlamıştı. Kiralık oda bulmak için acele etmemişti. Sevda dönerse boşuna para ödemeyeyim demişti. Müdüriyet odasında yatıyordu. Rüstem, havlayan, ancak ısırmayan niteliğini gördükten sonra yumuşamıştı. Aralarında hır çıkmadan durumu ikisi de idare ediyorlardı.

Müdüriyet odasına girdiklerinde sordu.

– Ne haber Topal, Sevda mı gönderdi seni?

– Duymadın mı?

– Neyi?

– Sevda, trafik kazası geçirdi. Durumu iyi değilmiş.

İçi sızladı. Ne de olsa onca zaman bir yastığa baş koymuşlardı.

– Peki sen ne istiyorsun?

– Birlikte iş çevirelim diyorum.

– Git işine be godoş. Sen beni ne sanıyorsun.

Topal yılmadı. Israr etti.

– Budalalık etme.. Sana iyi para kazandıracağım. Kazancıma ortak olacak hevesli çok. Ben seni tercih ediyorum.

Yeni yeni uzatmaya başladığı bıyıklarını çekiştirmeye başladı. İstanbul'a ne heveslerle gelmişti. Başına

gelenler ise ne olmuştu. Adamı tekrar tersledi.

– Yanlış kapı çaldın Topal. Ben bu tür işlere gelemem.

– İş yapacak değilsin. Sadece göz yumacaksın. Ben Rüstem'le işi hallettim bile.

Anlamıştı Rüstem'in neden odasında yatıp kalkmasına göz yumduğunu. İçindeki şeytan merakını dürtüklüyordu.

– Ne iş yapacaksınız?

– Sinemanın localarını kullanacağız. Otellerde kontrol arttı. Sizin sinemaların locaları çok müsait. Sen hiçbir şeye karışmayacaksın.. Sadece yaptığımız işi görmeyeceksin. Kulaklarını tıkayacaksın. Gözlerini yumacaksın.

– Olmaz.

Topal fazla üstelemedi. Çekip gitti. Topal'ın teklifini tam bir hafta boyu düşündü. Öksürüklerinin arttığı bir gece yarısı, yarı aç, yarı tok yattığı yerde kararını verdi. Ancak bu kararında, Rüstem'in kendisine karşı sertleşen tutumu da rol oynamıştı. Çünkü, Topal'a hayır dediği günün akşamı, Rüstem "Kendine kiralık oda ara" demiş ve bir hafta süre tanımıştı. Rüstem bu haftayı da ona Topal'ın teklifini sinema sahibine ihbar etmediği için bağışlamıştı. Teklifinden iki gün sonra Topal geldiğinde "pekalâ" demişti. Topal da teminat vermişti. "Sen karışmayacaksın. Ben işaretli biletleri göndereceğim. Senin yapacağın iş, onların rahatsız edilmesini önlemektir. Şikâyet olduğunda duymayacaksın." demişti. İnsanoğlu nelere alışmıyordu. O da yeni statüsüne alışmıştı. Aylığının üç misli kazanıyordu. Tekrar sağlığına kavuşmuştu. Doktora gittiğinde "İyi ki geldin. Hastalığın ilerlememiş. Kısa zamanda iyileşirsin" demişti. Gerçekten de iyileşti. Öksürüğü kesildi. Artık muntazam yemeklerini yiyordu. Üstü başı da düzgündü. Rüstem bir gün "Ne zaman istersen

ışe gel" demişti. O da canının istediği gün işe gitmeye başlamıştı. Boş günlerinde hemşehrilerinin gittiği kahvelerde "Gösteriş" yapmaya bayılıyordu. Onlara çay ısmarlayıp, üstüne de bir nutuk çekti mi, rahatladığını hissediyordu. Bu arada dul bir kadınla ilişki kurdu. Kadını sinemaya gelişinde tanımıştı. Göz aşinalığı ilerlemiş, bir gün kadını yemeğe davet etmişti.. Kadın daveti ikiletmemişti. Erkeksiz geçen aylar yüzünden bunalım geçiren kadını, onun aç saldırıları rahatlatmıştı.

O gün de işe gelmeyeceğini bildirmek için sinemaya telefon ettiğinde, karşısında Rüstem yerine gişedeki kızı bulmuştu. Âdeti değildi. Haber vermezdi. Fakat üç gündür gitmediği için, "Ne haberler var" diye soracaktı. Kız "Sakın gelme" diyordu.

– Ne oldu?

– Kâzım bey Rüstem abiyi kovdu!..

Anlamıştı. Locada fuhuş faslı kapanmıştı. Telefonu kapadığında ilk aklına gelen kaç parası olduğunu düşünmek oldu. Biriktirdiği para ile bir ay daha geçinebilirdi.

– Hıyar gibi kalktık sağa-sola çay ısmarladık diye söylendi.

Artık işsizdi. Kâzım beyi hiç görmese daha iyi olacaktı. Rüstem herşeyi anlatmış olacaktı. Daha sonraları Rüstem'den öğrendi olayı. Topal'ın para kazanma hırsı menfaat çarkını durdurmuştu. Onun olmadığı bir gün Topal, locaya bir homoseksüeli sokmuştu. Oğlanın feryadına yetişen sinema seyircilerinden birkaç kişi, olaya polisin karışmasını sağlamıştı. Durumu öğrenen Kâzım bey de, hepsini işten kovmuştu...

Bu olay onun için dönüm noktası oldu. Daha sonraları atacağı adımlarda daha dikkatli olacaktı. İşsiz kaldığı halde bu durumuna üzülmedi. Bir bakıma mem-

nun bile kaldığını hissetti. Bu rahatlamada hiç şüphesiz kısa zamanda kendisine iş bulması mühim rol oynamıştı. Babasını tanıyan bir tüccar, Zeytinburnu'nda soba imâl eden bir fabrikaya girmesini sağladı. Fabrika hayatı İstanbul'a ilk geldiği günlerin saflığını ona tekrar iade etmişti. Tahsiline devam etmeye karar verdi. Avukat olacaktı. Ezilenlerin (!) yanıbaşında mücadele verecekti. Bu kararı verdiği gece, babasına yazdığı mektubunda şöyle diyordu:

"Baba, fabrika beni çok değiştirdi. Aldığım para az. Fakat çok huzurluyum. Daha önceki hatalarım, beni artık rahatsız etmiyor. Yarın fakülteye gideceğim. Fabrikanın anbarında çalışıyorum. Hesap işleri ile uğraşıyorum. Ayrıca mutemetlik işini de bana verdiler. İşçilerin maaşını da ben dağıtıyorum. Biliyor musun baba, bu para dağıtımı insana ayrıcalık tanıyor. Maaşlarını benden alan işçiler paranın kudretinden olacak beni bir başka gözle görüyorlar... Işimden memnunum. Ellerinden öperim."

Mektubu zarfına koyduğunda, üç aydır ilk defa mektup yazdığını hatırladı. Sevmezdi yazı yazmayı.

***

İhsan'ı ilk gördüğünde gözü tutmadı. Fakat anlaştılar sonunda. İhsan ambar şefiydi. Amiri durumundaydı. O da onun gibiydi. Hırslıydı. Kısa zamanda yükselmek istiyordu. O da hukuk fakültesine devam ediyordu. İhsan'la sık sık tartışırdı. Paranın kaynağı konusunda darılmaya giden münakaşaları olurdu. İhsan "Lekeli para yoktur" derdi. "Paran yoksa sen de yoksun" derdi. İhsan için paranın kudreti sonsuzdu. Halbuki o başka türlü düşünürdü. Yıllar sonra bu düşüncesini terketmişti. Fakat sinemada çalıştığı günlerin hatırası taze olduğundan parayı menba suyuna benzetirdi. "Kaynak temiz olursa, parayı rahatça kullanırsın!" sözünü sık sık kullanırdı. İhsan ise güler geçirdi. "Daha

çok gençsin. Tadını alırsan, paranın nereden geldiğine bakmazsın" cevabını verirdi. İhsan'la yaptığı tartışmalardan sonra bir süre küskün otururdu. Selâmı bile keserdi. Çok defa barışma talebi İhsan'dan gelirdi. "Bu kafa ile gidersen hayatta dost edinemezsin" diyen İhsan'ın haklı olduğunu yıllar sonra anlamıştı.

.....

Yemekhanede işçilerle oturmuş konuşuyordu. Sık sık yapardı bunu. Demokrat Parti iktidarı işçilere ve gençlere çok şeyler vaadediyordu. Bu ümitle de sohbetler zevkli geçerdi. Halk Parti'li işçiler ise süngüleri düşük halde, bir köşede somurtur otururlardı. İlk zamanlar pek münakaşa etmezlerdi. Milletin ümidine onlar da katılmışlardı. Sıcak tarçını yudumlarken, hayli keyifliydi..

– Demokrat Parti ülkeye yeni bir ruh getirdi. Geriye dönüş olmaz. İsmet Paşa saltanatı sürmeyecek. Bir daha Halk Partisi'ne bu millet iktidarı vermez. Ben köylüyüm. Halk Partisi bizlere çok çektirdi. Köylünün buğdayını aldığında köylüyü inim inim inletti. Buğdayları çürüttü. Köylüyü aç bıraktı. Köylü kendi buğdayını karaborsadan satın aldı. Köy çocuğu olduğumdan bilirim hep bunları. Halk Partisi millete komünistlerin yapamayacağı kötülüğü etmiştir dediğinde etraftan doğrudur mırıltıları yükseldi. Komünist lâfı sadece mide bulandırmıştı. O tarihlerde işçi gibi o da bilmezdi komünistliği. Kötü bir idare bilirdi. Öyle bellemişti. Sadece sosyal adaletten (!) yanaydı. Mırıltıları bastırmak için kafasını sallaya sallaya konuşmasını sürdürdü.

– Adnan Menderes ümidimizdir. Etrafı bozmazsa Türkiye'ye pek çok hizmetler sağlayacak bir liderdir.

– Çok doğru.

– Haklısın.

Menderes adı işçileri coşkunluğa sürüklemişti. Bu

tezahürattan çok etkilenmişti. Öyle ki ondan çok sonraları Menderes sevgisi, hınca ve düşmanlığa döndüğü halde bile bu hislerini hiçbir zaman açığa vurmadı. Menderes aleyhinde hiçbir yerde konuşmamaya dikkat etti. Arzuladığı hedefe en kestirme yolun politika olduğunu görmüştü. Ancak politika konusunda çok cahildi, yeteneği yoktu. Fakat işçilere söz dinletir olduğunu anlayınca, uyandı. Sendikacılığa merak sardı. O tarihlerde tehlikeli bir meslekti sendikacılık. Ancak o, geleceği görmüştü. Gizli çalışmak, az konuşup çok iş yapmak mizacına da uygundu.

Kısa bir süre sonra fabrikada sol görüşleri ile dikkati çekmişti. İnançlarına samimi bağlılığı işçiler arasında taraftar toplamasını sağlamıştı. Bunun faydasını da gördü. İşçiler onu işyerinde işçi temsilcisi seçtiler. Fakat o, işçi temsilciliği ile iktifa edecek değildi. Bağlı olduğu sendikanın yönetici kadrosu Halk Partiliydi. Yozlaşan iktidar onları etkili hale getiriyordu... O'da Menderesçiliği çoktan terketmişti. Aradığı fırsat çıkmakta gecikmedi. Fabrikada henüz bir yıl çalışmamıştı ki, onu işten attılar. Hükümet ve işveren sol'un her çeşidine kuşku ile bakıyordu. O vakitler grev istemek suçtu. Komünistlikti. Hiç şüphesiz hükümetin bu tutumu daha çok komünistlerin ekmeğine yağ sürüyordu. Pek çok genç ve sendikacı "İşçiye hak, işçiye grev" derken, komünistlerin piyonu durumuna düşüyordu. Hakka kulak tıkayan yöneticiler, çağın dışına çıkmış düşüncelerini kurtuluş, baskıyı ise tek silâh kabul ediyorlardı. Haksızlığa isyan eden gençler, bir kısım idealist sendikacılar, yönetici sınıfın dargörüşlülüğü ve despotizmi yüzünden komünistlerin kucağına itiliyordu. Temiz ve asil duygular yıllanmış komünist bakiyelerinin tedrisleri sonunda yıkıcı, anlamsız bir amaca yöneltiliyordu. Yaşlı komünist, başarısızlığının bedelini, yetiştirdiği genç ko-

münistin anlamsız dökülen kanları ve yıkılan hayallerinden almaya çalışıyordu. O zamanlar işçi liderleri arasında ortaokulu bitirmiş, sanat okulu mezunu olanların sayısı pek azdı. Çoğu iyi niyetli, namuslu kimselerdi. Parti hizmetinde olmalarına rağmen, inandıkları partinin davalarına sahip çıkacağına samimi olarak kanmışlardı. Çoğu amatörce çalışıyordu. Gelirleri yoktu. Namuslu olanları için sendikacılık aç kalmak, işten atılmak demekti. Sendikacılar arasından pek azı siyasî partilerce parsellenmişti. El altından yardım görüyordu. Herşeye rağmen bu yardımın faydası da olmuştu. Bu yardımlar olmasaydı, günümüzde lider geçinen pek çok sendikacının ünleri daha o tarihlerde sönüp gidecekti. O'nun atakları işvereni ürkütmüştü. İşine son verdiklerinde kurtulduklarını sanmışlardı. Ancak o zamanlar işçi temsilcileri, kanun himayesindeydi. Sendikal faaliyetlerinden dolayı bir işçi temsilcisini işveren kolay kolay işten atamıyordu. Nitekim O'da mahkeme kararı ile tekrar işine iade edilmişti. Ancak o çalışmadı. İşveren fabrikaya girmemesi şartı ile aylığını ödeyeceğini söylemişti. Aylığı ödendikten sonra, işverenin bu direnişi onun için bulunmaz bir fırsattı. İşin aslına bakılırsa, işverenin direnmesini sağlayan İhsan olmuştu. İhsan, daha mahkeme sırasında ona yaklaşmış, "Enayilik etme, maaşını al. Fakülteyi bitirmeye bak" demişti. Fakat o kararlıydı. İşverenlerin saltanat devri kapanacaktı. Bunu görmüştü. Demokrat Parti kendisine bağlanan ümitleri büyük ölçüde yitiriyordu. Bürokrasi hükümete cephe almıştı. Sanayileşen Türkiye, refahın yanısıra bir takım problemleri de beraberinde getiriyordu. Bir gün gelecek bu problemleri çözecek yetenekte kişiler baştacı edilecekti. İşte o, bu kişilerden biri olmayı aklına koymuştu. Üstelik bağlı bulunduğu sendikanın lideri de emekliliğini düşünen, entrikaya pek aklı ermeyen garip ihtiyarın

biriydi. İşsiz kalmayı göze alarak işçi için mücadele ettiğini ispatlayan o, ihtiyar sendika başkanı için vazgeçilmez bir yardımcı olabilirdi. Oldu da... Birkaç yıl sonra O, sendikanın başkanıydı. Kendisini tutan eski başkana nankörlük etmedi. Sendikadan emekli maaşının dışında maaş bağlattı.

Doğrusu şansını iyi kullanmıştı. Gazeteler ilk günlerde onu dikkate almamışlardı. Fakat Marksist eğilimler, ülkede güç kazandığında bu kanat, işçiye sızmakta ona ihtiyaç duymuştu. Komünistler mücadele etmesini, teşkilâtlanmayı çok iyi biliyorlardı. Vurucu sloganlar buluyorlardı. Sıra ile iktidara gelen partiler, vatandaşın ümidini hep tekrar iktidara gelecekleri günlere bırakmışlardı. Ancak, işçi kesimi solculara güvenemiyordu. Türk işçisi henüz köyünden kopmuş değildi. Köylü alışkanlıkları, korkuları, inançları kuvvetliydi. Ayrıca Türkiye'de 1950'de kansız bir köylü ihtilâli gerçekleşmişti. 500 yıllık kentli, emrindeki bürokrasi ile birlikte yönetimi köylüye bırakmıştı. Kent soylusu, "Bunlar devlet idare edemez" diyordu. "Hata üstüne hata yapacaklar, devlet gemisini batıracaklardır" fetvası veriyordu. Fakat köylü kökenli yöneticiler, yönetime el yordamı ile başlayıp, kısa sürede ustalaşmakta gecikmediler. En önemlisi vatandaş özgürlüğü tatmıştı. Tadını almıştı. Hak aramanın sadece soylulara özgü bir davranış olmadığını öğrenmişti. İktidarda köylü başbakanlar görüldü. Köylü–şehirli kavgası günümüze kadar değişik sıfatlar takınmasına rağmen sürdü. Kimi zaman kentli, bürokratları yanına aldı. Köylü iktidarını bürokratların yardımı ile devirmeye çalıştı. Daha sonraları kentli, komünizmi de kullanarak iktidara ulaşmak istedi.

O, güçlü önsezileri ile sendikacılıkta gelişti. Zirveye ulaşmakta sendikacılığı basamak yapacağı günleri hesapladı. Günü geldiğinde bunu kullanmasını bildi. Sen-

dikacılığın politika ile düğünü yapıldığında, damat olmayı başardı. Hiçbir zaman da hayata ilk başladığı günlerdeki hatasını işlemedi. Örümcek gibi köşesinde kurduğu sağlam ağında avını kolladı. Yerini iyi seçmişti. Ağına yakalananlar, onun her geçen gün güçlenmesini sağlamıştı. Zirveye çıkmıştı. Ender görülen bir işi başarmıştı. Bir insanın yeteneğinin üzerinde hırsa sahip olması halinde bile, hedefe ulaşabileceğini ispat etmişti. Tırmanarak ağır ağır yükseldiği yerden ise yuvarlanmaya hiç mi hiç niyeti yoktu. Herhangi bir gücün de bunu başaracağına inanmıyordu. İnanmak istemiyordu.

TEZGAH YIKILIYOR MU?

"Eski dost düşman olmaz" diye içinden geçirdi. Bir yerden açık vermişti. Ama nereden? Adamları arasından birinin çıkıp da defterini dürmesi söz konusu olamazdı. Almıştı her tedbirini. Buna cesaret eden çıkamazdı. İçine dolan sıkıntının arttığını anladı, masasından kalktı.

Şöhreti, bu hücumu anlatmasına kâfi gelecek miydi?

Büyüklüğünü düşündü. Gün geçmiyordu ki, gazeteler ondan bahsetmesin. Televizyon bile her konuşmasını yayınlıyordu. Kimi için bir ümidin bayraktarı, habercisiydi. Kimi için ise, bir belânın, karanlığın simgesiydi. Siyasi parti yöneticileri devamlı ondan bahsediyorlardı. İktidar, muhalefet ağzına bakıyordu. Rejim tartışmalarında artık başrol oynuyordu. Bu rolün altından kalkamayacak kişiliğine rağmen şansı ve kurnazlığı onu bugünkü noktaya getirmişti. Dönüşü

olmayan bir yolda yürümüş ve zirveye çıkmıştı.

"Ben büyük adamım" diye söylendi. Bir silkinişte devrilmeyecekti. Buna müsaade etmeyecekti. Direnecekti. Ülkenin güçlü insanlarından, iktidara heveslenen muhalefet liderinden fazla şöhreti ve nüfuzu vardı. Bu gücü yüzünden Ümit Partisi lideri bile açıkça cephe alamıyordu. Sevilmediğini, güvenilmediğini biliyordu, ama olsun. Güçlüydü, dikkate alınması gereken bir sendikacıydı. Kendi kendine "Ecevit bile beni kıskanıyor be" dedi. Aylardır benim adım hepsinin şöhretine gölge düşürdü. Sol, Ecevit'e değil bana inanıyor diye söylendi.

Kendisine verdiği morale rağmen, gazete manşeti beynini burgu gibi oyuyordu. Güven duygusu yara almıştı. "Acaba" endişesi gittikçe güçlenen dalgalar halinde saldırıyordu. Kurduğu dünyanın sarsılmakta olduğu şüphesi, kâbus halinde düşüncelerine hâkim olmaya başlamıştı. Şansının dönmesi halinde kurduğu tezgâhın yıkılması ne büyük felâketti onun için. Kendine acımakta olduğunu hissetti.

İnsanoğlunun kaderiydi. En güçlü anından, en zavallı duruma düşmesi an meselesiydi. "Ihsan'la konuşsaydım biraz rahatlardım" diye söylendi. Birden işadamı Apti Çokelli'nin oğlunu ve damatlarını düşündü. Babasının milyonlarına rağmen, sosyalist geçinirdi. Aralarındaki gizli anlaşmanın teyidini işitmek moralini artıracaktı. Telefonla Hamdi Çokelli'yi aradı. Yerinde bulmuştu. Bir süre konuştular. Telefonu kapattığında rahatladığını hissetti. Hafifleşmişti. On yılı aşkın süreden beri teşkilâtının parasal yönden güçlenmesini sağlayan ve kendisinin de en büyük gelecek garantisi olan Çokelli grubu, anlaşmaya sadık kalıyordu. Demek ki; sağ basının aleyhindeki neşriyatı, güçlü kesimlerin başlattığı bir hücum değildi. Derin bir

"Oh!" çekti. Pencereden dışarıyı seyretti bir süre. Pos bıyıklarını çekiştirdi. Odada yalnız olduğunu düşündü. Burnunu karıştırdı. Severdi burnu ile oynamayı. Burnundan çıkardığı pisliği masasının üzerinde kalmış eski demeçlerinden birinin yazılı olduğu kağıda sildi. Kararını vermişti. Akşama eve gitmeyecekti. Eski sekreteri, şimdi ise metresi olan Vilda'nın dolgun göğüslerinde dinlenip, düşünecekti. Vildan iyi bir kızdı. Gel-geç kızlardan değildi. Hemen de kanmıştı ona. Evlenme vaadi ile kızı iğfal etmişti. Beş yıldır da ilişkileri sürüyordu. Vildan'a satın aldığı arabayı düşündü. Büyük hovardalıktı yaptığı. Kızın her türlü masrafını görüyordu. Gayrettepe'deki lüks dairede Vildancık şimdi kendisini bekliyordu. Özel arabası yoktu. Enayi gibi hareket etmemişti. Fakat sendikanın beş lüks Amerikan arabası emrindeydi. Telefonla sekreterini aradı. Arabasının hazırlanmasını istedi. Hovardalık-movardalık Vildan'a araba aldığı bir bakıma iyi olmuştu. Sağa sola giderlerken kimsenin ruhu duymuyordu. Halbuki kendisi ve ailesi sendikanın arabalarını kullandıklarından dikkatli bir göz bunu farkedip, dedikodu yapardı, yapmışlardı da... Halbuki, ne güzel arabasız sendika başkanı reklâmı ile her türlü dedikoduyu yalanlıyacağından kendisine araba alamamıştı. Beş para vermeden sendikanın arabalarını benzini ve şoförü ile bedava kullanıyordu. Üstelik bu durum pinti mizacına da pek uygun düşüyordu. Araba ile ilgili dedikoduları hatırlayınca tekrar kızmıştı. Mao'cu bir sendikacı geçen haftaki yönetim kurulunda onu bir hayli sıkıştırmıştı. "Kendine bir araba al Başkan" demişti. "Beş yıldır sabah akşam okula götürülen kızlarınızın bu tantanası işçiyi üzüyor."

Kızgınlığı artmıştı. "Hıyarağa" diye söylendi. "Ben onun sendikadan yürüttüğü 190 bin lira için bir şey söylemedim mi?" Toplantıda adama iyi giydirmişti

hani. Adam, Başkanı tenkit ettiğine pişman olmuştu. Sağcılardan beterdi bu Mao'cular. Hepsi de münafaktı. Bölücülükten menfaat umuyorlardı. Teşkilâttaki bütün Mao'cuları temizliyecekti. Ayhan, bu konuda teminat vermişti. "Tasalanma Başkan" demişti. "Hepsi de bir avuç sersem, onları kullanalım. Sonra da lâyık oldukları çöplüğe fırlatırız." Bir de Napolyon'la ilgili bir hikâye anlatmıştı.

Esir kaldığı adada Napolyon'a bir muhafız vermişler. Bu muhafız Napolyon'a hayatını zehir edermiş, imparatorun her fırsatta gururu ile oynarmış. Rütbesi general olan bu ada muhafızının günün birinde işi bitmiş. Napolyon'la kedinin fare ile oynaması gibi oynayan muhafız general, bu işinden kimsenin kendisine yüz vermediğini görmüş. Ölümü Napolyon'dan beter olmuş. Ayhan bu hikâyeyi "sana şunu anlatmak istediğim için söylüyorum. Bazı insanlar tuvalet kağıdına benzer. İhtiyacın olduğu sürece kullanırsın. Sonra da tuvalete atarsın." Başkan da bu hikâyeden sonra, Mao'cuları tuvalet kağıdına benzetir olmuştu. Eve telefon etti. Gündelikçi kadına o gece gelmeyeceğini söyledi. Daha sonra Vildan'ı aradı. Bulamadı. Herhalde annesine gitmişti. Tekrar gazetelere uzandı. Lehinde yazılan makaleleri okudu. Onu rahatlatıyordu bu tür yazılar. Daha akşama vakit vardı. Okumayı pek sevmezdi. Sadece lehindeki yazılar olursa onları tekrar tekrar okumaktan hoşlanırdı. Bu bakımdan da elindeki gazeteyi bir türlü bırakamıyordu. Lehinde yazı yazanı çok iyi tanıyordu. Başkanın bugünkü hale gelmesinde, bu yazarın büyük yardımları olmuştu.

Başkan fazla yakışıklı bir adam sayılmazdı. Koyu yeşil gözleri, az konuşur havası, tilkiyi andırır çehresi karşısındaki kişide güven uyandırmasa bile etki sağlardı. İçe kapanık kişiliği, şüpheci karakterini aşırı hale getirmişti. Şimdi de yirmibeş yıldır kendisine des-

tek olmuş yazardan şüphe ediyordu. Bu şüphesinde de haksız değildi. Her kirli işini bilen yazara, son günlerde iyi bir oyun oynamış ve emekli oluşunu bahane ederek onu menfaat ortaklığından ıskartaya ayırmıştı. Yazarın yeteri kadar gözünü doyurmuş değildi. Haset, her zaman ihanete giden yolun başlangıcı olmuştu. Bu bakımdan da sol yağmasında kendisine yeteri kadar pay düşmediği için sızlanan yazar, kendisine kötülük yapabilirdi. Fakat bugünkü yazısındaki övgü dozu moralini yükseltecek orandaydı. Kafası yazarla ilgili ilişkilere kaydı tekrar. Yazarın oğlancılığını hatırlamıştı. Bu yazar içki içerken "Başkanın gözleri beni mestetti" der, O'nun gözlerine aşık olduğunu söylerdi. Bu söylentilerin o zamanlar üzerinde durnamıştı. Çünkü yazarın oğlancılığını bilmeyen yoktu. Kendisi de şahit olduğu bir olayda bunu yaşamıştı. Yıllar önce Bursa'ya bir işçi kongresine katılmışlardı. Kongre yorgunluğundan sonra, topluca Bursa kerhanesine gitmişlerdi. Çünkü sendikal mücadelenin yorgunluğunu aşk kucağında gidermek sendikacıların müşterek âdetiydi. Her biri bir kadın bulup, zevk âlemine daldıklarında bu yazarın yarattığı olayla zevk dünyasından kısa bir süre için ayrılmak zorunda kalmışlardı. Kadına erkek şapkası giydirmek için ısrar eden bu sendikacı-yazar, "Ne olur kasketi giy. Başka türlü iş tutamayız" diye yalvarıyordu.

Çok sonraları içli-dışlı olduklarında Başkan, yeşil gözlerinin etkisini sorduğunda yazar gülmüştü "Benim komünist olmama da elâ gözlere düşkünlüğüm sebep oldu. Nazım Hikmet'in yeşil gözleri beni etkiledi. Ve bu gözlerin sahibine inanıp komünist oldum" demişti.

Sekreteri arabanın hazır olduğunu söylediğinde ortalık iyice kararmıştı. Odasından çıktığında, bütün günü oflayıp-pofluyarak hebâ eden Başkan, Vildan'ın tombul vücudunda beş yıldır sürdürdüğü araştırmasına

bu gece de devam ederek boşa giden bir günün hiç olmazsa yarısını değerlendireceğini düşünüyordu. Sallana sallana yürüyüşünü izleyen sekreteri ise Başkanın gözlerindeki pırıltıdan nereye gideceğini anlamıştı. "Bizim Başkan diğerlerine benzemez" diye iç geçirdi. Kumarı, içkisi yoktu Başkanın. Kadına düşkünlük ise bir kadının indinde erkek hesabına kötü not değildi..

Saçları iyice dökülmüş, çıplak kafasını, ortadaki saç perçemi "Elimden bu kadarı geliyor" dercesine örtmeye çalışıyordu. Fakat o sanki kafasında bol saç varmış gibi sık sık elini başına götürür, olmayan saçlarını sıvazlardı. Bu hareketi onda tik haline gelmişti. Sinirli olduğu anlarda bu tik'i azgınlaşırdı. Sık sık eli ile çıplak başını okşardı. Eli ile tekrar başını sıvazlayan Ayhan, masanın etrafında kendisini dinlemeye hazırlanan arkadaşlarına endişeli bir sesle sordu.

-- Nerşiyatı hepiniz okudunuz. Ne diyorsunuz?

Uzun boylu, zayıf biri söze Ayhan'ın lâfı bitmeden daldı.

– Bence Başkanı tutmamız şart. Zaten Ümit Partile sindikacılarla başımız dertte.

Yüzünde şark çıbanı olan karayağız bir diğeri, bu çıkışa itiraz etti.

– Davâmız kişilerin suçlarını örtbas ederek yürümez. Yürütemeyiz bu işi.

İlk görüşü savunan hiddetlenmişti.

– Mao'culuk yapma, solun davası hepimizindir.

Ancak karayağız ısrarlı idi.

– Sosyal emperyalizmin uşakları, burjuva alışkanlıklarına şimdi de revizyonist ihanetlerini kattılar.

– Senin ağzını yırtarım. Adam gibi konuş. Burası sendika.

Ayhan ikisinin arasına girdi. "Susun. Kavgayı bırakın" dedi. Onun da düşüncesi ilk konuşandan yanaydı. Yüksek sesle konuşmasını sürdürdü.

-- Peki ama nasıl yapacağız bu işi. Herifin hırsızlığı ortaya çıktı. İşçiye bu dalevereyi nasıl izah edeceğiz. Kim inanacak bize?

Yüzünde Şark çıbanı olan adam, yenik çıkmanın kini ile alay etti.

– İnanırlar. İnanırlar. Bu ülkede herşeye inanırlar. Ümitsiz adama ne söylersen söyle sana inanır. Çünkü elinde inanmaktan başka avunacak şeyi yoktur.

Ayhan adamın alayına aldırmadı.

– Haklısın Arif, Başkan da inkâr eden bir beyanat hazırlamış.

Sonra da elindeki yazıyı masayı çepçevre işgal eden altı adama okudu. Beyanatın beğenilmediği bir kaç kişiden yükselen itiraz sesleri ile anlaşılmıştı. Ayhan "Düzeltiriz. Orası önemli değil" diyerek itirazcıları susturdu.

Bir ara düşünceli düşünceli arkadaşlarına bakan Ayhan, "Beyanatı tekrar elden geçireceğiz. Önemli olanı inkâr kısmıdır. Bence bir süre için inkârda ısrar edelim derim." konuşmasını kesti birden. Kesik kesik lâf etmeye bayılırdı. Bu tür konuşması ile hem söyleyeceği sözleri toparlar, hem de dinleyenleri merakta bırakırdı. Bu bekletmelerden de aşırı zevk alırdı. Karşısındakilerin kâfi derecede beklediklerine kani olduktan sonra, konuşmasına başladığı yerden devam etti.

– Ben derim ki, Başkan inkâr etsin. Bu arada biz de toparlanalım. Çürük yanlarımızı takviye edelim. Karşı propogandaya kuvvet verelim. Sağ'ın başkanı hedef almasına rağmen, esas amacın teşkilâtımızı yıkmak olduğunu yayalım. Sol basın bizden yana, ne istersek yazdırıyoruz. MC hükûmetinin taktiği, bu olay yüzünden işçi ve aydın kesiminde büyük ölçü-

mize saldırıyor dedik mi, Halk Partisi'nin de bu kampanyaya katılmasını sağlarız.

Ayhan'ın konuşmasına ilk cevabı veren Emin, huzursuz sesle lâfa karıştı. Hep konuşmak isteyen, dinlemeyi bilmeyen karakteri onu arkadaşları nezdinde sevimsiz kılıyordu. O da bu kötü huyunu biliyordu. Ancak vazgeçemiyordu bu huyundan.

– Aldığım habere göre, Halk Partili sendikacılar bizi ekarte etmek için çalışıyorlarmış. Bu durumu fırsat bilip, Başkana hücum edeceklerdir.

Ayhan,

– Henüz hazırlıklı değiller. Biz onları tepeleyecek güçteyiz. Üstelik seçimlerde onları destekleyeceğimize dair söz ve garanti verdik. Soldaki diğer partilerden kuşkulanan Halk Partisi liderini rahatlattık. Bu bakımdan verdiğimiz garanti aleyhimize çalışmaları önler."

Bu açıklama Emin'i tatmin etmemişti. Fakat sustu. Ne de olsa Ayhan liderleriydi. Eleştiri ise, parti disiplini ile çelişen bir burjuva âdetiydi. Ayhan talimatına devam etti.

– İşçi kesimine ancak Başkan kanalı ile girebiliriz. Bunu unutmayınız. İyi, kötü Başkanı tutacağız. Her dediğimizi yapıyor. Yerine gelecek Halk Partili bir başkanı hiçbir şey yaptıramayız. Bu yüzden de Başkana yapılan ve de yapılacak her saldırıyı göğüsleyeceğiz. Zamanı geldiğinde ondan da hesap soracağız. Anlaştık mı arkadaşlar,

Konuşma bitmişti. Masadakiler tek tek kalkıp dışarıya çıktılar. Toplantıya katılanların her biri, ülkede Devrimci tabelâsı taşıyan birtakım kuruluşlarda etkili görevler almış kişilerdi. Biri hariç, diğerleri Ayhan'ın talimatı üzerine hareket ediyorlardı. Onların çıkışını kısa bir süre izleyen Ayhan, daha sonra başkanın önündeki beyanatına eğildi. Gerekli düzeltmeleri yap-

tı. Daha sonra odaya çağırdığı kadın sekretere, yeniden kaleme aldığı beyanatı verdi,

– Hilmi'ye söyle, bunu temize çeksin. Sonra da bana getirsin. Acele teksir edilerek gazetelere dağıtılacak. Başkanı arayan olursa, telefonu da bana bağlayın. Israr edenlere Başkanın olmadığını söyleyin. Gazetecilerden arayan olursa mutlaka ben görüşeceğim.

Kız çıktıktan sonra Ayhan önündeki izmarit dolu küllüğe baktı. Gayri ihtiyarı için için yanan birkaç izmariti söndürdü. Kafası sigara tablasında izmaritin bıraktığı şekilde pis kokulu ve çirkin düşüncelerle dolmuştu. Beğenmemişti bu işi. Başkanın sendikası, bu neşriyatla işçileri sindirmek için sağ basını üzeride değer kaybedecekti. Şüphesiz böyle olacaktı. Fakat iyi bir çalışma ve karşı propoganda ile kaybı asgariye indirmek mümkündü. Kan davâsına dönüşen parti çekişmeleri, onlara rahatça çalışmalarını sağlayacak bir ortamı hediye etmişti. Bu ortamda güçlü şekilde örgütlenmişlerdi. Halk yığınları, hırsızlığa, dalaveraya karşı sert tepki gösterirdi. İnanılan Başkanın malvarlığı nereden bakılırsa bakılsın, örtbas edilecek bir olay değildi. Ama çalışacaklardı. Her zaman küfrettikleri Amerikan emparyalizminin simgesi Kent sigarasından üst üste derin birkaç nefes çektikten sonra, dumanını havaya doğru savurdu.

– Nelerin üstesinden geldik. Bunu da atlatırız" diye söylendi.

İstanbul'un trafik seli, dur-kalklar yüzünden baraja dolan sular gibi, ilerlemek yerine genişliyor, yığınlaşıyordu. Çevre Yolu ile Mecidiyeköy'ünden Gayrettepe'ye geçecekti. Ancak saati iyi seçmemişti Yol kalabalıktı. Kamyonlar, TIR'lar ve doksandokuz milletin, doksandokuz çeşit arabası, otoban yolda milim milim ilerliyordu. Bu ağır gidişten sıkılmıştı. Yola yeni çıkmıştı. Ancak devamlı debriyaja ve frene basmaktan, ayakları karıncalanmaya şimdiden başla-

mıştı. Sendikada biraz daha kalsaydım" diye düşündü. İşaret lâmbasını yakmadan şerit değiştirip, önüne sokulan arabaya küfretti... Sabırsızlanıyordu. "Vildan'a haber verseydim" diye söylendi. Son günlerde kızı pek göremiyordu. Kız "Evlenme" diye tutturmuştu. Beş yıldır süren beraberliklerinde Vildan zaman zaman evlenelim" diye dayatmayı âdet edinmişti. Bir süre önce yüzkırk bin lira vermiş ona Volkswagen marka bir araba satın almıştı.

•"Babanı görürsün sık sık" demişti.

Vildan orta boylu, güzelce bir kızdı. Bir polis emeklisinin kızıydı. Namusluydu. Başkanı kocası gözü ile görüyordu. Bunda da haksız değildi. Evlenme vaadi ile kandırılmıştı. Başkanın kızkardeşi ile çok iyi geçinirlerdi. Üç nikâh geçiren Neriman da Vildan'ı severdi. Ağabeysinin kabahğı yüzünden solan bir çiçeğe benzetirdi Vildan'ı. Neriman'ın kocası uzak yol kaptanı olduğu için, çok geceleri yalnızdı. Vildan onun dostu, sırdaşı olurdu. Buna karşılık ağabeysinin esas nikâhlı karısını sevmezdi. "Kaçığın biri" derdi. Başkanın karısı ise sessiz, kendi halinde bir kadın olmasına rağmen, kocasının Vildan'la olan ilişkisini duyar duymaz değişivermişti. İki kızı vardı. Rahat bir hayat sürüyordu. Kocasını terketmeye hiç niyeti yoktu. Mücadele etti. Sonunda başardı. Verdiği taviz; kocasının iki karılı yaşamasına göz yummak oldu. İlk zamanlar evi terketmek istemişti. Bir gün de intihara teşebbüs etmişti. Fakat, o fırtınalı günler çok gerilerde kalmıştı. Başkan, şimdi iki kadın arasında mekik dokuyarak, uzun süren bir barışı sağlamıştı.

Yol açılır gibi oldu. Arabaya hız verdi. Başkanın anlamadığı konulardan birisi de kadındı. Onun için kadın, seksten ibaret bir vasıtada idi. Kadına karşı doymak bilmez bir iştahı vardı. Fakat bir kadının gönlünü almayı bilmezdi. Hoşlandığı kadına "Yatalım

mı" diye sorardı. Kimi zaman terslendiği olurda. Ancak çok defa onunla seksi ilişkiler kurmak isteyen kadınlar çıkardı. Göz banyosu da sevdiği alışkanlıklarından biriydi. Güzel bir yüzden çok, yakası aralık bir çift göğüs, ya da hafifçe sıyrılmış etekten fışkıran baldırın sey'rini kaçırmazdı.

Yanında duran arabanın sürücüsü dikkatini çekti. Genç bir kadındı. Dur-kalktan sıkılan kadın, bir an ona doğru ilgisizce baktı. Sonra tekrar ilerisini gözlemeye koyuldu. Fakat o, kadının gaz pedalına ağırlığını vermiş bacaklarına bakıyordu. Hem de ısrarla, rahatsız edici bakışlarla, kadının toplanan etekleri altında hayal meyal farkedilen baldırlarını gözlüyordu.

Böyle frikikleri kaçırmazdı. Onun bu huyundan arkadaşları da çok şikâyet ederlerdi. "Başkan" derlerdi. "Paran var. İstediğin kadını elde edebilirsin. Bu aç gözlülüğe son versene" Fakat o bu uyarılara kulak asmadı. Çok yakını bir sendikacı onun kadınları hayvanî bakışlarla süzmesini "Göz banyosu beleştir. Başkanın beleşçiliği de malûm. Bu bakımdan huyundan vazgeçemez" şeklinde yorumlamıştı. Doğrusu da buydu.

Yolda giderken, sinemada veya toplantılarda bir kadın gördüğünde Başkanın gözleri aç aç kadının üzerine dikilirdi. Bu bakışlardan çok kadın rahatsız olurdu. Nitekim arkadaşları da edeplice bakması için sık sık ikaz ederlerdi. Ama o bildiği gibi hareket ederdi. Vazgeçemezdi bu huyundan... Başının belâya gireceğini bile bile kadınları aç bakışlarla soyardı. Başından geçen bir olayı hatırladı. Sendikasının desteklediği siyasî partinin, Ankara'daki kongresine katılmıştı. Kongre sonrası parti yöneticilerinden Şaban'la Mithat Paşa caddesinde yürüyorlardı. Birden bir kitapevinin kapısında mini etekli genç ve güzel bir kadın

gördü. Gözlerini kadına dikti. Kadının iştah açıcı bacaklarından gözlerini ayıramıyordu.

Açık ağızla manzaradan mest olmuştu ki, çenesine yediği bir yumrukla kendini sırtüstü kaldırıma serilmiş buldu.

Adamı üzerinden kaldıran Şaban oldu. Burnu kanayan Başkanla, adamın arasına giren Şaban, olayı yatıştırmak istiyordu. Adam ise hırsla bağırıyordu.

– Hödük önüne baksana.

Şaban alt perdeden sesle, adamla konuşuyordu. Onu yatıştırmaya çalışıyordu.

– Yanlışın var kardeşim. Biz vitrindeki kitaba bakıyorduk.

– Ne kitabı be, yiyecek gibi karıma bakıyordunuz.

– Yanlış kardeşim yanlış, yanılıyorsun. Biz sarkıntılık yapmadık.

– Daha da beter. Gözle yiyeceksiniz. Hepimiz erkeğiz. Kadına bakarız. Ancak bu hödük gibisi de olmaz ki.

Koskoca Devrimbaz Sendikasının anlı şanlı Başkanı, yıkıldığı yerden doğrulduğunda şoke olmuştu. Göz banyosunu hayvanca yaptığı için, çenesine yediği yumruğun karşılığını vermek şöyle dursun, bu işten biran önce sıyrılmayı düşünüyordu. O sırada Şaban vitrindeki Marksizmle ilgili köşeyi işaret etti.

– Kardeşim emin ol, biz karına filân bakmış değiliz. Şahâne bir vitrin yapmışsın oradaki kitaplara bakıyorduk.

Olay seyirci çekmişti. Birkaç kişi dükkânın önünde toplanmıştı. Bu arada kadın da kocasının koluna girmişti. Yatıştırmaya çalışıyordu. Adam söylene söylene karısı ile birlikte dükkâna girdi. Şaban ise

çirkin olayı yumuşatmaya çalışıyordu.

– Başkan yine dua et. Karl Marks'a dayak yemene mani oldu. Marksizm imdadına yetişti. Başkan adamın dükkâna girmesinden sonra, cesaretlenmişti. Şaban kolundan çekip, oradan uzaklaştırırken söyleniyordu.

– Hıyaroğlu hıyar. Madem karısını kıskanıyor, mini etek giydirmesin.

Şaban ise durmadan tekrar ediyordu. "Marksizme dua et Başkan. Dayak yemekten seni Marksizmin kitapları kurtardı."

Arabadaki kadının önü açıldığından süratle gaza basmıştı. Arabası ok gibi fırladı. Onun da önü açıktı. Arabasını sağ şeride geçirdi. Az sonra Mecidiyeköy kavşağına gelmişti. Saptı. Artık otoyolda değildi. Arabasını Gayrettepe'ye doğru sürdü.

Vildan, kapıyı açıp, içeriye girdiğinde televizyon gürültüsünden onun geldiğini anlamıştı. Elindeki paketleri portmantoya koydu. Salona girdi.

– Neredeydin?

Başkan, pijamalarını giymiş, televizyon seyrediyordu. Kadının gelişi üzerine de yerinden kalkmadan sorusunu sormuştu.

– Kızkardeşine gitmiştim. Neriman abla ile biraz alışveriş yaptık.

Kadının yaptığı alışverişi, kesesine fiili tecavüz şeklinde yorumlayan Başkan, müthiş kızmıştı. Kızkardeşine ise daha çok hırslanmıştı.

– Hâlâ doyamadınız. Neriman da seni baştan çıkarıyor. Daha on gün önce dünyanın eşyasını almadın mı?

– Büyütme şekerim.

– Kabahat senin değil. Neriman'ın. Kocası yurtdışından dünyanın malını getirir. Göz doymaz. Hâlâ alışveriş, hâlâ alışveriş.

Kadın onun hayıflanmalarına aldırmadı. Konuyu

değiştirmeye çalıştı.

– Geleceğini bilmiyordum. Yoksa erken gelirdim Hem sen çok sinirlisin. Yine ne oldu?

– Yok bir şey.

Vildan'a geliş sebebini hatırlaması, kızgınlığını asgariye indirmişti. Uzandığı kanepeden doğruldu.

– Gel yavrum,

Kadın nazlanır gibi oldu. Sonra vazgeçti. Başkanın yanına uzandı. Öpüştüler. Kollarına aldığı kadının bir eliyle kalçalarını okşayan Başkan, ağızı ile de kadının açık yakasından öpülecek yerleri aralıyordu.

Televizyonda haber spikerinin sesi, ikisi arasındaki didişmeye ara verdi. Monoton bir sesle haberleri veren spiker, Başkanın iki gün önce genel greve gidilmesi ile ilgili beyanatına cevap veren hükümet bildirisini açıklıyordu. Kadını itti. Doğruldu. Televizyonu daha dikkatle dinlemeye başladı. Kadın ise kedi gibi sokulmaya devam ediyordu. Adamın bıyıklarını tutup, tutup çekmeye başladı. Canı yandığı için kadını sert bir şekilde silkeledi.

– Yapma, beni rahat bırak.

Kadın erkeğin endişeli halinden kuşkulanmıştı.

– Ne oldu?

– Yok bir şey.

– Hiç böyle değildin.

– Sen, bugün gazeteleri okudun mu?

– Şöyle bir göz attım. Sabahleyin babam uğradı. Öğleden sonra da Neriman ablaya gittim.

– Baban sana birşey anlattı mı?

Şimdi kadın da tedirgin olmaya başlamıştı.

– Anlatması gereken birşey var mı?

– Yok yok. Öyle sordum.

Vildan'ın babası sağcıydı. Mutlaka gazetedeki

manşeti görmüştü. İhtiyar adam nede olsa eski kuşaktı. Terbiyeliydi. Kızına hiçbir şey söylememişti. Bütün gün kendisi kâfi derecede üzülmüştü. Şimdi bu üzüntüye kadını da ortak etmek istemedi. Konuyu değiştirdi.

– Karnım aç... Evde yemek var mı?

– Dolaba bakmadın mı?

– Hayır. Gelir gelmez televizyona daldık.

Kadın,

– Ben kebapçıya telefon ederim. Bir şeyler getirirler.

– Ben acılı yemem biliyorsun.

Her ikisi de konuyu değiştirdiklerine memnun halde sustular. Odada televizyondan gelen sesten başka bir gürültü duyulmuyordu.

Vildan, telefon için kanebeden kalktı. O da daha dikkatle televizyonu dinlemeye ve seyretmeye koyuldu.

.....

Meclis kulisinde okuduğu gazeteden başını kaldırdığında kendisine sual soran gözlerle karşılaştı.

– Bu işe ne diyorsun Başkan?

– Kötü,

– Lehimize kullanmak mümkün değil mi?

– Henüz zamanı gelmedi. Bu haberlerle onu sendika başkanlığından düşüremeyiz.

– Arka mı çıkacağız?

– Hem de nasıl... Bu tür haberlerin mutlaka önünü almalıyız.

Adam yılıştı. Yakışıklı çehresi, kırçal bıyıkları ve gözlükleri altından güç farkediliyordu. Üstelik de gülme yüzüne pek yakışmıyordu.

– Doğru Başkan haklısın. Bu malvarlığı kurcalandı mı hepimizin başı ağırır.

Başkan dediği milletvekili, ciddi ciddi başını sal-

ladı.

– Hiç şüphem olmasın. Bir de bizim teşkilâtı düşün.

– Düşünmek bile tüylerimi diken diken etmeye kâfi geliyor.

Mecliste yine bir engelleme vardı. Bu yüzden de pek çok milletvekili, o gün Meclise gelmemişti. Bu bakımdan da kuliste ikisinin dışında, bir de salonun öbür köşesinde aralarında konuşan gruptan başka kimse yoktu. Kısa boylu, fare suratlı milletvekili olanı, gazetesini katlayıp, önündeki masaya fırlattı.

– Bugün öğleden sonra sendikaya gel. Senin hakim geliyor. Bu akşam hep birlikte eğleniriz.

Milletvekilinin adı Abidin'di. Aynı zamanda sendika başkanıydı. Devrimbaz Federasyonunun ikinci başkanlığını yapıyordu. Konuştuğu şahıs da milletvekiliydi. Sendikasının hukuk müşavirliğini, politikaya atlama taşı olarak kullanmıştı. Bunda da başarı kazanmıştı. Ecevit'in partisinden milletvekili olmuştu. Hukukçu olması yanı sıra, sendikal mücadeleden de payını almıştı. Halk Partisi içerisinde Başkanı ile birlikte aşırı sol gruba dahildiler. Çeşitli dergilerde ve gazetelerde sendika konularında yazıları çıkardı. Buna rağmen sol, adamı tutmazdı. "O,CİA'mn adamı" derlerdi. Sebebi de Amerika'da uzun süre sendikacılık üzerinde eğitim görmesiydi.

– Öğleden sonra sendikadayım dedikten sonra ayağa kalktı. Diğer köşede şimdi aralarında ateşli bir münakaşaya girmiş gruba katıldı.

Abidin de sönmüş sigarasını önündeki sigara tablasına bastırdıktan sonra kalktı. Ve Meclis Salonu'na girdi.

Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu Genel Başkanı sabah çayını her günden bir başka zevkle yudumluyordu. Gazetedeki haber, hızır gibi imdadına yetişmişti. Son aylarda uykularını kaçıran Federasyon

Başkanının ipliği pazara çıkarılmıştı. İşçiler bu neşriyattan sonra kimin ak kimin kara olduğunu görecekti.

Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu Başkanı, akıllı bir adamdı. Yönetimde denge unsuruna başrol verirdi. Türkiye'deki demokrasinin başlıca şartı olarak dengeyi görürdü. Bu politikasını hayatı boyunca sürdürmüştü. Değiştirmeye de niyetli değildi. Demokrasiye samimi olarak inanmıştı. İşçi haklarının özgür sendika hareketinde tutarlı ve geçerli gelişeceğini söylerdi. Son yıllarda hızla gelişen sol hareket, itidal ve sorumlu Başkanı haksız yere suçluyordu. Başkan, yerine koyacak bina olmadan mevcut binanın yıkılmasına taraftar değildi. İtidalli ve sorumlu davranışı yüzünden adı eyyamcılığa çıkmıştı. İnsanları lekelemekte acele eden sol, onun tutumu karşısında hiddetlenmişti. Politikadaki sert tırmanma, bir kısım güçlü kuruluşlar, tarafsız davranışını düşmanca tutum kabul edince, bundan en fazla istifade eden yıkıcı grup olmuştu.

Kavak ağacı gibi kuvvetli rüzgârların önünde secdeye varan gruplar, modaya uymuşlardı. Giyimde olduğu gibi düşüncelerde de modaya uymamak aydın sınıfça suç kabul edildiğinde, Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu aydın desteğinden mahrum kalmıştı. Ancak sağduyusunu olaylarda kullanmaya alışmış işçi kesimi, Devrimbazların tüm propogandasına rağmen, tercihini çoğunlukla Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu'ndan yana kullanıyordu.

Başkan, gazeteleri okumasını bitirdikten sonra, sekreterini aradı.

– Beni arayan var mı kızım?

– İzmir'den ve İzmit'ten var Başkanım.

– Pekalâ gelsinler.

İçeriye giren iki sendika başkanı ile ile sıkıştı.

– Hoşgeldiniz. Ne haberler var?

Gelenler aynı sendikanın yöneticileri idi. Titrek lâkabı ile olanı, sarsak adımlarla Başkanın önündeki koltuklardan birine doğru yürüdü. Oturdu. Diğeri ayakta durmayı tercih etmişti. Başkan ona döndü,

– Otursana Abdullah?

– Moralim bozuk Başkan.

– Olur böyle şeyler. Üzülme.

Ayaktaki adam, koltuğunun altındaki dosyayı uzattı.

– Yargıtaya itiraz ettik. Fakat netice alacağımızı sanmıyorum.

Rahatlamak istiyordu. Başkanın da bildiği olayı anlatmaya koyuldu.

– Hâkimden şikâyetçiyiz. Karşı taraf hakime Mercedes marka araba hediye edince yetkiyi aldı. Hakime diyoruz ki, "işte sahte belgeler. Kararınızda haksızsınız." Bizi dinlemiyor. "Yargıtaya başvurun" diyor. Ancak kararını değiştirmeye yanaşmadığı için, karşı taraf işyerinde azınlıkta olduğu halde toplu sözleşmeyi yapıyor. Yargıtayda dâvâyı kazansak bile ne yazar. Atı alan Üsküdar'ı geçiyor.

İzmit'li sendikacı oturduğu yerden derde ortak oldu.

– Aynı şey bizim de başımızda. Maalesef yetki ihtilâfı artık pazarlık konusu oldu. Hakime en büyük rüşveti yediren, toplu sözleşme yetkisini alıyor. Buna benzer bir dert bizim de başımızda var. Hakimin aracısı onbeş gün önce benimle görüştü, yüzbin lira istedi. "Merkeze sorayım" diye mühlet istedim. Sonra öğrendim ki, karşı taraf, hakimin damadına Renault araba çekmiş. Ayrıca hakime Adana'da bir kat satın alınmış. Kimi kime şikâyet edeceksin. Yapacak en doğru iş, en yüksek rüşveti vermektir. Sonra işin içine politika da girdi. "Sömürülen işçiler" di-

yen sahamıza atladı. Herkes bir dümen tutturmuş gidiyor.

Başkan, hayli esmer yüzünü ondan yana çevirdi. Lâfı teşkilâtındaki söylentilere getirdi.

- Kulağıma Genel Sekreterinle ilgili birtakım dedikodular geldi.

– Doğrudur Başkan.

– Bu adam, her gece kumar oynuyormuş. Nereden buluyor bu kadar parayı?

Adam cevap vermedi. Durakladı. Sonra konuştu.

– Sendikadan hayli borç para aldı. Duyulacak diye ödümüz kopuyor.

-- Bizim Mehmet ne diyor bu işe?

– O da Sendikada yönetimi elinde tutmak için, bu kâbil yolsuzluklara çanak uzatıyor.

Bu sırada kapı tıklanmış ve içeriye Başkanın yardımcısı girmişti. Güler yüzle lâfa girdi.

– Başkanım az önce Bakanla görüştüm. Bugün saat üçte sizinle görüşecekmiş.

Sonra da Başkanın masası üzerindeki gazeteyi farkettiğinden samimi bir sesle ilâve etti.

– Haberi okudun mu Başkan?

– Okudum. Az bile yazmışlar.

– Ben diyorum ki, bu gazetelerden çok sayıda satın alıp, işçilere dağıtalım.

Başkan güldü.

– Gazeteyi mi zengin edelim. Ancak neşriyattaki Gönül'e söyle. Bunları teksir ettirip tüm teşkilâta tamim edelim, dağıtalım.

Yardımcı neşeli neşeli dışarıya çıktı. Kapı önünde aynı zamanda milletvekili olan Sendika Başkanı Selâmi ile karşılaştı. Selâmi,

– Başkan içeride mi?

– Evet. Hem de keyifli.

Selâmi,

– Bak bu iyi haber. Beni acele istetmiş. Daha fazla konuşmadı. Başkanın odasına girdi.

– Beni istetmişsin Başkan.

– Birader, seninkilere bizim aldığımız kıdem tazminatından sözetmişsin.

– Vallahi ben değilim Başkan.

– Benim yanımda böyle konuşuyorsun. Parti merkezinde başka türlü lâf ediyorsun. Olur mu bu döneklik?

– Vallahi değil Başkan.

– Aldığımızı kimseden saklayacak değiliz. Yarın ben de malvarlığımı açıklayacağım.

– Çok iyi olur.

Bu açıklamayı odadaki diğer iki sendikacı da onayladı.

– Devrimbaz Federasyonu Başkanı, kanaatime göre batağa saplandı. Kimse istemeden ben açıklarsam daha iyi olur. Sana gelince Selâmi, rahat dur. Partinin borazancıbaşılığını bırak. Bize numara yapma. Mensup olduğun partinin üst yöneticileri ile kurduğun inşaat ortaklığına ses etmiyoruz. Tam tersine yardımcı oluyoruz. Susacak yerde bize saldırıyorsunuz. Bu ne biçim işbirliği?

Selâmi kekeledi.

– Doğru Başkan. Haklısın Başkan.

– Seni çağırmamın sebebi; müteahhit İlhami telefon etti. Büyük inşaat yatırımlarına giriyormuş. Sizin elinizde büyük arazi varmış. Satın almak istiyormuş.

– Tamam Başkan. Ancak biliyorsun. Bizim parti yöneticisinin işi de müteahhitliktir. Proje işini ona verirsek yardımcı olur. İçerönköy'deki araziyi de bu işe tahsis ederiz.

– Az buz değil. Beş bin konut yapılacak.

Selâmi zevklenmişti. Sırıtarak.

– Kolay Başkan kolay. Arazi müsaittir.

– Kolay olduğunu ben de biliyorum. Ancak ayağıma köstek olma.

– Biliyorsun Başkan. Politikada birtakım çıkışlar yapmamız şarttır.

– Sen yine yap çıkışını, ancak ısrar etme. İleriye gitme. Sınırını tayin et.

"Bak" elindeki gazeteyi gösterdi.

– Adamın biri yazıverir.

Selâmi yılıştı,

– Zor Başkan. Sol'dan tehlike yok bize biliyorsun. Sağ desen "beterin beteri var" der uğraşmaz bizimle,

– Daha sonra söylemedim deme. Ayrıca başkaları adına da gazetelere demeç vermekten vazgeç.

– Haklısın Başkan. Gazeteci telefon etti. Federasyonda iç muhalefeti yürütüyorsunuz. Ben de bu muhalefetin lideri sayılırım. Beyanatı verdim.

– Arkadaşların şikâyetçi. Beyanatının tekzibini istiyorlar haberin olsun.

Selâmi sızlandı.

– Gazeteci dostumdur. Tekzip edersem, bir daha hiçbir haberimi koymaz.

– Bunu daha önce düşünseydin.

Selâmi müşkül durumda kaldığını anlamıştı. Sendikaya, partiye ve menfaatlerine karşı uyanık olması gerekiyordu. Üç cepheyi idareyi bugüne kadar başarmıştı. Fakat işler çatallaşıyordu. Başkana karşı daha sert muhalefet etmesi için, parti sıkıştırıyordu.

Diğer yandan kurduğu menfaat tezgâhı hücum etmesi gereken kişilerle sıkı fıkı dost olmasını gerektiriyordu. Kısacası yukarı tükürse bıyık, aşağı tükürse sakaldı.

Selâmi konuyu değiştirmek için diğer iki sendikacı ile selâmlaştı. Titrek lâkabı ile tanınan sendikacıya İzmit'ten haber sordu.

Durum nasıl gidiyor İhsan?

– Mahkeme yetmiyormuş gibi bir de Halk Partisi ile boğuşuyoruz.

– Belediye Başkanı iyi çocuktur.

– Boşversene sen. Politikada iyi çocuk, miyi çocuk olmaz. Tekrar Belediye Başkanı olabilmek için, komünistlerle yatağa bile girecek.

– Halbuki aklı başındadır.

– Kardeşim, Halk Partisi'nin merkezi başka, taşra teşkilâtı başka söylüyor. Başka türlü hareket ediyor. Ne kadar azılı komünist varsa, Halk Parti binasını karargâh yaptı. Partilisi, öğretmeni, üniversitelisi, Devrimbaz Sendikanın militanı olup çıktı. Kiminle kavga edeceğimizi şaşırdık. Üstelik ben de Halk Partiliyim. Geçen gün Genel Başkana durumu anlattım. Bu adamlara yüz vermeyelim. Bunlar memleketi kötüye götürecekler" dedim. "Haklısın" dedi. Ancak herkes bildiğini okuyor partide.

Selâmi, sırıtmasına devam etti,

– Düzelecek bu işler. Genel Başkan herşeyi biliyor. Zamanı gelince sol fırlatmalar derslerini alacaklar.

– İnşallah dediğin gibi olur. Fakat zor iş bu.

Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu Başkanı, araya girdi.

– Selâmi, az önce Bakan haber gönderdi. Sizin işkolu yetkisini halledeceğiz.

– Biliyorum Başkan.. Ben de dosyayı getirdim. Bakanla kaçta görüşeceksiniz?

– Öğleden sonra. Fazla sürmez. Bir yere ayrılma, şu kooperatif işini de halledelim. Büyük iş. Yüzümüzün akı ile çıkalım.

– Meraklanma Başkan. Elimizde yeterli ve ucuz arazi var.

Başkan hepsine çay söyledi. Gelen çayları yudum-

larken konuştukları konu, Mecliste o gün de muhalefetin yaptığı engelleme ile ilgili haberlerdi. Siyaset, sâri hastalık gibi yakaladığı her kişiyi, etrafını görmez, duymaz hale sokuyordu.

Nazım erken dönmüştü. Evde babasını sinirli sinirli dolaşır görünce şaşırdı.

– Ne oldu baba, sen de bugün erkencisin.

Babasının okumakta olduğu gazeteyi görünce şaşkınlığına hayreti de karıştı.

– Sağcı gazete mi okumaya başladın baba?

Tekrar koltuğuna oturan yaşlı adam, cevap vermedi. Konuyu değiştirdi.

– Sen de erken geldin. Yine ne oldu?

– Faşolarla dalaştık. Üniversiteye polis gelince, hepimizi dağıttılar. Bu arada Mehmet polislere ateş edince yakalandı.

Yaşlı adamın gözlerinde kısa bir endişe ve korku bulutu belirdi.

– Sen katılma bu kavgalara uzak dur.

Nazım, babasının endişeli yüzüne baktı.

– Bugün sende birşeyler var. Çok endişelisin. Canın niye sıkkın?

– Yok bir şey,

Nazım babasının elindeki gazeteye göz attı. Manşeti gördü.

– Tatsız bir haber mi baba?

Yaşlı adam telâşlandı.

– Yok yok. Önemli değil.

Nazım üstelemedi. Babasının huyunu bilirdi. Üzerine vardıkça, içine kapanırdı. Kendi haline bırakıldığında ise, konuştukça konuşurdu. Bir süre sonra babasını üzen konuyu onun ağızından dinleyeceğinden emin olduğundan, konuyu değiştirdi. Üniversitede sabahki olayları anlattı. Sağcı-solcu öğrenciler birbirlerine girmişlerdi. Bir taraf "Satılmışlar Moskoya'ya" diye bağırmış, diğer taraf "Faşistler. Faşizme

geçit yok" şeklinde tembo tutmuştu. Kısa süren bu karşılıklı çığlıklar kavga ile düğümlenmişti. Düğümü çözmek ise polise düşmüştü. Taş, sopalarla biribirine giren gençleri, polis jopla ayırmaya çalışmıştı. Birkaç kişinin başı gözü şişmişti. Bu arada birkaç kişi de joplanmıştı. Bu kabil olaylar üniversitede günlük vakalar haline gelmişti. Üniversite Roma İmparatorluğu zamanının gladyatör okullarına dönmüştü. Sınıflar Araneydi. Politikacılar, üniversiteleri kişisel hesaplarının gösteri sahaları haline getirmişlerdi. Avareliği meslek edinmiş grupların kışkırtmaları sonunda öğrenim yılları hebâ olup gidiyordu. Nazım'ın üniversite tatil edilsin ya da edilmesin, eve erken geldiği nadirdi. O gün de, elbise değiştirmek için gelmişti. Giyindikten sonra çıkacaktı. Kazağını giymiş, saçlarını tarıyordu ki odaya babasının girdiğini gördü.

– Nazım, bugünlerde anarşik olaylardan uzak durmanı istiyorum.

– Neden baba?

– Fazla sorma.

Nazım babasını iyi tanırdı. Ciddi birtakım gelişmeler olduğunu anlamıştı. Mutlaka az önce salonda babasının gazetede okuduğu haberle ilgiliydi bu tatsız gelişmeler. "İlk işim gazetedeki haberi okumak olsun" diye düşündü. Babası odadan çıkarken birden hatırlamış gibi sordu.

– Çetin'i görüyor musun?

– Hayır baba. O kavganın şeklini değiştirdi.

Baba meraklandı.

– Ne gibi,

– Mao'cularla birlik oldu. Bizim toplantılara katılmıyor.

–Bunu beğenmedim işte.

Oğlunun şaşkın bakışlarını görünce, konuştuğuna pişman oldu. Odadan çıktı. Nazım, bir saat sonraki randevusunu düşündüğünden, babasının endişelerine

boşvermişti. Güzel bir kızla tanışmıştı. Sarışın, mavi gözlü bu kızın adı Nevin'di, lisenin son sınıfında okuyordu. Aksaray pastanesinde grup halinde oturuyorlardı. Kız çok ürkekti. Onları Enver tanıştırdığında, "kızın babası sendikacıdır" demişti. Nazım'ın babası bir sendikanın kurduğu kooperatifte muhasebecilik yapıyordu. Bu bakımdan "Ben de sendikacıyım" demiş ve kızla daha yakından ilgilenmişti. Ayrıldıkları sırada ikisi de birbirlerinden hoşlandıklarını anlamışlardı. Nazım tekrar buluşma teklifinde bulunduğunda kız, pekalâ demişti. Şimdi Nazım bu buluşma için hazırlanıyordu.

Ceketini giydi. Aşağıya indi. Salonda babası yoktu. Masanın üzerindeki gazeteyi gördü. Manşeti okudu. Onun da canı sıkıldı. Sol'a samimi şekilde inanan bir insandı. Üzülmüştü. Fakat üzüntüsünü artıran husus, haberin Nevin'le ilişkisi olmuştu. Çünkü Devrimbaz Federasyonu Başkanı, Nevin'in babasıydı...

Nazım'ın evden uzaklaşmasını pencereden bir süre seyreden İrfan bey, oğluna endişesini açıklamadığından üzgün, tekrar gazeteden yana döndü. Gazetelerde çıkan her türlü suiistimal haberlerinden tedirgin olurdu. Kazancı, bir muhasebecinin imkânlarından çok yüksekti. Bugün satmaya kalksa oturduğu daire ikibuçuk milyon lira ederdi. Servetinin yanında sahip olduğu kat, önemsiz kalırdı. Bunu da vicdanını rahatsız eden bir takım eylemleri sonunda elde etmişti. Büyük vurgunu düşündü. Sağ, sol kavgası arttıkça, taraflar her işe burunlarını sokmaya başlamışlardı. Bu yaştan sonra hapislerde sürünmek istemezdi. Telefon çaldığında "Ankara'yı bağladılar" diye söylendi. Başkana Çetin'in durumundan bahsetse iyi olacaktı. Şimdi Mao'cularda başlarına belâ olmuştu. Düne kadar güvendikleri Çetin, bundan sonra başlarını ağrıtan belâ olabilirdi.

Sarı suratı ile sıçanı hatırlatan Abidin, tavırları, bakışları ile Kafkas ırkının tüm özelliklerini taşıyordu. Karşısında oturan hakim İhsan'ın sigarasını yakarken,

– Cengiz'de neredeyse gelir İhsan abi, dedi.

Sigarasından derin bir nefes çeken İhsan,

– İyi dedi. Sonra da konuşmasına devam etti.

– İşleri tıkırında mı Cengiz'in?

– Fena değil. Bir iki sendikadan hukuk müşavirliği yaparak para alıyor. Ayrıca milletvekilliği maaşı da var.

– Nasıl yapıyor bu kadar işi?

– Bordroda kendi gözükmüyor. Akrabası onun adına alıyor.

– Sen ne alıyorsun?

– Sendikadan aylığım devam ediyor. Biliyorsun kooperatif kurduk. Onun da başkanıyım.

Hakim güldü.

– O kadarcık mı?

Abidin yılıştı.

– Milletvekili maaşım da var.

– Bize numara yapma Abidin, matbaa kurmuşsun. Gazete çıkarıyorsun.

– Sendika parası ile abi.

– Hesabı sen yapıyorsun ama, biz beş bin liraya yıllarımızı verelim, beyim servetine yenilerini eklesin dursun.

Abidin cevap vermedi sadece içinden "Teres" dedi. Sen mi beş bin lira ile geçiniyorsun? Kızını Avrupa'da okuttuğumuz yetmiyormuş gibi, her işimiz düştüğünde açıktan ikiyüz bin lira toka ediyoruz.

İhsan da fazla ileriye gittiğini anlamıştı. Konuşmasını yumuşattı.

– Allah için sen de Cengiz de işçiye çok hizmet ettiniz.

– Orası öyle İhsan abi. Gün oldu, Azraili tepemizde hissettik, gün oldu, hapishanelerde çürüdük.

Hakim hatırladı.

– Sahi sen hapiste yatmıştın değil mi Abidin?

– Balmumcu'da iki-üç ay misafir olduk.

– Suçun neydi?

– 27 Mayıs devriminden sonra basın toplantısı yapmıştık. İşveren işçiye aylıklarını ödemiyordu. Direniş yapacağız dedik.

– Sıkıyönetim direnişe pabuç bırakır mı?

– Öyle, fakat iyi de oldu.

Hakim kıs-kıs güldü.

– Nereden nereye be Abidin. Sen Demokrat Partiye o kadar hizmet et, şimdi tam karşıda vaziyet al. Olacak iş değil.

– İşçi sınıfının menfaati neyi icap ettiriyorsa onu yaptım.

– Bırak şimdi savunmayı, biz birbirimizi biliriz.

Kapı açıldı. İçeriye Cengiz girdi. Böylece ikisi arasındaki tatsız tırmanış sona erdi.

Cengiz,

– Hoşgeldin abi. İzmir'de havalar nasıl?

– Çok iyi,

– Seçimlere katılıyormuşsun bu devre na? Hadi hayırlı olsun.

–Ne çabukta duyuldu.

– Geçen hafta İzmirli çocuklar konuşuyordu. Gençler seni destekliyor. İşçiler senin hizmetini unutmaz.

Hakim mütevazi bir sesle,

– Elimizden geleni yaptık Cengiz...

Abidin de söze karıştı.

– Hizmetlerini asla unutamayız. Biliyorsun, genç grubu, bizi destekliyor. Senin adaylığını söylediklerinde ben de "Bizdendir. Destekliyelim" dedim.

Ihsan gücün karşı tarafa geçtiğini anlamıştı. Alttan almaya başladı.

– Sağolun çocuklar. Şimdi bunları bırakalım. Bu akşam ne yapacağız onu anlatın.

Abidin,

– Ankara'ya kırk yılda bir geliyorsun. Sana hizmet etmeyeceğiz de kime edeceğiz.

Telefonun ikaz çanı üzerine masasına yöneldi. Telefondaki sekreteri İstanbul'dan arandığını haber veriyordu.

– Kimmiş?

– İrfan bey acele sizinle konuşmak istiyormuş.

– Peki bağla da konuşayım.

İrfan'ın anlattıklarını dinleyen Başkanın canı sıkılmıştı. "Ödlek herif" diye söylendi. Telefonu kapattığında renk vermedi.

– İhsan abi hadi kalkalım. Cengiz çok neşeli bir yer bulmuş, biraz içki içeriz. Hem de dertleşiriz.

– Olur. Benim de sizlerle konuşacak hayli şeyim var.

Cengiz cebinden çıkardığı Kent paketinden çıkardığı sigarayı yaktı. Derin bir nefes çekerken konuştu: "Romen Kenti'dir. Doğu Bloku ile ilişkilerde ilk avantam Kent sigarasıdır."

– Nasıl oluyor, diye soran Hakime açıkladı.

– Romen konsolosu ile aram iyidir. Her ziyaretinde sendikaya viski ve sigara getirir.

İhsan güldü, alaylı bir sesle,

– Geçinmenin yolunu bulmuşsunuz.

– Aldırma İhsan abi, şimdi Türkiye'de herkes bir dümen tutturmuş gidiyor. Kimi Rusya'dan kimi Amerika'dan geçinip gidiyor. Bu çarkın içerisinde olduğuna göre, sen de uyacaksın şartlara. Aksi halde çark seni ezer geçer.

İhsan,

– Belki de haklısın, diye cevap verdi. Biraz sonra üçü de kalktılar. Abidin sekretere sendikaya dönmeyeceğini söyledi ve sonra da birlikte Cengiz'in keşfettiği meyhaneye gittiler.

***

Koltuğunda kaykılan Selâmi, kendisini dinleyen arkadaşlarına Başkanla yaptığı konuşmayı anlatıyordu.

– Başkan, Bakanla şu saatlerde konuşuyor. Yetkiyi mutlaka alacağız. İşkolumuzda bizden güçlüsü yok.

– Öyle orası. Ancak işyerlerinde solcular yerel sendikalarda çoğunluk kazanmaya başladılar.

Selâmi itiraz edeni payladı.

– Sizin kabahatiniz. Hükümetten memnun olmayan işçileri göz göre göre karşı tarafa kaptırıyorsunuz.

Adam ısrar etti.

– Yok öyle değil aksine Başkan, sizin tutumunuz bizim işimizi güçleştirdi. Adalet Partili işçiler karşı tarafa geçiyor. Bölgenizdeki işçiler sizi milletvekili seçtiklerine bin defa pişman oldular.

– Hadi hadi uydurma.

– Kooperatif faaliyetleriniz de Fısıltı Gazetesi ile bizlere kadar ulaştı.

Selâmi hiddetlendi.

– İşçiye hizmet ediyorum ben. İşçileri mesken sahibi yapmış olmam, neden aleyhime olsun?

– Kooperatifçiliğinize bir diyeceğimiz yok. Ancak siz kalktınız; müteahhiti milyoner ettiniz.

– O zaten milyoner.

– Ama sigortadan öyle diyen yok. Sizin müteahhit hakkı olmayan istihkakı çekmiş. Daha temel atma sırasında, dördüncü katı çıkmanın parasını almış.

Bu itiraza katılanlar çoğalmıştı. Şişman kır saçlı olanı atıldı.

– Gazeteler bile yazdı. Siz ağırlığınızı koymuşsu-

nuz. Sigortaya birbuçuk milyon borcu olan müteahhidin bu borcunu da ertelemişsiniz.

– İnanmayın. Palavra bunlar.

Karayağız gençten bir sendikacı, Başkana sataştı.

– Müteahhit size 200 bin liralık bir kat hediye etmiş diyorlar Başkan, doğru mu?

Selâmi hırsla adamdan yana döndü.

– Yalan, bunu söyleyenin ağzını yırtarım. Ben, 200 bin liraya haysiyetimi satacak adammıyım be?

Selâmi'nin çıkışı etkili olmuştu. İtiraz edenler sustu. Selâmi "İnekler" diye içinden söylendi. Adamların söyledikleri yalan değildi. Ancak çok eksikti. Gerçekten de Selâmi ikiyüz bin liraya fit olacak insan değildi. Onun gibi milyonları iç etmeyi tezgâhlayan bir kimseyi, ikiyüzbin liralık suiistimale karıştırmaları hakaretin dikalâsıydı.

Her sendika ağası gibi Selâmi çok yönlü menfaat tezgâhı kurmuştu. Devrimbazlıkta en önde gelen isimler arasına kendisini katmayı bilmişti. Milletvekili olmuştu. Ticari işlerle de dünyalığını bulmuştu. Kooperatif işi, öyle büyütüldüğü kadar önemli bir dümen değildi. Para çok olmasına çoktu, ancak ortak ta çoktu. Dağıtıldığında hisseye düşen, çıkarılan gürültü yanında devede kulak kalıyordu. O kooperatif işinde en büyük hisseyi parti yöneticisine ayırmıştı. Bu da kendisine politikada güçlü bir mevki sağlamıştı. İstanbul'da inşaat kralı olan parti yöneticisinin kurduğu mühendislik bürosunda işçi kooperatif evlerinin projeleri hazırlanırdı. Bu iş imkânı da parti yöneticisinin gözünde Selâmi'yi yüceltirdi. İşin en komik yanı da, partinin bu yöneticisi, politik yatırımını Devrimbaz Federasyonuna yapardı. Her konuşmasında Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonuna hücum ederdi. Fakat iş ortaklığına sıra geldiğinde Devrimbazlarla değil, Selâmi gibi sol gösterip, sağda

çubuğunu tüttürenleri tercih ederdi. Bu durumunu tenkit eden yine kendi gibi bir parti yöneticisine kızmış ve şöyle demişti.

"Sen sus hocam. Senki devletçiliği savunursun. Kurduğun hukuk bürosunda devlete borçlu kişilerin davâlarını almakla ün kazanmışsın. Siyasi nüfuzunu bu davâ takiplerinde kullanman daha çok ayıp değil mi?"

Delikanlının yüzüne açıkça dedikoduları iletmesi Selâmi'nin endişelenmesine sebep olmuştu. Çünkü delikanlı milletvekili olduğu seçim bölgesinde kurulu sendikanın başkanıydı. Yüzüne karşı bu tenkitler bir daha o seçim bölgesinde milletvekili olamayacağını gösteriyordu. Ancak bu neticeye fazla üzülmedi. Seçimlere Ankara'dan katılmaya karar vermişti. Parti merkezinde bu kararını açıkladığında kendi gibi seçimlere Ankara'dan katılmaya niyetli bir Sendika Başkanı dudak bükmüştü.

– Kontenjana güvenme. Delege işini nasıl ayarlayacaksın, diye sormuştu.

O da Ahmet'in yardımından söz etmişti. Halil adındaki sendikacı Ahmet'in adını duyunca onunla alay etmişti.

– Tam adamını bulmuşsun. Ayol o bana 30 bin liraya yetki satan adamdır, demişti. Daha sonra Selâmi'de Ahmet'ten vazgeçmişti. Partinin üst yöneticisine güven bağlamıştı. Oysa, Ahmet, sendikacılığı iş edinmiş tipik bir örnekti. Yaptığı iş sendikal mücadelede normal ticaret sayılmaya başlamıştı. İstanbul'daki büyük bir inşaatın toplu sözleşme yetkisini kurduğu sendika ile elde eden Ahmet, daha sonra işçileri ve yetkiyi Halil'in sendikasına 30 bin lira karşılığında devretmişti. Ahmet gibi pek çok sendikacı bu yolla para kazanıyordu. Gecekondu tabir edilen bu sendikalar aldıkları her yetkiyi üye sayısına göre

kasası güçlü sendikaya satıyorlardı. Basında bu tür alışverişlerin adı, " Filân sendika, üyeleri ile birlikte filân sendikaya iltihak etti oluyordu.

Selâmi, "güvenilecek adam kalmadı sendikada "diye düşündü. Devrimbazlarla aynı türküyü söylüyorlardı. Halbuki daha talimli olan Devrimbazların türküsü daha yanık çıktığından işçiler Selâmi gibileri terketmeye başlamışlardır. "Aynı türküyü dinledikten sonra, senden bunu niye dinleyelim. Daha yanık okuyanı var. Ona gideriz" demişlerdi. Neticede Selâmi ne papaza, ne de hocaya yar olamamanın sıkıntısına düşmüştü.

Başkanın Bakanla konuşmasını merak etmiyordu. Nasıl olsa işkolu yetkisi çantada keklikti. Fakat taşra teşkilâtından gelmiş sendikacılardan sıkılmıştı. "Ben federasyona gidiyorum" diyerek onlardan ayrıldı. Federasyondan Abidin'i aradı. Bulamadı. Sekretere çıktığı yeri sordu. Kız bilmiyordu.

– Aptal diye söylendi. Sonra aklına geldi. Akıllı olsaydı bir sendika Başkanı ile evlenirdi. Bir zamanlar sekreterleri ile evlenmek sendikacılar arasında yaygın bir alışkanlık haline gelmişti. Bu modaya uyanlardan biri de Abidin olmuştu.

Selâmi,

– Akıllısı ile evlenmiş, aptalını sekreter olarak kullanıyor, diye söylene söylene tekrar sendikaya döndü.

***

Nazım garsona votkalı iki bira söyledikten sonra, kendisini hayran hayran seyreden kızdan yana döndü.

– Nevin ne yemek istersin?

Kız cevap vermeyince Nazım sorusunu tekrarladı. Kız o vakit cevap verdi.

– İstemem, karnım tok.

Delikanlı, tekrar garsona döndü.

– Patates tava, yanında ufak börek, köfte. Sen bir şeyler yap canım.

Garson siparişini alıp, uzaklaştığında, Nazım tekrar kızla konuşmaya dalmıştı.

– Sık sık buraya gelmeyi severim. Yeni açıldığında alıştım. Temiz servisi var. Hem kafadar arkadaşları da buluyorum.

– Ben de sevdim. Çok cici bir yer.

Nazım masanın üzerinde "sev beni" dercesine serilmiş kızın ellerini hafifçe okşadı. Kız da karşılık verdi. Parmakların teması ikisini de alevlendirmişti. Nazım

– Çok hoşuma gidiyorsun Nevin. Biliyor musun? İlk dikkatimi çeken yanın gözlerin oldu.

Kız başını eğmişti. Yüzünün pembeleşmesi artmıştı.

– İşte sevebileceğim kız dedim. Heyecanlandım. Tanıştıracak kimse çıkmasaydı, o vakit zorla masana oturacaktım.

Kız fıkırdadı,

– İnanmam.

– Ciddi söylüyorum. Bilmezsin Nevin, son aylarda öylesine katı bir dünyada yaşadım ki, sevmeyi unutmuştum. İnandığım davâ, beni her türlü duygulardan mahrum bıraktı. Kavga ve münâkaşa içinde yoğruldum. Sevginin bana yaklaşmaya cesaret edeceğini sanmazdım. Ama oldu işte.

Kızın ellerini avuçlarına almıştı. Sıktı hafif hafif. Nevin de cesaret bulmaya başlamıştı. Şimdi rahatça erkeğin yüzüne bakabiliyordu. Hafif çember sakallı uzun favorili genç ve yakışıklı yüze baktıkça, kızın heyecanı daha da artıyordu. Sevmek, sevilmekte olduğunu duymak, genç kızın tüm düşüncelerini altüst etmişti. Nazmi, kızın yüzünden bakışlarını boynuna kaydırdı. "Bembeyaz" diye düşündü. Kız da bu bakışlardan etkilenmişti. Nefesleri sıklaşmış-

tı. Dolgun göğüsleri her nefes alışta, daha bir dikleniyordu. Delikanlı iç geçirdi. Garsonun masaya getirdiği votkalı birayı tekrar yudumladı. Kız da robot gibi aynı şeyi tekrarladı. O da delikanlıyı zevkle süzüyordu. Ne kadar enli boynu vardı. Nazım'ın, kazağı geniş göğsünü daha da heybetli ortaya koyuyordu. Erkeğin yakası hayli açıktı. Kıllar, bu güçlü göğüse, seks cümbüşü için davetiye çıkarırcasına kıvrım kıvrımdı. Sanki kıza uzanıyordu. Bu düşünceler ise kızı titretiyordu. Nevin babası ile mukayese etti Nazım'ı. Güven vericiydi Nazım. Ne kadar da saftı. Deli dolu olduğu aşikârdı. İnandığı davâ uğruna her tehlikeyi göğüsleyecek cesareti vardı. Birden babasından söz etme ihtiyacını duydu.

– Biliyor musun babamla aynı düşüncedesiniz.

Nazım gazetedeki manşeti hatırladı. Fakat bu hatırlayış düşüncelerini değiştirmedi.

– Tanıyorum babanı. Takdir ediyorum. İşçi sınıfının büyük mücahidi o,

Kız güldü. Hoşlanmıştı bu tanımdan. Ancak vicdanı rahatsız oldu birden. Babasını ne kadar da yanlış tanıyorlardı. Nevin, sol düşüncelere inanmıyordu. Sol'un bayrağı durumundaki babasının içyüzünü biliyordu. Rahat hayatını sağlayan işçinin alınteri olduğunu biliyordu. Yaşı küçüktü, fakat yaşadığı ortam, O'na yaşlı insanların hayat tecrübesini sağlamıştı. Annesi, Yugoslav göçmeniydi. Mütevazi bir ailenin kızıydı. Babası da ilk zamanlar onunla ve kardeşi ile yakından ilgilenirdi. Sonra şöhret kapılarını çalmıştı. Şöhretin sürüklediği servet, ailedeki huzuru sona erdirmişti. Nazım'a hep bunları anlatmak istiyordu. Ama korkuyordu. Yanlış anlaşılmasından korkuyordu. Gençliği saran kavganın aptalca olduğunu bağırmayı hep istemişti. Ne kadar da arzu ederdi. "Öldürmeyin birbirinizi aptallar. Ellerinize silâh verenler sizin ceset-

lerinizi ikbâle ulaşmak için merdiven yapmak istiyorlar'' diye haykırmayı, Nazım ise bambaşka düşünceler içerisinde devrimlerden söz ediyordu. Yepyeni bir dünyanın eşiğinde olduklarını söylüyordu. Uyanan kitlelerin ülkeyi yüceliğe götüreceğini söylüyordu. Dinler görünüyordu Nevin, fakat aklı halâ babasındaydı. Ortaokula gittiği yıllarda ne kadar mesuttular. Babası köy âdetlerini uzun süre sürdürmüştü. Sinema, tiyatro bilmezdi babası. Yemeklerini bile sinide yerdi. Yere bağdaş kurup yemek yerlerdi ailece... Köylü âdetlerini terkedemeyen babası, daha sonra köylü usulü yemeği terketmişti. Yemeği şimdi İtalya'dan getirdikleri yemek masasında yiyiyorlardı. Babasının aldığı hediyeleri düşündü. Ev takımları İtalyan mobilyasıydı. Her biri çok değerli şeylerdi. Büyük bir mobilya mağazası babasına hediye etmişti. Sendikanın her türlü mobilya ihtiyacını kendi mağazasından gördüğü için mağaza sahibi bu hediye için çok zorlamıştı. Zavallı adam, babasının hediyeyi kabul etmemek için direnmesini namuslu oluşuna bağlamıştı. Daha sonra hediyesinin değersizliğinden reddedildiğini anlamış ve İtalya'dan ithal edilen yemek, yatak takımlarını Başkanın evine göndermişti. Burada bile işçiler devreye sokulmuştu. Yurtdışında çalışan bir işçinin permisini bulmuşlar ve babası bu permi ile İtalya'dan dilediği modeli getirtmişti.

– Ne o, daldın birden, neyin var?

Kız kendini toparladı. Geçmişten kendisini kurtardı.

– Yok bir şeyim.

– Yarın bir toplantımız var. Gelir misin?

– Hayır.

Nazım şaşırmıştı. Devrimcilik konusunda o kadar lâf etmişti. Kızın ilgisini çekmemişti. Olacak iş değildi. Halbuki bugüne kadar bu taktikle pek çok kızı

kendine hayran bırakmıştı. Nevin'de ise çok satılan ve tutulan bu plâk tutmamıştı.

– Yoksa seni sıkıyormuyum Nevin?

– Alâkası yok. Şey, geç kalmaktan korkuyorum da.

– Daha yeni oturduk.

Votka tesirini göstermeye başlamıştı. Nevin, başının dönmekte olduğunu hissetti "Keşke içmeseydim diye" düşündü. Halbuki içki yabancısı değildi. Kız arkadaşlarını eve çağırdığında votka içerlerdi. Alışması gerekirdi. Nazım'da sarhoşluğunu artıran bir yan vardı. Delikanlı da kızdaki değişikliği farketmişti.

– İçki dokundu mu?

– Hayır ondan değil.

– Salon mu sıcak geldi?

– Yok yok. İyiyim.

– Dışarı çıkalım mı?

– Biraz daha kalalım.

– Sen bilirsin. Kendini iyi hissediyorsan mesele yok.

Kızın baş dönmeleri artmıştı. Fakat Nazım'dan çok hoşlanmıştı. Birden eve gitmeyi tutturursa, erkek üzerindeki etkisini kaybedeceğinden endişe duyuyordu.

– Biraz daha kalalım ne olur.

– Nasıl istersen.

Önündeki votka dolu birayı bitiren Nazım, garsona ikinciyi ısmarladı. Şimdi ikisinin de gözleri parlıyordu. Konuşmaları daha samimi idi. Az sonra dışarı çıktıklarında ikisi de derhal ayrılmak istemediklerini biliyorlardı. Nazım, arzuluyordu kızı... O öpülesi dudakları karşısında gördükçe çıldıracak gibi oluyordu.

– Nevin iyi değilsen, yakında bir arkadaşımın evi var oraya gidelim. Biraz dinlenirsin. Kız bu teklifi kabule cesaret edemiyordu. Fakat Nazım öylesine

güven vericiydi ki. Hem ne zararı olacaktı biraz dinlenmenin. Sarhoş halde eve de gidemezdi. Biraz dinlenir, kendine gelirdi.

– Çok uzak mı arkadaşının evi diye sordu.

Nazım, sevinç çığlığını güçlükle bastırdı.

– Yakında... Hemen şurada...

Arkadaşı Ekrem'in garsoniyeri birinci kattaydı. Daha doğrusu giriş katından da aşağı iniliyordu. Pencereden bakıldığında geçenlerin ayak bilekleri gözükürdü. Apartmanın önüne geldiklerinde Nazım, dış kapının açık olması için dua ediyordu. Nitekim duası kabul edilmişti. Dış kapı açıktı. Dairenin kapısını açmak için cebinde yedek anahtar vardı. Korka korka apartmana girdiler. Merdivenleri inip, daireye girmeleri bir iki saniye sürmüştü. Ancak, bu kısa zaman ikisine de bir kaç yıl kadar uzun gelmişti.

Nevin girdiği salonu gözden geçirdi. Ağır bir küf kokusu vardı. Rutubet odadaki vazoya konmuş karanfilleri, vaktinden önce soldurmuştu. Solan çiçek ne kadar da kötü bir manzara diye düşündü. Nazım, robot gibi hareket etmeye başlamıştı. Pencerenin önündeki divanı işaret etti.

– Sen biraz uzan buraya istersen, ben etrafa bakayım. İçecek bir şey getireyim.

– Yok ben içki istemem.

– Çay pişireyim istersen.

– Tarçın var mı?

– Yok nereden aklına geldi.

– Hiç.

Sustu. Nevin'e tarçın alışkanlığı babasının mirasıydı. Nazım, mutfağa girdi. Buzdolabını karıştırdığı çıkardığı gürültülerden anlaşılıyordu.

İçeriden seslendi.

– Koko Kola içer misin?

– Bir şey içmem sart mı?

– İstersen limonata yapayım.

– Limon var mı?

Nazım elinde yarım bir limonla salona girdi.

– Bunu sıkayım da iç. Rahatlarsın.

Kız itiraz etti.

– Yok yok istemem rahatım.

Nazım kıza yaklaştı. Ellerini tuttu.

– Buz gibi olmuşsun. Bir battaniye getireyim mi?

– Sen bilirsin.

Nazım, divanın altına baktı. Oradan bir battaniye aldı. Bu hareketi ile kıza iyice yaklaşmıştı. Erkeğin alkol kokan nefesi, genç kızın yüzünü alev alev sarmıştı. Kızın titrediğini gören Nazım, kıza iyice sokuldu.

– Hasta mısın?

– Yok bir şeyim?

Elini kızın alnına uzattı. Yoktu ateşi, fakat kızın yanakları alev alevdi. İçindeki ateş dışa vurmuştu. Nazım elini kızın yüzünden çekmedi. Yanına ilişti Kızın yüzünü okşamaya başladı.

– Çok güzelsin Nevin.

Kız cevap vermedi. Pembeleşen yüzünü erkeğin güven verici göğsünde gizlemeye çalışıyordu. Erkek, şimdi pembeleşen yüzü buselere garketmişti. Öptü öptü... İkisi de divana iyice yerleşti. Bu kaykılma ile kızın etekleri sıyrılmış, bacakları cömertçe açılmıştı. Nazım, öperken bu açılan bacakları da okşamaya başladı. Kız mest olmuştu. Güçlükle erkeğe karşı geliyordu.

– Yapma Nazım, ne olur yapma.

Geç kalmıştı. Erkeği durduracak güçte değildi üstelik. Nazım'ın dudakları şimdi göğüslerinde geziyordu. Yusyuvarlak dolgun göğüsleri ağzına doldu ran Nazım, insafsızca ve hoyratça kızı seviyor, seviyordu. İki genç, şimdi zevk deryasına dalmışlardı. Dünyanın bütün meseleleri çok, ama çok gerilerde

kalmıştı. İlk doğrulan Nazım oldu. Kıza son öpüşünde bir başka tad vermişti. Yarı karanlık, kızın yarı çıplaklığını örtmeye kâfi gelmemişti. Bembeyaz bacakları, yukarılara kadar sıyrılan etekleri yüzünden, bitiş noktasına kadar meydandaydı. Nazım, eliyle bu bitiş noktasını okşadı. Kız inledi. Kasıldı. Erkeğin elleri bacakları arasında hapsedilmişti. Fakat bu durum çok kısa sürmüştü. Boşalma ile birlikte bacaklar gevşemişti. Az sonra Nazım, sağa sola attığı eşyaları toplamaya başladı. Kız da doğruldu. Şükran dolu bir sesle,

– Teşekkür ederim Nazım diye söylendi.

Erkek cevap vermedi. O güne kadar hiç bir kıza yapmadığı nezaketi göstermişti. Fazla ileri gitmemişti. Daha sonraları eline geçmiş bu fırsata rağmen kızı sadece okşamakla yetinmesinin enayilik olup olmadığını düşünmüştü. Ne var ki bu davranışının sebeplerinden biri de korku olabilirdi. Sendika Başkanının ünü onu ihtiyatlı harekete zorlamıştı. İkisi de suçlu suçlu giyindiler. Dışarıya çıktıklarında ayaz akıllarını başlarına getirmişti. Nevin,

– Çok geç kaldım. Merak ederler diye söylendi.

Nazım saatine baktı.

Henüz erken, bir pastanede çay içebiliriz.

Kızın aklı başına gelmeye başlamıştı. Endişesi arttı.

– Olmaz, bir taksi bulup, eve gitmeliyim.

– Nasıl istersen,

Bu esnada önlerinden geçen çiçekçi çingeneyi gördü. İki gülü seçti. Kıza uzattı.

– Teşekkür ederim Nazım.

Elindeki gülle Nazım'ın çevirdiği taksiye binen Nevin, onun kendisi ile birlikte gelmesini önledi.

– Ben giderim Nazım, lütfen ısrar etme.

- Tekrar buluşacak mıyız?

– Seni arayacağım.

Nazım kıza telefon numarasını verdi.

– Akşama ara olur mu? Ben derhal eve gidiyorum. Telefonunu bekleyeceğim.

Kızı aramaya cesareti yoktu. Nazım ilk defa korkak olup olmadığını düşündü. Araba uzaklaştığında kendi kendine korkak olmadığını söylüyordu. Kızı evine sağlam göndermişti. Bu netice, o güne kadar kafasında yer etmiş düşüncelere ters geliyordu. Sevginin sadece seks olmadığını anlamıştı. Fakat o halâ bu duyguyu korkaklığa bağlıyordu. Çok seyrek sigara içtiğini hatırladı. Şimdi bir tane tüttürseydi ne makbule geçerdi. Sigara taşımadığına üzüldüğünü hissetti. Sonra sarsak adımlarla yürüdü. Caddenin kalabalığına karıştı.

***

Abidin'le konuşması İrfan'ı rahatlatmamış, tam tersine endişesi daha da artmıştı. İşler çatallaştığında okkanın altına ilk giren kendisi olacaktı. Buna müsaade edemezdi. Çetin'i bulmalıydı. Bir şeyler yapmalıydı. Bu yaştan sonra hapise girmek kolay değildi. Mutfağa girdi. Buzdolabını karıştırdı. Yiyecek bir şeyler bulmaya çalıştı. Endişelendiği zaman, yemek yemek arzusu duyardı. Hoş, her olay ona açlığını hatırlatırdı. Hayli göbek bırakmıştı. Bu da boğazına düşkünlüğünü ispat ediyordu. Buzdolabında bulduğu zeytinyağlı dolma tabağını yemek masasının üzerine koydu. Bu işlem sırasında üç dolmayı mideye indirmişti. Bir yandan da söyleniyordu. "Bizim meslek zor iş. Bir defa insan kolaylıkla baştan çıkıyor." Tabağı yarılamıştı ki Nazım'ın sesini duydu. Oğlu gelmişti. Çetin'i sormalıydı. Nazım aracılığı ile Çetin'i tanımıştı. Cahilin biriydi Çetin. Bir fabrikada işçilik yaparken, adı hırsızlığa karışmış ve sonunda işsiz kalmıştı. Bir adı da tren faresiydi Çetin'in.

Kooperatifte ayak işlerinde kullanmak istemişlerdi.

Sonra eli uzun huyunu öğrenince "işimize yaramazsın" diye yol vermişlerdi. Oğluna böyle bir arkadaşı olduğu için zılgıtı çekmişti. Ancak, Nazım onun devrimci niteliğini savunmuştu. Çok kızmıştı o vakitler. Devrimci oldu diye hırsız adamın ahlâksızlığına göz yumulur muydu? Oğlunun devrimciliğine de ilk zamanlar akıl sır erdirmiş değildi. Ne zaman ki devrimcilik ona kazanç sağlamaya başladı, işte o vakit, o da devrimciliğin erdemliğini savunur olmuştu.

Nazım, üyesi olduğu dernek toplantısında Çetin ile tanışmıştı. İşçilerin gençlerle kaynaşmasını isteyen dernek yöneticileri onları bu tür arkadaşlığa zorluyordu. O da hoşlanmamıştı Çetin'den. Fakat devrimcilik hatırına katlanmıştı. İşsiz kaldığını öğrendiğinde babasına tavsiye etmişti. Çetin'in marifetleri bir ayda ortaya çıkmıştı. Son günlere kadar Çetin'in varlığını unutan Nazım, Maocuların derneklerine yaptığı saldırı sırasında, Çetin'i onlar arasında görünce tekrar hatırlamıştı.

Nazım, keyifli keyifli ıslık çaldığı sırada, babasının endişeli bakışları ile karşılaşınca şaşırdı. İrfan, onun şaşkınlığına aldırmadı.

– Çetin'i bulmanı istiyorum, dedi.

Sebebini merak etmesine rağmen, Nazım soru sorma cesaretini bulamadı.

Kısaca,

– Pekalâ baba, dedi.

İrfan, Çetin'le ilişkilerinin ortaya çıkmasından endişe duymakta haklıydı. Çünkü, bugünkü rahatının anahtarı Çetin olmuştu. Kendisi Abidin'in aletiydi. Maşa niyetine o da Çetin'i kullanmıştı. Bir an gerilere uzandı. İki yıl öncesini düşündü. O sabah kooperatife erken gelen Başkan, kendisine elli bin lira verilmesini istemişti. Abidin beyin sayısız para isteklerini karşılamada güçlük çeken İrfan,

– Başkan hesabınız hayli kabardı, diye itirazda bulunacak oldu. Muhasebecinin bu uyarısına Abidin kızmadı.

– Senin bu işlere aklın ermez.

– Öyle ama, birisi hesaplara baksa, kooperatif aktiflerinin sıfıra doğru yol aldığını anlayacak. İşte o zaman siz de ben de, müşkül durumda kalacağız.

– Bu tehlikeyi göze aldığın için sana o kadar maaş veriyorum.

– Haklısın. Fakat ben bir uyarayım dedim. Tedbirli hareket edersek, daha iyi olur.

– Sana geçen gün gönderdiğim işçiye yedi bin lirayı ödedin mi?

– Verdim.

– İyi yarın da iki kişi göndereceğim. Onlara da ver.

– Başkan bu aylarda bu tür kredileri çok arttırdık.

– Hepsi üyemiz değil mi?

– Fakat hakları değil ki bu parayı almaları,

– Orası benim bileceğim iş, sen ne dersem onu yap.

İrfan, Başkanla konuşmasını kesti. Uyarısına pişman oldu. Bu arada sessizce elli bin lirayı masasının üzerine koymuştu. Başkan milletvekili seçilebilmek için kooperatifin paralarını hovardaca etrafa saçıyordu. Mensup olduğu partinin delegelerine kooperatiften kredi verdiriyor. Onları borçlandırıyordu. Bir defa gecekonduculara tavlamıştı Başkan, on bin lira borç verdiği delegeye, hazine arsasını da gösteriyor "Yap buraya bir gecekondu" diyordu. Politik yatırımını, işçilerden kesilen aidatlarla gerçekleştiren Başkan, hızını alamamış, yedek akçelere bile saldırmıştı. Başkanın açığı her geçen gün artıyordu. İrfan bu bakımdan tekrar sızlandı. Kasadan bir kalemde 50 bin liranın çıkması bu sızlanmada başlıca sebep olmuştu.

– Başkan yetmiş milyon lira açığımız var.

– Senetler var ya,

– Onların geçersizliğini siz de biliyorsunuz Başkan.

– Sen endişe etme İrfan, benim bir plânım var. Sanıyorum bu yetmiş milyonun hesabını vermekten kurtulacağız.

İrfan merakla sordu,

– Nasıl yapacağız bu işi Başkan?

Başkan onun heyecanına gülmüştü.

– Rahat ol, ben işimi bilirim.

Sonra da plânını anlatmıştı. Bu plâna göre, muhasebecinin hissesine bir milyon düşüyordu.

Başkanın sözünü ettiği plân, yangın çıkarmaktı. Kooperatif merkizinin de bulunduğu büyük satış mağazasında çıkan bir yangın, kanunsuz senet ve hesapların hakkından gelecekti.

İrfan,

– Çok tehlikeli olmaz mı? diye itiraz etti. Abidin tınmadı.

– Yangın öyle büyük olacak ki, bizim mağazanın yanması dikkati çekmeyecektir. Üstelik bu yangına bir de ideolojik kılıf uydurduk mu, ayıklasınlar o zaman pirincin taşını.

Başkanın rahatlığı muhasebeciyi etkisi altına almıştı. Ayrıca bir milyon liranın cazibesi tehlike ne kadar büyük olursa olsun insanı göze almaya itiyordu. Daha sonra Başkan Çetin'i sormuştu. O vakit onun hırsızlığından bahsetti.

– Ne olur ne olmaz diye işten çıkardım.

Başkanın canı sıkılmıştı.

– Hata etmişsin. Bizde çalışırken hırsızlığını yakaladın mı?

– Hayır. Ancak?

– Şimdi işimize yarardı. Bu tipleri kullanmak kabildir. Ben yangın işini ona yaptırabiliriz derim.

– Nasıl olur. Güvenilecek adam değil ki o.

– Sen öyle bil, ben hukuk müşaviri ile konuştum. Çok iyi tanıyormuş Çetin'i. Adam sol hareket için biçilmiş piyon, oğlunla arası iyi olduğunu sanıyorum.

İrfan itiraz etti.

– Yok yok. Oğlumla arkadaş değiller.

Başkan çipil çipil gözlerini muhasebecinin yüzüne dikti. Bir an düşündü. Konuştuğunda sesi daha bir emredici çıkıyordu.

– Benim aklımda öyle kalmış. Çetin'i sen tavsiye etmiştin. Oğlunun arkadaşı olduğunu söylemiştin.

İrfan, güç durumda kaldığını hissetti. Başkan ısrarla bakıyordu. Bu yüzden açıklama yaptı. Oğlunun sol faaliyetlerinden söz etti. Üniversiteli-işçi kaynaşması harekâtından dolayı zoraki dostlukların yapıldığını anlattı. Başkan için anlatılanlar yeni bilgiler değildi. Fakat sabırla dinlemişti. Daha sonra bu konuşmayı bağladı.

– Oğluna söyle, bana Çetin'i bulsun. Bence bu iş için en iyisi Çetin'dir.

İrfan söze karıştı.

– Başkan adresi var bende Çetin'in.

– Bak bu iyi. Ben onu görmeye kendi adamlarımı gönderirim. Adresi bana ver.

İrfan rahatladığını hissetti. Nazım'ı bu işe bulaştırmak istemiyordu. Başkan da onun bu düşüncesini anlamıştı. Fakat önemsemedi. Konuyu değiştirdi.

– Yalova'daki mobilya mağazasına on çift yatak takımı ile altı yemek takımı gönder, dedi. Sonra da kendi odasına geçti.

Başkanın odasından çıkması ile yalnız kalan İrfan, her geçen gün çıkmaz sokağa itildiğini düşündü. Başkanın pek çok sırrını biliyordu. Yalova'daki mağazaya takım gönder diyen Başkanın bu isteğini kendi kendine tekrarladıktan sonra ilâve etti. "Sana para

yerine senet vereceğim" Mağaza, Başkanın kendi işyeri idi. Kooperatiften alınan eşyalar, bu mağazada satılıyordu. Fakat Başkan kooperatiften aldığı hiç bir eşyanın parasını ödemiyordu. Durmadan senet veriyordu. Böylece satılan her mal, Başkanın gelir hanesine yazılıyordu. İşçilerin parasını sermaye olarak kullanan Başkan, dünyalığını yoluna koyuyordu. İrfan"ne demişler"diye iç geçirdi. "İşçinin parası deniz, yemeyen domuz" doğrusu o da domuz olmamak için bu yağmada kendine düşen payı almamazlık etmemişti.

Odasına gelen Başkan telefonla Remzi ile Kemal'i aramıştı. Birini bulmuş, diğerine de mutlaka kendisini görmesi için haber bırakmıştı. Remzi ve Kemal, Çetin'i bulmuşlar ve sonunda yangın konusunda ikna etmişlerdi. Beş bin liraya Çetin"olur"demiş ve bir geceyarısı kundak sokarak, koskoca çarşıyı kül etmişti. Bundan sonra gelişen olaylar, tıpkı Başkanın tahmin ettiği gibi cereyan etmişti. Çarşı yangınına "Elektrik kontağı" gerekçesi bulunmuştu. Ayrıca kimse de yangının ilk olarak kooperatif mağazası önünden çıktığını araştırmadı. Yetkililer Ümit Partisinin bu olaydan yara alabileceğini düşünmüşler, işin üzerine varmamışlardı. Bu arada Başkan da boş durmamış, kendini savunmak için sendikanın kaynaklarını seferber etmişti. Bu arada Ankara'da modern bir matbaa kurmuştu. Gazete çıkarmaya başlamıştı. Bir de siyasî derginin gizli ortağı olmuştu. 27 Mayıs devriminde bir grup ihtilâlcinin gıdıklayıcısı olan bir gazeteci, Sendika Başkanı ile kurduğu ortaklığına daha sonra devlet ihalelerinden yeteri kadar istifade edemediği için, muhalefete geçmiş bir başka matbaacıyı da dahil etmişti. Bu ortaklık, Sendika Başkanına hem mensup olduğu partide, hem de bir takım etkili güçler arasında önemli bir

yer sağlamıştı. Şimdi işçilerin aidatı, sol mücadele bayrağı altında bir avuç kişinin menfaat çarkını döndürüyordu. Ancak, kurdukları basın ortaklığını işçilerin parası ile çeviren gazeteci, matbaacı ve sendika başkanı, kendi servetlerini yüksek kâr getiren işlere yatırıyorlardı. Gübre sanayiinde hisse senedi alıyorlardı. Ya da faizle para işletiyorlardı. Kooperatifin senetlere bağlanmış 70 milyonu dolaylı yoldan Abidin'in kesesini doldururken, o bununla da iktifa etmiyordu. Bağlı olduğu sendikaya İzmir yöresinde 36 milyon liraya büyük bir arazi aldırmıştı. Esasta 12 milyon lira değerindeki araziye 36 milyon ödeme hünerini gösterdiği için, 24 milyon lirayı sendika kasasından alıp, bandaki hesabına komisyon hakkı olarak yatırmıştı. Güçlü bir sendikanın Başkanıydı. İşçilerin aidatları dağ gibi büyüyordu. Bir gün yönetim kurulunda yaptığı konuşmada ekonomi bilgisini ispat etme hevesine düşmüştü. Bu heves, ona kâr da sağlamıştı. "Para her yıl değer kaybediyor. Enayi gibi sendikanın parasını banka faizi ile muhafaza etmeyelim" demişti. Bir bankanın yaptırdığı evlerden on tane satın aldılar. Sendika, bu evlere 2,5 milyon ödedi. Bu para sokağa atılmış değildi. Ancak sendika için kazançlı da olmamıştı. Çünkü, Sendika Başkanı, evlere eşini dostunu kiracı diye yerleştirdi. Bu arada göstermelik olsun diye bir kaç evin solcu militanlarca karargâh olarak kullanılması sağlandı. Sendikacılığın tüm nimetlerinden yararlanmayı bilen Abidin, çıkardığı dergi ve gazetede nüfuz suiistimaline karşı neşriyat yaptırıyor. "Yavuz hırsız ev sahibini bastırır' lâfına sahip çıkıyordu.

***

Kafaları iyice bulmuşlardı. Abidin, kadehleri doldurdu. Kendisi rakıyı susuz içerdi. Hakim İhsan ile Cengiz ise, rakılarına su kattılar. Ağzına doldurduğu ye-

meği yutarken zorluk çeken İhsan, rakı kadehinden birkaç yudum aldıktan sonra konuşmasına bıraktığı yerden devam etti.

– Sağolun çocuklar. Çok eğlendim.

– Beğendin değil mi abi?

Abidin, masaya iyice kaykılmıştı. Konuşurken ağzından tükürükler de fışkırıyordu. Üç omuzdaşın konuştukları konu politikaydı. Zaman zaman geçmişe uzanıyorlardı. Müşterek hatıraları tazeliyorlardı. Hakim İhsan, onbeş yılı aşkın süreden beri Abidin'i tanırdı. Cengiz'i ise çok sonraları tanımıştı. Fakat Cengiz'e daha çok güvenirdi. Ne de olsa medeni, okumuş insan diye ona değer verirdi. Abidin ile arasındaki onbeş yıllık tanışıklığa rağmen, güçlü bir dostluk kurulmuş değildi. Halbuki bu dostluk uğruna Abidin, ona çok şeyler kazandırmıştı. Hayatta en çok sevdiği varlığı olan kızının, en iyi şekilde tahsil görmesini sağlayan Abidin olmuştu. Hakimliği sırasında aldığı rüşvetle de geleceğini garantilemişti. Bu kazancı sağlamasında Abidin'den çok yardım görmüştü. İşin gizli yürümesinde Abidin elinden gelen gayreti göstermişti. Bu bakımlardan Abidin'e minnettardı. Fakat güven duyamıyordu. Abidin'i sevemiyordu. Onbeş yıl öncesi, alkol yüzünden zelzele geçiren hafızasında bir olay canlandı. Bir zehirlenme vakası sebebi ile Adliyeye gelen Abidin'le ilk karşılaştığında İstanbul'da Savcılık yapıyordu. Zehirlenen iki çocuklu bir kadındı. Abidin "Karım" demişti. Üzüldüğü her halinden belli oluyordu. İzah etmişti.

– Karım çok hastaydı. Çocuklara bakamıyordu. Ben de sendikacıyım. İşimiz çok zordur. İhsan anlamıştı. Kahırdan ölmüştü kadın. Tahkikat için gittiğinde Abidin'in kaldığı gecekonduyu görmüştü. Bakımsızlık, fakirlik odalara sinmişti. Boynunu büken Abidin çaresizliğini anlatacak başka söz söylememiş-

ti. İhsan'a bu kadarı kâfi gelmişti. Bir süre Belediyede bahçe işlerinde çalışan Abidin daha sonra sendikacılığa merak sarmıştı. O tarihlerde Vatan Cephesi modası vardı. İşçilerden biri bir gün "Başkan" demişti. "Sen de girsene Zeytinburnu ocağına, ben ilçe başkanına senden bahsettim. Çok iyi olur" dedi. Abidin bu teklif üzerine fazla düşünmemişti. Girmişti Vatan Cephesine ve bunun karşılığında Hazine arsasında gecekondusunu yapmıştı.

İhsan, iri bir lokma eti ağzında çiğnerken sordu.

– Cengiz'le tanışmanız nasıl oldu Abidin?

– Biz Cengiz'le aynı ırktanız.

Cengiz gülerek, Abidin'in sözünü tamamladı.

– O da Kafkasyalıdır, ben de, ikimizin de ailesi Rusya'dan göçmen gelip Yalova'ya yerleşmiştir. Bu müşterek kaynak dostluğumuzu perçinledi.

– Bir ara aranıza karakedi girmişti.

Abidin,

– Politika yüzünden. Ama şimdi aynı kaba işiyoruz. Değil mi Cengiz?

– Öyle öyle Başkan,

Elindeki kadehi kaldırdı.

– Dostluğumuzun şerefine?

Diğerleri de ona katıldılar.

İhsan, adımını atmaya hazırlandığı politika kulisini merak ediyordu. Siyasete tekrar daldılar.

İhsan,

– Senin dergi Ecevit'in aleyhinde atışa devam ediyor Abidin. Bu nasıl iş, diye sordu.

Abidin bilgiçliğini gösterme fırsatı çıkmasından memnun anlatmaya koyuldu.

– Halk Partisi cadı kazınına döndü. Genel Başkanı herkes bir yana çekmeye çalışıyor. Ecevit'te, İsmet Paşa'nın ne kurnazlığı ne de sabrı var. Bu bakımdan Ecevit'in iktidarı uzun sürmeyecektir.

Cengiz lâfa bulaştı.

– Ben aynı görüşte değilim. Ecevit'in kurmayları arasına giremediğinden Abidin bu mahalefeti sürdürüyor.

İhsan tekrar sordu.

– Parti içerisindeki "komünistlik" hikâyesi nedir? Bu adamlar gerçekten de parti içinde güçlü mü?

Abidin cevap verdi.

– Güçlü olmalarına güçlü. Fakat teşkilâta hâkim değiller. Teşkilât Ecevit'i tutuyor.

– Peki sen niye Devrimbazlara katıldın?

– Plân dahilinde hareket ediyorum. Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonunda horoz çok. Bu kuruluşu kontrol altına almak güç. Buna karşılık Devrimbaz Federasyonu öyle değil.

İhsan itiraz etti.

– Nasıl değil, solun her çeşidi orada. Hem solu küçümseme, teşkilâtlanmayı senden çok iyi becerir onlar.

Bu küçümsemeye Abidin bozulmuştu:

– Bizi yabana atma abi. Bu yere kolayca gelmedik. Bizim partinin hedefi işçi kesimini ele geçirmektir. Bu şekilde devrimci vasfını kazanacağını hesap etmektedir. Devrimbaz Federasyonundaki solculara gelince, ne kadar teşkilâtçı olurlarsa olsunlar tabana bulaşamazlar. İşçi tutmaz onları. Bizlere muhtaç hepsi de.

– Zamanla ulaşıp, sizleri ekarte edemezler mi?

– Edemezler. Asıl onları biz kullanıp, zamanı geldiğinde ekarte edeceğiz. Unutma bu bizim Genel Başkanın da taktiğidir. Ondan örnek aldık.

İhsan bu açıklamadan tatmin olmamıştı. "Deli saçması" diye düşündü. Abidin'in gerçeği konuşmadığını tahmin etti. Acaba bu cahil herif kendisi ile dalga mı geçiyordu? Olabilirdi. Abidin'in sırıtkan yüzüne baktı. "Göründüğü kadar aptal değil bu herif" diye

düşündü. Abidin de gözlerini kısmış, İhsan'a bakıyordu. O da İhsan'ı iknâ edemediğini biliyordu. Fakat hakimi iknâ etmeyi de düşünmüş değildi. Onun için önemli olan, hakimin dostluğu idi. Şu anda hakimin önünde, teşkilâtının önemli bir işyerinde toplu sözleşme yetkisini alması gereken ihtilâfın dosyası vardı. Abidin için bu yetki çok önemliydi. Devrimbaz Federasyonuna iltihak ettikten sonra, sendikasında tavanda ve tabanda büyük çalkantı olmuştu. Bir kısım arkadaşları ayrı bir sendika kurmuşlar ve durmadan tabanını oyuyorlardı. Bu gidişle üyelerinin büyük bölümünü elden kaçıracaktı. "Yüzbin üyesi olan bir sendikayım" derken, bu gidişle onbin işçiyi temsil edemez duruma düşecekti. Politikadaki keskin tırmanış, bu yetki ihtilâflarında çok işlerine yarıyordu. Hakimlerin çoğunluğu dürüst insanlardı. Fakat netice itibariyle bir takım beşeri kusurları olan kimselerdi. Politik tercihleri, zaman zaman kararlarında etkili oluyordu. Çoğu geçim sıkıntısı içerisindeydi. Nitekim bir gün İhsan'a şöyle demişti,

-- Senin devletten on yılda aldığın aylığı, ben iki toplu sözleşme yaparak işçime sağlıyorum. İhsan hak vermişti. Bu hak verişten sonra da sendikadan para ve diğer hediyeleri kabul eder olmuştu. Neticede hakimin takdirine kalmış kararlarda sık sık yanılmalar oluyordu. Bu yanılmalarda bazen rüşvet rol oynardı. Kimi zaman da politik tercihler, yetki ihtilâflarını çözerdi. Abidin adaleti sarsan bu hastalıktan memnundu. İşlerini yürütmede bu sarsıntıdan istifade ediyordu. Abidin, "İhsan abiyi darıltmamak gerek" diye düşündü.

– Abi inşallah sen de politikaya girip, bizim gibi Meclisin yolunu bulursun. O vakit bizi daha iyi anlarsın. Hayat bizlere düşündüğümüz gibi konuşmamayı, konuştuğumuz gibi düşünmemeyi öğretti. Sen de bu

tedristen geçeceksin, öğrenirsin.

İhsan da yumuşamaya katıldı.

– Kimbilir belki de haklısın.

Abidin hakimi istediği kıvama getirdiğini hesapladı ve taarruza geçti.

– Abi, sana yine işimiz düştü.

Hakim bu teklifi bekliyordu. Kendisinin de parasal sıkıntısı vardı. Kızı, son mektubunda spor bir araba almak istediğini yazmıştı. Onun için kızı her şeyi idi. Yapamayacağı fedakârlık yoktu. Abidin her işin yolu yordamınca yapılmasından yanaydı. Ölçülü konuştu. Karşısındakini kırmadan, duygularını okşamayı ihmal etmeden konuştu.

– Sendikal kavgamızı biliyorsun. Karşı taraf faşistleri kiralamış, baskı yapıyor. İşçiler dövülüyor. Zorlanıyor. Hükümete arkasını dayayan, işçiyi eziyor, sömürüyor. Sahte üye fişleri hazırlamışlar, baskı ile işçileri kandırmışlar. Bütün bunlar malûmunuz abi, dosya sizde. Himmet edersen bu iş halledilir.

Cengiz içinden "pes" dedi. Abidin'in bu yalvarması karşısında takdir etmişti Başkanı.

– Ne hin oğlu hin bizim Başkan diye düşündü. Abidin'in şikâyetçi olduğu sendikanın hükümetle ilgisi yoktu. Tam tersine onun da başkanı aynı partidendi. Sahte giriş bildirgesi konusunda ise, uzmanlaşan Abidin'di. Hakkında çeşitli mahkemelerde açılmış bir sürü davâ vardı. Sahteciliği, milletvekili dokunulmazlığı sebebi ile gizli kalıyordu.

Hakim de Abidin'in yalan söylediğini biliyordu. Fakat inanmak zorundaydı. Alacağı rüşvetin yalan bile olsa meşru gözüken bir gerekçeye uygun olmasını isterdi. Bu durum onu rahatlatırdı. Faşizme karşı direnen bir kimse gözüküp, bunun karşılığında rüşvet almak, nedense vicdanını fazla incitmiyordu. İnanması gerektiği için de Abidin'in sözlerini doğru

kabul ediyordu. Nitekim başlangıçta yalan bildiği bir çok şeyleri çok sonraları samimi olarak doğru kabul etmeye başlamıştı. Abidin hakimden isteyeceğini istemiş ve rahatlamıştı. Sıkıntıya düşme sırası şimdi hakimdeydi.

Zaman kazanmak istedi. "Hayır" demiyecekti. Çünkü dosyayı incelemişti. Kafasında kendine göre bir hesap yapıyordu. Sekiz bin işçinin geleceği söz konusuydu. Hakim vereceği kararla, bu sekizbin işçiyi bir sendikanın sultasından alıp, diğerine teslim edecekti. Sekizbin işçinin sendikaya ödeyeceği aidatları düşündü. "Büyük para" diye iç geçirdi. "500.000 lira istesem çok olur mu" diye düşündü. Birden aklına gelen bir kararı uyguladı.

– Seni severim Abidin bilirsin. Fakat bu davâda karşı taraf iyi bastırıyor. Üstelik herifler haklı da?

– Yanlış İhsan abi. Vallahi bizim sendika çoğunlukta. Hem biz işçilere yapacağın bu yardımın da altında kalacak değiliz.

Hakim, pazarlıkçı durumuna düştüğü için kendisine kızar gibi olmuştu. Ancak ok yaydan fırlamıştı.

– Karşı taraf da aracı göndermiş, Fevzi ile görüşmüşler.

Fevzi hakimin aracı olarak kullandığı bir avukattı. Bazı davâları kapı arkalarında gizli pazarlıklarla hallettiği için oldukça hatırı sayılan bir üne sahipti. Abidin, pazarlığa itildiğini anlamıştı. İlk defa böyle bir çekişme söz konusu oluyordu. Bozuntuya vermedi. Kısa bir duraklama devresi geçirdiler. Abidin sakin bir sesle sordu.

– Ne istiyorsun?

– Beşyüzbin lira. İhtiyacım var. Üstelik paranın yarısını derhal isterim.

Abidin, adamın açgözlülüğüne içerlemeye başlamıştı. "Mesleğinin yüzkarası bir herif bu" diye düşündü.

Parayı vermesine verecekti. Ancak partide de ilk işi, adamın aleyhinde çalışmak olacaktı. "Bizi ne sanıyor" diye için için söylendi. Cevap vermeden önce Cengiz'den yana baktı. Cengiz gözleri ile "Başka çıkar yolumuz yok" der gibi Başkana bakıyordu. Beşyüz bin lira iyi paraydı. Bugüne kadar en yüksek ücret 250 bin lira olmuştu. Bunun iki misline bir rüşvet vermek Abidin'e ağır geliyordu. "Kabahat bizim" diye düşündü. "Alıştırdık bir defa" Normal işlerde bile rüşvet vermek zorunda kalacaklardı.

Abidin teslim oldu.

– Hediyeniz beşyüzbin liradır abi. Yarın öğleyin yarısını nakit olarak vereceğim.

İhsan, rahatladığını hissetti. İlk defa pazarlığa başvurmuş ve kazanmıştı. İçinin yangınını söndürmek istercesine, buzlu suyu aradı. Bardağı bir dikişte bitirdi. Sonra kısık bir sesle konuştu.

– Elimden geleni yapacağım. Merak etmeyin.

Vakit hayli geç olmuştu. Pazarlık yüzünden gerginleşen sinirler, gevşeyince yorgunluk üçünün de kapısını çalmıştı. Hakim bir an önce otelindeki yatağa kavuşmak istiyordu. Diğerleri de yataklarını özlemekten yana Hakimle aynı duyguyu paylaşıyorlardı. Kalktılar. Hesabı ödeyen Abidin, garsona yüklü bir bahşişi verdikten sonra,

– Faturayı sendika adına yazın, diye emretti.

Dışarıya çıktıklarında, Ankara'nın ağır, boğucu havası altında daha da yorgun hissetmişlerdi kendilerini. Onları bekleyen Mercedes marka arabaya bindiler.

– Cengiz, ilkin İhsan beyi otelinе bırakalım.

Cengiz, Başkanın kendisi ile konuşmak istediğini anlamıştı.

– Pekalâ Başkan, dedi.

Halbuki evi çok yakındı. Hakimin kaldığı otel

ise hayli uzaktaydı. Hakimi otele bıraktıktan sonra, Abidin'le Cengiz, otomobilde başbaşa kaldıklarında kısa bir süre konuşmadan oturdular. Sessizliği bozan Cengiz oldu.

– Canın çok sıkıldı galiba Başkan. Halbuki iş halledildi.

– Adamın açgözlülüğüne kızdım. Kendimi dolandırılmış hissediyorum.

Cengiz güldü. Kaba bir sesle,

– Boşver Başkan, hem neden üzülüyorsun? Para senden çıkıyor değil ya, bir de bu yetkiyi aldıktan sonraki durumu düşün. İşçilerden ilk zam farklarını alacağız. Ayrıca aidatlar da var. Bu kadarcık kayıp, bu kazanç karşısında fazla değil.

– Yok yok ben pazarlıktan gıcık oldum. Paranın azlığı-çokluğu mesele değil. Güvenecek kimse bulamayacağız bu gidişle, memlekette namuslu adam kalmadı?

Cengiz şaşırmıştı. Namuslu adam hasreti çeken Abidin'e şaşkın şaşkın baktı. Söyleyecek kelime bulamıyordu. Abidin onda uyandırdığı şaşkınlıktan habersiz konuşmasına devam etti.

– Cengiz benim tahsilim yok. Fakat hayat mektebinden aldığım diplomamdan çok memnunum. İşimizde her çeşit adama ihtiyaç vardır. Fakat namuslu olanlarla dostluk etmek güzel şeydir.

Cengiz, Başkanın sözlerini günah çıkarma isteği ile yorumladı.

– Pişmanlık mı duyuyorsun?

Abidin itiraz etti. Cengiz onu anlamamıştı. Akıllı bir insanın şu veya bu yolla kazandığını muhafaza edebilmesi için, namuslu yardımcılara ihtiyacı olduğunu göremiyordu. "Büyük eksiklik" diye düşündü. Üniversiteden mezun olmuştu. Tahsilini Amerika'da tamamlamıştı. Politikada sözü dinlenir bir yere ulaş-

mıştı. Fakat halâ idare edilenlik niteliğinden kurtulmuş değildi. Başkan, "Ben cahilim ama liderim. O okumuş ama, benim sözlerimi dinlemeye mecbur" diye düşündü. Cengiz onun itirazı üzerine tekrar düşünmeye başlamıştı. Abidin ne demek istiyordu? Acaba ona hakaret etmek mi istemişti? İçkinin dumanlaştırdığı kafasında şeytani düşünceler cirit atmaya başlamıştı. Bir yandan süratle giden arabadan dışarıyı seyrediyor, diğer yandan için için söyleniyordu. "Cahil herif" ne sanıyordu kendisini. Çevirmediği dolap yoktu. Şimdi namusluluk üzerine fetva vermeye kalkıyordu. Namuslu adamın dostluğu imiş. Lâf işte. Hem namuslu adamdan bol ne vardı? Sendikasında bir sürü namuslu adam çalışıyordu. Neden onlarla dostluk kurmuyordu? Hem namustan kasıt neydi? Fırsatları değerlendirmesini beceremeyen insanın korkaklığı, basiretsizliği, namusla izah edilemezdi. Onca namuslu olmak, sözünün eri olmak demekti. O da bugüne kadar verdiği her sözü tutmuştu. Onun da namus anlayışı böyleydi. Hele Başkan, namus söz konusu olduğunda herhalde tanıdığı insanlar arasında en nasipsiz kişiydi. Dilinin ucuna kadar gelen hakaret cümlelerini yuttu. Hatırına eve alacağı mobilya geldi. İtalya'dan getireceği mobilyalar, Başkanın hediyesi olacaktı. "Kavga etmenin sırası değil" diye düşündü. Şu sıralar Başkanla arasının dostane olması gerekiyordu. Kötü ve düşmanca düşünceleri kafasından kovmaya çalışırken, tekrar konuştu.

– Başkan, İhsan abi sözünün eridir.

Abidin, Cengiz'le dertleşme düşüncesinden vazgeçmişti. Konuşmayı kısa kesti.

– Onu ben de biliyorum. Bu işi hallettiğimizden dolayı da memnunum.

Cengiz oturduğu apartmanın önünde duran taksi-

den inerken, başının döndüğünü hissetti. "Bu akşam da fazla kaçırdık" diye söylendi. Halbuki eve erken gelip, işçi haklarının dokunulmazlığı konusunda ilerici gazetelerden birine yazı yazmayı plânlamıştı. "Savunma yazısı bir kaç kadeh için güme gitti" diye düşündü. İki adam her ayrılışın mutat seremonisini uyguladılar.

Abidin tekrar arkasına yaslandı. O günün olaylarını düşündü. Birden aklına muhasebecinin telâşı geldi. Devrimbaz Federasyonu Başkanı ile ilgili neşriyattan ona neydi? Paranın cesur yaptığı insanlar nedense kolayca paniğe kapılıyordu. Bir sendikacının yaptığı suiistimal, bu gibilerin kolayca telâşa kapılmasını sağlıyordu. O sabah o da okuduğu gazete ile sıkılmıştı. Ancak bu sıkıntı kendisini tehlikede gördüğü için değildi. Sadece bağlı olduğu kuruluşun işçi üzerindeki etkisinin bundan zarar göreceğine üzülmüştü. Devrimbaz Federasyonu Genel Başkanının yediği haltlar onun yaptıkları yanında hiçti. Yok dairesi varmış, hanı, apartmanı varmış. Sanki yükünü tutmamış sendikacı mevcutmuş gibi gazete olayın üzerine gitmişti. "Arkası gelir mi" diye bir an düşündü. İhtimal vermedi. Menfaat zinciri çok griftti. Herhangi bir yerden kopma olmazdı. Haberde imza yoktu. Kimin yazdığı belli değildi. Fakat o da Devrimbaz Federasyonu Başkanı gibi haberi kimin yazdığını tahmin ediyordu. Bir an kendi mal varlığını düşündü. "İyi ki gazete sahibi oldum" diye iç geçirdi. Bu gazete ile kendisini savunurdu. Üzerine pek varmazlardı. Bir bakıma, bu durumdan memnun bile olması gerekiyordu. Başkanın neşriyattan sonra gagası düşecekti. Artık üst perdeden kendisi ile uğraşamayacaktı. O gün gazetedeki haberi okuduktan sonra İstanbul'u aramıştı. Ancak telefona Ayhan çıkmış ve her tedbiri aldıklarını söylemişti.

Ayhan tipik bir komünistti. Mühendis olmasına rağmen sedikada eğitim uzmanı olarak çalışıyordu. Almanya'da ihtisas yapmıştı. Bu arada Doğu Berlin'de katıldığı seminerlerden sonra inanmış bir marksist olarak yurda dönmüştü. Çok iyi bir teşkilâtçıydı. Allece çalışıyorlardı. Karısı da kocasına uymuştu. Kadınları Marksist eğitimden geçirmek için kolları sıvamıştı. "İleri Kadınlar Cemiyeti" diye bir kuruluş karısının eseri olmuştu. Bu cemiyet, daha çok kadın işçiler arasında faaliyet gösteriyordu. Genç ve güzel işçi kızların hayali, yakışıklı zengin delikanlıların varlığı ile masal olmaktan çıkıyordu. İdeolojik amaçlı bu cemiyette, güzel işçi kız ve kadınlar fakirlerin dertlerine ortak çıkan zengin aile çocuklarını görüyorlardı ve onlarla kaynaşıyorlardı. Pek çok milyonerzade delikanlı fakir işçi kızlarla hem gönül eğlendiriyor, hem de asil bir mücadelenin neferi olduğunu sanıyordu.

"İyi dümen" diye söylenen Abidin okuduğu bir hikâye kitabını hatırladı. "Hasan Sabah adlı birinin cennetini şimdi biz kurduk" diye düşündü. Devrimbaz Federasyonunun lüks dinlenme kamplarında güzel işçi kızları ile mevcut rejimin nimetlerinden en fazla istifade eden zengin ailelerin amaçsız çocukları baş göz edilirdi. Bu cümbüşlü seminerlerde yetişen gençler, komünizmin militanı olup çıkarlardı. Her insanın beşeri zaafları tahrik edilebiliyordu. Kimi insan kadına düşkündü. Kimi şöhrete tav oluyordu. Kimi ise parayı görünce dinden, imandan çıkıyordu. Önemli olan, o insandaki bu zaafı keşfetmekti. İşte Ayhan bu işi çok iyi öğrenmişti. Üniversitelerde kendisine, ailesine ve milletine karşı suç işleyenler; bu beşeri zaafları yüzünden oyuncak haline geliyordu. Kadınlardan yana nasipsiz Anadolu çocukları, karşılarına çıkan fettan, güzel bir kadının aşkına,

geçmişi ile ilgili herşeyi unutuyordu. Seminerlerde beyni yıkanan bu gençler ellerine tutuşturulan silâhla yıkıcılık için sokağa salınıyordu. Para düşkünlerine bol para veriliyordu. Neticede beşeri zaaflar yüzünden militan kadroların kurulması kolay hale geliyordu. Arabanın durması ile, geçmişte yaptığı kısa gezintiye ara verdi. Arabanın kapısını açıp, inmesine yardım eden şoförüne,

– Yarın İstanbul'a gideceğim. İki gün yokum. Beni uçağa götürdükten sonra izinlisin, dedi.

Şoför cevap vermedi. Abidin'in uzattığı anahtarla apartmanın kapısını açtı. Abidin, şoförden anahtarını geriye aldı.

– Sen gidebilirsin. Yarın onbuçukta beni evden alırsın.

Başkanı selâmladıktan sonra arabasına dönen şoför, "Mesleğimin kaderi" diye söylene söylene gaza bastığı sırada, Başkan bindiği asansörle oturduğu daireye yükseliyordu.

***

Yardımcısının odaya hiddetle girip, gazeteyi burnuna uzattıktan sonra yüksek sesle haykırışı bir süredir sürdürdüğü şekerlemesinin içine etmişti.

– Ne oldu Yusuf? diye, hiddetli hiddetli konuşan yardımcısına baktı. Yusuf gazeteyi masanın üzerine fırlattı.

– Bu aptal herifler yüzünden, davâmızdan oluyoruz.

Başkan okumayı sevmezdi. Buna karşılık Yusuf delicesine okumaya meraklı bir insandı. "Kitap kurdu" derlerdi arkadaşları ona... Gazetedeki haberi özetledi. Başkanın esmer yüzü, duyduklarından sonra daha da siyahlaşmıştı. Başkanın mal varlığını bilenler arasında o da vardı. Onun kızgınlığı bu açıklamanın zamansız yapılmasıydı. Yusuf, hiddetli konuşmasına ara verme-

den devam etti.

– Ben her zaman söylerim. Bu adamlarla işbirliği yapamayız. Bu kâbil açıklamalara karşı her zaman hazırlıklı olmalıyız. Ancak bu manyak, açgözlülüğü yüzünden her tarafta iz bırakır. İşçi davâsına bu namussuzlar yüzünden yeterince sahip çıkamıyoruz.

Başkan esnedi. Yüzünün esmerliği dişlerinin kirli olmasına rağmen parlamasına yol açıyordu. Elini başına götürdü.

– Başım ağrıyor. Aspirin var mı sende?

– Buluruz. Sen bu açıklamanın sendikana da zarar getireceğini düşünmelisin.

Başkan uyanmaya başlamıştı. Yardımcısının görüşüne katılmıyordu. Tam tersine bu açıklama onların işine gelirdi.

– Yusuf ben senin gibi düşünmüyorum.

– Neden?

– Başkanla aramız açık. Bu tam fırsattır. Ben diyorum ki, sen bu gazeteye bilgi bile sızdırmalısın.

– Henüz erken. Başkanı deviremeyiz.

– Parti de adamdan bıktı. Biliyorsun. Şimdi Genel Başkanı arayacağım. Geçen hafta Ankara'ya gittiğimde konuştuk. Devrimbaz Federasyonundan o da şikâyetçi. Ecevit, Federasyonun partisinin önüne geçmesinden memnun değil.

Yusuf son olayları hatırladı. Federasyon yaptığı çıkışlarla Halk Partisi'ni peşine takmıştı. Günün konusu federasyonun eylemleri olmuştu. Hükümet, Ecevit'ten değil Devrimbaz Federasyonu Genel Başkanı'ndan çekinir olmuştu. İktidar rüyaları gören politikacılar için, kendi kamplarında kendilerinden fazla şöhretli kişiler, tehlikeliydiler. Bu tür gelişmeleri önlemek de gelecekleri için şarttı. Yusuf'un hiddeti geçmişti. Aslında kafası cin gibi çalışırdı. Öyle ki etraf Sendika Başkanını o idare eder bilirdi. Gerçekten de

durum böyleydi. Fakat Yusuf, o sabalı aptal yanından kalkmış ve gazetede okuduğu manşeti yeteri kadar değerlendirememişti.

– Sanıyorum haklısın Remzi, dedi.

Yusuf, ikinci adam durumuna rağmen, Başkanın iplerini ellerinde oynattığını bilirdi. Konuşmalarında Başkanı azarlar gibi konuşmayı alışkanlık haline getirmişti. O gün ilk defa Başkanın akıllıca düşündüğüne şahit oluyordu. Yirmibeş yıldır birlikte çalışıyorlardı. Remzi'nin bu süre içerisinde normalin üzerinde düşündüğü pek nadirdi. Bu bakımdan gazete haberi karşısındaki akıllı tutumu, Yusuf'u şaşırtmıştı.

– Bu sabah iyi düşünüyorsun Başkan diye söylendi.

Remzi sırıttı.

– Entrikada üzerine yoktur. Yağız atın huyundan mı suyundan mı denir. Biz de sana benzedik.

Bu pohpohlamadan memnun kalan Yusuf sırıttı.

– Ben haberi kim yazmış tahmin ediyorum.

– Güzel gazeteye telefon et. Başkanın diğer işlerini de çıtlat.

– Daha önce ağaya durumu açalım derim.

Sendikacılar arasında ağa tabiri, Halk Partisi Genel Başkanı Ecevit için kullanılıyordu. Remzi kafasını salladı.

– Haklısın, kesin okey almadan, harekete geçmiyelim. Ben biraz sonra Ankara'yı arıyacağım.

Yusuf gazete ile odadan çıktığında, Başkan itimatsız gözlerle onu süzüyordu. Hiç güvenmezdi Yusuf'a. 27 Mayıs Devrimi öncesi ve sonrası faaliyetlerini düşündü. Pek çok Demokrat Partili sendikacıları ikisi birlikte devrin askeri hükümetine ihbar etmişlerdi. O zamanlar ikisi de su katılmadık Paşacı idiler. Halk Partisi'ne gönülden bağlı kişilerdi. Bunun da yararı-

nı görmüşlerdi. Nitekim beş yıl kadar önce işçinin parasını zimmetlerine geçirmekle suçlandıklarında parti onlara kanat germiş ve itibarlarının iadesini sağlamıştı. İkisi de liderden çok, partinin başındaki adama bağlı olma inancına sadık kalmışlardı. İsmet Paşa liderlikte kaldığı sürece Paşacılıkları ile ün salmışlardı. Paşa liderlikten uzaklaştığında bir numaralı Ecevitçi kesilmişlerdi. Yirmibeş yıldır Yusuf'la birlikte olmalarına rağmen, Remzi sevmezdi Yusuf'u. Ona güvenmezdi. Fakat zekâsına ve çalışmasına her zaman ihtiyaç duymuştu. Bir tarihte sendikacılıktan ayrılan Yusuf, Remzi'yi yalnız bıraktığında sendikanın tersine gittiğini gören Başkan, Çekmece yakınlarında tavukçuluk yapan Yusuf'u tekrar sendikaya döndürmek için çok ter dökmüştü. Yusuf'un göreve başladıktan sonra ilk işi, sendikayı ele geçirmek isteyen Mao'cu takımını ekarte etmek olmuştu. Daha sonra sıra diğer komünistlere gelmişti. Yusuf, hepsini etkisiz hale getirmeyi bilmişti. Şimdi sendika Halk Partili sendikacıların yönetimindeydi. Bunu da sağlayan Yusuf olmuştu. Remzi, az sonra Yusuf'un gönderdiği aspirini içtiğinde, çatlayacak gibi ağrıyan başını elleriyle oğuşturdu. Başının ağrımasına sebep uykusuzluktu. Karısı kumar meraklısıydı. Kumarı çok seviyordu. Okey, briç derken sık sık gece gezmelerinde sabahladıkları oluyordu. Akşamı hatırlayınca yüzünü buruşturdu. Karısı dün gece oniki bin lira kaybetmiş. İyi kazanıyordu. Fakat karısının kumarına para yetiştirmesine imkân yoktu. İlk günlerini düşündü. Ne kadar anlayışlıydı Ayşe. Sevgisi uğruna din değiştirmiş, Müslüman olmuştu. Ayşe ile çalıştığı fabrikada tanışmışlardı. Sekreterlik yapıyordu. O da işyerinde işçi temsilcisiydi. Fabrikanın sahibi Museviydi. Kurnaz ve devrinin şartlarını çok iyi kullanan birisiydi. Ayşe ise patronun yeğeni oluyordu. Moiz yeğeninin Remzi ile mer-

cimeği fırına verdiğini çok sonraları öğrenmişti. Öğrendiğinde ise iş işten geçmişti. Ayşe ile Remzi'nin evlenmesine evvelâ karşı çıkan Moiz, kısa bir süre sonra bu muhalefetinden vazgeçmiş ve o zamanki adı ile Mazalto'yu işinde tutmuştu. Bu evlenmeye karşı çıkan yakınlarına karşı daha sonra Mazolto'yu savunan Moiz "Kızmayın kıza. Akıllılık etti. Beş parasızken koca buldu. Müslümanla evlenmeseydi, geçkin kız olarak kalacaktı. İyi yaptı" der olmuştu.

Gerçekten de Mazalto, Moiz'in fakir bir akrabasıydı. Musevi geleneğine göre, bir Musevi kızın, vasıflı koca bulması için erkeğine drahoma ödemesi gerekiyordu. Halbuki Mazalto, dayısının himmeti ile aldığı aylıkla zar zor geçiniyordu. Esmer, yakışıklı olan Remzi, kısa sürede Mazalto'nun kalbini çalmıştı. Genç kız, işçiler adına mücadele eden bu erkeği delicesine sevmişti.

Evlendiklerinden bir yıl sonra da kızları olmuştu. Moiz'in ilk günlerde Remzi'yi işten çıkarmak istemişti. Fakat bu düşüncesini eyleme dönüştürmeden hayli düşünmüştü. Sonra menfaatinin sesi, cemaatinin itirazından daha yüksek çıkınca, bu düşüncesinden vazgeçti. Remzi ile arkadaş oldu. Karısı ile Remzi'nin evine gelmesine müsaade etti. Remzi de Moiz'e karşı her zaman saygılı davrandı. İkisi arasında gelişen dostluk, daha sonra karşıklı menfaatler sebebi ile daha da güçlendi.

Yine böyle bir ev ziyaretinde Moiz,

– Remzi, dedi. Yeğenimin rahat etmesini isterim. Sana akıl vereyim. Hem sen kazan, hem de ben.

– Nasıl bir iş bu?

– Biliyorsun. İşler kesat. Satışlar durdu. Fabrikayı tatil etmeyi düşünüyorum. Depoyu erittikten sonra tekrar çalışmaya başlarız. Ben hesap ettim. Bir ay kapalı kalsam, 200.000 lira kârım olacak. Sana helâ-

linden 50.000 lira öderim.

Remzi, bu teklife itiraz etmek istedi. Moiz önledi.

– İyi düşün. Hemen karar verme.

– Yapamam.

– Yaparsın Remzi. Zaten sendika ile ihtilâftayım. Bu ay işçilerin parasını ödemiyeceğim. Çok ucuzdan mal buldum. Paramın çoğunu bu işe yatırdım. Depodaki malı satmadan işçinin parasını ödeyemem.

Remzi itiraza devam etti.

– Zaten işçi geçen aya ait aylığını da almadı.

– Çok kârlı işe para bağladım. Daha olsa onu da bu işe yatırırım.

– İyi düşün. 75.000 lira verebilirim. Bu iyiliği de sırf yeğenimle evli olduğun için yapıyorum.

Bir yıllık evlilik büyük aşkı çoktan küllenmeye terketmişti. Mazalto'ya yoksulluktan gına gelmişti. Yeni çocuk yeni masraf demekti. Kocasının aldığı para ile geçinmeleri çok zordu. Hem biliyordu. Remzi teklifi kabul etmediği takdirde dayısı mutlaka onun işine son verecekti. Bu yüzden O'da dayısının yanında yer aldı.

– Ne kaybımız olacak Remzi?

– Arkadaşlarıma rezil olurum.

Moiz,

– Tam tersi kahraman olursun. Paraları ödenmeyen işçileri direnişe sürükledin mi herkes senden bahsedecek. İtibarın artacaktır.

– Ama işin içyüzü öyle değil ki.

Mazalto, ikna edici bir sesle yalvardı.

– Kim bilecek işin içyüzünü? Dayım doğru söylüyor. Çocuğumuzu düşün. Alacağımız 75.000 lira ile başımızı sokacak bir yer alırız. Kira evlerinde sürünmekten bıktım.

Moiz tekrar konuştu.

– Ayrıca bu teklifime bir teklif daha ekliyorum. Karın çalışmaya gelmiyecek, fakat aylığım alacak. Ha ne dersin Remzi?

Kendisine uzatılan imkânın parlaklığı karşısında Remzi'nin nutku kesilmişti. O tarihlerde 75.000 lira çok iyi paraydı. Başlangıç için azımsanacak bir miktar değildi.

Kararını verdi.

– Peki. Kabul ediyorum.

Mazalto ve Moiz güldüler. İkisi de bir ağızdan

– Ha şöyle...

Mazalto, dayısının varlığım unutmuştu. Kocasını öptü.

– Akıllım benim dedi. Moiz plânım anlattı. Remzi'nin de buna aklı yatmıştı. Nitekim ertesi günü işçi yemekhanesinde bir konuşma yaptı. Hızlı damat, işçileri ikna etmişti. O akşam vardiyasında ilk grup işçi direnişe geçti. İşçiler "Paramızı almadıkça çalışmayız" diyorlardı.

Aynı gece Moiz, Remzi'ye neşeli neşeli haklılığını anlatıyordu.

– Gördün mü? İşler tam düşündüğümüz gibi oldu.

Gerçekten de öyle olmuştu. Gazeteler birinci sayfalarında olaya yer vermişlerdi. İşveren tarafı, "Kanunsuz eylemlerin ekonomik kalkınmayı baltaladığını" açıklarken işçi sendikası "Eylemde kararlı olduklarını" ilân ediyordu. İşçilerin direnişi Moiz'in istediği sürenin sonuna kadar sürdü. Stokları iyice azalan Moiz, damadı vasıtasıyla işçi sendikasına haber gönderdi "Anlaşalım" dedi. Sendika da bir ay süren direniş yüzünden hayli kayıba uğramıştı. İşçilerin tam aylıklarını ödemediği halde, kasasından en azından 150.000 lira masraf yapmıştı. İşverenin teklifine ciddi şekilde eğildi. Moiz, işçinin birikmiş aylıklarını ödemeyi kabul ediyordu. İşbaşı yapılacağı

gün, işçilere aylıkları ödenecekti. Ancak direnişte geçen günlerin parasını ödemeye yanaşmıyordu. "İşçinin çalışmadığı günlerin parasını neden ödeyecekmişim" diyordu. Sendikadaki toplantıda Remzi, işverin savunuyordu.

– Adam haklı. İşçi çalışmadığı için, o günlere ait ücretleri alamayız.

Onu dinleyen yöneticilerden Halit'in içinden bir an Remzi'yi bozum etmek geçti. Fakat çekindi. Çünkü Remzi'nin dümenini bildiği halde, bunu açıklayamazdı. Çünkü fabrikanın alım-satım işleri ile babası uğraşıyordu. Fabrika işçi için, yemek, giyecek gibi yapacağı satın almalarda, babasının müşterisi oluyordu. Bu imkânı sağlayan da Remzi idi. Gönülsüz olarak Remzi'nin görüşüne O da katıldı. İtiraz eden sadece sen dikanın muhasebecisi kalmıştı. Yarım ağızla konuştu.

– Sendika bu iş için 150.000 lira sarfetti. Bu parayı kimden alacağız?

Remzi bu direnişe karşı hazırlıklı idi.

– İşveren sendikanın işçilere ödediği parayı vermeyi taahhüt ediyor, dedi.

Muhasebeci sendikanın parasını kurtarmaktan memnun, derin bir nefes aldı. O vakit ortada mesele ve itiraz eden de kalmamıştı. Remzi'nin teklifi kabul edildi. O akşam Moiz'in evine giden Remzi, sendikanın teklifini ulaştırdığında Remzi'nin sırtını sıvazlayan Musevi kıs kıs gülmüştü.

– Bak gördün, zengin olmak o kadar zor iş değildir. Yeter ki iste ve düşün.

Neticeden herkes memnun. Bir aydır sendikanın verdiği 150.000 lira ile yarı aç yarı tok yaşayan işçi, işbaşı yaptığında iki aylık hakkı olan parayı topluca alacağı için sevinecektir. Ben de sevineceğim. Çünkü, fabrikamı rölantide çalıştırmakla işçi ücretinden, yakacak ve aydınlatma masrafından kurtuldum. Bir

ay süresince işçinin parasını kullandım. Bir aylık direniş yüzünden 500.000 lira kazandım. 150.000 sendikaya veriyorum. Bu arada stokları da erittim. Hayat böyledir koçum."

Sonra kendilerini sessizce dinleyen karısına döndü.

– Şimdi kahvelerimizi hizmetçiye söyle Rebeka, dedi.

Ve Remzi ile konuşmasına devam etti.

– Gördün ya neticeden herkes memnun. İşçi memnun, işine kavuştu. Sendika masrafını kurtardı. Eh biz de aslan payını aldığımızdan üzülecek değiliz ya. Remzi, Moiz'e hak verdi. Kurnaz Musevi diye geçirdi içinden. Aldığı 75.000 lira tatlı gelmişti. Karısı dayısının aracılığı ile Osmanbey'de bir kat almıştı. Bu kat yüzünden 50.000 lira borca girmişlerdi. Karısı borcun yükünü düşenen kocasını teselli etmişti.

borcun yükünü düşünen kocasını teselli etmişti.

– Remziciğim. Üzülme. Borcu öderiz.

Evi aldıktan bir süre sonra karısı Müslümanlığı kabul etmişti. Bu din değiştirmeden en çok sevinen Remzinin ailesi olmuştu. Soğuk durdukları gelinlerine karşı kucak açan anası, "Benim uğurlu gelinim" demeye başlamıştı. Altı çocuğundan sadece Remzi'nin yoksulluktan sıyrılması, yaşlı ananın hayatta tattığı en zevkli an olmuştu. Remzi, Moiz'le yaptığı bu ilk işten sonra, devam kararı almıştı. Fazla zeki olmamasına rağmen, şartlar kendisine yardım etmişti. Bir süre sonra sendikanın başkanlığını ele geçirmişti. Artık sendikanın yönetimi yanı sıra parası da elinin altındaydı. Bulunduğu işkolu en zavallı işçilerin çalıştığı bir işkoluydu. Para ile toplu sözleşme sattı. Serveti her geçen gün arttı. Bir gün Moiz bir başka akıl öğretti. "Sendikanın parasını faizle işlet" dedi. Onu dinledi. İlk müşterisi Moiz oldu. Banka faizinin üç mislini teklif eden Moiz, böylece damadına yeni ufuklar açmıştı. Remzi, kazancından memnundu. Fazla ihtiraslı davranmıyor, böylece göze çarpmıyordu. Ancak kocasının kazancı yükseldikçe yeni adı ile Ayşe'nin de kumara düşkünlüğü artıyordu. Büyükada'daki Anadolu Kulübünün

müdavimleri arasına giren eski adı ile Mazalto, yüksek oyun oynayan oyunculardan sayılıyordu. Karısının son günlerde kumarda kaybettiği paraları düşündü. Canı sıkılmıştı. Mazalto'nun bu hastalığı, bütün kazancını eritiyordu. Geçen ay kumar borcunu ödeyebilmek için sendikadan para çekmişti. "Kıdem tazminatına mahsuben" demiş ve muhasebeden 600.000 lira almıştı. Masrafın altından kalkması için, mali kaynakları daha verimli bir kuruluşu ele geçirmesi gerekiyordu. Devrimbaz Federasyonunu düşündü. İkinci Başkanı olduğu federasyonun genel başkanlığına geldiği takdirde maddi sıkıntısı büyük ölçüde azalacaktı. "Niye olmayayım" diye söylendi. Bu bakımdan Devrimbaz Federasyonu Başkanını sıkıştırmaya karar verdi. Hele parti de kendisine yeşil ışık yaktı mı? Neticeye ulaşması, işten bile değildi.

Remzi'nin yanından ayrılan Yusuf, haberin çıktığı gazeteyi aradı. Haberi yazan muhabirle konuşmak istiyordu. Tahmininde aldanmamıştı. Gazeteci ile konuşurken "Bu hırsız herifleri teşhir ettiğin iyi oldu" diyordu. Ve ilâve ediyordu. "Sana bu konuda haberlerim var. Fakat buradan olmaz. Seninle daha rahat bir yerde konuşalım." Yusuf, gazetecinin ev telefon numarasını aldı. Bildiklerini azar azar vermeye kararlıydı. Gazeteciler maymun iştahlı olurdu. Bütün bilgileri verdiği takdirde, bir yazıda hepsini yazar, konunun devamlı taze tutulmasını önlerdi. Halbuki yakında Devrimbaz Federasyonunun kongresi vardı. Tepede bir değişiklik söz konusu ise, bu neşriyat bir süre daha devam etmeliydi. Akşam üzere sendikadan ayrıldığında Remzi ile konuşan Yusuf, Ecevit'ten yeşil ışık yakıldığını öğrenmişti. İlk anda Ecevit "Olmaz" demiş, "Siz karışmayın bu işe" demişti. Fakat kurmaylarından biri son durumu anlatınca ilk kararını değiştirmişti. "Bildiğiniz gibi hareket etmekte serbest

olun" diyerek son görüşünü açıklamıştı. Halk Partisinin seçimlerde sol desteği ile iktidar olabileceğini hesaplayan parti yöneticilerinden bir grup, Devrimbaz Federasyonunun her geçen gün artan ünü karşısında tedirgin olmuşlardı. Federasyon partiyi destekleyeceğini söylüyordu. Fakat federasyon içerisindeki sol unsurlar, partinin hedefe ulaşmada ilk basamak olduğu görüşlerini de saklamıyordu. Güçlü bir federasyon, partinin işine gelmezdi. Bu bakımdan yıpratılması iyi olacaktı. Kaldı ki sol unsurlardan bir grup, Genel Başkanın seçimlerde kendilerine on kişilik bir kontenjandan söz etmişlerdi. Bu istek, federasyonun seçimlerde partiyi destekleme bedeli oluyordu. Ancak Genel Başkan, bu teklife yanaşmadı. Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonundan ümidini kesmemişti. Er geç bu federasyonun desteğini sağlayacağını ümit ediyordu. Nitekim parti başkanı da, Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonuna karşı, söz dinlemez oğlunu haşlayan bir baba gibi davranıyordu. Yusuf, o akşam haberi yazan gazeteciyi evinden aradı. Ona ertesi günü yazacağı yeni haberi için bilgi verdi. Neşriyat sürecekti. Bütün iş bundan sonra kendi takımlarının hünerine, gayretine kalmıştı.

***

Önündeki pastayı henüz bitirmişti ki, kardeşinin başında dikildiğini anladı. Koskoca pasta dilimini güçlükle yuturken homurdandı.

– Bu saatte ne işin var burada?

– Yazıhaneye gitmeden önce, sana uğrayayım, dedim.

– Ne oldu?

– Gazeteleri okudun mu?

– Gördüm. Ne olacak?

– Başkanın hikâyesine ne diyorsun?

– Hem iyi, hem de kötü.

Kardeşi güldü.

– Yalan mı yani?

– Değil. Eksik bile yazmışlar. Fakat bundan benim ne çıkarım olur ki?

– Sen benden daha iyi bilirsin.

Oturdu. Kemalettin garsona seslendi.

– Bekir sıcak süt getir.

– Yok istemem. İşim acele şöyle bir uğradım. Seni burada bulacağımı tahmin ediyordum. Bana ihtiyacın olur diye düşündüm.

– Yok. Teşekkür ederim.

– Bu neşriyat işine yarar gibi geliyor bana.

– Yaramaz. Bu tür açıklamalar tehkikelidir. İki ucu pisli değneğe benzer. Sana da bulaşır.

Kardeşi yerinden kalktı.

– Öyleyse ben gideyim. Beni ararsan akşama kadar yazıhanedeyim.

– Olur. Lâzım olursa ararım.

– Yengeme selâmlar.

Kemalettin tekrar güldü. Sıcak bir gülüşü vardı. Karadenizlilere has bir sarışınlığı onu sevimli kılıyordu. Ancak o da modaya uymuştu. Pos bıyıklarını devrimciliğinin rozeti olarak çoktandır taşıyordu. Uzaklaşan kardeşinin arkasından seslendi.

– Bir akşam yemeğe bekleriz. Pakize'yi al gel bir gece.

Eliyle olur olur işareti yapan kardeşi, pastahaneden çıktığında Kemalettin tekrar pasta tabağına dalmıştı. Son günlerde iştahı açılmıştı. Durmadan kilo alıyordu. "Yaşlılık" diye düşündü. Başındaki saçların çoğu dökülmüştü. Az mücadele vermemişti. Bugünkü rahata ulaşıncaya kadar hayli dikenli yollardan geçmişti. Rahatlamak artık hakkı olmalıydı. Tabağı çabuk çabuk bitirdi. Sonra garsona ikincisini sipariş etti. Gazetedeki

haber canını çok sıkmıştı, korkutmuştu. Fakat bu durumu kardeşine söylemek istemiyordu. Ancak haberden memnun da kalmıştı. Devrimbaz Federasyonundaki görevi icra kurulu üyeliği idi. Ne var ki fonksiyonu yoktu. O da Marksistti. Fakat Ayhan'la ters düşmüştü. Halk Partisi'nin desteklenmesine karşı çıkıyordu. Kurdukları parti ortada iken, Burjuva Partisi dediği Halk Partisi'nin desteklenmesine bozuluyordu. Onun bu mücadelesi federasyonda yalnız kalmasını sağlamıştı. Bu bakımdan Başkanın bu haber yüzünden yıpranacağını düşünürken seviniyordu. Fakat bu sevinci "Sıra bana gelirse" endişesiyle korku bulutları ile gölgeleniyordu. O da sendikacılıktan dünyalığını tutmuştu. Bir kaç pastanesi, yazlık, kışlık evleri, iki gece kulübü ile meşhur bir restorentta da ortaklığı vardı. Gazetecinin işine akıl sır ermezdi. Başkanla ilgili neşriyat yarın bir bakarsın yön değiştirir kendine doğru esebilirdi. "En iyisi bu işe karışmamak" diye söylendi. Lâkin bu düşüncesinden çabuk cayacağını biliyordu. Mutlaka mensup olduğu sol partiden harekete geçmesi istenecekti. Ayhan'ı düşündü. "Pis Moskovacı Faşist" diye söylendi. "Çok ileriye gitti. Hepimizin huzurunu kaçırdı." Karşı taraf da hep tokat yiyecek değildi ya. Onlar da karşı hücuma geçecekti. Nitekim de geçmişti. Herhalde bu neşriyat devam edecekti. Başkan burnundan yakalanmıştı. Şişli'de iki milyon lira değerinde bir apartman dairesini alalı daha onbeş gün olmuştu. "Keşke karımın üzerine yaptırsaydım" diye düşündü. Çatalca Gölünde iki katlı köşkünü düşündü. Şömineli, lüks köşkü karısının üzerine yapmıştı. Böylece hakkında çıkacak dedikoduları susturmayı plânlamıştı. Çatalca Belediyesinden plâjı kiralamış, sonra da bunu işletecek kişilere devretmişti. Bu işlemden dolayı kazancı yarım milyon liralık bir mülk edinmek olmuştu. "Rahatımız kaçtı" diye

tekrar söyledi. "Kazancımı rahat yemek isterim. Bunun için de tedbirimi almalıyım" diye iç geçirdi. İki gün sonra federasyon yönetim kurulu toplanacaktı. Gümdemdeki konu herhalde bu neşriyat olacaktı. Kararını kesin vermiş değildi. Parti ile konuşacaktı. Verilecek direktife göre de hareket edecekti. Kemalettin hayatı boyunca bir gün olsun işçilik yapmış değildi. Bulunduğu sendika, devrimcilik savaşında öncülük ediyordu. Yıllar önce üniversiteye devam ederken, bir sendikada kâtiplik yapmıştı. Bu kâtiplik O'na sendikacılığı öğretmişti. Bunun üzerine de hukuk öğrenimine boş vermiş ve bir sendikanın yönetimini ele geçirmeyi plânlamıştı. Bu plânını da kısa sürede uygulama alanına sokmak fırsatını bulmuştu. Şimdi sendika başkanıydı. Bir yandan da particiliği ihmal etmemişti. Devrim yolunda hapise girmiş, çıkmıştı. Sıkıntılarla birlikte hatırı sayılır bir servetin de sahibi olmuştu. Şimdi çalışmalarında politika ağır basardı. Bu bakımdan servetini bir gün gelir ayağına bağ olur düşüncesi ile gizli tutmaya çalışırdı. Bunun için de sendikacılıktan kazandığı servetinin çoğunu hisse senetlerine yatırmıştı. Parasını işletmeyi severdi. Faizcilik, servetinin dev boyutlara ulaşmasına yardımcı olmuştu. İyi bir işadamı olamamıştı. Hangi işe el atsa elinde kalmıştı. Restorant işletmiş, sonra başkasına devretmek zorunda kalmıştı. Plâj işletmeciliğine kalkmış, bir sezon zor dayanmıştı. Pastahane açmıştı. Bu işi de pek kârlı sayılmazdı. Daha sonraları Devrimbaz Federasyonundaki arkadaşları ile Edirne yolu üzerinde bir çiftlik satın almışlardı. Hayvan yetiştireceklerdi. Bu teşebbüs de lâfta kaldı. Fakat çiftlik sebebi ile devletten kredi almışlardı. Trakya bölgesi teşvik tedbirlerinden istifade ediyordu. Düşük faizle kullandılar. Bu işten oldukça gelir sağladılar. Ancak bu da Kemalettin'in başarısı sayılamazdı. Çünkü teşebbüs başkasına aitti

sadece parası ile bu ortaklığa katılmıştı. Ticaretteki işe yaramaz niteliği Kemalettin'in devrimcilik eğilimini daha da keskinleştirdi. Başarılı insanlara kin duymaya başladı. "Sendikacılık olmasaydı aç kalırdık" sözü ağzından düşmez oldu. Ağzı lâf ettiğinden, solun önde gelen politikacılarından biri oldu. Milletvekili bile seçildi. Mecliste bir süre bulundu. Askeri darbe ile politikadaki hızı kesildi. Ancak sendikacılıktaki başarısını, ticaret hayatında sürdüremeyen Kemalettin, servetini daha sağlam yönlere akıttı. Hisse senedi aldı. Faizcilikle geçinir oldu. Arsa satın aldı. Sonra bu arsayı kooperatiflere satmaya başladı. İşleri tıkırındaydı. Devrimci etiketi onu bir takım saldırılardan koruyordu. Türkiye'deki politik anarşi, güçlerin dengesini bozmuştu. Bu karışıklıktan da en çok istifade edenler, şirretçe davranan kurum ve kişiler oluyordu. Dünyalığını tutmuştu. İlk defa olarak kendi aleyhlerinde bir neşriyattan canları sakılacaktı. Bu güne kadar karşı taraf devamlı düşüncelerine saldırmıştı. Sol şöyle sol böyle" demişti. Bu tür saldırılar ise taraftarları nezdinde onlara itibar kazandırdığı için işlerine bile gelmişti. Fakat bu neşriyat başka idi. Mal varlıkları ortaya çıkarsa, taraftarları "Bu ne biçim solculuk" der ve onları yalnız bırakabilirlerdi. Bu bakımdan her ne olursa olsun, neşriyatın durması gerekiyordu. İkinci pastayı da bitirmişti. Tekrar garsonu çağırdı. Ateş istedi. Garsonun kibriti ile sigarasını yaktıktan sonra, derin derin nefes aldı. "İnsanın karnı tok olunca belâlar karşısında daha akıllıca düşünüyor" diye söylendi. Kesin karar konusunda kafasını daha fazla yormak istemedi. "Düğümü yönetim kurulunda çözeriz" diye düşündü. Sigarasını bitirdikten sonra, sendikasının yolunu tuttu.

YENİ BİR TIRMANMAYA DOĞRU

Mehmet, hostesin uzattığı gazeteyi yüzünü buruşturarak almıştı. "Çaresizlikten bu gazeteyi okumak zorunda kalıyorum" dercesine karşısındaki kıza baktı. Sabahın erken saatinde uyanıp, uçağa zor belâ yetişmişti. Bir haftadır her gün sabah-akşam İzmir-İstanbul arasında mekik dokuyordu. Az sonra kemerlerin bağlanmasını, sigaraların söndürülmesini ikaz eden yazılar yazılmış ve uçak hareket etmişti. Hostesler, son bir defa yolcuları kontrol ettikten sonra, pilot mahalline gittiler. Mehmet güçlükle kemerini bağladı. İri-yarı yapısı ile koltuğa zor sığmıştı. Uzun boyluydu. Saçları dökülmeye yüz tutmuş, orta yaşlı biri görünümüne rağmen, çevik ve çabuk çabuk konuşurken karşısındakini rahatsız ederek çok defa hakkındaki ilk teşhisi silerdi. Kemerini bağladı. Hostesin verdiği gazeteyi aldı. Manşeti görür görmez. Telaşlandı. Çok zamansız bir neşriyattı. Hırslandı. Ancak o an için yapa-

cak bir tedbiri yoktu. Gazetenin bu haberi durumunu güçleştirecekti. Yerinde kıpır kıpır olması, yanında oturan diğer yolcuyu da tedirgin etmişti. Ondan yana bakışlarında bu kuşkuyu okumak kabildi. Mehmet aldırmadı. Bir haftalık çalışmaları, bu haberden sonra güme gidiyordu. Daha bir saat öncesine kadar, kendilerini çok güçlü hissediyordu. Hükümeti kötü duruma düşürmüşlerdi. Başlattıkları grev, federasyonu kamuoyu yönünde birinci plâna çıkarmıştı. İşçi haklarının bayraktarlığını yapanların servetini öğrenen kamuoyu herhalde bundan sonra kendilerine sevgi ve güvenle bakmıyacaktı. Rezil olmak işten bile değildi. Hayatı boyunca kalıbının adamı olamamıştı. Güçlüden yana olma karakteri, sık sık paniğe kapılmasına yol açardı. Ayhan'ı düşündü. Bu haberi öğrendikten sonra fena zılgıt yiyeceklerdi. Uzun süredir haykırışını bastırmaya çalıştığı bir ikazı, daha rahat duymaya başlamıştı. "Sola geçmekle hata mı ettim" diye düşündü. İki yıl kadar önce ülkedeki faşistlerle arası iyi idi. Çalıştığı işyerinde yirmi kadar işçiyi "komünist" diye idareye ispiyonlamış ve onların işten atılmalarını sağlamıştı. Daha sonra Türkiye'deki solun gelişmesini görmüş ve cephe değiştirmişti. Şimdi sol'da itibarı olan bir sendikacıydı. Sık sık Marksizmi över. İşçi cennetinin er geç Türkiye'de kurulacağını savunurdu. Bu devrimciliğini sürdürmede beş kuruş masraf etmemeye bilhassa dikkat ederdi. Sendikası küçük çapta bir kuruluştu. Üyesi fazla yoktu. Ancak işkolunda çalışan işçiler yüksek ücret alırdı. Bu yüzden de sendikasının geliri, bol keseden masraf etmesini sağlardı. Sendikasına yeni yeni hakim olmaya başlamıştı. Henüz dünyalığını doğrultmuş değildi. Sadece Mersin'de on dönümlük bir portakal bahçesine sahip olabilmişti. Üstelik bu bahçenin parasını da tamamen ödemiş değildi. Hükümeti müşkül duruma düşüren eyle-

minden sonra, bazı çevrelerin kendisine yapacağı yardımlarla bu borcunu kapatmayı ümit ediyordu. İşçileri kanunsuz olarak sokağa dökmüştü. Fakat işveren de onun restini görmüş, işçilerin akitlerini feshetmişti. Dimyat'a pirince giderken eldeki bulgurdan olan işçiler, işsiz kaldıktan sonra sendikayı sıkıştırmaya başlamışlardı. Sendika, işçileri teskin için "Aylıklarınızı biz ödeyeceğiz. İşveren er-geç kararından dönecektir" şeklinde teselli veriyordu. Gelişen olaylar ise sendika yöneticilerinin ümitlerine öldürücü darbe vuruyordu. İşveren kararından dönmüyordu. Kanunsuz grev yapan işçileri fabrikanın civarına bile sokmuyordu. Sendika da işsiz kalan işçileri besleyecek durumda değildi. Yüksek aylıklı işçilere ödeyecek parayı bulmakta güçlük çeken sendika yöneticileri, sol kesimde açtıkları yardım kampanyaları ile bu yükü üzerlerinden atmayı plânlamışlardı. Fakat bu neşriyat yardım kampanyalarını etkisiz hale getirecekti. Ne kadar şartlanırsa şartlansın, hiç bir sol kuruluş, işçi aidatları ile servet edinen sendika başkanını desteklemek istemezdi. Bir an diğer gazetelerin bu konuda ne düşündüğünü merak etti. Gazetecilik rekabeti diğer gazetelerin bu işin üzerine düşmesini engelliyecekti. İyi de olacaktı. Bu esnada uçak rotasını çizmiş ve yükselmekten vazgeçmişti. Sigara yasağı ile ilgili ikaz yazısı silinmişti. Samsun sigarasını yaktı. Bir yandan da düşünüyordu. İner inmez Ayhan'ı arayacaktı. "Kurnaz it" diye düşündü. Mutlaka bir kurtuluş kapısı bulacaktı. Kafasındaki kötü düşünceleri dağıtmak istedi. Servis yapmaya başlayan hostesleri gözledi. "Ne de güzel kızlar" diye düşündü. Sekse kayan düşünceler onu rahatlatmıştı. Fakat bu düşüncelerden kaçış kısa sürdü. Şimdi topun ağzında olan kendisiydi. "Her koyun kendi bacağından asılır" atasözünü hatırladı. Ne kadar da doğruydu. Sendi-

kası karşı görüşlü yöneticiler yüzünden kaynıyordu. İş yerlerindeki işçiler, bu haberden sonra mutlaka taraf değiştirecekti. O zaman da elinde sadece kendi maaşını bile güçlükle temin eden bir sendikanın Başkanlığı kalacaktı. O güne kadar ayakta durmasını sol kuruluşlar sağlamıştı. Yine öyle olmalıydı. Devamlı Federasyonu Başkanına arka çıkacaktı. Geriye doğru uzandı. Son Rusya gezisini hatırladı. Rusarla sohbet ederken onlara "Türkiye'ye neden daha çok yardım etmediklerini" sormuştu. Rus, onun sorusuna ilkin gülmüş ve sonra da şu hikâyeyi anlatmıştı,

"İkinci Dünya Savaşı sonrası ülkenin her yanı yıkıktı. Komünizm, işçi kesiminde olduğu kadar köylü kesimine nüfuz etmiş değildi. Köylüler daha bağımsız hareket ediyorlardı. Ancak harbin dehşet verici neticelerini köylerde görmek mümkündü. Her yer yıkılmış, yakılmıştı. Bir köylü bu yıkıntılar arasında kendisine ev yapmaya başlar. Her sabah onu çalışırken gören köyün papazı da selâmını kusur etmez "Allah kolaylık versin der." Köylü taş taşımaktan iki kat olduğu halde Papaza her sabah teşekkür eder. Haftalar geçer aradan. Köylü evini bitirir. Başını sokacak bir damı vardır artık. Dinlenmekte olduğu bir gün, Papaz kapısını çalar. Köylünün hatırını sorar. Köylü de o güne kadarki çalışmasının canlı şahidini karşısında bulmaktan büyük sevinç duyar.

– Gördün mü Papaz efendi. Çalıştım, çabaladım. Sonunda ev sahibi oldum der.

Papaz, başını sallar.

– Haklısın diye cevap verir. "Allahın yardımı ile evi bitirdin. Allah seninle beraberdi.

Köylü çalışmasına, gayretlerine Papazın çıkardığı ortağa bozulur.

– Bir ay önce de Allah vardı ama diye homurdanır.

Mehmet, Rus'un bu hikâyesinden bir şey çıkaramamıştı. Sonra açıkladılar.

O vakit Mehmet, gülmüş ve şöyle konuşmuştu. "Bizim Türkiye'de bu hikâyeden daha etkili atasözlerimiz vardır. Ben bu hikâyeyi iki-üç cümle ile anlatayım demiş ve sonra da şu atasözünü söylemişti. "Taşıma su ile değirmen dönmez." Bu atasözünü Rusça'ya tercüme eden Tatar da bu karşılığı çok beğenmişti. Çünkü Rus, atasözünün hikâyesinden daha etkili olduğunu söylemişti. Rus'a yaranan Tatar tercüman da, bütün komünistliğine rağmen, bu karşılıktan kendisine pay çıkarmıştı. Mehmet hostesin uzattığı büskivi paketini istemedi. Sadece meyva suyu içeceğini söyledi. Hostes, kağıt bardakları henüz toplamıştı ki, mikrofondan İstanbul Havaalanına inmek üzere olunduğu anonsu geldi. Kötü düşünceler ile boğuşmaktan, zamanın nasıl geçtiğini anlamamıştı. Uçaktan indiğinde sekreterinin kendisini beklediğini gördü. Eliyle işaret verdi. Necmi de onu görmüştü. Koştu. Terminalden birlikte çıktılar.

– Hangi arabayı getirdin Necmi?

– Sevdiğiniz Peugeot'yu dedi. Şurada duruyor. Buyrun Başkan.

Elindeki çantayı çoktan kapmış olan sekreter önde, Başkan arkada arabaya ilerlediler. Az sonra yola çıkmışlardı. Mehmet, Necmi'ye İzmir'deki son durumu özetledi. Necmi de ona o günkü neşriyatı görüp görmediğini sordu.

– Gördüm.

– Ne diyorsunuz Başkan.

Mehmet cevap vermedi. Çünkü vereceği cevabı kendisi de bilmiyordu. Necmi onun tereddüdünü farketmişti. Herşeyi bilirdi fakat çaktırmazdı. Bir an Başkana yakınlık duydu. Ne de olsa onca yıl beraberlerdi. Kararına yardımcı olabilirdi. Bunun için tekrar

konuştu.

– Ayhan beyle konuştum.

Mehmet meraklandı.

– Ne dedi.

– Cephede değişen bir durum yokmuş. Yönetim kurulu toplantısına kadar durum açığa çıkar, dedi.

– Ben de öyle sanıyorum.

– Sizce neşriyat devam eder mi dersiniz?

– Bilmiyorum. Herifler burnumuzdan yakaladıklarını anlarlarsa üzerimize gelebilirler.

Mehmet'in rahatlaması uzun sürmedi. Necmi'nin İzmit'ten verdiği haberler hiç de iç açıcı değildi.

Necmi,

– Hakime rağmen yetki elimizden gideceğe benzer, diyordu.

– Kim söyledi?

– Bizim avukat, hakimle konuşmuş. Bu işi daha fazla uzatamam diyormuş.

Başkan söylendi.

– Avantayı aldıklarında başka konuşuyorlar ama!

Necmi devam etti.

– İşyerinde referandum yapılacakmış,

– Bu haber kötü. Referandumu kaybederiz sanırım.

– Öğretmenlerden bir grup gönüllü, bizimle çalışacaklarını haber verdiler. Ayrıca Halk Partisi de var.

Partinin yardımı inkâr edilemezdi. Sendikasının işyerinde yetki alabilmesi için bütün parti teşkilâtı Onlar için çalışmıştı. Öyle ki partinin üç milletvekili Adliyeye gelmişler, onlar adına hakime baskı yapmışlardı. Öyle ki bu baskı üzerine hakim karar vermekte tereddüde düşmüş, hastalığını bahane ederek izin almıştı. Yerine bakan hakime ise rüşvet ödemişlerdi. Parti, sendikanın zaman kazanmasını sağlamıştı. Onlar da gerekeni yapmışlardı. Fakat bu neşriyat, refe-

randum öncesi işçileri mutlaka etkileyecekti. Devrimbaz Federasyonu Genel Başkanını severdi. Çok yardımını görmüştü. Ancak açgözlülüğü yüzünden şimdi hepsinin başı yanacaktı. Tekrar neşriyata döndüler. Necmi,

– Ayhan bugün öğleden sonra bizleri çağırdı. Konuşacakları varmış.

– Neşriyatla mı ilgili?

– Öyle. Ben sizi bıraktıktan konra, federasyona gideceğim. Bakalım neye karar verilecek.

– Oldu, ben de konuşurum Ayhan'la.

İkisi de sustular. Kısa sessizliği bozan Necmi oldu.

– Sendikaya uğramak ister misiniz?

– Önemli bir şey var mı?

– İzmit'ten gelen iki arkadaş var.

– Sen idare et. Benim eve uğramam gerekiyor.

Güldü.

– Yengen merak eder. Kaç gündür, kadını yalnız bıraktık.

Necmi Başkanına arka çıktı.

– Haklısınız. Ama sendikacılık zor iş. Yengem de bunu idrak eden bir kadın.

– Şikâyetim yok. Yengenden memnunum. Bu konu da beni yalnız bırakıyor. İstediğim gibi hareket ediyorum.

– O vakit Aksaray'da ineyim başkan. Benim sendikaya dönmem gerekiyor.

Mehmet şoföre seslendi.

– Hasan, Necmi Aksaray'da inecek.

Sessizce arabasını süren Hasan "olur" gibilerden başını salladı. Ve az sonra sahil yolunun Aksaray tarafına sapan kavşağında bir süre yol verilmesi için bekledi. Sonra da Aksaray istikametinde arabasını sürdü. Necmi bir taksiye atlayıp sendikaya gelmişti. Ken-

dişini bekleyen İzmit'li sendikacılara Başkanın öğleden sonra geleceğini söyledi. Adamlar üzgündü. Yıllardır İzmit'te duruma hakimdiler. İlk defa olarak işyerlerine Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonuna bağlı bir sendika giriyordu. Yaptıkları araştırmada işçilerin karşı tarafı istediklerini öğrenmişlerdi. İzmir'den sonra İzmit'in de kaybı demek, sendikanın tabelâ sendikası haline dönüşmesi anlamına gelecekti.

Necmi ise iki sendikacı kadar kötümser değildi.

– Referandumu kazanmak için, her yola başvuracağız. Belediye reisi bizden. İstanbul'dan üç otobüs dolusu üniversiteli götüreceğiz, diyordu. İzmit'li sendikacılar ise buna karşı çıkıyordu.

– Abi üniversiteli gençlerin faydası artık eskisi kadar olmuyor. İşçi, üniversiteli genci tutmuyor. "Başımıza belâ getirir bunlar" diyor.

– Siz ayrıldıktan sonra İzmit şubesinden telefon ettiler. Bu akşamdan itibaren kapı kapı dolaşılacakmış. İşçileri ikna için her yolu deneyeceğiz.

İzmit'li sendikacılardan genci sızlandı.

– Bugünkü hale Şube Başkanı sebeptir.

– Öyle söylemeyin. Delikanlı ne güzel çalışıyor.

Diğer sendikacı da lâfa karıştı.

– İşçiler Şube Başkanını tutmuyor abi.

Arkadaşını desteklemek isteyen genç sendikacı tekrar konuştu.

– İşyerinde anarşistleri kahraman ilân ettiğinden beri, işçiler bize tuhaf tuhaf bakmaya başladılar.

– Ama bu propagandadan hoşlanan da var Galip.

– Kaç kişi? İdarede çalışan memur takımına boş ver sen, hele bir kaç öğretmeni memnun edeceğiz diyerek bu kabil gösterilere kalkışmak bizlere korkunç puan kaybettiriyor. Halbuki ne de güzel sözleşme yapmıştık.

Necmi ısrar etti.

– Bu işyerinde referandumu kaybedersek, bu işverenin eseri olacaktır. İşveren açıkça karşı sendikanın yöneticilerini tutuyor. Bizim temsilcilere yapmadığını koymuyor. Devrimci görüşler işçinin malı haline getirilmiştir. Bu bakımdan bu konudaki faaliyetlerin işçi nezdinde itibar kazandıracağına, taraftar toplayacağına inanıyorum.

Birden hatırlamış gibi konuşmasına ara verip, tekrar söylendi.

– İşverenin faaliyetlerini hatırlayın. Bizden kaç işçi çıkardı. Hem de şebepsiz yere. Karşı sendikacılarla anlaşıp, işçiye baskı yapmıyor mu?

– Orası doğru ama, bizim hatalarımız da çok. İşçi bizden uzaklaşıyorsa bunu sadece, işveren yüklememiz doğru olmaz.

Necmi, adamın sözlerini kabullenmek zorunda kaldı. Gerçekten de Şube Başkanı solculuk konusunda çok ileriye gitmişti. Kamuoyunun vatan haini bildiği kişileri mücahit diye tanıtmaya çalışmıştı. Bu düşünce ise işçilere ters geliyordu. Fakat Şube Başkanı bu tutumunda mazurdu. Çünkü şartlanmış kafasından başka tür bir ürün beklemek imkânsızdı. Şube Başkanı olan Cavit'in 12 Mart öncesi anarşik olaylarda Haliç'te yıkılan Denizyolları gemisi ile ilgili sabotajda adı suçlular arasında geçmişti. Daha sonra çıkan af, davâyı rafa kaldırınca Cavit serbest kalmıştı. Onlar da bu militanı İzmit'teki şubelerine başkan yapmışlardı.

Necmi konuşmayı kısa kesmek istedi. Yapacağı bir yığın işi vardı.

– İsterseniz Başkanı bekleyin.

İki sendikacı da homurdandı.

– İyi olur.

Necmi kendi işine daldığında iki sendikacıdan yaşlı olanı korkak tavırlarla masanın üzerindeki gazetenin manşetini okumaya çalışıyordu. Sonra cesaret bul-

muşcasına gazeteyi aldı. Manşeti hayretle okumaya başladı.

***

Yanında yatan kadını bir süre seyretti. Ne kadar da rahat uyuyor diye düşündü. Halbuki o, sabahtan beri beynini kurcalayan kötü düşüncelerden bir türlü sıyrılamamıştı. Uykusu kaçmıştı. Yavaşça yataktan kalktı. Üzerinde atlet ve don vardı. Üşümüştü. "Kaloriferleri kesmişler" diye söylendi. Yatak odasından çıktı. Salona geçti. Hayatında uykusuz geçirdiği çok geceler olmuştu. Fakat bu gece kadar etkileyeni hiç olmamıştı. Aklına bir cümle takıldı. Geriye sayış başladı. Nereden de takılmıştı bu cümleye. Bulamadı. Vildan da onun rahatlamasına kâfi gelmemişti. Neşriyat yarın da devam ederse durumu hayli sarsılacaktı. Birden aptallık ettiğini farketti. Gazetenin neşriyatı ile ilgili yatırım, açgözlülüğünü ortaya koymuştu. O güne kadar karda gitmiş izini belli etmemişti. Kendi başına mütealhhitlik yapmak istemişti. Haltetmişti. Halbuki o güne kadar daima gerideki patrondu. Kalkınış işadamlığını açığa vurmuştu. Gazeteci de bu açığını yakalamıştı. Yazmıştı. Haberi yazan gazeteci ile yirmi yılı aşan bir tanışıklığı vardı. Ancak on yıldan beri dostça ilişkileri yoktu, kopmuştu. Gazeteciyi son olarak ne zaman gördüğünü düşündü. Hatırlamıştı. Zonguldak'da kömür işçilerinin direnişi sırasındaki olaylar gazeteci ile arasını açmıştı. Kömür madenine inmeyen işçiler, şehirde yürüyüş yapmışlardı. Haklarının verilmemesi üzerine madene inmeyen işçiler, tahrik sonunda sağa sola saldırmışlardı. Jandarma işçiye ateş etmiş ve olayda iki işçi öldürülmüştü. Jandarmalardan yararlananlar olmuştu. Kanlı olay Devrimbaz Federasyonunun sol ile yaptığı ittifaktan sonraki ilk denemesiydi. Polis, jandarma ve işçinin kanı ile çizilen bu strateji daha sonra sık sık sahneye

konuldu. Gazeteci, Zonguldak'daki olay sırasında işçilerin hücumuna uğramıştı. Başkan otelde dinlenen gazetecinin odası önündeki konuşmalarını hatırlamaya çalıştı. Çıkaramadı. Sadece olaya kan bulaşmasından duyduğu memnuniyeti uluorta açıklamıştı. Salonda konuşuyorlardı. Federasyona bağlı dört sendikacı ile günün değerlendirmesini yapıyorlardı. Sendikacılardan biri, yaralı gazetecinin otelde kaldığını söylemişti. O da "Geberseydi. Daha iyi olurdu" demişti. Kendisi ile birlikte Zonguldak'a gelen sinemacı lâkabı ile tanınan Rahmi,

– Biraz ileriye gittik galiba Başkan demişti.

O, kesinlikle bu itidale karşı çıkmıştı.

– Ne ilerisi Rahmi. Sen milletvekili olduğun için, düzene taraftarsın. İşçi hareketleri her geçen gün gelişecek. Bu daha başlangıç.

Rahmi,

– İyi ama Başkan. İşçiler ölüyor.

O, fazla üstelemedi. İçinden "Aptal Rahmi" diye geçirdi. Hayatı boyunca asalak yaşamıştı. Sendika Başkanlığına gelmesine yeteneğinden çok, aşiret düşüncesi sebep olmuştu. Rahmi Abazaydı. İşçiler "Abaza Rahmi" demiş ve peşinden gelmişlerdi. Hayatında hiç bir düşünceye ciddi şekilde angaje olmamıştı. Sol desteği ile milletvekili olmasına rağmen, "Dümenime bakarım" derdi. Sendika Başkanı iken yazlık sinema işletirdi. Daha sonraki toplu sözleşme düzeninde ise işverenler kendisine sermaye temin ettiler. Ufak çapta bir atölye kurdu. Hem işveren, hem de sendika başkanı oldu. Daha sonraları hapise girdi. Devrimciler büyük mücahit diyerek onu baş tacı ettiler. Bu arada Rahmi işçi sınıfının partisini kurmakla da övünüyordu. Ancak bu niteliği parasını faizle işletmesine mani değildi. Geçirdiği ciddi bir hastalık, sendikacılık hayatından el çekmesine sebep oldu. Tefe-

cilikle geçimini sağlayan Rahmi'yi hatırlaması Cemal'i tedirgin etmişti.

– Benim de sonum böyle mi olacak diye söylendi.

Tekrar Vildan'ın yanına döndü. Genç kadının üzerindeki yorgan açılmıştı. Kısa kombinezonu beline kadar sıyrılmıştı. Başkan az önce yüzdüğü bu zevk denizine bir süre baktı. Bu kısa bakış onu tekrar anılarına döndürmüştü.

Vildan sekreter olarak sendikaya alınmıştı. İlk günler kıza aldırış etmemişti. Sonra bir gün kız izin istemek için yanına gelmişti. Müşkül durumda kaldığını, mümkünse kendisine avans para verilmesini istiyordu. Kızın istediği izini veren Başkan avansa sıra geldiğinde düşünmüştü. "Neden vereyim?" demişti. O vakit alıcı gözü ile süzdüğü Vildan'ı canı çekmişti. Ufak tefek yapısına rağmen, dik göğüsleri, güzel vücudu ve sempatik yüzü ile Vildan güzel kabul edilecek bir kızdı. Kız Sanat Enstitüsünü bitiren Vildan, polis olan babasına yük olmamak için çalışmak zorunda kalmıştı. Halbuki merakı büyük bir butik açmaktı. Ancak kader ona bambaşka bir yol çizmişti. Sendikada sekreterlik yaparak ekmeğini kazanacaktı. İşinden memnundu. Rahat işti. Ancak parası azdı. Maaşının arttırılması ise Başkanın elindeydi. Başkanın dikkatinden kaçtığı için kız bir türlü zam alamıyordu. Sekreterinin istediği avansa karşılık onunla birlikte bir akşam yemeği teklifinde bulunan Başkan, reddedilmedi. Boğaz'daki ilk yemeği diğerleri takip etti. Devrimbaz Federasyonunun ünlü Başkanı, bir süre sonra sekreterine deli gibi tutulmuştu. Bu aşk, Başkanın garsoniyerinde Vildan'ın kızlığını alarak perçinleşti. Bu iğfal olayı kısa sürede duyulmuştu. Başkan karısı ile ihtilâfını hatırladı. Bir ara boşamak istemişti O'nu. Sonra vazgeçmişti. Vildan'ı oyalamak daha kolay gelmişti. İki yetişkin kızı, bir aileyi

yıkmasını önlemişti. Arkadaşları "Kötü örnek olursun" diye boşanmaması için çalışmışlardı. Bir ara karısı bastırıyordu. Hattâ intihara bile kalkışmıştı. Araya giren dostları pamuk ipliğine de bağlı kalsa, evliliği sürdürmesini sağlamışlardı. Yuvası yıkılmaktan kurtulmuştu.

Neşriyat kurduğu düzeni altüst edecekti. "Düşüncesi bile uykusuz bıraktı beni" diye söylendi. Bu esnada gerinen Vildan; daha açılmış yarı uryan halde erkeğine davetiye çıkardı. Başkan yarı uyanık kadına sarıldı. Öperken soluyordu.

***

Delikanlı salona girdiğinde, aradıklarını her zamanki yerinde gördü. Onlara yaklaştı. Selâm verdi. Fakat masanın etrafında kumar oynayanlar, delikanlının selâmını görmemişlerdi. İçlerinden ak saçlı olanı, elindeki kağıdı hiddetle masaya çalınca başını kaldırmış ve onun yanlarına iliştiğini farketmişti.

– Hoş geldin Aydın.

– Merhaba Başkan?

– Ne var?

– Yok bir şey, sadece yarın sabah erkenden seni Başkan istedi.

Kumar oynayanlardan kısa boylu olanı takıldı.

– Yine ne dümen çevriliyor?

Ak saçlı iri-yarı Başkan cevap vermedi.

– Baba, sen oyununa bak.

Adam güldü. Hinoğlu hindi. Sendikacı geçinenlerin topunu cebinden çıkarırdı. "Hepsi de benim talebem" diye övünürdü. Gerçekten de Nuri cin gibi bir adamdı. Sendikacılığın kitabını yazacak kadar bilgiliydi. Politikaya fazla bulaşınca, sendikacılıktan ayrılmak zorunda kalmıştı. Hapise girdiği için, artık politikanın da kapısı yüzüne kapanmıştı. Fakat o sendika ve politika kulusinde her zaman aranılan, baş

vurulması gereken önemli bir kaynaktı. Araçtı. Kumarı çok severdi. Bu sevgisini, bütün öğrencilerim dediği sendikacılara da aşılamıştı. "Sendikacı dediğin, kumar oynamalı, kadınlarla bol bol sevişmeli" derdi.

Dört adam yardım derneği tabelâsı takılmış, gerçekte kumar oynatılan kulüpte poker çeviriyorlardı. Dördü de yüksek oynamayı severlerdi. Oyunlarının çok defa sabahlara kadar sürdüğü olurdu. Nuri, bir taraftan kağıtları dağıtıyor, bir taraftan da konuşuyordu.

– Selim yarın sabaha kadar buradasın. Bu kafa ile gidersen çingene seni kafakola alır haberin olsun.

– Boş ver baba. Ben işimi bilirim. Kimse beni kafese koyamaz.

Kır saçlı sendikacı çok çabuk öfkelenirdi. Yüksek sesle konuşuyordu. Namuslu bilinirdi. Kendi haline bıraksalar herhalde namuslu bir sendikacı olarak kalacaktı. Fakat etrafını saranlar, onu kumara itmişlerdi. Neticede O'da sendikacılığı "Yağma Hasan'ın böreği"ne çevirmişti. Büyük bir sendikanın lideri idi. Para bakımından diğer sendikalara kıyasla imkânları çok daha fazlaydı. İcra kurulunda yaşlı bir sendikacının aracılığı ile Kadıköy'de faaliyet gösteren bir müteahhitle tanıştı. Bu müteahhit, bina yapıp satıyordu. Ancak faaliyetlerini daha çok para ihtiyacı çeken inşaat müteahhitlerine borç para vermeye yöneltmişti. İnşaatı yarıda kalmış, ya da "Kazandığım kadar kazandım" diye düşünüp, elindeki katı bir an önce satmak isteyen müteahhitler bu hallerde banker Mete'yi bulurdu. Mete, yüksek faizle parar verir, düşük fiata kapattığı inşaatları yüksek fiata satardı. Bu işi için de elindeki sermaye sendikanın parası olurdu. Bu alış-veriş yüzünden Sendika Başkanı kumar borçları sebebi ile başının belâya girmesinden kurtulurdu.

Nuri tekrar takıldı.

– Çingene bu sefer kararlı hepinizi mandepsiye

bastıracak haberiniz olsun.

Selim güldü. Böylece kızmadığını göstermek istiyordu.

– Başkanıma takılma. Şu anda ondan alâsı yok. Kıskanıyorsun baba.

– Ben mi?

Nuri küfretti. Çoğunlukla konuşurken bir kaç küfür de ilâve etmeyi severdi. Bu onda alışkanlık haline gelmişti. Selim, onun hiddetlenmesinden memnun konuştu.

– Kıskanıyorsun ya. Şu anda senin bulunman gereken yerde o var. Hem politikada, hem de sendikacılıkta tek isim değil mi?

Nuri cevap vermedi. Dişleri arasından tısladı.

– İstesem onu iskambil kağıdı gibi deviririm.

Kumar oynayan diğer iki adam da sendikacıydı. Fakat konuşmaya katılmadılar. Nuri'den de, Selimden de çekinirlerdi. Bu yüzden de dinlemeyi tercih ediyorlardı.

Nuri gerçekten de Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu Başkanını kıskanırdı. "Kurt kocayınca köpeklerin maskarası olur" derdi her zaman. Ancak haksızdı. Çünkü tenkit ettiği Federasyon Başkanının, onun kral gibi geçinmesini sağlamada büyük yardımı dokunmuştu. Bir çok sendikalarda müşavirlik görevi yapıyordu. Bakanlıklarda işi olan sendikacı O'na gelirdi. O da şipşak işini hallederdi. Bu bakımdan kazancı rahattı. Öyle ki bazı kumar gecelerinde onbeş, yirmi bin lira yutulduğunda "Canım sağolsun" diyebilirdi.

Selim, Nuri'nin üzerine gitti. Çünkü O'da kıskanırdı Nuri'yi. Bağlı olduğu siyasi partide, Nuri'nin muhalefeti yüzünden milletvekili seçilemediği vehmine kapılmıştı.

– O eskid [illegible]i baba.

Nuri'nin h [illegible] hallerde gözleri açı-

lır. Konuşurken koca ağzından etrafa tükürükler saçılırdı.

– Ben istemiyeyim be. Fakat o çingeneye dersini vereceğim günler yakındır.

Selim,

– Uğraşma başkanımla. Bilirsin bizim en güvendiğimiz kimsedir. Koltuğuna daha lâyığını bul, beraber devirelim. Ama yok. Bunu sen de, ben de çok iyi biliyoruz.

– Bu kongrede az daha yiyorlardı.

– Lâf, sen bakma gazetelerin yazdığına. Uyduruyorlar. Başkanını top bile yıkamaz.

Onları dinleyen sendikacılardan Kâmil, lâfa karıştı.

– Bugünkü gazeteleri gördünüz mü?

Selim ile Nuri pek gazete okumazlardı. Hele Selim, gazetede kendisi ile ilgili yazıları bile merak etmeyen bir tipti. İkisi de merakla sordu.

– Önemli bir olay mı vardı?

Kâmil, Devrimbaz Federasyonu ile ilgili neşriyatı anlattı. Selim'in sevinçten gözleri çakmak çakmak olmuştu.

– Helâl olsun. Az bile yazmışlar diye kükredi.

Nuri kurnazdı. Bir haberle tezgâhını kurmuş bir sendikacının yıkılmayacağını biliyordu.

– Fazla ümitlenme Selim.

Selim gazetenin adını sordu. Sonra da kendisine haber getiren delikanlıya dönüp, seslendi.

– Şu gazeteyi bana bulsana Aydın.

– Pekalâ Başkan

Aydın kalktı. Onlar da tekrar oyuna daldılar.

***

Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu Başkanı, Bakanla yaptığı görüşmeden sonra tekrar federasyona dönmüştü. Acele Selâmi'yi aratmış ve Bakanla işin halledildiği müjdesini vermişti. Daha sonra da önündeki dosyaları

incelemeye başladı. Saat 18.00'e doğru sekreteri telefon etti. Gitmek için müsaade istiyordu. Başkan kendi kendine söylendi.

– Dakika geçirmez. Kızla konuşurken sesi yumuşaktı.

– Gidebilirsin kızım. Ben de biraz sonra çıkacağım.

Sekreterinden memnundu. Ancak personel arasında yaptığı son tensikatı düşündü. Avukat hanımlardan birinin işine son vermişlerdi. Buna kadının kocası çok kızmıştı. Öyle ki düne kadar Başkana övgüler düzen gazeteci koca, bu çıkarma meselesini onur davası haline sokmuştu. Gazeteci, karısının kendisine getirdiği sendikanın özel yazışma kağıtlarını bir basın toplantısı ile kamuoyuna açıklamıştı. Devrimci kanat da bu gazetecinin yalan yanlış açıklamasını benimsemiş ve Federasyon Başkanı aleyhine kullanmıştı. Başkan bu olayı hatırlayınca üzüldü. Bundan sonra işe alacağı herkesi tartacaktı. Eş, dostla iş yapmayacaktı. Durup, dururken düşman kazandık diye söylendi. Halbuki basınla ilişkilerine itina ederdi. Bu tutumu ile basına kendini sevdirdiğini sanırdı. Hatta basınla ilişkilerinde önemli tavizleri de gözden çıkarmıştı. Bir takım gazetecileri yetkisini kullanarak, Amerika'ya, Avrupa'ya gezilere göndermişti. Bedava Amerika'ya giden bir takım gazeteciler ılk zamanlar onu baştacı etmişler, ancak rüşvetin sıcaklığı sona erince, tekrar hücuma geçmişlerdi. "İnsanoğlunun zaafı" diye söylendi. Başkanın gece hayatı yoktu. İçki içmezdi. Kumar oynamazdı. Dakikti çalışması. Mesaisi bitince derhal evine koşardı. Başkanın evinde karısı ile yemek yemediği akşamlar pek nadirdi. Basına açıklayacağı malvarlığı ile ilgili beyanatını tekrar gözden geçirdi. Beğenmişti. Sonra kalktı. O günkü measi bitmişti.

***

Güneş doğduğunda insanların çoğunu yatakta yakalamıştı. Bu olağandı. Gecenin güne elveda dediği

saatlere kadar düşünceleri ile boğuşan Devrimbaz Federasyonu Başkanı Cemal, günün aydınlığını müjdeleyen ilk ışıkları ile bitap düşmüş ve derin bir uykuya dalmıştı. Uyandığında ilk uyarı midesinden gelmişti. "Çok acıkmışım" diye söylendi. Saatine baktı. Bire geliyordu. "Geciktim" dedi. Yataktan kalktı. Bu sırada odaya Vildan girmişti. Genç kadın pırıl pırıldı. Makyajını yapmış, kendisine en çok yakıştığını sandığı elbiseyi giymişti. Karşısında gördüğü gençlik ve neşe, Başkanın mahmurluğunu önemli ölçüde azaltmıştı.

– Karnım çok aç Vildan.

– Sana kahvaltı hazırladım tatlım. Portakal suyu ile yumurtan seni bekliyor.

– Daha ne var?

– Peynir, zeytin,

Bir an durdu. Gülümsedi.

– Beklersen yemek de pişiririm.

Kravatını takmaya hazırlanan Cemal,

– Çok geç kaldım. Bekleyemem. Beni arayan oldu mu?

– Muammer bey aradı.

Yardımcısı hayır için aramamıştı herhalde.

– Ne söyledi?

– Uyanır uyanmaz kendisini aramanızı istedi.

Kravatını bağlamakta güçlük çekiyordu. Kadın yardım etti. Daha sonra mutfağa geçti. Kadının hazırladığı kahvaltının başına oturdu. Bu sırada kadın bardağına süt koymuştu. Cemal, sabahları süt içmeyi severdi. Kahvaltı sonunda da bir bardak portakal suyunu mideye indirmeyi alışkanlık haline getirmişti. Tereyağı sürülmüş kızarmış ekmeği ısırırken, bir yandan da Vildan'ın sabahleyin aldığı gazeteleri gözden geçiriyordu. Kendisini tutan gazeteler beyanatına yer vermişti. Manşeti veren sağ gazete yoktu. Vildan'a kapıcıya söy-

leyip, bu gazeteyi de getirtmesini istedi. İştahı yerindeydi. Geceki kâbustan sonra kendisini dinlenmiş hissediyordu. Kahvaltısını yapıp, portakal suyunu da içtikten sonra kalktı. Telefonla federasyonu aradı. Muammer de onun telefonunu bekliyordu.

Onun sesini alan Muammer,

– Başkan gazete bugün de sizden bahsediyor. Kadıköy'deki 60 dairelik inşaat işini dillerine dolamışlar.

Cemal'in tekrar canı sıkılmaya başlamıştı. Muammer konuşmasına devam etti.

– Diğer gazetelerden de telefon ediyorlar. Sizi soruyorlar. Ben araya Ayhan'ı soktum. O cevap veriyor.

– Başka arayan var mı?

– Yok sadece icra kurulu toplantısı için Abidin bey geleceğini söyledi. Diğer arkadaşlar da telefon ettiler. Hep beraberiz dediler.

Cemal kısa bir an daldı. Kapının zili tekrar dikkatini toplamasına yaradı. Kapıcı Vildan'ın sipariş ettiği gazeteyi getirmişti. Vildan'ın uzattığı gazeteyi kaparcasına alan Cemal,

– Muammer ben biraz sonra geliyorum. Durumu idare et, dedi ve telefonu kapadı.

Endişe ile gazeteyi okumaya koyuldu. Haberde fazla bir şey yoktu. Aptallık etmiş, kendisine fazla güvenmişti. O güne kadar inşaat işlerini geri plândan yönetiyordu. Kalkmış kendi başına inşaat işlerine girmişti. Kazanacağı 60 milyon yüzünden diğer milyonları tehlikeye düşürmüştü. O güne kadar müteahhit Feridun ile çalışmıştı. Feridun ve kardeşi onun adına İstanbul'un çeşitli semtlerinde dev apartmanlar inşa etmişlerdi. Bakırköy'de, Merter'de, Zeytinburnu'nda, Levent'te bu müteahhit firmanın yaptığı inşaatlar, lüks olmasına rağmen, alıcı bulmuştu. Feridun

daima inşaat işinin kârlı olduğunu söylerdi. Bunda da haklı çıkmışlardı. "Fiatı ne kadar yüksek ise, o kadar çok alıcısı olur" demişti. Gerçekten de öyleydi. Bir milyon lira fiat koyduğu Kadıköy'deki 60 dairelik inşaatın yarısını daha temelden satmıştı. Kendi kendine "Bu işi Feridun'suz yapmayacaktım" diye söylendi. "Yüzüme gözüme bulaştırdım." Kendisini suçlamanın faydası yoktu. Tedbirini alacaktı. Vildan'ın tuttuğu siyah paltoyu giydi. Kadının çenesini okşadı. Sonra da evden çıktı. Çevre yolu açıktı. Rahatça federasyona gelmişti.Muammer onun gelişi üzerine oturduğu yerden kalkmış ve ona yönelmişti. Birlikte Başkanın odasına girdiler.

Muammer,

– Sabahtan beri İhsan abi sizi arıyor.

– Sekrete söyle, bana bağlasın.

Muammer sekretere talimatı verdi. Ihsan karşısındaydı.

– Başkan İzmit'teki iş çok uzun sürdü. Seni ancak bu sabah arıyabildim.

– Gazetedeki habere ne diyorsun?

– Ben de senin gibi okudum.

– Anlaşmamız devam ediyor değil mi?

– Öyle, ölünceye kadar anlaşmaya sadık kalacağız.

İhsan'la konuşması rahatlatmıştı onu.

– Neşriyata son verebilir miyiz?

İhsan bir an sustu.

– Şimdiden kesin bir şey söyleyemem. Ancak gazetenin üst yöneticilerinden tanıdığım var. Bir takım telkinlerle konu üzerinde fazla durmamalarını sağlamam kâbildir.

– İstersen tarafımızdan tehdit yollu bir takım haberler de uçur. Meselâ gazeteye sabotaj yapabilirler diyebilirsin.

İhsan dondu kaldı. Oldum olası sertlikten hoşlanmazdı. Kekeledi.

– Sakan ha, böyle bir şeye kalkışırsan, herkesi karşında bulursun.

Başkan güldü. Adamın aptallığına şaşmıştı.

– Yok İhsan, bunu yapacak değiliz. Gözdağı vermek için.

İhsan bir düşündükten sonra, tekrar konuşmasına devam etti.

– Benim aklıma başka bir tedbir geliyor.

– Ne gibi?

– Bizim aleyhimize dönmekte olan bir solcu gazeteyi satın alabiliriz. Böylece savunma vasıtalarının en iyisine sahip oluruz.

– Gazete çıkarma işi yaş. Gazete çok pahalı silâhtır. Hem de anladığımız konu değildir.

– Canım sen gözükecek değilsin. Hem Abidin de bu işe ortak olabilir.

Ankara'daki matbaasında basarız.

Başkanın bu işe aklı yatmıştı. Nasıl olsa gazete yüzünden batacak para kendi kesesinden çıkmayacaktı. Federasyon kasasından bu yükü karşılaması da mümkündü.

İhsan, gazetenin adını söyledi. Son günlerde bu gazetenin kendisine karşı bir tavır takınacağı mealindeki söylentileri hatırladı. Sordu.

– Gazete satılıyor mu?

– Çıkaranı parti sıkıştırmış. Merkeze sert eleştiriler yönelttiği için parti yöneticileri şikâyetçi olmuşlar. Ecevit de çıkarana "Şu gazete işini terket" demiş.

– Fakat gazetenin satışı çok az. Sesimiz duyulmaz ki?

– Gazete patronu olursak, basında aleyhimizde fazla ses çıkaran çıkmaz. Malûm ya bugün bana, yarın sana hikâyesi. Unutma it-iti ısırmaz derler. Bizi kara-

lamak istiyenlerin, tertemiz olduklarına inanıyor musun?

Cemal, İhsan'a hak veriyordu. Gerçekten de günlük bir gazeteye sahip olmakla, aleyhindeki sesi kesmese bile ayar edebilirdi.

– Gazeteyi kim yönetecek?

İhsan'ın söylediği ismi beğenmedi. Bunu söylediğinde İhsan,

– Haksızlık ediyorsun Başkan. Adam solun etkili ismidir.

Cemal, sonradan zengin olmanın duygusallığı içinde, babadan milyonerliğe geçenlerden hoşlanmazdı. Bir bakıma bunda da haklıydı. O milyonların üzerine yenilerini eklerken, her türlü kalıba girmiş, maddi-manevi kayıplara uğramıştı. Halbuki bu milyonerzade, herşeye alınteri dökmeden konmuştu. Ailesinin zenginliği onun Avrupa'da tahsil yapmasını sağlamıştı. En azından iki lisan öğrenmişti. İş bulmakta güçlük çekmemişti. Babasının milyonları yüzünden en az kendi kadar zengin bir aileye damat olmuştu. Adamın kısa bir süre önceki durumunu hatırladı. Bir ara Ecevit'le boy ölçüşmeye bile kalkışmıştı. Gençliği ve şöhreti ile kamuoyunu aylarca meşgul etmiş, sonra balon gibi sönmüştü. İhsan'a,

– Mevta mı kaldıracağız, dedi.

İhsan anlamadı. Fakat gazeteci üzerinde ısrar etti.

– Gazetenin başına onu geçirirsek soldaki aydın grubunu ve basının önemli bir kısmını yanımıza çekeriz.

Başkan, İhsan'a hak vermişti. Gerçekten de gazetecinin sol basında itibarı vardı. Telefonu kapattığında çok sevdiği profesörlerden birinin bir sözünü anımsadı. Bugünkü sola göre sağcı kabul edilen bu profesör şöyle demişti. "Günümüzde televizyon gibi etkili iki

akım var ki çok önemlidir. Bunlardan biri Marksizm, diğeri ise Psiko-analizdir. Çünkü ikisi de aptalı akıllı, akıllıyı aptala çevirmektedir."

"Ne doğru lâf" diye düşündü. Marksizme yaptığı yatırımla aptallıktan kurtulmuş ve akıllı adam mevkiine yükselmişti. Halbuki bu gazeteci akıllılar grubuna dahildi. Marksizm bu adamı çıkarlarına ihanete zorlamıştı. Kısacası aptallaştırmıştı. Kendisini ayakta dinleyen Muammer'e takılma ihtiyacını duydu birden. Sık sık adamı kızdırmaktan zevk alırdı.

– Muammer dün bana neye yalan söyledin?

Yardımcısı şaşırmıştı.

– Ne yalanı Başkan?

– Altmışbin lira hakkı huzur aldığını söyledin. Yüzbinin üzerindeymiş.

Başkan sallamıştı. Muammer'in kızarıp, bozulduğunu görünce "Boş atıp, dolu tuttuk" diye düşündü. Gerçekten de Başkan, Muammer'in yalanını yakalamıştı. Şaka niyeti ile söylediği sözde, doğruluk payı yüksekti. Muammer hakkı huzur olarak ikiyüzbin lira almıştı. Paranın çokluğunu Başkanın dikkatinden kaçırmak için, eksik söylemişti. Başkan onun morarıp, kızarmasına aldırmadı. Peki bana Sinan'ı çağır, dedi. Az sonra dazlak kafalı Sinan, içeriye girmişti. Başkan hiddetle çıkıştı.

– Yahu ne biçimsiz işler yapıyorsunuz?

Sinan, şaşkın Başkana baktı. Sonra da kekelemeye başladı.

– Ne oldu Başkan?

– Daha ne olsun. Federasyonun üçyüzbin lirasını sokağa attırdınız.

Sinan hatasını anlamıştı. "Hangi hıyar ispiyonlamış bunu" diye içinden söylendi. Fakat renk vermedi. Başkan, karşısında duran adamı incelerken onunla ilişkilerini gözden geçirdi. Üçyüzbin lirayı sineye

çekecekti. Sinan sendikaya lisan bildiği için kapılanmıştı. Başkanın yurtdışı seyahatlerinde tercümanlık yapardı. Bu arada misafir gelen yabancı sendika başkanlarını ağırlamada görev alırdı. Resmi görevi Başkanın basınla ilişkilerini yönetmekti. Başkanı sinirlendiren konu, onun eseriydi. Solun tuttuğu bir aktörün iki filmine sendika 300 bin lira ödeyip, satın almıştı. Başkana "Bu filmi işçilere gösteririz" demişlerdi. Eğitim giderlerinden de kopya paralarını karşılarız" diye ilâve etmişlerdi. Fakat yöneticilerden biri aktörün kürtçülük yaptığını sosyalistliğinin ise lâf olduğunu çıtlatmıştı. Bunu öğrenince çok kızan Başkan, Sinan'ı haşlıyordu.

– Ulan Mao'cuları kalkındırmak bana mı düştü. Övdüğün aktör Mao'cuların baştacı ettikleri biriymiş.

Birden hatırladı. Bu anı asabını da etkiledi.

– Bu kürtçülük dalaveresini partiye de sokup kapanmasını sağladınız.

Başkan haklıydı. Daha önceleri kurdukları parti, kürtçülük faaliyetleri sebebi ile kapatılmıştı. Şimdi aynı şeyin federasyona bulaşmasından korkmuştu.

– Filmleri oynatmayın, atın depoya. Federasyonun da partinin akibetine uğramasını istemiyorum.

Sinan, selâm verip, dışarıya çıktı. Neyse yine kârlı çıkmıştı. Çünkü filmleri aldığı şirkete ikiyüzbin lira vermiş, yüzbini ise cebine atmıştı. Yardım çift taraflı işlemişti. Halbuki filmlerin kopyalarını onarbin liradan satın almak kabildi. Fakat onlar onbin yerine yüzbin ödemişlerdi. Bir hakimi caka uğruna öldüren aktöre yardım için sendikanın parasını çar-çur etmekten çekinmemişlerdi. Sinan'ın odadan çıkması ile yalnız kalan Başkan, sesli düşünüyordu. Sesi dışarıdan duyulmasına rağmen, kelimeleri anlamak kâbil değildi. Bu çeşit parlamalara alışmış sekreter kız,

aldırmaz gözüktü.

Cemal odada hırsla konuşmasına devam ediyordu.

– Herkes bir dümen tutturmuş gidiyor. Filmciymiş. Hepsi de godoş kerataların. Sanatmış. Kumarcının, ayyaşın teki o be... Ne kadar sapı silik tufeyli varsa başımıza musallat oldu. Aktör hakkında kendisine söylenenler hatırına geldi.

– Karı parası ile şöhrete ulaş, onun bunun eserini çal, yardımcıların filmleri çeksin, sen sanatın ustası ol. Ne memleket be. Bu arada bizim üçyüzbin lirayı da çarp, mutlaka bu alışverişte Sinan da kendisine pay almıştır diye düşündü. Sonra sekreter kıza seslendi. Kendisine tarçın söyledi. Akşama icra kurulu toplanacaktı. Federasyona bağlı sendika başkanları neşriyatla ilgili ne cevherler yumurtlayacaktı kimbilir. Kendisine güveniyordu. Hepsinin hakkından gelecekti. Buna emindi. Sekreterinin getirdiği tarçını yudumlarken, masasının üzerindeki Kent sigarasına uzandı. Mutat günlük çalışmasına başlamıştı.

***

Seniye, kocasının o sabah erken kalkmasına şaşırmıştı. Abidin geç yatmasına rağmen, çalar saati kurmuş ve sabah yedide kalkmıştı. O sırada ev halkının yarısı ayaktaydı. Çocuklar da babalarını erken saatte karşılarında bulduklarından hayret içerisindeydiler. Seniye kocasının mutadın dışındaki bu erkenciliğine takıldı.

– Bey, hangi dağda kurt öldü. Bu ne erkencilik böyle.

Abidin "Ne çabuk unuttu, geçmişteki günleri bu kadın" diye içinden geçirdi. "Sabahın erken saatlerinde işe gidip, karanlıkta işten döndüğünü." İnsanoğlu kötü günlerini çok çabuk unutup, lüks ve refaha kolayca alışıyordu. Bu esnada ortaokula giden kızı

kahvaltı masasından kalkıp, yanına gelmişti.

– Babacığım, öğretmenden dün de iyi not aldım.

Babası güldü.

– Hele bir alma.

Mükâfat olarak kızının çenesini okşadı. Büyük kız da kızkardeşine uydu. Onun da dersleri ile arası iyi idi. Allah için Abidin iyi bir baba idi. Çocuklarının eğitimine büyük önem veriyordu. Onların başarıları ile övünürdü. Bunda da haksız değildi. Kendisi ilkokul mezunu bile değildi. Diplomasızlığın ızdırabını hayat kavgasında tecrübesi ile öğrenmişti. Bu bakımdan çocuklarının geçerli bir diploma ile hayata atılmasını istiyordu. Eğitimleri için hiç bir fedakârlıktan çekinmiyordu. Kızlarına hususi öğretmen bile tutmuştu. Yüksek ücret ödüyordu. Tutulan öğretmen ise bir zamanların yaptığı nükteli konuşmalarla büyük ün yapmış bir politikacısının kızıydı. Seniye'nin kahvaltı etmesi uyarısına "İstemem" diye cevap veren Abidin, aç karnına bir sigara yaktı. İçmeye başladı. Bir yandan da öksürüyordu. Karısı,

– Aç karnına şu zıkkımı içmesen olmaz mı? Doktor da dura dura tembih etti.

Abidin,

– Alıştık be Seniye, bırakamıyorum. Bu yüzden sabahları da canım birşey yemek istemiyor. Kadın,

– Çay koyayım ister misin? Yeni demledim.

– İyi olur.

Karısının getirdiği çayı içen Abidin, kendisini erken kalkmaya zorlayan sebebi hatırladı. Akşam geç saatte eve döndükten sonra, parti yöneticilerinden Bahri telefon etmişti. Ecevit'in İstanbul'daki partili sendikacılara Devrimbaz Federasyonu Başkanı ile ilgili açıklamalar karşısında harekete geçmeleri için müsaade verdiğini söylemişti. Abidin, Ecevit'in ikili oynadığını biliyordu. Fakat kesin tavır almanın henüz

erken olduğuna inanıyordu. Federasyon içerisinde Cemal'in sendikasından sonra en etkili sendika, kendisinin başkanlığını yaptığı kuruluştu. Cemal, devrildiğinde ilk akla gelecek onun ismiydi. Halbuki bu açıklama ile Başkan düşürülürse, bu Devrimbaz Federasyonunun da sonu olurdu. Buna engel olacaktı. Ecevit'e rağmen, Cemal'i destekliyecekti.

Bir yıl sonra genel kurulda delegelerin çoğunluğunu ele geçirip, işbaşına geleceğini plânlamıştı. Erken teşebbüs kendisinden başka, yeni adayların da ortaya çıkmasına sebep olabilirdi. Yusuf'u hatırladıkça neşesi kaçmıştı. İstanbul'u karıştırmıştır, diye söylendi. Erkenden partiye gidecekti. Ecevit'in son kararını kendisine uçuran yönetici ile konuşacaktı. Çayını içtikten sonra kalktı. Paltosunu giydi. Ayrılırken, karısına tenbih etti.

– Seniye ben şoföre saat onbuçukta gelmesini söylemiştim. Geldiğinde beni partiden almasını söyle.

Kadın "Olur" demiş ve tekrar çocuklarına dalmıştı. Sokağa çıkan Abidin yoldan geçen bir taksiyi çevirip, parti merkezine gitti. Fazla beklememişti. Parti yönetim kurulu üyesi Bahri saatinde gelmişti. Selâmlaştıktan sonra Bahri, Remzi ile parti başkanı arasındaki konuşmayı özetledi. Abidin düşüncesini açıkça söyledi.

– Sen bu işe ne diyorsun baba!..

Bahri, eski kuşak sendikacılardandı. Dürüst kalmıştı. Tek kusuru particiliği olmuştu. Sendikacılık hayatında işçiye hizmetten çok, partisine hizmet etmişti. Gün gelmiş, müşkül durumda kalmasına rağmen, doğru yol bildiği tutumundan vazgeçmemişti. Gün gelmiş sendikal kavgada en önde koşan kişi kabul edilmişti. Şimdi mesaisinin tamamını bağlı olduğu partiye vermişti. Hayatından memnundu. Sendika başkanı

iken milletvekili olmayı çok istemişti. Bir türlü bu arzusu tahakkuk etmemişti. Kendisini politikaya tamamen verdiği zaman Meclisin yolunu da bulmuştu. Milletvekili olduktan sonra, tekrar eski gözağrısına dönmüştü. Ancak sendikacılıkla ilgili çalışmaları artık amatörceydi. Remzi'yi sevmezdi. Abidin de bunu biliyor ve sebebi ile birlikte Bahri'nin neden sevmediğini tahmin ediyordu. Bahri, eskiden Remzi'nin başkanıydı. Remzi bir bakıma Bahri'nin yetiştirmesi sayılırdı. Ne var ki boynuz kulağı geçmiş ve bir gün Bahri Sendika Başkanlığını yardımcısına kaptırmıştı. Yönetimdeki bu değişiklikten sonra Remzi, Bahri'nin yüzüne bile bakmıyacaktı. Ancak parti ağır bastı. Bir kısım yöneticiler "Babanın bu kadar hizmeti var. Onu sokağa atamayız" dediler. Bunun üzerine Remzi de babayı sendika müfettişi olarak kullandı. Bahri için bu yıllar kahır yılları olmuştu. Remzi ise bir zamanlar elini tutan adamı kendisine muhtaç hissedince, azgınlaşmış, yapmadığı hakareti bırakmamıştı. Öyle ki çok zaman başkasının önünde Bahri'yi azarladığı olurdu. Kasıtlı yapardı bu hareketi Remzi, bundan da müthiş zevk alırdı. Sonra devir değişti. Bahri, sendika müfettişliği sebebi ile, boş zaman buluyordu. Kendisini particiliğe verdi. Teşkilâta sevdirdi kendisini. İlk yoklamada da delegeler onu milletvekili adayı seçtiler. Liste başı olan Bahri, seçimleri kazandı. Böylece yıllardır gördüğü rüya da gerçekleşti. Bahri, Remzinin Devrimbaz Federasyonu Başkanlığını arzuladığını biliyordu ve buna fırsat vermek niyetinde değildi. Abidin'e kararını söyledi.

– Remzi, Başkanı kandırdı. İstediğini yapması için müsaadeyi aldı. Onun niyeti Federasyon Başkanlığını ele geçirmektir. Şu anda bu pozisyona senden daha yakındır. Abidin bir an Bahri'ye baktı. Düşünüyordu. Birden cevap verdi.

– Haklısın. Beni bu işe daha çok lâyık gördüğünü biliyorum. Fakat, ben de kesin kararlıyım. Bugün İstanbul'a gidiyorum. Cemal'le konuşacağım. Onu destekleyeceğimi söyleyeceğim. Bir yıl sonra kongre var. Nasıl olsa bu kongrede Cemal kaybedecektir. O vakte kadar da benim ele geçirmeyi düşündüğüm bir sürü delege var. Bugün için federasyonda Remzi benden daha eskidir. Üstelik sol onu daha çok tutuyor.

Bahri, Abidin'in sözünü kesti. Konuşmayı pazarlık düzeyine getirdi.

– Sende birader çok ileriye gidiyorsun. Genel Başkan seni pek tutmuyor. Haberin olsun.

Abidin,

– Haklısın baba. Fakat diğer grubu elimde tutmam lâzım. Nasıl olsa ileride aşırı solun desteğine gerek kalmadığında, Başkanla uzlaşırız. Şimdi aşırı solun partide desteklediği sendikacı benim. Bu pozisyonumu kaçırmak istemem.

– Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonundan ayrılışını da Başkan erken buldu.

– Mecburdum. Aksi halde Devrimbaz Federasyonundaki etkin durumu kaçıracaktım. Ben sittin sene, Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonunda kalsam beni baş yapmazlardı. Halbuki Devrimbaz Federasyonunda durum değişiktir. Baş olma adayları arasında en kuvvetlisi benim.

– Hesabını sen bilirsin. Ben kısaca Remzi'nin faaliyetlerini söyleyip, seni ikaz etmek istedim.

Abidin yılıştı.

– Sağol baba. Bu iyiliğini unutmayacağım.

Kahvelerini henüz bitirmişlerdi ki, şoför geldi. Ne zaman sendikaya döneceğini Abidin'den sordu. Bahri ile vedalaşan Abidin, arabaya bindi. Sendikaya gitti. Daha sonra İstanbul'u aramıştı. Cemal'e

moral vermek istemişti. O günkü gazetelerde gördüğü haberlerden sonra Cemal'in morale ihtiyacı olduğunu düşünmüştü. Fakat karşısına yardımcısı çıkmış ve Başkanın henüz sendikaya gelmediğini söylemişti. Ona akşamki icra kurulu toplantısına katılacağını haber verdikten sonra, telefonu kapamıştı. Bu arada sekreteri vasıtası ile İzmir'i aramış ve şube başkanına yetki ihtilâfının halledildiği haberini vermişti. Daha sonra da eve telefon eden Abidin karısına hafta sonuna kadar İstanbul'da kalacağını söyledi. Karısı ses çıkarmadı. Bu tür seyahatlere alışıktı. Lokantadan getirilen yemeğini yiyen Abidin, daha sonra uçağa yetişmek için acele etmeye başladı. Hep son anda aklı başına gelirdi. Telâşlı bir halde şoförüne arabayı hazırlamasını söyledi. Kısa bir müddet sonra da sendikadan çıktı. Esenboğa'ya giden yol üzerinde Mercedes'ine kurulan Abidin, o kadar istediği halde terkedemediği telâşçılığına için için gülüyordu. Rahat arabada iyice kaykıldı. Asfaltta yağ gibi kayan araba, ona uykusuzluğunu hatırlattı. Mahmurluk çökmüştü üzerine. Hafif bir şekerleme yaptı. Havaalanına kadar yarı uyanık, yarı uykulu oturduğu yerde kıpırdamadan durmuştu. Havaalanındaki uçağa binmek üzere arabadan inen Abidin, şoföre son talimatını verdi.

– Pazartesi gününe kadar izinlisin. Sendikadan geleceğim saati öğrenir, beni almaya gelirsin.

Şoför, Abidin'in kontrol bölümüne girişine kadar beklemişti. Daha sonra da dönmüştü. Uçağa binen Abidin, Yeşilköy'de kendisini bekleyen Peugeot'yu düşündü. Huy haline getirmişti. Ankara'da Mercedes marka arabayı, İstanbul'da ise Pegout marka arabayı kullanıyordu. Öyle ki bu arabalar, o olmadığı zamanlarda bile havaalanındaki park yerinde dururdu. Uçak İstanbul semalarına doğru yol alırken o, her zaman olduğu gibi sigarasının birini söndürüp, diğerini yakı-

yordu.

***

Yusuf, okuduğu gazeteden başını kaldırdı. "Boş salvo" diye söylendi. Gazetedeki haberin kaynağı o idi. Fakat istediği sonucu elde edemiyecekti. Çünkü sabahleyin Bahri ile konuşmuştu. Kesin talimatını almıştı. "Cemal'i yıpratın, fakat devirmeyin" emrine karşı gelemezdi. Halbuki iş kıvamına gelecekti. Remzi'nin Federasyon Başkanı olmasında yarar görüyordu. Çünkü Remzi'yi aptal bellemişti. Kendi ölçüleri oranında dürüst davranırdı. Remzi'nin başkanlığı dolaylı yoldan da olsa onun iktidarı demekti. Birden Abidin'i hatırladı. Mutlaka taşı koyan o olmuştu. Kafasını konu ile fazla yormak istemedi. Masasının sol tarafındaki vitrinde duran kitaplardan birini aldı. Okumayı severdi. İşinin pisliğini kitap sayfalarında unuturdu. Okuduğu kitap sol aleyhtarlığı ile tanınan bir Amerikan yazarının eseri idi. Sağcı, solcu demez hoşuna giden kitabı okurdu. Bunun da yararını gördü. Olaylara, arkadaşlarına nazaran daha geniş açıdan bakardı. Tahminlerinde kolay kolay yanılmazdı. Nitekim adı da taktikçiye çıkmıştı. Bu niteliğini o da beğenirdi. Bu yüzden de solcu dostlarını azarlardı. Şöyle derdi. "Marksistlerin budalalığı, Marksist kitap okuduklarından ileriye gelmez. Sadece Marksist kitap okuduklarından ileriye gelir."

Hava kararnamaya yüz tuttuğunden elektriği yakan Yusuf, Remzi'nin odaya girmesi ile okuduğu kitaptan ayrıldı. Remzi telâşlı bir sesle,

– Ben federasyona gidiyorum. Bugün başka işiniz var mı?

– Hayır yok. Sadece Bursa'dan çocuklar geldi. Bizim şube başkanı yardım istiyor. İşyerlerinde kaynaşma varmış.

Remzi dudaklarını buruşturdu.

– Mühim değil. Geçer. Ancak sen istersen Cavit'i gönder.

– Ben de öyle düşündüm. Bugün işe gelmedi. Evine haber gönderdim. Onu bekliyorum. Gelir gelmez ben de ayrılacağım sendikadan.

– Sen bilirsin. Hadi eyvallah,

– Güle güle.

Yusuf, Remzi'ye Bahri ile yaptığı konuşmadan söz etmemişti. Ömrü boyunca parti merkezinin emirlerine göre hareket etmişti. Bugüne kadar da bunun zararını görmemişti. Bu bakımdan Remzi'yi uyarmadı. Kavgasını kendi versin diye düşündü. Remzi'nin, sendikadan ayrıldığı saatlerde, federasyondaki toplantıya gitmek üzere Abidin, Kemalettin ve Mehmet de yola çıkmışlardı. Onların gelişini bekleyen Cemal, kararan hava ile daha da loşlaşan odasında endişe ile kıvranıyordu. Yeni bir dönüm noktasına süratle yaklaşıldığını anlamıştı. Arkadaşları da kendi gibiydi. Bunu biliyordu. Fakat her birinin de koltuğunda gözü bulunduğuna da emindi. Odaya bir kâbus gibi çöken karanlıktan sıkılan Başkan, elektriği yaktı. Işığa boğulan odanın manzarası moraline de tesir etmişti. Aleyhindeki neşriyat tehlikeli bir tırmanmaya yönelmişti. Fakat yılmamaya kararlı idi. Direnecekti. Kolay kolay teslim olmaya hiç niyetli değildi...

DANIŞIKLI DÖĞÜŞ

Burnundan soluyarak hızlı-hızlı merdivenleri tırmanırken, bir yandan yaşlandığını, diğer yandan da, iş hayatının en buhranlı günlerini geçirdiğini hissediyordu. Sendika ilk kattaydı. Kapının önünde bir an durdu. Dinlendi. Zile bastı. Otomatik uyarı ile açılan kapıdan girdi. Kendisini karşılayan genç delikanlıya, Başkanla görüşmek istediğini söyledi. Sekreterlik görevini yapan genç dahili telefona uzanırken, sordu,

– Kim diyeyim efendim?

– Beni bekliyordu. Lütfen Mehmet Sarıoğlu deyin,

Sekreter delikanlının, bekleme salonunda işaret ettiği koltuğa adeta çöktü.

Bir yandan da söyleniyordu;

– Yaşlılık belâ derlermiş. Ne kadar da doğru, sizin merdivenler de pek dikmiş. Asansörünüzde çalışmıyormuş...

Kendi kendine söylenen adam, daha sözünü bitir-

memişti ki, odasından çıkan Başkan ona doğru yöneldi. Güler bir yüzle,

– Hoş geldin. Mehmet abi, ben de seni bekliyordum. Buyrun.

Orta yaşlı yorgun Mehmet, Başkanla birlikte odasına girdiler. İçeride biri genç, diğeri kırkbeşin üzerine merdiven dayamış, iki adam daha vardı. Onların gelişi ile ikisi de ayağa kalktı. Ince uzun boylu Sendika Başkanı, tarafları biribirine tanıştırdı. Odadaki adamlar, Mehmet Sarıoğlu'nu tanıyorlardı. Hatırını sordular. Sendika Başkanı, onları oturttu. Sonra da ne içeceklerini sordu.

– Viski veya içecek herhangi bir şey.

Mehmet,

– Rıza bey, ben orta şekerli kahve rica edeceğim.

– Emret abi, derhal!

Sonra, dışarıya doğru seslendi.

– Mustafa, bir dakika buraya gelsene,

İçeriye giren odacıya,

– Bak, oğlum beyler ne istiyor?

Siparişleri alan odacı, dışarı çıktıktan sonra Mehmet konuştu.

– Bu işler beni yordu. İnan olsun, sanayiciliğe özendiğime kırk kere pişmanım. Paramızla rezil oluyoruz.

Karşısında oturanlar itiraz etmeden dinliyordu. Mehmet konuşmasına devam etti,

– Milyonlar yatırdık. Şimdi, bu milyonlarımızı kurtaramıyoruz. İşin kârından vazgeçtik. Sermayemizi bile elden çıkarıyoruz.

Ziya, adamın ağzından lâfı kaptı,

– Mehmet abi, ben arkadaşlara durumunu etraflıca anlattım. Bu toplantıda mutlaka bir çözüme ulaşacağız.

Mehmet hayıflandı.

– Ama nasıl? Bir bilsem!..

Ziya, adamı gözucu ile kısa bir an süzdü. İçinden "Namussuz karaborsacı" diye geçirdi. Bir ay kadar önce Mehmet Sarıoğlu ile görüşmek, kendisi için mümkün değildi. Adamın odasına bin bir selâvatla girilirdi. Ne zaman ki işçilerle başı derde girmişti. O vakit selâm vermediği insanlara kurtarıcı gibi sarılmıştı.

Ziya,

– Arkadaşlara toplu sözleşme ile ne kadar zam verebileceğini anlattım. Onlar da haklı, siz de,

Adamlardan genci,

– Mehmet bey, sizin durumunuz malûm. Fakat her iki taraf da büyük bir çıkmazdadır. Sizin piyasanın tutulan kilitlerini imâl eden firmalardan biri olduğunuzu biliyoruz.

Sonra, kısaca gelişmeleri anlattı. Piyasaya kilit süren iki rakip firmadan Kalem Kilit Fabrikası ile İtol'da çalışan işçiler, aynı sendikanın üyesiydi. Bu işyerlerinde toplusözleşmeyi yapacaklardı. Ne var ki, toplusözleşme müzakerelerinin başlamasına iki ay kala, Kalem Kilit Fabrikası işvereni, işyerinde sarı bir sendika kurdurmuştu. İşveren alelacele bu sendika ile toplu sözleşmeyi imzalamıştı. İşçilerin saat ücretine 2,5 lira zam yapmış ve üç yıl süreli bu sözleşme ile kendisini düz yola çıkarmıştı. Sendikacı bu bilgiyi verdikten sonra devam etti,

– Piyasada Kalem'in rakibi sizsiniz. İşyerinizde çalışan beşyüz işçinin hepsi üyemizdir. Bugün, yarın sizinle toplu sözleşmeye oturacağız. Biz, 2,5 lira saat ücreti ile sizinle bir anlaşma yapamayız. Sendika olarak, 5,5 lira saat ücretinden aşağıya bir anlaşmaya asla "evet" diyemeyiz. Ancak, sizin durumunuzu da takdir ediyoruz.

Mehmet telâşla?

– Size saat ücreti olarak, 5,5 lira vermeme imkân yoktur. Fakat rakibimin imzaladığı toplu sözleşmeyi aynen kabul ediyorum. Biliyorsunuz, piyasada bu iki firmanın kilitleri satılmaktadır. Aynı fiyatla mal satıyoruz. Toplu sözleşmeden sonra o malını 27,5 liradan satmaktadır. Ben, 35 lira fiyatla onunla nasıl başederim. Batarım. Aynı kilide yedibuçuk lira fazla verip, kim almak ister. Bu yüzden bu zammı size vermeme imkân yoktur.

Genç sendikacı sert bir sesle,

– Mehmet bey, biz sizin işyerinde 5 liradan aşağı zamma evet diyemeyiz. Rakibiniz işyerinde sarı sendika kurmuş ve bizleri zorlu bir tırmanmaya sürüklemiştir.

Mehmet, hırsla,

– Bunda benim suçum ne? İşyerinde sarı sendika kurulmasına müsaade etmediğim için, ceremeyi ben mi çekeceğim.

Ziya araya girdi.

– Bir dakika beyler. Mutlaka uzlaşacağız. Buna da mecburuz. Bu memleketi seviyorsak, anlaşacağız. Şimdi size gelelim Mehmet bey, yerden göğe kadar haklısınız. Gerçekten de, ticari rekabetiniz böylesine bir zammı vermeye müsait değil. Ancak, sendikacı arkadaşlar da haklıdır. Biliyorsunuz sendikal rekabet, karşılıklı çıkarları düşünmeyi bir tarafa atmamıza sebep oldu. Sendikalar en yüksek zammı, üyesine sağlamak zorundadır. Kimsenin bu zammı, işveren verebilir mi, yoksa veremez mi diye düşündüğü yok. Aşırı talepler zorunlu hale geldi. Aksi halde sendika, tüm üyelerini rakibine kaptırıyor. Bakınız siz ne diyorsunuz. Bu zammı kabul edersem, rakibim beni piyasadan siler. Aynı netice sendikacı arkadaşlarım için de varittir.

Mehmet,

– Onu bunu bilemem Ziya bey, zammı kesinlikle veremeyeceğimi söylemek isterim. İntihar etmeye hiç niyetim yok.

Genç sendikacı hırsla,

– O vakit de kanuni hakkımızı kullanırız. Greve gideriz.

Yaşlı olan sendikacı, gencin sözünü kesti.

– Ağır ol Yalçın! Biz buraya anlaşmaya geldik, grevi kullanmak istemiyoruz.

Mehmet rahatladı. Esasında kötü bir insan değildi. İşçinin hakkını vermek isterdi. Fakat, maliyet hesapları ortada idi. İşçilere istenilen zammı verdiği takdirde, üç aya kalmaz batacaktı. Üstelik rakibi piyasaya tamamen hakim olacaktı. Halbuki o Bolu yakınlarında yeni bir fabrika kuruyordu. Hükümetten teşvik tedbirlerinden istifade için gerekli müsaadeyi de almıştı. En çok yedi ay içerisinde yeni fabrikasını hizmete sokacaktı. Bu zammı verip, dayanmaya çalıştığı takdirde, piyasadan silineceğinden endişe ediyordu. Yeni fabrikasını hizmete soksa bile, piyasadaki eski durumuna gelinceye kadar çok çalışması, çok masraf etmesi gerekecekti. Buna dayanacak maddi gücü de kendinde bulamıyordu. Kararsızdı. Fakat hır çıksın da istemiyordu. Bu bakımdan konuşan yaşlı sendikacının sözlerini dikkatle dinledi. Adam ağır ağır konuşuyordu,

– Mehmet bey, fabrikanızın durumu da işleri çık ınaza sokuyor,

– Ne gibi? Anlayamadım, fabrikamın durumu anlaşmamızı sağlamaya neden engel olsun?

– Şöyle ki, kilit fabrikası ile, imâl ettiğiniz araba balata fabrikası aynı binanın içerisindedir. İki fabrikanın da işvereni sizsiniz?

– Öyle, ne var bunda?

– Anlatıyorum. Kilit fabrikasında çalışan işçilerle, balata fabrikasında çalışan işçiler, binaya aynı kapıdan girip çıkıyorlar. Ayrıca, aynı yemekhanede yemek yiyorlar.

Mehmet konuşmadı. Ancak başı ile, bu açıklamayı doğruladı. Adam, konuşmasına devam etti,

– Biliyor musunuz son günlerde işçiler arasında konuşulan konu nedir? Bilemezsiniz. Biz söyleyelim. Balata fabrikasının işçileri Devrimbaz Federasyonuna bağlıdır, aralarındaki militanlar, durmadan işçilerimizi tahrik ediyorlar. İşveren bize saat ücreti olarak, beş lira verdi. Sizin sendika herhalde beşbuçuk lira alır diyorlar. Siz ikibuçuk liradan fazla zam tanımam, diyorsunuz. Sorarım size, bu işçileri biz nasıl ikna edebiliriz. Bir defa, iki ayrı işi bir binada yapmakla hata etmişsiniz. Bu hatanıza işçilere ayrı ayrı zam uygulamasını da eklediğiniz takdirde, ortaya çıkacak cümbüş sadece sizin değil, ülkenin de altını üstüne getirecektir.

Mehmet, içinden adamı kutladı. Haklıydı. Ancak sesini çıkarmadan dinlemeyi tercih etti. Adam konuşmasına devamla,

– Biz, greve gitmeye mecburuz Mehmet bey. Çıkacak olayları bile bile bu grevi uygulayacağız. Sizin durumunuzu da takdir ediyoruz. Fakat, biz de yaşama mücadelesi veriyoruz.

Mehmet, adamdan hoşlandığını hissetti. Sevmişti açık sözlülüğünü, adamla anlaşmak istedi.

– Bir lira daha zam versem olur mu?

Adam anlayışlı bir gülümseme ile konuşmasını sürdürdü.

– Sizin fedekârlığınızı takdir ediyoruz. Biz hır çıksın istemiyoruz. Hele Devrimbaz Federasyonunun ülkeyi yıkıcı davranışlarını hiç tasvip etmiyoruz. Tam tersine, bu fikre karşı mücadele veriyoruz. Biz-

ıer, Türkiye'nin bütünlüğüne inanıyoruz. Ülkenin özgür rejimin şartları ile kalkınacağını savunuyoruz. Sağdan, soldan gelen her türlü diktanın karşısındayız. Hiç bir işvereni düşman görmüyoruz. Fabrikalar bizlerin ekmek kapısıdır. Ancak, namuslu, memleketsever işverene karşı duyduğumuz saygıyı, her işverene karşı duymamızı da bizden istemeyiniz. Bir yandan bir işveren sarı sendika kurduracak, işçileri ucuza bağlayacak, diğer yandan bir başka işveren, işletme masraflarından kısıntı yapmak için, işçileri iç içe çalıştıracak ve sonra da bu hırslarının bedelini işçinin sırtından çıkarmak isteyecekler. İşte, bu zihniyete karşıyız. Fedekârlıksa, beraber yapalım. Kazanacaksak beraber kazanalım. Bizim, sendikacılık felsefemiz budur. Fabrikanızda grev yapmakta haklıyız. Ancak, işyerindeki durumu biliyoruz. Greve başladığımız takdirde, neler olacak bir an düşünün!..

Mehmet, düşünmek yerine karşısındakini dinlemeyi tercih etti.

Adam konuştukça açılıyordu,

– İki fabrikayada giriş, tek kapıdan yapılacaktır. Grev gözcüleri içeriye kimseyi sokmayacaktır. Devrimbaz Federasyonu, bunu fırsat bilecektir. Militanlarını üzerimize saldırtacaktır. Bu arada siz jandarmayı çağıracaksınız. İşçi, asker karşı karşıya getirilecektir. Bizce Türkiye'de en az bozulan müessese ordudur. Bunu da yıpratmak istemiyoruz.

Mehmet anlamıştı. Grev, büyük olaylara gebeydi. Binden fazla tahrik edilmiş işçinin meydana getireceği tahribatı düşündü. Ürkmüştü,

Titrek bir sesle sordu,

– Ne yapmamı tavsiye edersiniz. Doğru söylüyorsunuz. Kilit fabrikası yanısıra balata fabrikam da bu şartlar altında tehlikededir.

Odayı kısa süren bir sessizlik sardı. Bunu bozan Ziya oldu.

– Benim bir teklifim var. Sanıyorum ki, bu durumda her iki tarafın da iyi niyeti ortadadır. Bundan kimsenin kuşkusu yoktur.

Mehmet ve diğer iki adam Ziya'yı tasdik etti. Ziya yüksek sesle plânını anlattı.

– Gece geç saatlere kadar dosyayı inceledim. Bence, tek bir çıkış noktası var. O da fabrikanın kapanmasıdır. İşveren zammı veremediğine göre, grev kaçınılmazdır. Grevin tahribatını şimdiden kestirmek mümkündür. Bunu ne sendika, ne işveren, kısacası ülkesini seven hiç kimse istemez. Ben fabrikanın kapatılmasından başka bir çözüm yolu bulamıyorum.

Mehmet, Ziya'nın bu plânını pek beğenmemişti. Fakat tahmin etmişti. Çünkü önceki gün de Vilâyette bir yetkili ile görüşmüştü. Bu görüşmede kendisine bu yolda tavsiyelerde bulunmuşlardı. Ziya'ya hak vermişti. Fakat bir türlü gerçeği kabul etmek istemiyordu. İtiraz etti.

– Nasıl fabrikamı kapatırım!. Beşyüz işçi çalışıyor.

Ziya, ...

– Ben vali beyle görüştüm. Bir kısmına iş ayarlayacağız. Siz de önemli bulduğunuz personeli, yeni fabrikanız için alakoyabilirsiniz. Yaptığımız hesaba göre, yüz kadar işçi, bu kapanmadan zarar görecektir. Biz, bu zararı asgariye indirmeye çalışacağız. Bu arada bir kısmını da bilâhare balata fabrikasına alabilirsiniz.

Mehmet direndi.

– Hayır kapatamam.

– Stoklarınız sizi yeni fabrikanın açılışına kadar idare eder. İnşaatınıza hız verirseniz. Bu işi kazasız

belâsız atlatmamız kâbildir. Bence bu size verdiğim bir şanstır. Diğer iki sendikacı da Ziya'nın bu plânını pek beğenmemişti. Bu kapaıunadan işçi ve sendika zararlı çıkıyordu. Yaşlı olanı bu görüşünü açıkladı.

– Amacımız işverenin menfaatini kollamak değil Ziya bey, fabrika kapanırsa o kadar işsize nerede iş buluruz?

Ziya kızdı.

– Ben felâketi önlemeye çalışıyorum. Sen grev yaparsan, sendikanın uğrayacağı maddi zararı hiç düşündün mü? Grevi, ilânihaye sürecektir. İşverenin size beşbuçuk lira zammı vermesine imkân ihtimal yoktur. Çünkü, batacaktır. Ne yani, sizler de Devrimbaz Federasyonu gibi mi yapacaksınız! Yüksek zam farkını sendikaya irat kaydetmek için, işvereni veremiyeceği zamma mı zorlayacaksınız? Toplu sözleşmeden sonra işverenin işçiyi gruplar halinde işten çıkarmasına göz yumacak mısınız? Ben bu dalaveraya gelemem arkadaşlar. Harbi konuşuyorum. Açık konuşmamla tanınırım. Bu açmazdan, ancak benim plânımla çıkabiliriz. Sendika grev yapınca, sonunda mutlaka fabrika kapanacaktır. Bu arada devrimbazlara işçi kanı dökmeleri için fırsat mı vereceğiz?

Sendikacı sustu. Şimdi Mehmet'in de bu plâna aklı yatmıştı. Konuşurken, karar vermenin rahatlığı hissediliyordu.

– Pekalâ Ziya bey, ben fabrikayı kapatacağım. Haklısınız.

Sendikacılar da konuştu.

– Biz bu kararınıza şu şekilde katılırız. İşçinin tüm hakları kuruşu kuruşuna ödenecektir. Tazminatları, ikramiyeleri verilecektir.

Mehmet,

– Söz veriyorum. İşçinin bir kuruş hakkı kalmayacaktır.

Taraflar arasındaki soğukluk kalkmıştı. Mehmet, fabrikasını kapatmış olmasına rağmen, fazla üzülmediğini hissetti. Çetin bir kavgadan sonra, ulaşılacak noktaya, önceden ve karşılıklı menfaatlere saygı gösterilerek ulaşmadan herkes memnundu.

Ziya aldığı neticeden memnun, gür bir sesle;

– Beyler, bu anlaşmayı kutlayalım. Sonra masasındaki zile bastı.

İçeriye giren odacıya, rahatlamış halde oturanları gösterdi.

– Soğuk sıcak ne varsa getir oğlum!

Biraz sonra, kimi kahvesini yudumlar kimi de meyva suyu içerken, konuyu değiştirmişlerdi. Ziya'nın üst kuruluşu olan Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu Genel Başkanı ile olan kavgasına dalmışlardı. Ziya'yı dinliyorlardı.

Ziya haklı olmanın rahatlığı içerisinde olduğundan, sesi yumuşaktı.

– Merkezdeki bazı ağalarla ters düştüm diye beni işten uzaklaştırmak istiyorlar. Bu memlekette kanun varsa, kimse benim kılıma dahi dokunamaz. Ben diyorum ki başkanımız hakkı olmayan kıdem tazminatını cebine indirmiştir. Ha! Yalan mı?

Diğer iki sendikacı itiraz etti,

– Ziya bey, tüzük maddesi bu konuda herşeyi açıklıyor. Başkan, hakkı olanı almıştır.

Ziya küçümser eda ile onlara baktı. Gülümsedi.

– Yanlış, birader yanlış. Tüzüğün kıdem tazminatı ile ilgili maddesinin C fıkrası tazminatın hangi hallerde alınacağını, kesinlikle ortaya koymaktadır. Bu maddeyi nasıl yok farzederiz? Başkanın aldığı parayı iade etmesi gerekir. Çünkü, "C" maddesi, kıdem tazminatı hakkının doğması için, istifayı, emekliye ayrılmayı şart görmekte ve bu arada herhangi bir suçun işlenmemesi gereğine amirdir. Başkan, bugüne

kadar kıdem tazminatını hak etmeyecek bir suçu işlemiş değildir. Bu kabul, fakat, bundan sonrası için kim teminat verebilir. Bence icra kurulu üyeleri de kıdem tazminatı almak istiyorlar. Başkanı ileriye sürdüler. Ben mahkemeye başvuracağım. Tazminatın iadesini isteyeceğim.

Mehmet, sıkılmaya başlamıştı. Müsaade istedi. Sendikadan çıktığında, kendisini hayli rahatlamış hissetti. Merdivenleri de bir soluktu indi...

***

Kartal araba vapuruna girdiklerinde şoför mahallinde bulunan Ahmet, arkada oturan Nazım ile Nevin'e döndü. Sıkıntılı bir sesle,

– Vapur dolana kadar hayli bekleyeceğiz.

Ahmet'in yanındaki esmer kız, fıkırdadı.

– Körfezden dolaşsaydık ya!

Nazım da, bu görüşe katıldı.

– Selma doğru söylüyor. Yol uzun ama beklemekten iyidir.

Ahmet,

– Olmaz, dedi.

Sebebini açıklamadı. Bir defa altlarındaki Murat araba çalınmıştı. Sonra ehliyeti de yoktu. Arabanın plâkası sahteydi. Yakalanması uzak ihtimaldi. Ayrıca Yalova yolunda, trafik polisine yakalansa bile, ehliyeti olmamasına rağmen, yüz lira toka ettiğinde kurtulması kabildi. Bu durumu arkadaşlarına açıklayıp, onları tedirgin etmek istemiyordu. Hesabına göre kestirmeden gidiş, karşısına daha az trafik polisini çıkaracaktı. Bunun için de araba vapurunda ısrar etmişti. Diğerleri "Dümen sende" deyip, itirazdan vazgeçtiler. Ahmet, arabasını stop ettirdikten sonra,

– Yukarıya çıkalım. Çay içeriz, dedi.

Onun bu teklifine diğerleri de uydu. Hep birlikte arabadan çıktılar. Az sonra üstteki yolcu salonunda

çaylarını yudumlarken, bir yandan da aralarında konuşuyorlardı. Ahmet,

– Ben dağa çıkalım diyorum ha ne dersiniz?

Selma, sevinçle bu teklife sahip çıktı.

- Çok iyi olur.

Nevin, Nazım'dan yana kaçamak bir göz attı. Onun tatsızlığını farketti. O da dağa çıkmayı istiyordu. Öğle yemeklerini "Kendin pişir kendin ye" lokantalarında birinde yiyebilirlerdi. Fakat, erkekteki hoşnutsuzluktan etkilenmişti. Bu yüzden teklifi açıkça benimsemeye cesaret edemiyordu. Nazım, düşünceli bir sesle Ahmet'e cevap verdi.

– Biliyorsunuz, benim birini bulmam lâzım.

– Dönüşte bu aramayı yapsan olmaz mı?

– Vaktimiz olmaz.

Nazım, Bursa gezisi ile iki işi birden yapmayı planlamıştı. Nevin'le birlikte bir hafta sonunun yanı sıra, babasının isteği üzerine Çetin'le de görüşecekti. Babası, ondan Çetin'i bulup, konuşmasını istemişti. Ayrıca, beşyüz lira da göndermişti. Çetin'in mutlaka İstanbul'a gelmesini tenbih edecekti. Nazım, ilk defa olarak babasını bu kadar heyecanlı görmüştü. Mana verememişti. Çetin'in babası tarafından işten çıkarıldığını biliyordu. Aralarında bir dostluk olamazdı. Fakat, şimdi babası ısrarla Çetin'i görmek, onunla konuşmak istiyordu. Üstelik, bu görüşme için cebinden masraf yapmıştı. Fazla bonkör olmayan babası, bu iş için kendisine bile harcaması için beşbin lira vermişti. Bu, olacak iş değildi. Çetin'in adresini onun sık-sık gittiği Kağıthane'deki bir kahvede öğrenmişti. Solcuların polisle çatışmasında kolundan yaralanan Çetin, bu olaydan sonra arkadaşlarına bir daha bu işlerde "Yokum" demişti. Devrimbaz Federasyonundan tanıdığı birinin yardımı ile de TOFAŞ'ta bir iş bulmuştu. Kahvede rastladığı birinden Çetin'in ev

adresini almıştı. Ancak, onun bu arayaşı adamı kuşkulandırmıştı. Ne var ki adam bu kuşkusunu belli etmemişti. Nazım, Çetin'in adresini bulduğunu babasına söylediğinde onun, sevincine şaşırmıştı. Ancak babasının derhal Bursa'ya gitmesi için verdiği beşbin liralık cep harçlığı, onun bu sevincin sebebi konusundaki merakını, ortadan kaldırmaya kâfi gelmişti. Beşbin lirayı alır almaz Ahmet'i bulmuş, sonra da Nevin'i ikna etmişti. İki arkadaş için bu gezi bulunmaz bir fırsattı. Bursa'ya geldiklerinde karınlarının acıktığını hissettiler, bir lokantaya girdiler. Yemek sırasında Nazım, diğerlerine kısaca yapmak istediği işi anlattı.

Nevin,

– Biz de gelelim.

Nazım,

– Olmaz, beni eve kadar götürün. Kendisi ile yalnız görüşmem lâzım.

Şuuraltı Çetin'le başbaşa görüşmesinin daha doğru olacağını ona ihtar ediyordu. O da bu ihtira uydu. Yemeklerini yediler. Daha sonra da birlikte Çetin'in evine gittiler. Arabadan indiğinde Nevin, "Çok kalma" diye ihtar etti. Nazım, ona doğru gülümsedi.

– Meraklanma tatlım. Senden uzun süre ayrı kalacak değilim.

Çetin'in oturduğu evin kapısını çaldığında, içeriden ilk anda ses gelmemişti. Sonra bir çocuk koşuşması duydu. Arkasından orta boylu, güzelce bir kadın, kapıyı açtı. Kadın dört yaşlarında bir çocuğu, elinden tutuyordu.

– Ne istiyorsunuz?

Kadın kuşku ile ona bakıyordu. Nazım, güven verici bir sırıtışla konuştu,

– Çetin beyle görüşecektim.

– Ne yapacaksınız Çetin'i?

Kadının, kuşkusu artmıştı. Merak ve korku ile ona bakıyordu. Nazım, yatıştırıcı bir sesle,

– İstanbul'dan geliyorum. Arkadaşıyım. Kendisi ile mutlaka görüşmem lâzım!

Genç kadının korkusu azalmıştı. Şimdi korkunun yerini merak almıştı. Ne var ki kadın bu tür arayışların yabancısı değildi. Çünkü; Çetin sık sık aranırda. Bazen bu tür arayışlara polisin de katıldığı olurdu. Polis, sık sık kapılarını çaldığı için, İstanbul'dan kaçmışlardı. Ailece bıkmışlardı polisin baskısından. Kadın, kocasının yaptığı marifetleri bilmiyordu. Öğrenmeye de niyetli değildi. Ancak, severdi Çetin'i. Bir çocuklu yuvalarında sakin bir hayat yaşamaları için, her fedakârlığı göze almıştı. Nazım'ın arayışı, kadına eski günlerini hatırlattı. Bursa'ya geldiklerinden dolayı memnundu. Kocası işinden evine, evinden işine gidiyordu. Kahveye bile çıktığı nadirdi. Şimdi bu arayışın, tekrar eskiye dönüşe kapı açacağından endişe ediyordu. Onları Bursa'da rahat bırakmamışlardı. "Tükenmez çilemiz" diye için için söylendi. Fakat renk vermedi. Sakin bir sesle cevap verdi,

– Çetin evde yok. İşten dönmedi henüz!

Nazım'a sıkıntı basmıştı. Çetin'le görüşmeden dağa çıkamayacaktı.

– Ne vakit döner?

– Bugün cumartesi, saat ikiden sonra evde olur.

– Fabrikada bugün mesai yapıyor mu?

– Yok hayır, bu cumartesi mesaisi yok, eve gelecektir.

Kadın kapıyı kapamak üzere idi ki, buna mani oldu.

– Kendisi ile mutlaka görüşmem gerekiyor. Onun menfaatinedir. Bulmama yardımcı olamaz mısınız?

– Ne menfaati?

Kadın, bu arayışın hayırlı olup, olmadığı konusunda tereddüt ediyordu. Sonra kesin kararını verdi.

– İşten çıktığında, yol üstündeki kahveyi uğrar, biraz oturur. Belki orada bulabilirsiniz.

Nazım,

– Teşekkür ederim! dedikten sonra.

Kadına kahveyi bir daha tarif ettirdi. Sonra da,

– Ben kahvede bulamazsam tekrar geleceğim. Lütfen bu arada eve gelirse, aradığımı söyleyin, saat üçte size uğrayacağım.

– Olur,

Kadın, kapıyı kapattı. Nazım da sokakta kendisini bekleyen arkadaşlarının yanına döndü. Onun erken dönüşünü gören Ahmet, neşeli bir sesle,

– Oh ne iyi, hemen gidiyor muyuz?

– Daha değil, gelirken gördüğümüz bahçeli kahveye de uğramamız lâzım. Aradığımı evde bulamadım. Henüz evine gelmemiş.

Ahmet, homurdandı. Ne söylediği anlaşılmıyordu. Nazım'ın arabaya binmesi ile birlikte hareket ettiler. Nazım, Çetin'i kahvede bulmuştu. İş dönüşü kahvede tavla oynamayı alışkanlık haline getiren Çetin, o gün işten erken çıktığından yalnız başına masada oturuyordu. Nazım'ın kahveden içeriye girişini görmüştü. Ancak aldırmadı. Nazım ondan yana yürüdü. Kırık bacağı telle tutturulmuş iskemleye oturdu. Kahve küçüktü ve kalabalık değildi. Dört beş masa vardı. Sadece birinde oyun oynanıyordu. İki üç kişi de oyuncuları seyrederken, bir yandan da çaylarını yudumluyorlardı. Çetin, ilgisiz gözlerle Nazım'a baktı. Nazım güler yüzle sordu.

– Ne alemdesin Çetin?

Adam, cevap vermedi. İçinden "Pis zübbe" diye geçirdi. Delikanlının yakınlığı öylesine iğretiydi ki, Nazım bile rahatsız oldu. Gülümsemeyi kesti. Ciddi

bir sesle selâmını tekrarladı.

– Merhaba Çetin. Eski dosta bir selâm da mı yok?

Çetin, hafifçe oturduğu iskemleden doğruldu. Elini uzattı.

– Hoşgeldin.

El sıkıştılar. Çetin, dışarıda bekleyenleri görmüştü.

– Arkadaşların mı?

Nazım, başı ile "Evet" dedi. Amacı, kendisinden söz etmek değildi. Konuya girdi. Cebinden çıkardığı beşyüz lirayı uzattı, Çetin şaşırdı.

– Ne bu?

– Babam gönderdi!

Çetin'in şaşkınlığı artmıştı, hayretle;

– Hangi dağda kurt öldü? Neden gönderiyor baban bu parayı?

– Seninle görüşmek istiyor. Pazartesi sabahı mutlaka kooperatife gelmeni istedi. Yol parası ve kaybolan yövmiyeni karşılar bu beşyüzlük.

Çetin, alay etti,

– Sağolsun. Fakat gelemem. Fabrikadan izin vermezler.

Nazım, kızmaya başlamıştı. Sert ber sesle,

– Gelip gelmemen beni ilgilendirmiyor. Elçiye zeval olmaz derler. Babam gelmediğin takdirde başının belâya gireceğini söyledi.

Tehdit kısmını Nazım uydurmuştu. Adamın soğukluğuna bir ders vermek istemişti. Çetin, irkildi. Yangını hatırladı. Hayatının en büyük enayiliğini yapmıştı. Fakat bunun muhasebeci İrfan bey tarafından bilindiğinden haberi yoktu. Yangını sırf sola olan bağlılığından dolayı çıkarmıştı. Daha sonraları bu konuda çok düşünmüştü. Çünkü yangının arkasından duyduğu dedikodular, onu gerçek sebebe yaklaştırmıştı. Çetin, karısını ve çocuğunu düşündü. Ne büyük aptallık et-

mişti. Şimdi rahattı. Kazancı fazla değildi. Ancak yeterince kazanıyordu. Kimsenin kapısını aşındırmıyordu. Fakat yeni bir hayata başlamasını çok görmüşlerdi. Tehditten etkilenmişti. Bu hissini belli etmemeye çalıştı.

– Ne gibi belâ imiş bu?

Nazım'ın içini bir an pişmanlık sardı. İleri gitmişti. Mao'culara katılan Çetin, herhalde daha da çamurlaşmıştı, kuru gürültüye papuç bırakmayacaktı. Ne var ki dönüş yapamayacağını anladı. Tehditte ısrar etti.

– Belânın ne olacağını bilemem, sadece durumu naklediyorum!

Çetin uzatmadı, karşısındaki züppe yüzü seyretmekten bıkmıştı. Nazım'ın uzattığı parayı aldı.

– Pazartesi olmazsa, salı günü gelmeye çalışırım.

Nazım rahatladı. Görevi bitmişti. Ayağa kalktı. Bu esnada kahveye giren iki kişi de onlardan yana yaklaştı. Çetin gelenleri görmüştü. Neşeli olmaya çalıştı.

– Neredesin be Feyzi, yarım saattir bekliyorum.

Gelenlerden sarışın olanı gülerek cevap verdi.

– İki mars bir oyuna var mısın?

Çetin, adamın teklifine karşılık verdi.

– Hele bir geleleri at da, o zaman yüzünün rengini görelim. Gel, otur, otur.

Adamlar, masalarına geldiğinde, Nazım da ayrılma saatinin geldiğini anlamıştı.

Çetin'e,

– Tekrar görüşürüz herhalde Çetin, diye seslendi.

Adam, delikanlının selâmını almadı. Yeni gelenlere dalmıştı. Nazım, kahveden çıktı. Kendisini bekleyen arkadaşlarının yanına gitti. Ahmet,

– Ne oldu? Hallettin mi, gidiyor muyuz?

Nazım, arabaya bindi. "Tamam" diye cevap verdi. Araba kalktığında Çetin'i filân unutmuştu.

KUR'AN'A SIĞINAN BAŞKAN

Cemal, sabahleyin kalktığında, evde Nevin'in yokluğunu farketmiş ve karısına kızını sormuştu. Kadın da arkadaş grubu ile Bursa'ya gittiğini söylemişti. Bu açıklama başka zaman olsa, Cemal'i hiddetinden kudurturdu. Ancak, o sabah neşeli yanından kalkmıştı. İki gündür süren kâbus, büyük ölçüde azalmıştı. İcra kurulu ile geç saatlere kadar süren toplantısını düşündü. Remzi'nin dışında, diğer sendika başkanları bütün güçleri ile kendisini destekleyeceklerini söylemişlerdi. Bu kararın alınmasında o da az lâf etmemişti, hani. Toplantı bir sinema şeridi gibi, gözlerinin önünden geçti.

Toplantıya ilk gelen Sentetik - Lif Sendikası Başkanı Halûk olmuştu. Suratından düşen bin parça olurdu. Başkanı asık suratla selâmlamıştı. Sonra da daha fazla dayanamamış, parlamıştı.

— Başkan, bu neşriyat yüzünden işçilere bakamaz oldum!

Adapazar'lı Halûk, dürüst bir insandı. Kabadayı tavırlı olmasına, iri kıyım yapısı da yardımcı oluyordu.

Cemal, küçümser bakışını adama dikti. Mıymıntı sesi ile konuştu.

– Senin bu işlere aklın ermez Başkan, otur oturduğun yerde. Sadece işvereni dövmekle sendikacılık yürümüyor.

Halûk, hiddetini güçlükle bastırdı. Cemal, onun kızarıp, bozarmasına aldırmadı.

Konuşmasını sürdürdü.

– Sen kalkıp, benim yaptığım işleri düzelteceğine kendi Genel Sekreterine bak!

Halûk kükredi,

– Ne olmuş? Ne var benim sekreterimin halinde?

– İşverenlerin avukatı Gültekin'le konuş anlar sın.

– Benim işveren avukatlarıyla bir ilişkim yok. Fakat bu dedikodulardan bıktım. Kimsenin yüzüne bakamıyorum. Hem yakınlarımın sizin kuruluş komünist olmuş şeklindeki tenkitlerinden de usandım. Devrimbaz Federasyonu milli bir kuruluştur. Bunu ilân edelim.

Cemal güldü. Adamla alayına devam etti,

– Türkiye'de her kuruluş, millidir. Kanunlar, milli olmayan kuruluşa çalışma izni vermez. Rakiplerine gelince, sana her yandan hücum edecektir. Bu kadar kolay paniğe kapılırsan, ileride yelkenleri tümden suya indireceksin.

Halûk, cevap vermedi. Sinirli sinirli elindeki tesbihi çekiştirmeye başladı.

Cemal, diğer arkadaşlarını beklerken O'da Başkanın aleyhinde çıkan yazıları tekrar tekrar okuyordu. Halûk, özü-sözü doğru bilinirdi. Sendikacılığa zorla itilmişti. İzmit'teki bir Amerikan şirketinde çalı-

şırken, işyeri temsilcisi seçilmişti. Yeteneği yoktu. Münâkaşalarını kaba kuvvetle halletmeyi severdi. Bu kuvveti, onun sendika başkanı olmasını sağlamıştı. Sendikanın başında bulunan Sinemacı lâkabı ile tanınan Rahmi, hastalığı sebebi ile Başkanlıktan kendi arzusu ile çekilince, yerine Halûk seçilmişti. Halûk, işçi temsilciliği sırasında fabrikada çıkan bir grevi yürütmüştü. Bu grev sırasında, Amerikalı işvereni yumrukları ile susturduğundan, bu dayak olayı Halûk'un işçiler arasıda şöhret olmasını sağlamıştı. Hiç şüphesiz, Halûk'un Başkan adaylığında rakipsiz kalmasında, Abaza olması da önemli bir rol oynamıştı. Bulunduğu bölgedeki Abaza işçiler, "Halûk bizden" demişler ve onu sendikanın Başkanı yapmışlardı. Gazeteleri okurken sıkılan Halûk, bu sıkıntı sebebini bulmakta güçlük çekmedi. Cemal'in Genel Sekreteri ile ilgili sözleri midesini bulandırmıştı. Aynı dedikoduları o da duymuştu. İşverenlerin avukatı olan Gültekin, bazı ortaboy işyerleri için, toplu sözleşmeyi 25 bin liraya hallettiğini önüne gelene yaymıştı. Söylentiye göre, sendikanın genel sekreteri 25 bin lira ile birlikte önüne konan her toplu sözleşmeyi imzalıyordu. Kendi kendine söylendi. "Bunu mutlaka araştırmalıyım." Namusuna gölge düşsün istemiyordu. Çünkü, seçimlerde bölgesinden Halk Partisi listesinden milletvekili olmayı plânlamıştı. Ayrıca CHP İl Başkanlığını çekemeyenler çoktu. Kendi partisi içerisinde bile düşmanları tümen tümendi. Sevmediği halde, solcu öğretmenlerle birlikte çalışıyordu. Fakat komünizme karşı olduğunu her yerde söylüyordu. Nedense bu açıklamasını ciddiye alan kimse çıkmıyordu. Bu esnada içeriye Abidin, daha sonra Kemalettin ve Remzi girdiler. Onları güleryüzle karşılayan Cemal,

– Mehmet, telefon etti. Biraz geç kalacakmış.

Biz toplantıyı açalım mı?

Kimse, itiraz etmemişti. Cemal, Başkanlık koltuğuna oturdu. Dahili telefondan yardımcısını çağırdı. Odaya kimsenin sokulmamasını tembih etti. Başkanın pinti huyunu bildiklerinden, herkes kendi cebinden çıkardığı sigaraları tüttürmeye başlamışlardı. Cemal, bir an masada oturmuş, kendisini dinlemeye hazırlanan arkadaşlarına baktı. Toplantının gündemi, aidatların arttırılması ile ilgiliydi. Federasyonu kongreye götürmek ve alınacak genel kurul kararı ile de işçilerden daha fazla aidat kesilmesini sağlamak için toplanmışlardı. Cemal, oturduğu yerden monoton sesi ile konuştu:

– Arkadaşlar, bugünkü toplantımızın amacını biliyoruz. Aşağı yukarı hepimiz bunun önemini anlamış durumdayız.

Abidin ve Kemalettin, başlarını salladılar. Ancak, Remzi sabırsız bir edâ ile lâfa karıştı.

– Başkan, gazetedeki neşriyatı da konuşsak iyi olur!

Cemal, içinden "Bak şu çatlak sese" diye söylendi. Fakat, bozulmadı. Sakin bir sesle, Remzi'den yana döndü,

– Acele etme Remzi, oraya da sıra gelecek.

Remzi cevap vermedi. Oturduğu yerde kaykıldı. Masaya abandı. Söylemek istediklerini bir an önce ortaya dökmek istiyordu. Kafasındaki denge hesabına göre, Abidin ile Kemalettin'in kendinden yana olması gerekiyordu. Nedense bu konuda onlarda bir hareket yoktu. Bu başlangıç, moralini sarsmıştı. Sadece Halûk, Remzi'den yana sempati ile baktı. Cemal, sözüne devam etti.

– Kongrede aidatların yükselmesi ile ilgili bir kararı alacağımıza eminim. Gelelim benimle alâkalı neşriyata; arkadaşlar herşeyden önce şunu kafanıza iyice yerleş-

tirin, benim yıkılmam demek, hepinizin işçi âleminden silinmesi demektir.

Remzi, itiraz etti.

– Abartma Cemal. Biz birbirimizi biliyoruz. Açık verdin. Yaptığın açıklama, seni daha da çamura batırdı. İlk günü inşaatla ilgim yok dedin. Ertesi günü "İnşaatın bir kısmı benim" diye tutturdun. Bir gün de yüzseksen derece dönüş yaptın.

Bundan sonra işçi bize inanır mı? Bunun hesabını sormaz mı? Bu ne biçim sosyalist demez mi?

Halûk lâfa karıştı.

– Kardeşim sosyalistmiş, komünistmiş, bir sürü lâf ediliyor. Ben milliyetçiyim, federasyonda bu lâflardan geçilmiyor. Ben karşıyım sizin sosyalistliğinize.

Cemal, Halûk'u susturdu.

– Sabret Halûk, sana da diyeceğim var.

Sonra Remzi'den yana döndü. Konuşmasına devam etti.

– Beyanat'ta hata ettik. Fakat ben, bu toplantıdan sonra, bütün malvarlığını ortaya koyan bir basın toplantısı yapacağım.

Abidin sırıttı,

– Hepsini mi?

Cemal aldırmadı, konuşmasını sürdürdü.

– Bu açıklama ile yapılan hücumları keseceğime inanıyorum. Bu arada boş da durmadım. Bizden yana olan basını da iknâ etmeye çalıştım. Davâ, sen-ben kavgası değildir. Bugün bana olan hücum, yarın sizedir. Hem Rahmi, biz kırk kişiyiz, birbirimizi çok iyi biliriz. Sanki senin çevirdiğin dolapları bilmiyor muyuz? Kemalettin'e döndü.

– Anlatsana Kemalettin?

Bu hitap karşısında bir an duraklayan Kemalettin, zorlukla konuştu,

– Geçen hafta partide görüştük. Senin yönetim kurulundan biri elinde dosya ile geldi.

Rahmi, kıpkırmızı kesilmişti. Esmer yüzü kardıkça, kırmızılık gözlerine vuruyordu.

– Ne dosyasıymış bu?

Kemalettin, rahatlamıştı. Tane-tane anlatmaya koyuldu,

– Sendikanın parasını faizle işletmeye vermişsin. Bir yandan "sosyalistim" diyorsun, diğer yandan işverenlere borç para veriyorsun. Adamın elinde belgeler vardı. Akraban olan Musevi işverene birbuçuk milyon lirayı borç vermişsin.

Rahmi inkâr etti,

– Yalan,

– Belgeler var.

Rahmi, şimdi savunmaya geçmişti.

– İşverene bu parayı vermişsek, işçinin menfaatini düşündük. İşçiler ücretlerini alamıyordu. Bu para ile aylıklarını aldılar. Fena mı yaptık?

Kemalettin, arkadaşlarından yana göz kırptı.

– Onu-bunu bilmem. Neticede bu para işverenin hizmetine girmiştir. Üstelik, faizi de zatıâlinizin hesabına geçmiş, hem bu borç verme işi yeni de değilmiş!

Rahmi, sinirli-sinirli gözlerini kırpıştırmaya başladı. Tik gelmişti. Cemal'i sıkıştırmak isterken, kendisi müşkül duruma düşmüştü. Hiddetli-hiddetli söylendi.

– Sanki sen daha hırlı bir b..... musun?

Cemal,

– Ağzını bozma, hepimiz bu mevkiye tırmanatırmana geldik. Aramızda beleşe konan kimse yok! Birbirimize kötü söz söylemeye de yüzümüz yoktur.

Rahmi sustu. Devrimbaz Federasyonu Genel Başkanlığının, elinden uçup gitmekte olduğunu hissetti. Abidin'den yardım ister gibi gözlerini ondan yana

kaydırdı. Onun da kendisine karşı cephe aldığını hissetti. Anlamıştı. Dönüş yapması en iyi çareydi. Sustu. Cemal konuşmasını sürdürdü.

– Hepimiz sağ basının bu hücumu karşısında işbirliği yapmalıyız. Arkadaşlar, niyetim seneye çekilmektir. Bu işler beni iyice yordu. Kurduğum teşkilâtın dağılmasına gönlüm razı olmuyor. Eğer isterseniz istifa ederim. Ancak, işçi bu istifamı yanlış değerlendirecektir. Faşistlerin oyununa gelmeyelim!

Rahmi, tekrar konuştu. Fakat artık sesinin tonu üst perdeden değildi.

– Cemal, seni anlıyorum. Fakat işçiyi nasıl ikna edeceğiz. İşçi yarın, öbür gün, bunun hesabını bizden sormaz mı?

– Şüphesiz yıpranacağız. Fakat biz de karşı hücuma geçeceğiz. Faşistlerin teşkilâtımızı yıkmak için, bu maksatlı yayını sürdürdüğünü savunacağız.

– İnanan çıkar mı?

– Solun en büyük özelliği MİT yaratmaktır. Şu anda ben, Cemal, yaratılan bir MİT'im yerime yenisinin gelmesi için zamana ihtiyaç vardır. Bugüne kadar bizi tutan çevreler, savunmamızı kabullenecekler-dir. Buna mecburdurlar.

Rahmi, tekrar itiraz etti.

– Neşriyatı sadece sağcı gazeteler yapmıyor ki, diğerleri de buna katıldılar.

Cemal, ikna edici bir tonda konuştu,

– Sen bakma yazmalarına, mecbur kaldılar. Gönüllü değiller bu tür yazılara,

– Yazdılar ya. Devam da edebilirler.

– Ben, bu neşriyatlarını kestireceğim. Size söz veriyorum. Hem bu konuda Abidin çok daha iyi bilir. Gazeteciliği de var.

Abidin söze karıştı,

– Cemal doğru söylüyor. Gazeteciler arasında re-

kabet vardır. Birinin büyüttüğü meseleyi, diğeri kolay kolay benimsemez. Dikkat ederseniz bizim hikâyeyi ele alan sol basın, karşı federasyon yöneticilerine de giydirmiştir. Denge kurmaya çalışmıştır. Hem sol, bildiğiniz gibi zayıf bir cephede değildir. Kolay kolay yelkenleri suya indirmez. Sadece ona inanmak istediği bir gerekçe ileriye sürelim. Ben şahsen, Cemal'i sonuna kadar desteklemeye kararlıyım.

– Cemal'in zevkten ağzı kulaklarına varacaktı. Neşelenmişti. Morali düzelmişti.

– Teşekkür ederim Başkan, bu görüşünün diğer arkadaşlarca da benimsenmesini istiyorum. Sonra Halûk'tan yana baktı. İri-yarı adamın rahatsızlığını ve parlamaya hazır durumunu farketti.

– Sana gelince Halûk, sen de bize uyacaksın. Partici adam, kavak ağacı gibidir. Menfaati neyi icap ettiriyorsa o yana meyledir. Genel Başkanından örnek alsana, Halûk parladı.

– Genel Başkanımı karıştırma!

Cemal, adamın üstüne üstüne gitti.

– Ne kızıyorsun birader. Parti Başkanını tenkit etsene, günde üç defa fikir değiştiriyor. Bugün kara dediğine, yarın beyaz diyebilir. Ha yalan mı? Azımı şahit olduk bu dönüşlerine?

Abidin ve Rahmi, müdahale ettiler. Cemal lehine esen havayı bozmak istemedi. Konuyu değiştirdi.

– Neyse, bizim işe bakalım. Halûk, seni il başkanı yapanlar bizim gruptur. Bu konuda itiraz ettiğin takdirde, milletvekilliği şöyle dursun, il başkanlığını da elinden kaçırırsın. Haberin olsun.

Halûk "haklı" diye düşündü. Bugüne kadar olan olmuştu. Tek başına muhalefet sürdürmesi enayilikti. Rahmi bile susmuştu. Kabadayılık duygularını güçlükle bastırmaya çalıştı. Tıslar gibi konuştu,

– Ben de Abidin'in görüşüne katılıyorum.

Bu esnada kapı açıldı. Mehmet, telâşla içeriye girdi. Geç kaldığından dolayı "özür" diledi ve sonra da Rahmi'nin yanındaki boş iskemleye oturdu. Kemalettin kısık bir sesle sordu:

– Ne oldu Mehmet?

Karşısında oturan Kemalettin'e geç kalış sebebini kısaca izah eden Mehmet, Cemal'i dinlemeye koyuldu. Kemalettin, o gün partiye gelmesi gereken Mehmet'in randevusunu atlatması üzerine uyanmıştı. Mehmet kendi partisine ihanet ediyordu. İkili oynuyordu. Bunu anlamıştı. Halûk'taki muhalefeti kırdığından dolayı memnuniyeti artan Cemal, Rahmi'ye döndü.

– Senin kararın ne? Sonuna kadar benimle birlik misin?

Rahmi kolay teslim olduğu için kendisine kızıyordu. Fakat, çaresizdi. Cevabını başını sallayarak verdi. Kemalettin Başkanın cevap bekleyen bakışlarını üzerinde hissedince konuştu.

– Ben de destekliyorum.

Mehmet, daha önce kararını vermişti. Soluk soluğa diğerlerinin kararına katıldı.

– Ben de Başkanımla beraberim.

Cemal, rahat bir nefes aldı. Oturduğu koltukta kaykıldı. Gücünü göstermiş olmaktan gururlanıyordu. Abus çehresi şimdi nadir gülücüklerden biri ile donanmıştı.

– Güzel. Sizden destek almak, beni mücadelemde güçlü kılacaktır. Şunu söylemek isterim ki, çok akıllıca bir karar verdiniz. Çünkü, bu işler bir başladı mı arkası gelir ve önlemekte geç kalındığı için de sürergider. Bugün beni diline dolayan basın, yarın sizin kapınızı çalacaktır.

Kemalettin sordu.

– Ne yapmayı düşünüyorsun?

– Yarın basın toplantısı düzenleyeceğim. Bu toplantıya sizler de katılacaksınız. Dost-düşman, birlikte olduğumuzu görmelidir. Beni yalnız bırakmamakla sizler de davânıza sahip çıktığınızı ispat etmiş olacaksınız. Ayhan, çok güzel bir savunma hazırladı. Üstelik, bizi tutan gazetecilerin toplantıya katılmalarını da sağladı. Can sıkıcı sual soran çıkmayacaktır. İleriye sürdüğümüz gerekçe, mutlaka benimsenecektir. Bundan şüphem yok. Seçim öncesindeyiz. Sol, yara almak istemez. Ne gerekçe gösterirsek gösterelim, kabul edecektir.

– Gazete için ne diyorsunuz. Adamlar neşriyata devam edecekler mi?

– Meraklanmayın, avukatlara tekzip hazırlattım.

– Kullanmazlarsa?

Cemal güldü,

– Ben incelettim. Kanun bize imkân tanıyor. Yalan-yanlış her cevap hakkımızı gazete neşretmek zorundaymış.

– Buna rağmen neşretmez ise. İspat hakkı istersе?

– Hakaret davası açacağım. Tazminat davâlarında ispat hakkı yok, ceza davâsı söz konusu ise, ispat hakkı veriliyor. Ben tazminat davâsı ile gözlerini korkutacağım. Göreceksiniz neşriyat, fazla devam etmeyecektir.

Rahmi, dudak büktü.

– İnşallah dediğin gibi olsun!

Cemal, savunmasının etkili olmasından memnundu.

– Savunmamızın esası bu neşriyatın amacının, işçinin en güçlü kuruluşu olan, federasyonumuzu yıpratmak olduğu, görüşünü kabul ettirmektedir.

Abidin,

– Bu konuda da fazla zorluk çekecek değiliz.

Sol öylesine şartlandı ki, vatan hainlerini bile kahraman ilân ediyoruz. Millet, bağrına basıyor.

Mehmet, hayıflandı.

– Her yerde sökmüyor ama! Bizim şube başkanı fazla ileri gittiği için iki büyük fabrikayı elimizden kaçırdık.

Kemalettin, merakla sordu.

– Ne oldu?

– Ne olacak. Askerin astığı anarşistleri övünce, işçiler bizim şube başkanını dövmeye kalkmışlar.

Abidin güldü.

– Herşey kararınca olmalıdır. Çok ileri gittin mi, işçinin tepesi atar. Hem senin adamların da pek hızlı birader. Konuştukları salonu Kremlin Sarayı sanıyorlar.

Mehmet, cevap vermedi. Halûk söze karıştı.

– Bu gidişle vatandaş sendikacıdan nefret edecek. Solun hali malûm.

Mehmet,

– Sağ daha mı hırlı sanki! Yeni kurulan Sendikalar Birliği Başkanını tanıyor musunuz?

Arkadaşlarının cevap vermesini beklemeden anlattı:

– Ben adamla, daha önceleri aynı sendikada yöneticilik yaptım. Bu herif hırsızın tekidir. Benzin istasyonunda çalışıyordu. İşvereni hırsızlığını yakaladı. İşten kovdu. Otomobillere eksik benzin pompalıyor, farkını da cebine atıyormuş. Müşteriler şikâyet edince patronu bize geldi anlattı. Zabıt tutuldu. Mahkemeye verildi. Sanıyorum altı aylık mahkûmiyeti bile vardır. Şimdi, bu herif kalkmış, Milliyetçi Federasyon kuruyor.

Cemal, omuz silkti. Geçmişleri karıştırmak onun da işine gelmiyordu. Mehmet de, mazide yediği halları nedense unutmuştu. Meselâ sendikanın parasını

zimmetine geçirmişti. Bu para ile de toptancı bakkaliye mağazası açmıştı. Cemal, "Dünyanın hali bu diye" içinden söylendi. Tencere-tava hikâyesiydi. Cemal, asıl hedefine biran önce ulaşmak istiyordu. Konuyu değiştirdi.

– Şimdi arkadaşlar kongreye kararlı gideceğiz. Gündemimiz tek madde olacak. Seçim filân yok. Bunda anlaştık mı?

Mehmet, görevini hatırlamıştı. Yılıştı.

– Bundan nasıl emin olacağız?

Abidin, söze karıştı.

– Ben tüm teşkilâtı mı seferber edeceğim.

Cemal,

– Ayhan, militanları ile hazırdır. Bu lâfım, partili arkadaşlarımadır. Sakın militanları ile kongrenin havasını bozmaya kalkmasınlar!

Rahmi, şüpheli gözlerle Cemal'i süzdü. Hesap soran havada konuştu.

– Bunu nasıl engellersin. Mao'cusu, komünisti, sosyal demokratı gelecek.

Cemal, kesin konuştu.

– Tedbiri aldık. Bizden olmayanları içeriye almayacağız. Bizim militanları Ayhan yönetecek. Hır çıkaran olursa bir araba dayak yer. Bilmiş olun diye söylüyorum.

Başkan, sesine tehdit kokan bir havayı da katmıştı. Odada kısa bir sessizlik oldu. Cemal, masanın üzerindeki zili çaldı. Diğerleri merakla ona baktılar. Bu sırada içeriye odacı girmişti. Elinde yeşil çuhaya sarılmış bir kitap vardı. Odacı kitabı masanın üzerine bıraktıktan sonra çıktı. Cemal kitabı işaret etti.

– Hepinizin karardan dönmemesi için yemin etmenizi istiyorum.

Remzi, itiraz etti.

– Söz verdik. Bugüne kadar da sözümüzden dönmüş

değiliz.

Cemal, bu itiraza aldırmadı. Ağır ağır konuştu.

– Masanın üzerinde Kur'an var. Üzerine el basarak, beni destekleyeceğinize dair yemin vermenizi istiyorum.

Abidin güldü.

– Daha neler Başkan, Kur'an ne de yakışır bizlere ya, Karl Marks'ın kitabı olsa, neyse.

Halûk şiddetli itiraz etti.

– Saçmalama Abidin, Kur'an'la alay edilmez.

Abidin, kısa kesti.

– Anladık, anladık. Bana göre hava hoş, sadece Cemal'in Kur'an üzerine yemin ettirmesine akıl erdiremedim.

Remzi ve Kemalettin de bozulmuşlardı. Ancak güç, Başkanın elindeydi. Kararlarını yeminli ilân etmek zorundaydılar. Kur'ana el koyup, ilk yemin eden Mehmet oldu. O'nu, diğerleri takip etti. Bu yemin merasimi bittikten sonra Cemal, istediği sonucu elde etmekten dolayı memnun, koltuğun arkasına yaslandı.

– Bu iş bitti. Elbirliği ile, bu hücumu rahatça karşılar, etkisiz hale koruz artık.

Hepsi de rahatlar gibi olmuştu. Az sonra odacı tekrar içeriye girmişti. Elindeki tepsi üzerinde duran çayları, dağıtmaya başladı. İşini bitirdikten sonra da, masadaki Kur'anı aldı, dışarıya çıktı. Odacının girişi yüzünden kısa süren sessizlik, bu çıkıştan sonra bozuldu. Konuşma tekrar başladı. Ancak konu değişmişti. Başkanın rezaletini hepsi de unutmuştu. Kimi endişeli, kimi umursamaz edâ ile, Ankara'dan yeni gelen Abidin'den, son siyasi gelişmeleri dinliyorlardı.

KADER AĞINI ÖRÜYOR

Kadın, kapıdan içeriye giren kocasının asık yüzünü görünce, başından aşağıya bir kova kaynar su dökülmüşcesine irkildi. Çetin, aksi aksi homurdandı.

– Karnım aç, acele sofrayı kur.

Bu sırada "Baba" diyerek bacağına sarılan çocuğu sertçe iten Çetin, oturma odası olarak da kullandıkları salona geçti. Divanın üzerine oturdu. Kadın, erkeğin üzüntülü halinden etkilenmişti. Korka-korka sordu.

– Ne oldu Çetin, yine neyin var?

Adam açılmadı. Kısa kesti.

– Yok bir şeyim!

Bu sırada çocuk, tekrar babaya saldırmıştı. Minicik kolları ile, babasını kucaklamak istiyordu. Adam, kabaran öfkesini güçlükle bastırdı. Kendisine uzanan küçük, körpe kolları yakaladı. Çocuğu havalandırdı.

Göğsüne bastırdı. Evlat sevgisi onu tüm kötü düşüncelerden sıyırmıştı. Çocuğun saçlarını okşadı. Yanaklarından öptü. Az önceki itelemeden utanmıştı. Bu şefkatli okşayışlar, bir bakıma özür de diliyordu. Küçük çocuğu kucağına alan Çetin, merakla kendisinden açıklama bekleyen karısına döndü.

– Buzdolabında yarım şişe rakı var. Onu da getir.

Az sonra kadın televizyonun karşısında küçük bir mangir sofrası kurmuştu. Çetin rakısını yudumlarken, küçük çocuk da babasının getirdiği çukulatayı yemiş bitirmiş, kağıtları ile oyun oynuyordu. İşten çıktıktan sonra, televizyon karşısına geçip, içki içmeyi severdi. Bunu alışkanlık haline getirmişti. Karısı da, kocasının bu yeni alışkanlığından memnun kalmıştı. Eskiden kocasının günlerce eve gelmediği olurdu. Ankara'ya geldikten sonra, Çetin evine bağlı bir erkek olmuştu. Hayriye, mutfaktaki işini bırakmış ve kocasına sokulmuştu. Birden hatırladı. Nazım'ın kendisini aradığını söyledi. Çetin,

– Görüştüm, dedi.

Tekrar canı sıkılmıştı. Kadın da, bu arayışın kocası için hayırlı olmadığını hissetmişti. Çetin, birden cebinden çıkardığı beşyüz lirayı uzattı.

– Hayriye, al şu parayı. Geçen gün söylediğin bohçacı kadından beğendiğin kumaşı al.

Gözleri dolu dolu olan Hayriye, kocasına sarıldı. Çok sevinmişti. Huzurlu yuva, geçmişin uzun süren üzüntülü yıllarını ona unutturmuştu. Çetin, ağzındaki lokmayı çiğnerken, konuşmasına devam etti.

– Kısmet olursa, Salı günü İstanbul'a gideceğim.

Hayriye sarsıldı. Paniğe kapıldı. Eski günler kabûs gibi gözlerinin önüne geldi. Şikâyet dolu bir sesle,

– Çetin, hani bırakmıştın bu işleri? Ne olur, yine başlama. Bizleri düşün!

Çetin, kadının çenesini okşadı.

– Meraklanma kız. Önemli değil, kimbilir belki de dönüşte yüklü gelirim.

Kadın direndi.

– Yok yok, bir şey istemiyorum. Kuru ekmeğe razıyım. Yeter ki, sen yanımda ol. İyi kötü kazanıyorsun. Yakında kendi evimize de geçeceğiz. Ben daha fazla birşey istemiyorum.

Çetin, karısına sevgi ile baktı. Çok iyi kızdı şu Hayriye, tokgözlü, fedakâr bir kadındı. Kocasının her dediğine "Peki" demişti. İtiraz etmemişti. Onun yokluğunda sessizce yoksulluğa katlanmıştı. Karısının davranışı onu güçlendirdi. Nazım'la görüştüğünde ilk fikri, gitmemekti. Fakat şimdi bu kararını değiştirmişti. Gidecekti. Muhasebeci İrfan beyi sevmezdi. Onun yüzünden işten atılmıştı. Daha sonra da yangın işine bulaşmıştı. Çarşıyı kundakladıklarında hiç düşünmemişti. Maşa olarak kullanıldığını anladığında ise, iş işten geçmişti. Günlerce "Ha bugün ha yarın" demiş, yakalanacağı günü beklemişti. Ortalığın kısa sürede yatıştığını görünce, aptallığına bir kere daha yanmıştı. Tuzu kuruların menfaati olduğu için kundak olayı derhal örtbas edilmişti. Garibanlar, böyle bir işe kalkışsalardı, çoktan kodesi boylardı. Fakat, bu olayda suç cezasız kalmıştı. Uzun süre aptallıkta ısrar etmişti. Bu ara Mao'culara katılmıştı. Kendisi Şarklıydı. Kahvede otururken yanına yaklaşan biri, Kürtçe konuşmuştu. Biraz bilirdi Kürtçe. Dertleştiler. İki yoksul gibi, aralarında konuştular. Adam ona "Çok aptalsın" demişti. "Kahve köşelerinde pinekleme gel kavgamıza katıl." O da bu çağrıya kulak vermişti. Daha sonraki kavgalarında ise çok defa, diğer solcularla dalaşmışlardı. Sol kulüpleri basmışlardı. Bu hizmetlerinin karşılığını da almışlardı. Sigara kaçakçılığını solcular yönetiyordu. Öğrendiğinde şaşmış kalmıştı bu açıkgözlülüğe. Amerikan sigarası satanların aracı

lığını bunlar yapıyorlardı. Silâh kaçakçılığının önemli bölümünü bu ekip yürütüyordu. Sonra korkmaya başladı. Hırsızlık yapmıştı. Cemiyetteki haksızlıklar, O'nu suça itmişti. Mazereti vardı. Ama kaçakçıların devrimciliğine akıl sır erdiremiyordu. Üstelik Kürtçülük hikâyesine de aklı yatmamıştı. Dünya birleşirken, Türkiye'nin bölünmesinin doğru bir eylem olacağına inanamıyordu. İstanbul'un önemli kumarcıları, kadın ticareti yapanları, bu Kürtçülük numarasına yatmışlardı. Sol devrimin, ahlâksızların öncülüğünde netice alması olacak iş değildi. Bir süre sonra bu işlerden bıktığını anladı. Sıyrılmak istedi. İlk günler kolay kolay kurtulamayacağını gördü. Fakat taraflar öylesine biribirine girmişti ki, bu hengâmede, onun kaçışına kimse aldırmamıştı. Yangın işinden tanıdığı Kemal'i aradı. İş istedi. Kemal de ona, Bursa'daki TOFAŞ Fabrikasında iş buldu. Böylece İstanbul'dan kaçması mümkün oldu. İlk haftalarda yeni hayatına intibakta güçlük çekmişti. Zamanla yatıştı. Barış içerisinde geçen günleri ona, insanlığını, sevgiyi öğretti. Artık hiç bir gruba katılmıyordu. Kimse de ona dokunmuyordu. Kendi haline bırakmışlardı. Unutulduğunu sandığı anda, İrfan onu çağırıyordu. Gidecekti. Ancak herhangi bir olayda kendini göstermek niyetinde değildi. Teklifi öğrenecekti. Bir yapı kooperatifine girmişti. Kooperatiften onbeşbin lira isteniyordu. Bu parayı bulmak için günlerce kafasını yormuştu. İşte şimdi fırsat ayağına gelmişti. Onbeşbin lirayı İrfan'dan isteyecekti. Hele bir vermesin. Yangından menfaat sağlayanlardan biri de muhasebeciydi. Verilecek yeni işe "Hayır" diyecek. ancak para isteyecekti.

Karısının başını okşadı. Mart kedisi gibi kocasına sokulan kadın da nazlanıyordu.

— Oğlanı biraz sonra yatıracağım. Başbaşa kalı-

lırız, diye mırıldandı.

Şehvet, hücuma geçmişti. Karı kocayı tahakküme hazırlanıyordu. Çetin, "İyi olur" gibilerden karısını öptü. Bu esnada oyundan bıkan küçük çocuk da sofraya sokulmuştu. Çetin, bir parça peyniri ondan yana uzattı.

– Al oğlum.

Çocuk istemedi. Gözleri rakı kadehine dikilmişti. Onun istek ve merak okunan gözlerini takip eden Çetin,

– Acı oğlum. Büyüdüğün zaman içersin.

Sonra canı eğlenmek istedi. Rakı kadehini çocuğun dudaklarına yanaştırdı.

– İç ama çok acı ha!

Çocuk, anason kokusundan rahatsız olmuştu. Başını geriye kaçırdı. Dudaklarını kadehten uzaklaştırdı. Hayriye, ayağa kalktı. Çocuğu kucağına aldı.

– Onu uyutup geliyorum, dedi. Odadan çıktı. Çetin rakısı ile başbaşa kalmıştı. Bir yandan rakısını yudumlarken, diğer yandan da az sonra iştahla gelecek olan genç karısını düşünmeye başladı.

***

Nazım, Nevin'in uzattığı sıcak pirzoladan ısırdı. Et kokusunu derin derin nefes alarak ciğerlerine indirdi.

- Ne kadar da lezzetli. Yedikçe daha çok yemek istiyorum.

Ahmet, mangalda şişe geçirilmiş pişmiş etleri, toplayıp toplayıp onlardan yana uzatıyordu.

– Alın, daha bir kilo söyledim.

Nevin, kahkahalarla gülüyordu. Saadet gözlerinden okunuyordu. Dağ havası, dördünü de acıktırmıştı. Bu sırada Selma, yapmacık bir sesle Ahmet'i azarladı.

– Bana yok mu Ahmedim?

– Olmaz olur mu?

Ahmet, üç şişi Selma'ya uzattı. Genç kız, neşe ile etleri ortasından ayrılmış ekmeğine doldurdu. Bir saattir orada idiler. Kendileri gibi et yiyen bir kaç grup daha vardı. Nazım, ağzındaki eti çiğnerken konuştu.

– Ne yapmayı düşünüyorsun Ahmet?

Ahmet, göz kırptı.

– Hele bir karnımız doysun. Sıra diğer açlığımızı gidermeye de gelecek.

Kızlar gülüştü. Fıkırdadılar. Selma, Ahmet'e vurdu.

– Aptal.

Ahmet, kıkırdadı.

– Sende can atıyorsun ya!

Bu esnada Nazım, büfeye gitmişti. İki şişe şarapla dönmüştü. Bir yandan da gülüyordu.

– Ancak bu iki şişeyi bulabildim. Bitmiş, daha fazla yokmuş.

Ahmet,

– Şarapçıların, bugün dağı istilâ günü anlaşılan.

Mangalın yanındaki bardakları, tek tek Nazım'dan yana uzattı. Nazım doldurdu. Ahmet dolan iki bardağı Selma ile Nevin'e uzattı. Selma halâ kıkırdıyordu.

– Bizi, sarhoş etmek istemiyorsunuz ya!

Ahmet,

- Nemünasebet. İç yavrum, neşemizi bulalim.

Dolan kadehleri tokuşturdular. Et ve şarap, gençlerin kanını kaynatıyordu. Bu esnada serin hava, yüzlerini pembe pembe yapmıştı. Yemek faslı bittikten sonra, arabaya bindiler. Komutan Ahmet'ti. Ona tâbi idiler. Ahmet, yarı sarhoştu. Direksiyonu sağa sola fazla oynattığından, içeridekiler heyecanlanmıştı.

Nazım;

– Dikkatli ol. Bir yanımız uçurum haberin olsun.

Ahmet, Kirazlı Yayla mevkiinde nisbeten sapa bir yola saptı, Nazım sordu.

– Nereye gidiyoruz, zirveye çıkmayacak mıyız?

– Benim burada bir arkadaşın evi var. Ona uğrayacağım. Dinleniriz. Size bir ateş yakayım. Bayılacaksınız.

Selma, ellerini çırptı.

– Aman ne güzel, şömine ateşine de bayılırım.

Ahmet, kıs kıs güldü.

– Daha nelere bayılacaksın sen.

Kız, bu kaba şakadan hoşlanmıştı. Nevin ile Nazım, sessizce oturuyorlardı. Karışmak yerine, dinlemeyi tercih etmişlerdi. Ahmet, sözüne devam etti,

– Orman İdaresinde çalışan bir mühendis arkadaş var. Lojman yerine kullandığı dağ evi ideal bir aşk yuvası olmuş.

Nevin, hafifçe doğruldu. Nazım'dan yana baktı. Endişelenmişti. Ahmet'e,

– Akşama şehire ineceğiz değil mi? Biliyorsunuz, benim geceyi akrabamın evinde geçirmem şart. Annem akşam telefonla arayacak. Bulamazsa çok kötü olur.

Ahmet, kızın bu korkusu ile alay etti.

– Vay süt kuzusu. Meraklanma gecikmeyiz.

Nazım, araya girdi.

– Nevin haklı. Onu mutlaka evine bırakmamız lâzım.

Yol bozuktu. Araba sarsıla sarsıla düşük hızda ilerliyordu. Ahmet, dikkatini yola verdiğinden, cevap vermedi. Ancak bu sessizliği daha sonra bozan da kendisi oldu.

– Ha işte geldik.

Arabayı durdurdu. Hafif bir meyilden sonra yol bitiyordu. Ahmet,

– Biraz, yürümemiz gerekiyor.

Nazım,

– Fazla uzak değil ya?

– Hayır. Ağaçların arasında kaldığı için ev gözükmüyor.

Ahmet, arabanın kapısını kilitledi. Sonra da sırıttı.

– Hırsıza karşı tedbirli olmak gerek!

Selma,

– Dağ başında hırsız ne gezer?

Ahmet cevap vermedi. Araba çalınma maldı. Hırsızlık olayı düşüncelerinde devamlı cirit attığından, hırsızlığa karşı aşırı duyarlık içindeydi. Dördü de yola koyuldu. Fazla yürümediler. Kulübe karşılarına çıkmıştı. Ahmet sevinçle,

– Hadi, siz biraz çalı çırpı toplayın. Şömineyi yakalım.

Nazım.

– Kilitli değil mi?

– Yok, orman kulübeleri yolculara açıktır.

Bir süre sonra şöminede yanan odunun cızırtısı, hepsini de etkilemişti. Kulübe kısa zamanda sıcacık olmuştu. Ocak karşısında çömelmişlerdi. Ahmet,

– Şarap, bulsaydık ne iyi olacaktı?

Selma,

– Bagajda bira olacaktı. Yalova'da almıştık.

Ahmet,

– Aferin kız. Kanın kızıştıkça akıllanıyorsun. Kan dolaşımı meselesi.

Ayağa kalktı. Nazım'la birlikte arabaya gittiler. Az sonra, bir kasa bira ile dönmüşlerdi. Bunlara ilâveten yarım şişe votkayı kızlara doğru sallayan Ahmet,

– İşimiz iş kızlar. Kafaları rahatça çekebiliriz.

Aradan yarım saat geçmişti. Dördü de alkolün esiri olmuştu. Ahmet tahtanın sertliğini hafifletmek için, serilmiş ot üzerinde Selma ile sevişiyordu. Nazım ise Nevin'le dudak dudağa gelmişti. Kimsenin kimseyi gör-

düğü yoktu. Sevda dolu sözler, loşlaşmaya başlayan kulübede yankılar yapıyordu.

***

Cemal, zaferi ile sonuçlanan toplantı ile ilgili anılardan kurtulduğunda, karısının hırçınlaşan yüzü ile karşı karşıya geldi.

– Ne o hanım? Suratından düşen bin parça olur.

– Önceki akşam o kaltaktaydın değil mi?

Cemal sinirlendi. Karısına hesap vermek istemedi.

– Bu konuda daha önce anlaşmaya varmıştık.

– Kocaman kızların var. Utanmıyorsun. Onlara örnek bir baba olamıyorsun.

Cemal üst perdeden konuşarak gözdağı verdi.

– Kızlarımla sen uğraşıyorsun da ne oluyor?

Birden, hatırladı.

– Nevin nerede?

Kadın, nadir görülen bir asabiyet içerisindeydi.

– Söyledik ya Bursa'ya gitti.

– Ne işi var yalnız başına. Başı boş bırakıyorsun Nevin'i. Kızları orospu yetiştireceksin.

Kadın, susmadı.

– Böyle babaya çok bile.

– Sus kaltak.

Cemal'in tokadı, kadının suratında patladı. Ancak, kadın direniyordu.

– Evine uğramazsın. Kadına doymazsın. Kızlarınla meşgul olmazsın. Sonra da onlar için orospu dersin. Bıktım senden.

– Canın cehenneme. Defol!

Sonra hırsla odadan çıktı. Küfrediyordu. Paltosunu giydi. O gün sendikaya gitmek istemiyordu. Gitse bile kimseyi bulacağını sanmıyordu. "Kabahat benim diye" söylendi. "Kadın kısmına yüz vermeye gelmezdi." Kıskançlık nöbetleri yüzünden çıkan bu kavgalar,

mutlaka karısının evi terkedip, babasına gitmesi ile düğümlenirdi. "Vildana mı gitsem" diye düşündü. Sokağa çıktığında, hâlâ kararsızdı. Oturduğu evin karşı köşesindeki bilardo salonuna doğru yürüdü. Gü nün erken saati olmasına rağmen, bilardo ve bezik salonu kalabalıktı. Hokey oynamayı severdi. Baktı. Tanıdık bir kaç sima aradı. Bulmuştu. Onun içeriye girişini gören üç kişi el sallamıştı. Kızgınlığını saklamaya çalıştı. Yumuşak bir sesle,

– Var mısınız, bir hokeye dedi. Adamlar, Başkanın sözüne olumlu baş salladılar. Kısa bir zaman sonra, hokey masasında oyuna dalmışlardı. Oyun sırasında bezik salonunun sahibi Cavit Başkana sokuldu, kendisi ile görüşmek istediğini söyledi.

– Önemli mi Cavit?

– Oldukça Başkan,

– Pekalâ, oyundan sonra görüşürüz.

Cavit uzaklaştı. Cemal, önündeki taşları dizerken, aklı Cavit'e takıldı. Ne istiyordu acaba? Cavit işortağı idi. Bazı müteahhitlik işlerinde ağabeysi ile birlikte iş yapmışlardı. Ayrıca hokey ve bezik salonunda patron Cavit gözükmesine rağmen, işin asıl sahibi, kendisiydi. "Polisle başı belâda galiba" diye düşündü. Bu ipucu onu rahatlattı. Tekrar kendini oyuna verdi. Oyundan sonra Cavit'le konuştu. Adamın anlattıkları canını sıkmıştı. Bir gazeteci gelmiş, Cavit'i sıkıştırmıştı. Cavit:

– İnan olsun bir şey söylemedim ağabey, fakat resim çektiler.

– Mürteza yok muydu?

– Mal almaya gitmişti.

– Peki, ben çaresine bakarım.

Aleyhinde neşriyat yapanlar işi sağlam tutuyorlardı. Korkmaya başlamıştı. Kazandığını sandığı güven duygusu tekrar sallanıyordu. Cavit'e sendikaya tele-

fon edip, arabasını göndermelerini söyledi. Daha sonra da gelen arabayla sendikaya gitti. Personelin çoğu gelmemişti. Cumartesinin rahatlığı, personeli tesiri altına almıştı. Hiddetli bir sesle, odacıya sekreterini sordu.

– Meral gelmedi mi?

Odacı, endişeli bir sesle, cevap verdi.

– Sizden izin almış.

Hatırlamıştı. Ayhan'ın odasına girdi. Ayhan çalışıyordu. Onun içeriye girişi ile daktilo yazmaya ara verdi.

– Hayrola Başkan! Dün geç saatlere kadar kaldığınız için, bugün gelmezsiniz sanmıştım.

– İlk niyetim öyleydi. Sonra vazgeçtim.

Cavit'in anlattıklarından, söz etti.

– Basın toplantısını derhal yapmamız şart. Ben yarın yapalım diyorum.

Ayhan, karşısındaki endişeli yüze baktı. Sonra o da bu görüşe katıldı.

– Haklısın Başkan. Pazar günü tatildir. Gazetelerin de işi nisbeten azdır. Toplantıya katılacak basın mensuplarının bizi destekleyen kişilerden olmasına da dikkat edeceğim.

– Bak bu iyi işte.

Ayhan'ın karşısındaki koltuğa oturdu. Sıkıntılı olduğu anlarda yaptığı gibi boynunu kıstı. Başını omuzları arasında gömmeye çalıştı. Ayhan,

– Gazete bugün de atışa devam ediyor.

– Gördüm. Fakat bu neşriyatın basın toplantısı ile kesileceğine inanıyorum.

– Bana kalırsa, gazetede yayınlanan malvarlığını açıklamada yarar vardır.

Cemal, omuzlarını sarstı.

– Başka çıkar yolumuz yok zaten. Sadece sen bana sola hoş gelecek sloganlarla süslü bir beyanat

hazırla, yeter.

– Merak etme. Hazırlarım.

Cemal, birden hatırladı. O'nun uyarısı ile önlediği bir işi yerine getirmişti.

– Dün Sinan'a giydirdim. Şu aktörün filmleri ile ilgili olarak. Bizi kazıkladığını söyledim. Fena bozuldu it.

Ayhan, memnun bir gülüşle,

– Çok iyi ettin Başkan. Kemalettin'i de hizaya getirmeliyiz. Haftaya Otel–İş'in kongresi var. Bize karşı olan sol, bu sendikada kümelenmiş. Onları mutlaka tasfiye etmeliyiz.

– Başkanını işten uzaklaştırdık ya, kongreyi rahat alırız.

– Zimmetine geçirdiği parayı ilân etmekle, iyi ettik. İşçiler kaynıyor. Fakat, adam da boş durmuyor. Elinde bir sürü usulsüz ödenmiş faturalar var. Onları yayınlayacakmış. Üstelik bizim militanlardan bazılarına para vermiş, kongrede hır çıkaracakmış.

Cemal, yıllardır devam eden şansının giderek kararmakta olduğunu hissetti. Aleyhindeki neşriyat yüzünden kendisini eskisi kadar güçlü göremiyordu. Otel–İş Sendikası Mao'cu solcuların karargâhı haline gelmişti. Türk komünizminin tek temsilcisi olarak kendi grubunu gören Ayhan, Mao'cuların güçlenmesini önlemeyi ön plâna almıştı. Ayhan, saçsız başını okşarken konuştu.

– Yardımcınızın Divan Oteli'nde, Park Otel'de yaptığı bir sürü masrafların fotokopilerini almışlar.

Cemal sinirlendi.

– O da işleri iyice karıştırıyor. Aptalca davranıyor.

Ayhan, Cemal'in bu şikâyetinden cesaretlendi. Başkanın yardımcısından hoşlanmıyordu. Sahtekârın biriydi. Üstelik ayyaştı. Sırası geldi diye düşündü. Marifetlerini anlatmak için, zaman tam zamandı.

– Trofil Fabrikasındaki işçiler arasındaki kaynaşmayı biliyor musunuz?

Cemal, on gün kadar önce fabrikadaki kanlı olayları hatırladı. Fabrikada çalışan üçbin işçi, direniş yapmıştı. Bu sırada asayişi sağlamak için, fabrikaya gelen askere ve polise militanlar ateş açmıştı. Pekçok işçi tutuklanmış, bu arada bir işçi de öldürülmüştü. Olaylar şimdi yatışmıştı. Ancak elli kadar işçi işinden olmuş, diğerleri çalışıyorlardı. Sendikanın önemli gelir kaynaklarından biri olan fabrikadaki son durum hakkında, fazla bilgisi yoktu. Neşriyat yüzünden pekçok işi askıya aldığını düşündü. Bu bakımdan Ayhan'ın söylediği sözleri dikkate aldı.

– Fazla bir şey bilmiyorum. Ne oldu?

Ayhan bir an durakladı. Onun meraklı bekleyişinden kısa bir süre zevklendi. Sonra anlattı.

– Yardımcınız, bu işyerine onbeş kadar akrabasını yerleştirmiş.

Cemal,

– Aman Ayhan, ben de bir şey söyleyeceksin sandım. Normal değil mi, bu?

– İş bu kadarla bitmiyor Başkan. Direniş öncesi işe yerleştirdiği akrabaları için personel müdüründen yıllık izin aldırmış. Böylece direniş yüzünden akrabalarının istikbalini garantiye bağlamış.

Cemal güldü.

– Aynı şeyi militanlarımız için yapmıyor muyuz?

Ayhan inatla direndi.

– O iş başka. Mücadele için her yol denenecektir. Ancak kişisel menfaat için kimse durumdan istifade edemez.

Cemal, Ayhan'ın bu şikâyetinden etkilenmedi. Tam tersine onu küçümsedi. Bunu da açıkça söyledi.

- Hâlâ bıraktığım yerde otluyorsunuz be! Bal tutan parmak yalar

Başkan birden ciddileşti. Sert ber sesle,

– Bak Ayhan, bazı düşüncelerini kendine ayır. Akıllı bir adamsın. Fakat her yerde, her zaman aynı zekâyı gösteremiyorsun. İdeolojini kendine sakla. Bu yaştan sonra beni değiştiremezsin. Seninle karşılıklı bir anlaşma yaptık. İşçi sınıfına hizmet aşkını takdirle karşılıyorum. Ancak, papazlar gibi başımıza ahlâkçı kesilmene tahammül edemem. Herkes yerini bilsin. Beni desteklediğiniz ölçüde, sizler de varsınız. Ben yok olursam, işçi nezdinde itibarınız da yok olacaktır. Bu bakımdan sendikacılara ahlâk dersi işine son ver. Sen akrabalarını koruduğu için yardımcımı ahlâksız bulacağına, kendi durumuna bak.

Ayhan bozulmuştu. Kel kafası kızardı.

– Ne var benim durumumda?

– Karının hikâyelerini duymayan kalmadı. O ressamla kırıştırdığını sana yüz defa söyledim.

Ayhan, bu hücuma aldırmadı. Sertçe cevap verdi,

– Karımın onun, bununla yatması kimseyi ilgilendirmez.

– Onu bunu bilmem. İşçi duyarsa, ortak karı kullanılmasından daha büyük infiale kapılır. Burası Almanya değil, Türkiye'dir. İşçiler, yardımcımı akrabalarını koruduğu için fazla ayıplamaz ama, senin karının marifetlerini duyarsa, davâmızı toptan reddeder. Başkan, sözünü bitirdikten sonra, oturduğu yerden kalktı. Odayı dolaştı. Ayhan'ın bu geniş mezhepliğine akıl sır erdiremiyordu. Kaç defa karısının ressam oğlanla yatıp, kalktığını söylemişti. Her seferinde Ayhan, bu hareketine omuz silkmişti. "Bazı insanlar boynuzlu kocalıktan hoşlanıyor" diye düşündü.

Ayhan, azgınlaşan tiki yüzünden, sık sık başını okşarken konuyu değiştirdi.

– Sizin için bir plân hazırladım.

Cemal, şaşırmıştı.

– Ne plânı?

– Basın toplantısından sonra, bir süre Türkiye'den uzak kalmanızda yarar var. Bu arada demirperde ülkelerine giderseniz, solcular bu ziyaretinizi müspet yorumlayabilir.

Ayhan, bir taraftan da daktiloda yazdığı mektupları ona uzattı.

Cemal, İngilizce yazılmış mektuplara anlamsız bakışlarla baktı.

– Eeh...

– İlkin, Arap ülkelerinden birine gideceksiniz. Daha sonra da Doğu Almanya'ya ve oradan da Hollanda'ya geçersiniz.

Cemal itiraz etti.

– Şimdi zamanı mı?

– Ben fayda görüyorum. Neşriyat devam ederken, sizden lâf kapabilirler.

Cemal kızdı.

– Ben ne söyleyeceğimi bilirim, ağzın da sıkıdır.

Ayhan, direndi.

– Tehlikeyi göze alamayız. Bir süre uzaklaşmalısınız. Ayrıca bu ülkelere yapacağınız ziyaretler yüzünden bizim gruptaki arkadaşları da memnun edeceksiniz.

Cemal düşündü. Geziler can sıkıcıydı. Canı da hiç istemiyordu. Birden hatırına karısı ile kavgası geldi. Bu seyahata Vildan'ı da alabilirdi. Nasıl olsa bir grup halinde gidiliyordu. Aklı yattı.

– Bu konularda uzman olduğunu biliyorum.

Ayhan rahatladı. Teklifinin kabul edilmesinden memnun, konuşmasını sürdürdü.

– Geziden sonra, derhal kongreye gideceğiz. Her işi bize bırakın siz.

Cemal, birden kuşkulandı.

– Bir dolap çevirmiyorsun ya?

Ayhan, gözlerini açа açа itiraz etti.

– Aman Başkan, rica ederim!

Cemal, adamın itirazına boşverdi. Odadan çıktı. Karşısına çıkan odacıya kendisine tarçın getirmesini söyledi. Sonra da kendi odasına geçti. Başkalarına sevimsiz gelen makam odasından hoşlanırdı. Kısa bir süre sonra odacının getirdiği tarçını yudumlarken, Ayhan'la konuştuklarını değerlendirdi. Seyahat işi iyi olacaktı. Bir süre gözden uzak durmasında yarar vardı. Geceki toplantıyı düşündü. Arkadaşlarının tam desteğini sağlamak, moralini yükseltmişti. Ancak korkuyordu. Neşriyat kurduğu işçi imparatorluğunun t e m e l s i z l i ğ i n i ispat etmişti. Türkiye'de sözünün geçmesi, güçlü oluşundan ileriye gelmiyordu. Sadece rakiplerinin kendisi ile yeterince meşgul olmamasından dolayı "sağlam" gözüküyordu.

***

Odaya dolan güneş ışınları, yatakta yatan adamı etkilemekten uzaktı. Horul horul uyuyan adam, çok sonra güneş iyice yükseldiğinde gözlerini açtı. Güçlükle yatağından doğruldu. Sersem sersem, etrafına bakındı. Odayı hatırlamaya çalıştı. Sonra elleri ile başını oğuşturdu. Başı ağırıyordu. "Geceden" diye düşündü. Sonra, saatine baktı. "Öğleyi geçirmişiz" diye söylendi. Ayağa kalktığında başı hâlâ dönüyordu. Ancak geceki alemin zevkini, şiddetli baş ağrısı bile unutturamıyordu. Zorlukla yürüdü. Sendeliye sendeliye tuvalate girdi. Yüzünü yıkadı. Aynada sırtlanı andıran yüzünü, kısa bir süre seyretti. Her sabah bu suratla karşılaşmak büyük talihsizlikti. Ancak buna mecburdu. Otele nasıl getirildiğini hatırlamayan Abidin, iki arkadaşı ile yaptığı alemi hatırladı. Federasyondaki toplantıdan sonra, Kemalettin, "Bu gece birlikteyiz Başkan" demişti. Mehmet'i de yanlarına almışlardı. Gece hayatını bilen Kemalettin, çok lüks bir randevu evine götürmüştü onları. Kemalettin'in

mama ile pazarlığını gözönün önüne getirdi. Kemalettin, randevucuların kraliçesi sayılan kadın simsarına Abidin'i hayli pohpohlamıştı.

-- Abla, bu gördüğün adam, bildiğin kimselere benzemez. Devrimcilerin şahıdır o, şahı!

Kadın, ilkin pişkin bir eda ile dinlemişti Kemalettin'i. Abidin'in milletvekili olduğunu öğrenince de, fazla etkilenmemişti. Mesleği sebebi ile bakanlarla bile ilişkisi olduğundan, politikacılara pek güvenmezdi. Ancak, solcu modasına hürmeti vardı. Bu yüzden Abidin'le ilgilendi.

– Kızlarım solculara bayılıyor. Meraklanmayın bu gece size özel bir seans yaptıracağım.

Kemalettin, zevkten mest olmuştu.

– Yaşa abla. Hem masraftan da çekinecek değiliz ya!..

Kadın, tombul vücudunu hoplata hoplata güldü.

– Meraklanma Kemalettinciğim,

Sonra onları üst kata çıkardı. Büyükçe bir odaya soktu. Odada yalnız kaldıklarında Abidin,

– Bu nasıl iş be Kemalettin? İçki içmeyecek miyiz?

Kemalettin göz kırptı. Ağzını şapırdattı.

– Sabret abi.

Abidin, Mehmet'ten yana döndü. O rahattı. Bu kabil eğlencelere alışıktı. Abidin etrafına göz attı. Lüks döşenmiş odada, iki divan vardı. Fakat masa yoktu.

Abidin, tekrar sordu.

– Yahu beni merakta bırakma anlat biraz?

Kemalettin yılıştı.

– Ne sabırsız adamsın be abi,

– Benim karnım aç. Hem ben içki içmeden sevişemem.

Kemalettin,

– Köy usulü sevişeceğiz. Ablam her misafirine bu ikramı yapmaz. Bu sevişmenin adına "Tepsi usulü aşk" denir.

– Ne tepsisi?

Abidin'in anlayışsızlığı ile alay eden Kemalettin, devam etti.

– Biraz sonra çok büyük bir tepsi getirip, sofra kuracaklar. Yiyip, içeceğiz. Sonra da sevişeceğiz.

– Hep beraber mi?

– Beğenemedin mi?

Abidin hiç böylesini denememişti. Sıkılmıştı. Fakat bu duygusunu sakladı. Az sonra içeriye birbirinden güzel, üç kızla birlikte yaşlı Mama girdi. Kadın, malını beğendirmekte güçlük çekmeyen satıcı gibi davranıyordu.

– Nasıl bizim kızlar ha, çocuklar? Göreceksiniz çok eğleneceksiniz. Bunlar, bildiğiniz kızlara benzemezler. Her biri huridir. Kuzucuklarım bunlar benim. Her müşteriye çıkmazlar.

Gerçekten de kızlar pek güzeldi. Yarı uryan elbiseleri, dişiliklerinin tüm zenginliğini cömertçe ortaya koyuyordu. Kadın kızları tanıttı.

– Tülay, İnci ve Banu.

Banu olanı, Abidin'e yaklaştı. Şehvetten ağzı açık, şaşkın şaşkın göz banyosuna dalmış adamı, dudaklarından öptü. Sonra tatlı bir sesle mırıldandı.

– Nasıl beni beğendin mi cicikom?

Abidin'in gözleri kararmıştı. Kıza sarılmak istedi. Fakat, kız kaçtı. Bir adım uzakta durdu. Kadın,

– Siz oturun biraz dinlenin. Kızlar, sofrayı hazırlasınlar. Kuş sütü ile sizleri beslesinler.

Şimdi odayı nefis bir müzik sarmıştı. Kızlar orta yaşlı bir adamın içeriye getirdiği büyük siniyi, odanın ortasına serdikleri süslü bir örtünün üzerine koydular. Kısa bir zaman içinde, tepsi çeşitli soğuk mezelerle

donanmıştı. Kadın sordu,

– Aslan sütü mü istiyorsunuz?

Kemalettin, kadının tombul yanaklarını sıktı, hafifçe,

– Tam üstüne bastın ablacığım.

Biraz sonra içkiler de gelmişti. Tülay, Kemalettin'i, diğerleri de Mehmet ile Abidin'i tepsinin etrafında bağdaş kurdurup, oturttular. Kadehleri dolduran kızların elinden rakılarını yudumlayan Kemalettin, Mehmet ve Abidin, zevk denizine kulaç atmaya başlamışlardı. Bir süre sonra, içilen her yudum içkiye dolgun dudaklar meze oluyordu. Saatler ilerledikçe neşe artıyordu. Erkekler soyunmuşlardı. Ceketler çıkmıştı. Kızlardan biri, boşalan tepsi üzerinde dans etti. Onu diğerleri takip etti. Kahkahalar, şakalar içki masasının çereziydi. Alkol, tesirini çabuk gösteıdi. Abidin, kucak kucağa oturduğu Banu'yu, en yakın divana sürükledi. Diğerleri de aynı işle meşgul olduklarından, kimsenin kimseyi farkettiği yoktu. Aradan yarım saat geçmişti. Kemalettin Abidin'in iniltileri ile kadının üzerinden kalktı. Yerdeki manzarayı gördü. Zavallı Abidin, kadının üzerinde netice alamıyordu. Soluk soluğa kalmıştı. Kızın bütün gayretleri nafileydi. Kanter içinde kalan Abidin, sadece inliyordu. Az sonra kız da adamı kendi haline bıraktı. Abidin'in tıslaması, Mehmet'in de dikkatini çekmişti. İşini görmüştü. Geciken Abidin'e Kemalettin'le birlikte moral verdiler.

– Dayan Başkan. Haydi Başkan...

Bu destekle hızlanan Abidin, güçlükle boşalabildi. Kızın yanına devrildiğinde, bütün vücudu sızlıyordu.

Başının ağrısı artmıştı. Tekrar yatak odasına döndü. Hizmet servisini aradı. Odasına aspirin getirilmesini istedi. Abidin, kızın yanına yıkıldıktan sonraki olayları o kadar zorlandığı halde hatırlayamıyordu.

Yatağa uzandı. Uzun süredir bu kadar içki içmemişti. "Tövbe bir daha" diye söylendi. Yaşlanmakta olduğunu anlaması içinin hüzünle dolmasına yolaçmıştı. Seniye'yi hatırladı. Yaptığı her kaçamaktan sonra, karısını hatırlardı. Bu bir pişmanlık duygusu değildi. Suçlu da hissetmezdi kendisini. Sadece karısı ile birlikte olduğu orospuları kıyaslamayı severdi. "Kemalettin iyi çocuk" diye söylendi. "Bu işleri çok iyi biliyor." İstanbul'dan uzak kalınca, bu tür alemleri unutmuştu.

SIZLANAN BİR BAŞKAN

Her Pazartesi erkenden işe gelmeyi, alışkanlık haline getirmişti. Bir de Cuma günleri erken gelip, geç giderdi. Koltuğunun altındaki o sabah çıkmış gazetelerle birlikte Başkanlık odasına girdiğinde, sendikaya kendisinden başka kimsenin gelmemiş olmasından memnun kaldığını hissetti. Kendi kendine söylendi. "Her gün erken gelsem kafamı da dinlendirirdim" Koltuğuna oturdu. Gazeteleri gözden geçirdi. Devrimbaz Federasyonu Genel Başkanı Cemal'in bir gün önce yaptığı basın toplantısı ile ilgili haberi, her gazete değişik şekilde vermişti. Bu yüzden aynı haberi veren gazeteleri tekrar tekrar okudu. "Aptal herif" diye yüksek sesle düşündü. Bir çuval inciri berbat etmişti. Zirveye çıkmışken, tepetaklak olmuştu. Bu düşüşten istifade etme imkânını elden kaçırdığı için hayıflandı. Federasyonu, Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonuna üye idi. Genel Başkan olması çok güçtü.

Fakat, ümidini kesmiş değildi. Bu ümit yüzünden, Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonundan teşkilâtını ayırmamıştı. Halbuki hata etmişti. Cemal, Devrimbaz Federasyonunda gözden düşmüştü. Eğer bu teşkilâtta yerini almış olsaydı şimdi durumu istismar eder, federasyonun başına geçerdi. Abidin'i nasıl olsa bertaraf ederdi. Hakkı olmadığı halde, namuslu tanınırdı. Bu etiketi üstlendiğinde nedense itiraz eden çıkmamıştı. Halk Partisi yöneticileri ile sıkı temastaydı. Bunun da faydasını er-geç görecekti. Yaklaşan seçimlerde Ankara'dan Halk Partisi adayı olacaktı. Partiye bağlılığını ispat için, federasyon içerisinde her gün hır çıkarıyordu. Sol basın devamlı onun beyanatını yayınlıyordu. Devrimbaz Federasyonuna iltihak edeceğini yayıyordu. Eninde sonunda o da Abidin'in yolundan gidecekti. Gecikmesine sebep, bulunduğu federasyondan en büyük payı kapabilmek ümidini beslemesiydi. Cemal'in açıklamaları, onu sinirlendirdi. Malvarlığı konusunda geniş açıklama yapan Cemal, işçi sınıfı konusunda malûm propagandaya ağırlık vermişti. "Kim inanır ki" diye söylendi. Sadece gerekçe hoşuna gitmişti. Cemal, kendine yapılan suiistimal iddialarını Başkanlığını yaptığı teşkilâta yamamıştı. "Bana yapılan her hücum, Devrimbaz Federasyonunu yıkmayı hedeflemiştir" demişti. Bu gerekçe, akla yakın gelen bir savunmaydı. Ancak kaç kişiyi inandıracaktı. İşte bunu tahmin etmek güçtü. İyimser düşüncede olanlar bile Cemal'e hak veremezlerdi. Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu içerisindeki sol kanatın lideri Halim, okuduğu gazetelerden başını kaldırdığında, vaktin hayli geçtiğini farketti. Personelin önemli kısmı işe gelmişti. Muammer'i aradı. Sekreter kız, henüz gelmediğini söyledi. Daha sonra personel şefi olarak sendikada görevli Çetin'i çağırdı. Oldukça heyecanlı gözüken Çetin, Başkana son olayların özetini verdi.

– Başkan, İstanbul'dan kötü haberler var. Muammer'i yuhalamışlar.

Halim, sarı yüzünü astı. Küt parmakları ile masası üzerinde tempo tuttu. Çetin, kızdığını hissettiği Başkanı, sessizce bekledi. Halim, yüksek sesle konuştu.

– Muammer bana İstanbul çantada keklik demişti.

– Bizim adaylar, şube yönetimini kaptırmışlar.

Halim, hiddetli hiddetli Muammer'e veriştirdi.

– Bu iş, kitâbi konuşma ile halledilmiyor. Zaten onu başımıza dert aldık.

Çetin, Başkanın kızgınlığını frenlemeye çalıştı. Ne kadar olsa, teşkilâtta en güvendiği adam, Muammer'di.

– Bu işte Muammer'in kabahati yok. Cengiz, teşkilâtına hakimdi. Bunun böyle olması bizler için sürpriz olmadı.

– Cengiz'le ilişkilerimiz pek iyi değil. İstanbul da elden kaçarsa, teşkilâta söz geçiremeyiz.

– Devlet işletmelerindeki işçilere hakimiz. Her zaman sözümüzü dinletiriz.

– Öyle ama, Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonunda kaldığımız sürece bu iş böyle. Ayrılırsak hükümeti de karşımıza alırız. O vakit o cephede de, çökmüş oluruz.

Çetin, konuyu değiştirmek istedi.

- Eskişehir'den de kötü haberler var!

- Ne gibi?

- Eskişehir sendikası da bize başkaldırmış. Mutlaka bu direnmeyi bastırmalıyız. Ben dün gece Muammer'le konuştum. O direk Eskişehir'e geçiyor.

– Ne yapacak Eskişehir'de?

- Direnen sendikayı ihraç edeceğiz. Yeni idarecileri işbaşına getireceğiz.

– Tüzük buna müsait mi?

Çetin, sırıttı.

– Aman Başkan! Yaptığımız hangi işte kanuna harfiyyen uyuyoruz.

– Ne yaparsanız yapınız, ancak benim federasyonla başımı bugünlerde belâya sokmayınız. İşçiler, durmadan bizi sıkıştırıyor.

Çetin sesini yükseltti.

– Baskı ile herşey yoluna girecektir. Eskişehir'e bizim militanlardan bir grup gönderiyorum. Yüz kadar işçiyi, biraraya toplayıp, olağanüstü kongre ile direnen yöneticileri sendikadan atacaklar.

– Zor iş bu.

– Meraklanma Başkan. Biz işi tereyağından kıl çeker rahatlığı ile halledeceğiz.

Çetin, odadan çıktığında Halim, kendini cendereden kurtulmuş hissetti. Hoşlanmıyordu Çetin'den. Ancak elinden fazla iş de gelmiyordu. "Yaşlanıyoruz" diye düşündü. Çetin, federasyonda kâtipti. Fakat Başkan gibi hareket ediyordu. Partinin tavsiyesi ile işe alınmıştı. Şimdi federasyonda her işe karışıyordu. Yetkisiz olmasına rağmen, İcra Kurulu Başkanı gibi hareket ediyordu. Bir an Çetin'in burnunu kırma arzusu ile kıvrandı. O vakit, milletvekili olma ümidi elinden gidecekti. Parti içerisinde delegelere hakim durumda bulunan Çetin, intikam almaya kalkacak ve önseçimleri kazanmasına mani olacaktı. Bu rizki göze alamazdı. "Şu işten namusumuzla bir sıyrılsak" diye söylendi. Federasyonun görünüşte en güçlü adamıydı. Fakat, bazı maaşlı yöneticilerin emrinde iş yapıyordu. Yuları ele vermişti. Çok açığı vardı. Federasyonun milyonlarca lirasını düşük banka fazileri ile muhafaza etmiş, çıkar sağlamıştı. Banka, bu hizmetine karşılık, ona iki daire temin etmişti. Bankanın hediye çekilişlerinde, büyük bir rastlantı olmuş ve iki daire kazanmıştı. Bunun yanısıra, federasyonun sanayi fonunda toplanan

para ile bir takım kuruluşlara yatırım yapmıştı. Para yatırdığı bu kuruluşlarda yönetim kurulu üyesi olmuştu. Aylık kazancı ellibin lirayı buluyordu. Birden yüzünü kurnaz bir sırıtış kapladı. Son kongresini hatırladı. Beşbin liralık başkanlık aylığını, yedibinbeşyüz liraya yükseltmek istediğinde delegeler direnmişti. "Aptal herifler" diye söylendi. Maaşını altıbin net yapan işçiler, "Başkan bu para ile geçinilir" demişlerdi. Halbuki onun ellibin lira aylıkla bile güçlükle geçindiğini bilselerdi. Herhalde direnişlerinin saçmalığını ve sendika Başkanının görünüşteki mütevazi maaşının komikliğini, anlayacaklardı. Herkes bir dümen tutturmuş gidiyordu. İstanbul'dan döndüğünü tahmin ettiği Abidin'i, sendikasından aradı. Abidin Meclise gitmişti. Kıskanmıştı Abidin'i. "Herif budala mudala ama milletvekili olmayı bilmişti." Birden, o gün bağlı oldukları uluslararası teşkilâta yazılması gereken mektubu hatırladı. Sendikadaki makam arabası eskimişti. Yönetim kurulu aldığı bir kararla, arabayı karısına hibe etmişti. Şimdi, kendisine makam arabası gerekiyordu. Son model bir Mercedes pek yakışacaktı. Beşbin üyesi olan Sendikaların Başkanları bile Mercedes kullanıyordu. O neden kullanmıyacaktı. Federasyonda yabancılarla yazışmayı düzenleyen Mucip'i odasına çağırdı. Gözlükleri altında kaybolan yüzü ile titrek adımlarla odaya giren Mucip, zavallı bir sesle,

– Beni istemişsiniz Başkan, dedi. Halim, küçümseyen bakışlarla delikanlıyı süzdü. Kendi kendine "Bu adamın babasını görenin oğlanın piçliğine inancı artar" diye söylendi. Gerçekten de Mucip, paşa babasının tersine zayıf, titrek, korkak mizaçlı bir insandı. Avrupa'da tahsilini tamamlamıştı. Asker babasından intikam almak istercesine sol fikirlere kendini kaptırmıştı. Zayıf bünyesi, hastalıklı düşüncelerin

esiri olmuştu. Tanrının kendisinden esirgediği sağlığın ve güzelliğin karşılığını, mensup olduğu cemiyete ihanet ederek, çıkarmaya çalışıyordu. Halim, emredici sesi ile gürledi.

- Gel Mucip, otur şuraya.

Delikanlı, Başkanın gösterdiği koltuğa oturdu. Bekledi. Halim, konuşmasına devam etti.

– Uluslararası teşkilâta bir mektup yazacaksın.

– Ne konusunda?

Başkan, kısaca izah etti. Her zaman bunu yapıyorlardı. Bu konuda ister sağdaki, ister soldaki olsun tüm sendikalar, aynı plânı uyguluyordu. Gümrük ödemeden araba sahibi olmayan sendika yoktu. Bunun için şu plân uygulanıyordu: Sendika Başkanı, teşkilâtının bağlı bulunduğu uluslararası teşkilâta ihtiyacı olduğu arabayı bildiriyordu. Teşkilâtta, bu arabayı hibe ediyorum diye gönderiyordu. Gerçekte bu arabanın bedeli çeşitli yollarla arabayı gönderen kuruluşa intikal ettiriliyordu. Mucip, sordu.

– Parayı ne şekilde göndereceğiz Başkan?

– Bize onbin dolarlık dayanışma aidatı istediklerine dair, resmi bir mektup yazsınlar.

Mucip, "Anladım" gibilerden başını salladı. Daha sonra, istenilen arabanın markasını niteliklerini not etti. Mucip, odadan çıktığında Halim düşündü. Bu yolu trafiğe açmakla, tüm sendikalar gümrük ödemeden araba başta olmak üzere pek çok işe yarar malzemeyi yurda sokmuşlardı. Daha cesur olanları davetli gittikleri ülkeye cebinde para taşımış ve arabanın parasını nakten ödemişti. Bu yolla şimdiye kadar sadece kendi federasyonu en azından on arabayı yurda gümrüksüz sokmuştu. Gümrüğün kaybını düşündü. Sonra, mırıldandı. "Devletin malı deniz yemiyen domuzdur." Birden on gün önce yapılan yönetim kurulu toplantısını hatırladı. Kendine güveni arttı. Her megalama-

gibi, olaylara bakışında, nalıncı keseri misalinde olduğu şekilde hareket ederdi. Kendinden yana yontardı. Sendikanın verdiği makam arabası son aylarda sık sık arıza yapınca, altmışbin lira masraf edilmiş ve yepyeni hale sokulmuştu. Ancak Sendika Yönetim Kurulu, Başkana işçinin duyduğu minnet duygusunun bir nişanesi olarak arabanın karısına hibe edilmesine karar vermişti. İşçinin minnettarlığını belgeleyen bu hediyeyi kabul etmesi aslında akıllıca bir iş değildi. Ne var ki, kendini fazla beğenen bir yapısı vardı. Bu şekildeki bir pohpohlama, her türlü tedbiri almasını engellemişti. Arabayı almıştı. Kendisi için yeni bir Mercedes siparişi verilmişti. Sadece Çetin ikaz etmişti.

– Başkan bu hediyeyi kabul etme. Aleyhinde kullanırlar, demişti. O bu uyarıyı dinlemedi. İşçinin minnettar olduğu bir sendika başkanı olma etiketi onca her tehlikeyi göze almaya değerdi. Daha sonraki günler Çetin'e hak verdi. Başkanın eşine hediye edilen araba hikâyesi, ağızlarda bir süre sakız oldu. Fakat o tınmadı. Aldırmadı. "İt ürür kervan yürür" diye düşündü. Gerçekten de bir süre sonra bu söylentiler kesildi. Politik tırmanma, çok önemli suiistimal olaylarına bile sünger çekilmesine yarıyordu. Ankara'dan ilk seçimlerde milletvekili olacağını tahayyül etti. Kimbilir, belki de Ecevit onu Bakan bile yapardı. Neden olmasın? Halk Partisi işçi tabanı ile bütünleşeceğini ilân etmişti. O ise, "Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonuna" yeni bir rota çizilmesi için her türlü gayreti gösteriyordu. Sonra, kasası da sağlamdı. Abidin'in yaptığı hataları o yapmazdı. Aşırı solun peşinden sürüklenmek yerine dengeli bir sola kayışla zirvede tek adam olabilirdi. Aslında mücadeleden korkan bir insan değildi. Sık sık söylediği gibi yalın ayakla sendikacılığa başlamıştı. Kopara kopara bugünkü duruma yük-

selmişti. Onun için tek dezavantaj, hislerini gizlemeyi beceremiş olmasıydı. Çabuk kızıyordu. Dostluğunu düşmanlığını hemen belli ederdi. Tenkide tahammülü yoktu. Kendisi gibi düşünmeyen, ya da onun davranışlarını tenkit eden olduğunda köpürür, hırsından ne yapacağını bilemezdi. Bir gün Muammer "Başkan" demişti. "Bu kadar çabuk kızma. Başarının sırrı, her konuda serinkanlı olmaktır. Düşmanlarına meydan okuma devri eskidenmiş. Şimdi kaleler içeriden fethediliyor. Sen bundan başka türlü hareket edemezsin. Aksi halde düşmanlarına koz verirsin. Onları zorla kendinle mücadeleye zorlarsın. Ne kadar güçlü olursan ol. Tükenirsin."

Bu uyarısı için Muammer'e ilkin kızmıştı. Zamanla hak verir olmuştu. Fakat, bu davranışını bir türlü frenleyemiyordu. Olmadık yerde kızıyor, sağa-sola saldırıyordu. Neticede, duyduğu pişmanlık duygusuna rağmen, düşmanlarının sayısını arttırıyordu. "Bir de politikacı olacağım" diye düşündü. Ecevit, merkez adaylığı için yeşil ışık yakmıştı. Ancak bu ışık hafifti. Güçlenmesi, onun yapacağı bir takım faaliyetlerle mümkün olacaktı. Bir defa kesinlikle seçimlerden önce, bağlı olduğu federasyonun kayıtsız, şartsız Halk Partisi hizmetinde gözükmesi gerekiyordu. Bu konuda başarı kazanacağını ümit ediyordu. Ortam müsaitti. Sol modası, sara nöbeti gibi sendika yöneticilerini sarmıştı. Öyle ki, sola düşmanlığı ile tanınan önemli sendika liderleri bile, son yapılan Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu kongresinde süt dökmüş kediye dönmüşlerdi. Solun tüm atraksiyonlarına, alkış tutmuşlardı. Sol basının ve Halk Partisi teşkilâtının propaganda çarkı, muhalifleri sindirmeye kâfi gelmişti. Her sol şarkı alkış görmüştü. Sadece sıra karara geldiğinde, sol çelmeyi yemişti. Halk Partisi'nin "Ne menem şey olduğunu yıllar önce geçirdiği tecrübe ile öğ-

renmiş olan" liderler, "Halk Partisi ile içli dışlı olmaya hayır" demişlerdi. Ne var ki Halim, "Hayır"ın, "Evet"e düneşeceğine inancını yitirmiş değildi. Geçim sıkıntısı, işsizlik, küçük bir azınlığın aşırı israfı sonunda geniş halk kitlelerinde güçlenen haset, sola yatırım yapanların bir gün yüzünü güldürecekti. Önemli olan yan, bu hesaplaşma saatinde sol terazide yer alan gruplardan hangisinin iktidar olacağı idi. Ilımlı sol, iktidarı çantada keklik görüyordu. Fakat, aşırı solun zaptedilmesi zor, taşkınlığı ve mücadele hırsı, sol iktidarında ortaya yeni ortakları çıkarabilirdi. Abidin kumar oynamıştı. Aşırı sol ile koparılması güç bağlar kurmuştu. Fakat, o bu konuda acele etmemişti. Beklemişti. Bir gün Abidin'le yollarının birleşeceğini ümit ediyordu. Ancak o vakit Abidin eş değerde saygıya ve güvene lâyık bir lider durumunda olmayacaktı. İkinci sınıf bir sendikacı kalacaktı. Devrimbaz Federasyonu ile ilgili neşriyat, Abidin için piyango sayılırdı. Ne var ki, kullanmasını bilemiyenin elinde en büyük ikramiye bile, kısa zamanda amorti haline gelebilirdi. Halim, filitresiz sigarasından, tüm ciğerlerini dolduran bir nefes çekti. Daha sonra, teşkilâtındaki son kaynamalar üzerinde durdu. İşkolu çok dağınıktı. İşçileri birarada tutmak güçtü. İnşaatlarda, barajlarda çalışan mevsimlik işçiler sendikacılığı geçim vasıtası yapanların kolaylıkla sömürdüğü kişilerdi. Ağzındaki birikmiş tükürüğü, genzine dolan balgamla birleştirip, odanın köşesinde büyümekten vazgeçmiş halde saksı içerisinde bu biçareliği belli çiçeğin dibine boşalttı. Daha geçenlerde baraj işçilerinden şikâyet gelmişti. Ahmet adındaki sendikacı, Fransız-İtalyan ortaklığındaki bir şantiyede ikiyüzbin lira karşılığı, alelacele bir toplu sözleşme imzalamıştı. Ahmet, büyük bir utanmazlıkla işverene "İşçiye vereceğin zammı, beraber kırışalım" demişti. İşçiye saat

ücreti dört lira zam yerine, ikibuçuk lira verilmişti. Buna karşılık, işveren sendikacı Ahmet'e elli kuruşluk zam farkını devretmişti. Üç yıllık toplu sözleşmeyi imzalayan bu sendikacı, işyerinde işçilerin davul zurna çalarak düzenlediği törende parlak nutuklar atmıştı. Cebinde işverenden aldığı hamiline yazılı ikiyüzbin liralık çeki, ikide bir elinin ayası ile okşayan Ahmet, çektiği nutukların birinde "Uyanan işçi sınıfına" şapka kaldırmıştı. "Sömürülen işçi kardeşim değerini ispat etmiştir. Sömürü düzenine paydos" demişti. Ancak, törenden pek az sonra, işçi aldatıldığını anlamıştı. İşyerinde haksızlığa uğradıklarını gören işçiler, solda kendilerini davet eden kapıyı, selâmet kapısı sanmışlar ve oraya koşmuşlardı. Ancak bu çağrı, pek çoğunun sonu olmuştu. Yağmurdan kaçarken doluya tutulan işçiler, Dimyat'a pirince giderken, eldeki bulgurdan olmuşlardı. Sol, işyerindeki huzuru kovmuş ve yerine anarşiyi monte etmişti. Kanunsuz olaylar biribirini takipteydi artık. İşler durmuştu. Yağmurda, fırtınada açıkta geçen sıkıntılı gecelerin sonunda, pek çok işçi işsiz kalmıştı. Bu olaylarlardan sonra da, ikiyüzbin liralık yeni bir çek, kaybolan huzuru geriye getirmişti. İşverenle yeniden toplu sözleşme yapan sözde devrimci sendika, işyerinde tutunmuş bir avuç taraftarını memnun eden bir zammı temin etmişti. Fakat, çoğunluk halâ asgari ücrete talim etmekte olduklarını görmüştü. Halim, işkolunun karışıklığından sık sık endişeye düşerdi. İnşaat işkolunda sendikal rekabet, işçiye hizmet yarışı şeklinde değil de, sendika kasasına girecek paranın oranı yüzünden şiddetlenirdi. Nitekim, sendikanın kasasındaki onbeş milyonu aralarında payedemiyen iki sendika lideri, beş yıl kadar önce aralarında düello etmişti. Bu düellonun sonunda sendikacılardan biri mezarı, diğeri de hapishaneyi boylamıştı. Halim, kendi kendine söylendi. "İnşaat

işçisi ile uğraşmak zor iş" İşçinin alınteri ve kanını sömüren, sülük niteliğindeki sendika liderlerinin rağbet ettiği işkolu; inşaattı... Çeşitli düşünce ve eylemlere rağmen, değişmeyen bir uygulama devam ediyordu. İşveren, işçinin emeğini sömürürken, sendikacı da işçinin kanı ile palazlanıyordu. Halim, "Böyle gelmiş, böyle gider, herhalde bu Ata yadigârı kanunu ben değiştirecek değilim" diye düşündü. Kapıyı vurup, içeriye giren sekreter kız, O'nu düşüncelerden ayırdı. Kızın getirdiği dosyaya baktı. Kız kıkırdayarak,

– İmzalamanız gereken yazıları getirdim efendim, dedi.

Halim,

– Masanın üzerine koy kızım.

Kız odadan çıkınca, tekrar masasına yöneldi. Az sonra önündeki dosyaya dalmıştı.

***

Yalova vapur iskelesine kadar kendisini getiren kamyondan indiğinde şoför Eşref, hâlâ ısrar ediyordu.

– Çetin, gel Karamürsel'e kadar birlikte gidelim. Orada bir saatlik işim var. Seni İstanbul'a atarım.

Çetin, İnegöl'lü yakını olan Eşref'ten, bir an önce kurtulmak istiyordu. Araba vapuru ile Kartal'a geçmek ve Kemal ile görüşmek istiyordu. Kemal'i gördükten sonra, İrfan beyi bulacaktı. İskelede vapura doğru koşuşan insan seli, onu da etkilemişti.

– Hadi eyvallah Eşrefçiğim. Akşama Bursa'ya dönmem gerek. Yengen merak eder.

Şoför, "Sen bilirsin" der gibi, omuzlarını silkti. Gaza bastı. Meydanda bir tur atıp, kendine yeni bir yön çizerken, Çetin de koşa koşa vapura gidiyordu. Güçlükle yetişebilmişti. Boş bir yer bulup, oturduğu için, kendisini şanslı hissetti. Seyahata iyi başlamıştı. Yok yere çıkan bu zoraki seyahatten, çok şey-

ler ümit ediyordu. Her şeyden önce, evin taksit işini halledecekti. İrfan beyin O'nu araması boş değildi. "Biraz fazla istesem mi?" diye, düşündü. Her geçen dakika, O'nu daha cüretkâr yapıyordu. Kesin kararını Kemal'le konuştuktan sonra verecekti. Güvenirdi, Kemal'e. Kundak işinde o da vardı. Birden hatırladı. "Ne garip dümendi bu iş be.." Tuzu kurulardan olan Kemal, bu kabil işlere nasıl olmuşta, girmişti. Kartal'da Kadıköy'ünde ve Bakırköy'de mağazaları olan Kemal, inşaat malzemesi satıyordu. Demir işinden dünyanın parasını yapmıştı. Milyonlarını çatır çatır yemek varken, kalkmış sol işine bulaşmıştı. Çetin'e göre, sol mücadele fakir fakuranın kavgası olmalıydı. Türkiye'de ise tam tersine bir mücadele vardı. Tuzu kuruların bir eli yağda, diğer eli balda evlâtları, işçinin kavgasını yapar pozda meydanda kol geziyordu. Manikürlü eller, işçi kavgasında sıkılan yumruklar oluyordu. Çetin, garsonun gezdirdiği tepsideki çayını aldı. Tek şekerli içerdi. İkinci şekeri çaycıya iade etti. Sonra da çayını yudumladı. Üst salon tıklım tıklım dolmuştu. Her yarım saatte bir vapur olmasına rağmen, yolcu eksik olmuyordu. Tez davranılmazsa bir buçuk saatlik vapur yolculuğunu ayakta geçiriyordu insan... Çetin, yanında oturan iki kişinin konuşmalarına daldı. Kıyafetlerinden, yüzlerindeki ifadeden ikisinin de işçi oldukları belliydi. İkisi de kapanmış bir fabrikanın sokağa döktüğü kişilerdi. Orta yaşlı bıyıklı olanı, dertli dertli sızlanıyordu.

– Rıfat, dün çıkışı verdiler. Perişan durumdayım.

Diğeri, bu sızlanmaya iştirak etti.

– Bizi de attılar abi.

Rıfat, bunları söyledikten sonra kulağını kaşıdı. Yüzündeki sivilciler yakışıklı sayılabilecek çehresini sabota ettiğinden, kötümserlik bu çehreyi iğrenç hale sokuyordu. Rıfat, bıyıklı adamla konuşmasına

devam etti.

– Beş yıldır çalışıyordum. Sözleşme yaptık, zam aldık diye sevinirken kapı dışarı edildik.

Bıyıklı adam, burnundan akan sümükle nemlenen bıyıklarını titrete titrete, haset kokan bir sesle konuştu,

– Sen talihlisin. Rıfat karın Eczacıbaşı'nda çalışıyor. Aylığı iyi. Yeni de sözleşme yapmışlar. Duyduğuma göre, çok iyi zam almışlar.

Rıfat, hayıflandı.

– Onu da çıkardılar abi. Seramik fabrikasındaki tüm işçiler korku içerisinde. Bir defa kadın işçilerin hepsine yol verdiler. Bu arada bizim hanıma da piyango çarptı.

Bıyıklı, şimdi karşısındakine bakarken, ona daha fazla yakınlık duymaya başladığını hissetti. Kaderin tokadına aynı oranda muhatap olmak, iki insanı yakınlaştırmıştı.

Rıfat, sözüne devam etti.

– Allahtan hanım iyi tazminat alıyor. Seramik fabrikasından 250 kadın işçi çıkarmışlar. Nejat bey, 24 milyon lira tazminat ödemiş.

Bıyıklı dudak büktü,

– Koyarmı o adama, 24 milyon?

– Para paradır. Adam öderken, herhalde içi cız etmiştir. Nitekim sendikacılara da bağırıp çağırmış. "İşsizliğe siz sebep oluyorsunuz" demiş. Yeni makine getirtecekmiş. Pahalı makinelerle, daha az işçi çalıştıracakmış. "Makine grev yapmaz, mesai istemez. İkide bir direnişle de beni tehdit etmek istemez" diyormuş.

Bıyıklı, adamın sözünü kesti.

– Bizim işyeri de sendikanın aşırı zam talebi yüzünden kapanıyor. İşveren tazminatlarımızı veriyor. Fakat, ben oniki yıldır işçiyim. Şimdi kendime o para ile

yeni bir işi nasıl bulurum. Bırak yüksek aylığı, asgari ücretli işe bile razıyım. Yalova'da yeni bir fabrika açılıyormuş. "İşçi alınacakmış" diye duydum. Fakat atlattılar. Boş iş yokmuş. Anlayacağın eli boş eve dönüyoruz.

Rıfat, karşısındaki arkadaşından dahi talihli olduğunu düşündü. O, karısının ve kendisinin alacağı tazminatla, bir bakkal dükkânı açmayı plânlamıştı. Onun için de Yalova'ya kadar uzanmıştı. Durumunun nisbeten iyi olduğunu karşısındakine söylemekten çekindi. "Her koyun kendi bacağından asılırdı." Cebinden çıkardığı Amerikan sigara paketini bıyıklı adama uzattı.

– Yak bir Marlboro abi. Efkâr dağıtalım.

İkisi, sigaralarını tüttürürken, konuşmaya kendini kaptırmış olan Çetin, ayıldı. "Her yerde aynı manzara diye" iç geçirdi. İş sahibi olmaktan dolayı, bu farklı durumundan büyük bir memnuniyet duymuştu. Hele yeni evine de bir yerleşirse, keyfi tam olacaktı. Fabrikada iki grup, aralarında kıyasıya mücadele ediyordu. O'na sağcılar da, solcular da pek ilişmiyordu. Solcular, bu eskiden bizden demişlerdi. Rahat bırakmışlardı. Sağcılar ise karşılarında didişenler varken, onunla uğraşmak istememişti.

Kemal ve İrfan beyle yapacağı konuşmaları kafasında kurdu. Artık aptalça hareket etmeyecekti.

Kartal'a yanaşan araba vapurundan boşalan insan selinden sıyrılıp, Kemal'in mağazasına gitmesi fazla sürmemişti. Talihi vardı. Kemal mağazadaydı. Onun gelişini anlamsız bir yüzle karşılıyan Kemal, hiç konuşmamış ve onu dinlemişti. Çetin,

– Kemal abi, sana danışmadan edemedim. Öğleden sonra İrfan beyi göreceğim. Sanıyorum o yaptığımız işle ilgili bir dümen var.

Kemal serinkanlı havada konuştu.

– Telâşa gerek yok Çetin. O iş kapanmıştır. Hiç kimse de kurcalayamaz.

Çetin, ısrar etti.

– Bu işten en küçük payı biz aldık abi. Onbin lira ile bizi başlarından savdılar.

– Yaptığın işi para için yapmadın ki, davâya hizmet ettin.

Bu esnada dükkâna biri girmişti. Kemal, adamı görünce sustu. Onunla bir süre konuştu. Çetin, bu soğuk karşılanmadan rahatsızlık duymuştu. Kendisine iş bulan, iyilik eden adamın bu davranışı onu şaşırtmıştı. Kemal'i dost biliyordu. Halbuki şimdi bu dostluğun temelinde, mecburiyetin yattığını anlamıştı. TOFAŞ'taki işi, "Sus payı" idi. Anlaşılan Kemal de vurgundan önemli bir hisse almıştı. Çetin, "Bu işte bir enayi benmişim" diye iç geçirdi. Adam dükkândan çıktıktan sonra Kemal ondan yana döndü. Endişesiz, emredici bir sesle konuştu.

– Ben senin yerinde olsam. İrfan beyin maksadını anlar, susardım. Herhalde rahatının bozulmasını istemezsin. Sana iş bulduk. Bu işin karşılığını verdin. Ancak şantaja filân kalkarsan, o vakit külâhları değişiriz.

Çetin'in şaşkınlığı yanısıra, içindeki isyan duygusu da yükseliyordu.

– Fakat abi, ben bu işte ilk plânda seni tanıyorum. Senden de bir şey istediğim yok.

Kemal, onun sözünü kesti.

– Mao'cularla düşüp kalktığını biliyorum.

– O eskidendi. Artık hiç bir tarafta değilim. İşime bakıyorum.

Kemal esnedi.

– Öyleyse bu yolda devam et. Kimsenin önüne çıkma. Hem bu işler de eskisi gibi değil. Kim vurduya gelebilirsin.

Çetin titredi. Korkudan değildi bu titremesi. Biri tehdit etti mi, böyle olurdu. İsyan duygusu artardı. Kavgacılık ruhu, tüm eylemlerine hakim olurdu. Kemal'le konuşması onu yatıştıracak yerde, daha da bilemişti. Sonuna kadar gitmeye karar verdi. İp incelmişti. "Koptuğu yerde kopsun" diye düşündü. Kemal'in sert çıkışını, karşılamaya hazırlandı. O da tehdit dolu sesle karşılık verdi.

– Rahat yaşamak iyi bir şey. Ancak enayi yerine konmak da çok ağırıma gidiyor. Hakkımı alacağım. Aslan payını kapanlara gideceğim. Yaptığım hizmetin tam karşılığını isteyeceğim. Kemal'in gözlerinde ilk defa endişe bulutları belirdi. Çetin'in direnmesine bozulmuştu. Sabotaj olayında açık vermek, başta kendisi olmak üzere pek çok insanın durumunu sarsacaktı. Bunu önleyecek güce sahiptiler. Çetin, onlar için saman çöpüydü. Direnmesini kırmak, işten bile değildi. "Kendi kaşındı" diye düşündü. Kafa tutmakla, çukurunu kazmıştı. Bu hükmü verdiğinden, bir an için kaybettiği serinkanlılığını tekrar kazandı. Anlamsız bir sesle konuştu.

– Sen bilirsin Çetin. İkaz etmediğimi herhalde söyleyemezsin?

Çetin, Kemal'in yanından ayrıldığında, karnının acıktığını hissetti. Ayak üstü bir yerde karnını doyurdu. Sonra da İrfan beyin yolunu tuttu.

***

Sık sık saatine bakan İrfan, her geçen saniye endişesinin arttığını anlıyordu. Oğlu Bursa'dan döndüğünle Çetin'in Salı günü kendisi ile konuşmaya geleceğini söylemişti. O da bu açıklama ile endişelerden kurtulacağını ümit ederek sevinmişti. Bir ara Çetin'i çağırdığına pişman olmuştu. Durumu Abidin beye açmayı kurmuştu. Nitekim, Cumartesi günü bu fırsatı yakalamaya çalışmıştı. Ancak, Abidin bey İstanbul'da olma-

sına rağmen, kayıplara karışmıştı. Onunla görüşme sağlamayı başaramamıştı. Masanın üzerindeki bir yığın senetlere ve bonolara baktı. İşi çoktu. Fakat, bu endişeli kafa ile iş yapmasına imkân yoktu. Sabahtan beri bekliyordu. Masanın üzerindeki faturalar ve bonolarda ister istemez bu bekleyişe katılmışlardı. Bu esnada kapı açıldı. Odacının güleç yüzü gözüktü.

– İrfan bey bir bey gelmiş sizi istiyor.

Odacı sırıtıyordu. Muhasebeciden intikam alıyormuşcasına manâlı manâlı göz kırptı.

İlâve etti,

– Beyi tanırsınız.

– Kim?

Odacının arkasında beliren Çetin, asık suratla konuştu.

– Benim İrfan bey. Çetin.

Muhasebeci İrfan, maliye müfettişlerinin ani baskınına uğramışcasına, heyecanlandı.

Telâşla odacıya,

– "Bizi yalnız bırak" diye emretti. Odacı, Çetin'in gelişini hayra yormamıştı. Ancak, İrfan beyin açık telâşından da çok şaşırmıştı. Sesini çıkarmadı. Kapıyı ikisinin üzerine örttü. Odada yalnız kalmışlardı. Kısa bir sessizlik oldu. İrfan, Çetin'e oturacağı yeri gösterdi.

– Gel otur Çetin.

– Beni istetmişsin?

– Şey, seni merak ettim de!

Çetin sırıttı. Adamın telâşı, neşelenmesine yol açmıştı.

– Bu merak nereden icap etti. İrfan bey?

– Otur otur. Bir şey içer misin?

– Yok, hemen dönmem gerekiyor. İzinim bir günlük. Yarın işbaşı yapacağım için fazla gecikecek değilim.

İrfan, Çetin'e sigara ikram etti.

- E'a, işler nasıl? Memnunmusun hayatından?

Çetin, dudaklarını büktü.

- Fena değil. Uğraşıp gidiyoruz.

Oğlun nasıl. Büyüyor mu?

- Hepimiz iyiyiz. Sen aileme boş ver de, esasa gel. Beni neden çağırdın?

İrfan, korktuğu suale muhatap olmuştu. Kaç gündür hep bunu düşünmüştü. Adamı çağırtıp, "O'na ne diyecekti." Bir türlü kararını verememişti. Abidin beye danışmadan bu hatta yediğine pişman oldu. Hata etmişti. Korkakça davranmıştı. Sinirli sinirli masanın üzerindeki kağıtlarla bir süre oynadı. Sonra,

– Sana karşı çok mahcubum, kendimi hep suçlu hissettim.

Çetin, sigarasından bir nefes çekti. Dumanını İrfan'ın yüzüne doğru üfledi.

- Geçmişe bir sünger çek. Olan oldu. Benden ne istediğini söyle?

İrfan telâşlandı. Kıvranıyordu. Daha önce bu karşılaşma için yaptığı hazırlığı hatırlamaya çalıştı. Sesine babacan edâ vermeye çalışarak, kekeledi.

- Şey, seni işten attığım için çok üzüldüm. Bizim Nazım da geçenlerde senden bahsetti. Adam alay etti. Muhasebecinin neden kendisini çağırdığını anlamıştı. Para konarması için santaj yapmasına gerek kalmayacaktı. "Param hazır" diyê düşündü.

İrfan, kekelemesine devam etti.

- Düşündüm ki, sana yaptığım haksızlığı tamir edebilirim?

Çetin, oturduğu koltukta kımıldadı.

– Nasıl bir yardım?

İrfan kendisini toparlamaya çalıştı. Masasının gözünden çıkardığı bir zarfı Çetin'e uzattı.

- Sana bir yardım yapayım dedim.

Çetin, adamın telâşına için için gülüyordu. Sakin bir sesle konuştu.

— Bayram değil, seyran değil. Eniştem beni niye öptü.

Uzandı. İrfan'ın elindeki zarfı koparırcasına aldı. Sonra tekrar koltuğuna yerleşti.

İrfan, korku ile Çetin'in zarfı açıp, paraları saymasını seyretti. Çetin ağzını şaplatarak, konuştu.

— Yardım çok az. Beşbin lira, bugün para mi bu İrfan bey?

İrfan, korkudan terlediğini hissetti. Kuyruk sokumu nahiyesindeki karıncalanma yüzünden oturduğu yerde kıpır kıpır kıvranıyordu. Kekeledi.

— Yardımın azı-çoğu olur mu?

Çetin,

— Bursa'dan kalkıp geldik. Bir günümüzü zehir ettik. Bu parayı oğlunla gönderebilirdin.

— Nazım'ı işe karıştırma!

— Neden? Babasının bana yardım yaptığını öğrenirse ne olur?

Babalık duygusu, korkuyu bastırıyordu. İrfan, diklendi.

— Nazım'ı karıştırma dedim! Parayı aldın. Sen ona bak!

Çetin, bir an sustu. Muhasebecinin terliyen yüzünü seyretti. Sonra, ağır ağır konuştu.

— Bu para çok az İrfan bey. İşimi görmez. Bana ellibin lira vereceksin. O da ilk taksidim olacak.

İrfan, kaba etine çuvaldız batırılmış gibi yerinden fırladı.

— Sen delirdin mi? Sana yardım yapıyoruz. Beğenmiyorsun. Ben banka mıyım?

— İnsan aynı işte iki defa enayilik etmez İrfan bey?

— Ne enayiliği?

Soruyu sorduğuna pişman oldu. İş, deşildikçe koz karşısındaki adamın eline iyice yerleşecekti. Bunu hissediyordu. Çetin, şaşkınlığı ile alay edercesine,

– Şu yangın işinden bahsediyorum.

İrfan telâşla haykırdı.

– Ne yangını?

– Canım, bu arada sizin mağaza da yandı ya. O kundak hikâyesinden bahsediyorum.

İrfan ısrarla inkâr etti.

– Ne söylediğini anlamıyorum?

Çetin yılıştı.

– Anlarsın. Anlarsın. Bal gibi anlarsın. Yangından sonra ev aldığını biliyorum. Aldığın maaş ortada. Bu işten milyonlar vurduğunu bilmeyen yok. Biz de öğrendik, fakat çok geç.

– Sen delisin. Nasıl böyle düşünebiliyorsun?

Çetin, sert bir hareketle İrfan'ı susturdu.

– Birbirimize oyun oynamayalım. Eylemi ben yüklendim. Parsayı toplayan sen oldun.

İrfan, itiraz edecek oldu. Ancak adamın kararlı tutumu karşısında vazgeçti. Çetin konuşmasını sürdürdü.

– Ne yap, ne et. Bana hemen ellibin lira bul. Senin bu işte yalnız olmadığını da biliyorum. Bugün kimse kimseye avanta yedirmiyor. Abidin beyli mi konuşacaksın, başka biri ile mi konuşacaksın, ne yapacaksan yap ve bana parayı tosla.

İrfan kararsızdı. Titrek bir sesle,

– Ya vermezsem?

– Senin için iyi olmaz.

– Yangını çıkaran sensin.

– Ne farkeder. Ben nasıl olsa ölmüşüm. Yaşadığıma hayat denmez. Senin ise kaybedeceğin bir sürü şeyin var. Hapishane hayatı bizim yabancımız değil. Fakat siz İrfan bey, hapishanede üç günde muma dö

nersiniz. Hem biliyor musunuz hapishane muhasebeciler için de tekin değildir.

İrfan, titredi. Tüm vücudu, korku dalgaları ile fırtınaya yakalanmış vapur gibi sallanıyordu. Güçlükle yutkundu. Çetin'den gözü yılmıştı. Kendi başına bu işe kalkışmıyacaktı. Çok aptallık etmişti. Şimdi bu adamı susturması gerekiyordu. Abidin beyi düşündü. O, Çetin'i ikna edip, Genel Başkandan "Aferim" almayı hesaplamıştı. Fakat, tam tersi bir durum ortaya çıkmıştı. İrfan, aşağıdan almaya yanaşmadı.

– Suçu işleyen sensin. Olayla ilgimi ispat edemezsin.

– İtirafımdan sonra, senin malvarlığını didik didik edeceklerdir. O zaman "Karım zengindi. Babamın tarlasını sattım" diye yapacağın açıklama kimseyi ırgalamayacaktır. Kimse bu palavralara inanmayacaktır. Ben yıkılırsam fazla bir kaybım olmayacaktır. Fakat sizler yıkılırsanız, ülke çapında şenlik olacaktır.

İrfan, oturduğu koltuktan kalktı. Odada dolaşacak fazla yer yoktu. Bir an pencereden dışarıyı seyretti. Camdaki hayaline baktığında, daha da korkmuştu. Heyecanını bastıramamıştı. Kendini ele vermişti. İçinden "Benimki büyük bir aptallık" diye düşündü. Çetin, konuşmasına devam etti.

– Akibetinden korkuyorsan, kesenin ağzını açarsın. Ben iane istemiyorum. Parsadan hakkım olan payı alıyorum. Tekrar ediyorum. Ellibin lirayı bana ver. Gideyim. Aksi halde başın çok sıkılacaktır.

İrfan'ın, oğluna tutkunluğunu bilen Çetin, son kozunu oynadı.

– Hem Nazım'ı da genç yaşta hapiste görmek istemezsin değil mi?

İrfan, isyan etti. Konuşurken adeta bağırıyordu.

- Sana, bu işe oğlumu karıştırma demiştim.

– Meraklandın değil mi? Senin oğlun var da bizim yok mu? Kısasa kısas. Nazım'ın bu işte rolü yok. Ancak beni size tavsiye eden kim ha?

Bir an sustu. Sonra, tekrar konuşmasına devam etti. Sorusuna kendisi cevap verdi.

– Nazım değil mi?

İrfan'ın, boncuk boncuk terlemesi gözünden kaçmadı. Alaylı bir edâ ile konuşmasını sürdürdü.

– Ne yandan bakarsan bak, bokun içerisindesin İrfan bey. Ver ellibini kurtul.

İrfan sızlandı. Yenik düşmüştü bu pazarlıkta.

- Param yok.

- Bul.

– Bu yol açılırsa, devam edersin.

- Senin diğer ortakların da var. Biraz da onlar açar keselerinin ağzını. Hep bana, hep bana nerede bu bolluk? Türkiye'nin en akıllı insanları sizler misiniz be?

İrfan, az önceki ses yükseltmesinden vazgeçmişti. Yalvarır gibi Çetin'e cevap verdi.

- Bana mühlet ver. Sana haksızlık yaptığımızı anlıyorum. Ama şimdi bu parayı nereden bulacağım.

Çetin kedinin fare ile oynaması gibi onunla oynuyordu artık. Kozun elinde olması cüretini arttırmıştı.

- Bu akşam geriye döneceğimi söyledim. Ne yap et, bul parayı. Yoksa karışmam!

Tekrar masasına oturduğunda İrfan'ın tüm direnişi sona ermişti. Bir an önce Çetin'den kurtulmak istiyordu. Hata etmişti. Bu hatasının bedeli olan ellibin lirayı da ödemeye karar vermişti. Kimbilir belki de bir kısmını Abidin beyden geriye alırdı. Sendika Başkanı aptal bir insan değildi. Onun bu gayretini herhalde takdir edecekti. Ancak işin içine Nazım'ın bulaşması iştirali, serinkanlı düşünmesine mani oluyordu. Bir

an adamdan yana baktı. Sonra tok bir sesle konuştu.

– Kazandın Çetin. Sana bu parayı ödeyeceğim. Fakat, ilk ve son olacaktır. Haberin olsun daha ileri gideceğini sanmıyorum. Bu işin en zayıf noktası benim. Bunu kabul ediyorum. Fakat bu zayıflığıma güvenme. Ortaklarım çok güçlüdür. Susman ve kendi haline dönmen için sana parayı ödeyeceğim.

Çetin içini kaplayan sevinç dalgası ile titredi. Sonra da neden yüzbin istemedim diye düşündü. İrfan'ın korkaklığını biliyordu. Fakat bu kadar çabuk yelkenleri suya indireceğini de, ümit etmiyordu. "Vurduk voliyi" diye iç geçirdi. Bu sefer zafer kazanan kumandan edâsı ile konuştu.

– Parayı derhal istiyorum.

İrfan, bir an düşündü. Bir an önce belâdan kurtulma arzusu O'nu çabuk harekete zorluyordu. Cebinden çıkardığı çek defterinden bir yaprak doldurup uzattı.

– Al bu çeki, bankadan alabilirsin. İnşallah bir daha da karşıma çıkmazsın.

Çetin çeki aldı. "Baktı" sonra yüzünü buruşturdu.

– Burada kırkbeşbin lira var.

İrfan homurdandı. Korkusunun bedelini ödedikten sonra cesareti geriye dönüş yapmıştı.

– Beşbini nakit verdik ya!

Çetin tekrar yılıştı.

– O beşbin lirayı, ikramiye sayalım.

İrfan direndi.

– Bu iş bitti. Dediğini yaptık. Fazla ileriye gitme!

Çetin, ısrar ettiği takdirde. İrfan'ın daha da dayılaşıp vazgeçeceğini anladı. Herşeyi kararında bırakması gerekiyordu.

– Pekalâ İrfan beyim iz. Dediğiniz gibi olsun.

Ayağa kalktı. İrfan içine dolan kini güçlükle zapte-

diyordu. Çetin odadan çıktıktan sonra, Ankara'yı aradı. Abidin'le en kısa zamanda görüşmek ve olayı anlatmak istiyordu. Ellibin liralık kaybın acısı arttıkça artıyordu. Çetin'in, bu şantajına şimdilik boyun eğmişti. Fakat, bunun altında kalmayacaktı. Tekrar o gün ödenmesi gereken faturaların başına döndüğünde, sık sık kendi kendine tekrar ettiği halde uygulamaktan uzak kaldığı bir tedbiri düşündü. "Acele işe şeytan karışır derlerdi" O, Çetin'i kendi başına arayıp susturmak istemekle hata etmişti. Bu hatasını ellibin lira ile temizlemişti. Üstelik kendi ayağı ile de tuzağa girmişti. "Benimkisi büyük budalalık" diye söylendi. Acaba, Abidin bu enayiliği için ne diyecekti. İlkin Ankara'yı aradığına pişman oldu. Daha sonra kaptırdığı ellibin liranın hiç olmazsa bir kısmını kurtarma ümidi, bu pişmanlığın izlerini sildi. Her şeyi Abidin'e anlatmaya karar vermişti. Eğer Çetin daha ileri giderse, Abidin onu susturmasını bilirdi. "Hem de ebediyen" diye mırıldandı. İntikam almanın her zaman mevcut bir imkân olması, onu rahatlatmıştı.

İstanbul yorgunluğunu üzerinden atamayan Abidin, o sabah sendikaya asık yüzle gelmişti. Öğle üzeri İstanbul'dan kendisini arayan Kemal, Çetin'in son girişimini anlatmıştı. Aldığı haberle dağınık kafasını toparlayan Abidin, ilkin telâşlandı. Ancak Kemal, kendisinin herşeyi halledeceğini söyleyince rahatladı. Aslında korkak bir insandı. Sıkıntıya gelemezdi. Yangın işinin küllendikten sonra, tekrar kıvılcımlanıp, ortaya çıkarılması işine gelmezdi "İşimiz tehlikeli" diye düşündü. Öte yandan Çetin'in faaliyetlerini, Başkana anlattıktan sonra harekete geçen Kemal, Devrimbaz Federasyonundaki militanlarını aradı. Kafasında alelacele düzenlediği plânı, uygulayacaktı Böylece tereyağından kıl çeker gibi bu belâdan kurtu

lacaklardı. Bir kaç militanı aradı. Sadece Niyazi'yi bulabildi. Ona mutlaka akşam evine gelmesini söyledi. Niyazi, buna benzer pek çok işte kullandığı, ağzı sıkı, vurucu bir silâhtı. Bir eksik, bir fazla cinayetler dizisini etkilemezdi. Çetin, yakın bir gelecekte mazi olacaktı. Niyazi ile telefonla yaptığı kısa konuşmasından sonra, Çetin'i kinle hatırladı. "Kendi kaşındı. Böylece suyu da ısındı" diye söylendi.

KAN DÖKÜCÜLER SAHNEDE

Cemal, Bursa teşkilâtından gelen adamı dinlerken, hayli üzüntülüydü. Kızı için üzülüyordu. Karısı ile arasındaki didişme, çocuklarının geleceğini kararttıyordu. Bir zamanların kendi halindeki kadını şimdi değişmişti. Kaprisleri ile çekilmez bir kadın olmuştu. Karısı, artık çocukları ile de yeteri kadar uğraşmıyordu. Berber ya da terzide vakit geçiriyordu. İki kızı da başlarına buyruk yetişiyordu. Büyüğünün fingirdediğini duymuştu. Nevin'in son Bursa gezisini düşündü. Öfkesi çığ gibi büyüyordu. Bu esnada telefonla kendisini arayan sekreter kıza çattı.

– Meşgulüm. Sana beni kim ararsa arasın sonraya bırakmanı tenbih etmedim mi?

Sekreter kız özür diledi. İhsan arıyordu. Kısa konuşacaktı.

– Ne oldu İhsan?

– Başkan gazete işi tamam. Abidin'le de konuştum.

O da bu işe giriyor.

– Peki İhsan, şimdi çok meşgulüm. Şu anda oda da yalnız değilim. Beni yarım saat sonra arar mısın?

İhsan'ın kabul eden cevabını beklemeden telefonu kapadı. Karşısında endişeli gözlerle duran adama döndü.

– Seni dinliyorum. Ne oluyor Bursa'daki işyerlerinde?

Adam, konuşurken kekeledi.

– Başkanım, neşriyattan sonra işyerlerinde işçiler toptan istifa etmeye başladı.

Başkan, kükredi.

– Ne varmış neşriyatta? Yaptığımız açıklama yetmedi mi?

– Başkan işçileri tanırsın.

Cemal, adama hak veriyordu. Fakat, mizacı suçu üstlenmeye mani oluyordu. İşçiyi iyi tanırdı. Malvarlığının ortaya çıkması ile bugüne kadar sürdürdüğü efsanenin sona erdiğini anlıyordu. Bundan sonraki kavgası "Ne koparırsa kârdır" anlayışına monte edilmişti. Homurdandı.

– Peki, bunu önlemek için siz ne yapıyorsunuz?

– Sizin konuşmanızı bir bildiri halinde dağıttık. Keşke dağıtmasaydık. Şimdi de işçiler "Gazetenin yazdıkları doğru" diye tutturdular. Sonra karşı taraf da boş durmuyor. Devamlı aleyhimizde çalışıyorlar.

Cemal, kısa bir an düşündü. Sonra emredici sesle konuştu.

– Gözdağı veremiyor musunuz? Bursa'da bize rakip olacak güç kaldı mı ki?

– Öyle demeyin Başkan. Geçen sene tokadı vurup yıkmıştık. Şimdi toparlandılar. Durmadan güçleniyorlar. Benden önceki yönetici de çok sakat bir yöntem uygulamış. İşyerlerinde muhaliflerimizle ilişki

kurmuş. Ne kadar işçi varsa, işverenle anlaşıp hepsini işten çıkarttırmış. Bu adamların pek çok yakını hâlâ fabrikada çalışıyor. Eğer, işçiyi bünyemizde tutmuşsak, bunda en büyük amil, Halk Partili arkadaşların bize omuz vermesidir. İşçiler, Ecevit'çi bildiklerinden bizlere henüz küsmedi. Ancak son olaylar.

Cemal, hiddetli bir sesle adamın sözünü kesti.

– Ne olmuş son olaya. Taktik verdik. Kendi yöneticilerimiz bu taktiğimizi öğrenemedi.

Karşısındaki adam aslında Selâmi'nin militanıydı. Cemal'in önünde başğemesi ise, Selâmi'nin talimatı üzerine mümkün oluyordu. Başbakan da, bu durumu biliyordu. Ancak, son olaylar, sağlıklı düşünüp, hareket etmesini önlüyordu. Hiddetli hiddetli konuşmasına devam etti.

– İşyerlerinde baskıyı arttırın. Sesi yükselen olursa, icabına bakın. Bir sürü it besliyoruz. Ceplerini para ile doldurduk. Altlarına Renault arabaları çektik. Onları bugünler için yetiştirdik.

Adam, Başkanın bu plânına iştirak etti.

– Ben de aynı görüşü ileriye sürüyorum. "En iyi müdafaa, taaruzdur" lâfını eden boşa konuşmamış. Ben de size bunu teklif edecektim. Bu hafta başı Bursa'daki bir kaç fabrika önünde olay çıkaralım derim. Nasıl olsa sol basın bizim tarafı tutacaktır. Karşı taraftan önde giden bir kaç kişiyi pataklarsak işyerlerinde bir süre huzuru sağlarız. Zaman kazanmak gerekiyor. Hakkınızdaki neşriyat yüzünden sarsılan prestijimizi, birtakım ataklarla kamuoyu önünden kaçırabiliriz. Bu konuda basının bize yardımcı olacağına inanıyoruz. Politikacılar sağolsunlar, hergün gazetelere manşet oluyorlar. Böylece bizlerin vitrine çıkmasını önlüyorlar.

Cemal, tekrarladı.

– Tabandaki kaçışı mutlaka önlemeliyiz.

– Hiç meraklanmayan Başkan. Gerekeni yapacağız. Olayı biz çıkarıp, suçu karşı tarafa yükleyeceğiz.

– Buna memnun oldum. Ancak fazla ileriye gitmeyin. Bu günlerde başımız hayli dertte. Buna yenilerini eklemiyelim.

Adam, odadan çıktıktan sonra doğru Selâmi'nin odasına gitti. Selâmi yerinde yoktu.

Sekreter kıza,

- Telefonla dışarı ile konuşmak istiyorum, dedi.

Kız,

– Tabii, buyrun Niyazi bey dedi.

Niyazi Kemal'i aradı. Cemal'le arasında geçen konuşmaları özetledi.

Kemal,

– Öyleyse bu işe bitmiş gözü ile bakıyorum Niyazi!

– Tamam abiciğim!

Niyazi, telefonu kapattığında, yüzünü saran gülümsemeyi gizlemeye çalışmadı. Sekreter kıza,

– Selâmi bey geldiğinde, kendisini aradığımı söyleyin.

Kız,

– Neredeyse gelir. Biraz bekleseniz?

– Yok yok benim acelem var. Ben, sonra telefonla onu ararım.

Niyazi, hızla kızın yanından ayrıldı. Onun âdetiydi. Kararı verinceye kadar ağır hareket ederdi. Ancak karar verildikten sonra, inanılmaz bir süratle bu kararı uygulardı. Çetin belâsından kurtulmalarının yanısıra, usta bir plânla bu işten kazançlı bile çıkacaklardı. Kapıdan henüz çıkıyordu ki, odasından çıkan Cemal ile yüzyüze geldi.

-- Ne o Niyazi, sen daha burada mısın?

-- Selâmi beye uğramıştım.

- Yerinde yok mu?

– Biraz sonra gelecekmiş.

Cemal, adamın sözünü bitirmesini beklemeden, tuvalete yöneldi. Son günlerde de sık sık işeme ihtiyacı

duyar olmuştu. Evvelezel doktora gitmeyi ihmal ettiğinden, bu rahatsızlığı için de doktora gitmiş değildi. Ancak belirtilerini söylediği bir arkadaşı, "Prostad olabilir" diyerek kanaatini açıklamıştı. Böyle hallerde çişini tutamıyordu. Geçenlerde idrarını kaçırmıştı. "Avrupa'ya gittiğimde esaslı bir muayeneden geçeyim" diye düşündü. Az sonra da rahatlamış halde tekrar odasına döndü. Henüz masasına oturmuştu. Sekreteri dostu olan gazetecinin geldiğini haber verdi. Derhal yanına aldı. Gazeteci efemine yürüyüşü ile içeriye girdiğinde ayağa kalktı. İltifat etti.

– Gel gel adaşım. Şöyle otur.

Gazeteci Cemal Başkanın elini sıktı.

– Ne haber Başkan?

Başkan yüzünü ekşitti.

– Olayları sen benden daha iyi biliyorsun.

– İyi yakalandın burnundan.

– Ne o, yoksa memnun musun?

– Yok, öyle demek istemedim.

– Sen ne diyorsun bu neşriyata?

– Gazeteci vazifesini yapmış.

Cemal, hiddetlendi.

– Satılık kalem bunlar Kapitalistlerin hizmetinde hepside.

– Bence öyle değil. Adam yakalamış yumağın ucunu çözüyor. Ben olsam aynı şeyi Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonu Başkanı için yapardım.

Cemal, kızgınlığını bastırmaya çalışırken konuştu.

– Yok yok sen yapmazsın. Ben seni bilirim. Aklın fikrin kapağı karşı federasyona atmaktır. Onlarla aranın açılmasını istemezsin.

Gazeteci kızdı. Hiddetlendiğinde esmer yüzü sivahlaşırdı. Gözlerini aça aça cevap verdi.

– Senin şu herkese güvenmemen yok mu. İnsanı

öldürüyor.

Başkan onun sözünü kesti.

– Kızma Cemalciğim. Ben seni bilirim. Kırk kişiyiz birbirimizi biliriz.

Cemal, gazeteciyi üzerine bulaştırmak istemiyordu. Araları limoniydi. Bunu arttırmak, hiç işine gelmezdi. Aşağıdan aldı.

– Sen beni boş ver de. Duyduğun son haberleri anlat dinleyelim.

– Önemli bir gelişme yok. Senin malvarlığın, şimdi tüm dedikodulara malzeme sağlıyor.

Cemal yüzünü buruşturdu.

– Sen bu haberlere boşver. Anlatacak başka konun yok mu?

– Seni dinlemeyi tercih ederim.

Cemal, birden karşısındaki adamla alay etme ihtiyacını duydu. Âdeti olmadığı halde takıldı.

– Geçen akşam Rıza ile konuştum. Senden bahsettik.

Gazeteci cevap vermedi. Cemal anlatmasını sürdürdü.

– Seninle Ankara'da geçirdiği bir macerasını anlattı. İkiniz hayli eğlenmişsiniz.

Gazeteci,

– Ne biçim eğlenceymiş bu?

– Çizme meselesi canım.

Gazeteci anlamıştı. Oğlancılığı tekrar piyasaya çıkarılıyordu. Yüzü asıldı.

– O eski bir olaydı.

– Ben yeni duydum.

Gazeteci Rıza'nın şahit olduğu olayı gözünün önüne getirmişti. Bir kongre için Ankara'daydı. Olayı daha fazla hatırlamasına gerek kalmadı. Başkan, Rıza'dan duyduklarını anlattı.

– Otele gitmişsiniz. Sen Rıza'yı ekmişsin. Adam

seni bir saat otelin lobisinde beklemiş, aradan geçen süre içerisinde Rıza sıkılmış, birlikte kaldığınız odaya çıkmış, seni içeride utangaç bir oğlanla yakalamış. Anadan doğma çıplakmışsın. Rıza sorduğunda çizme giyme talimi yaptığını söylemişsin.

Gazeteci pişkinliğe vurdu.

– Ne yapalım çizmenin diğer tekini de giymesini teklif ettik ama Rıza yanaşmadı.

Cemal, gülmeye başladı. Neşesi yerine gelmişti. Ancak, gazeteci onunla aynı hisleri paylaşmıyordu. Saltanatını kökleştiren Başkanın, bugünkü varış noktasından dolayı kendisine minnettar olması gerekirken, kendisi ile alay etmesini hazmedemiyordu. Hayatı boyunca, aptal dedikleri kişilerden tokat yemişti. Bir takım zaafları, O'nu, yetiştirmesi sendikacıların oyuncağı haline getirmişti. Tecrübesi geliştikçe, o da iyi tokat yapıştırmayı öğrenmişti. Karşısında arsız arsız gülen Cemal'e de kazık atacağı günler gelecekti. Ancak şimdi erkendi. Sabırlı olmasını biliyordu. "Son gülen ben olacağım" diye düşündü. Bu da onu rahatlattı. Artık olaydan dolayı eskisi kadar kızmıyordu. Cemal, gazetecinin renk vermediğini görünce alay etmekten vazgeçti. Ciddileşti.

– Senin, gazetede durum nasıl Cemal?

– Bildiğin gibi.

– Mao'culara taviz üzerine taviz veriyorsunuz.

– Satış meselesi.

– Ne iş be, bir yandan "Sömürü düzenine paydos" diye haykıracaksın. Diğer yandan da sömürü düzeninin en aç gözlü müşterisi olacaksın. Patronunun "TIR kamyon filosu" nasıl gidiyor.

– Bilmem?

– Geçenlerde bizim Alp'le görüştüm. Sosyalist patronun devletten aldığı yüzmilyon liralık kredinin üzerine oturmuş.

– Canı sağolsun. Kapitalist düzenin savunucularına, işverenler oluk gibi para akıtıyorlar. Mücadele etmemiz için bizim de bazı yollardan para tedarik etmemiz gerekiyor.

– Ne mücadelesi bu. Adam 27 Mayıs Devrimine gelinceye kadar maaşa talim eden bir garip iken, şimdi milyonlarla oynuyor. Bir yandan da ezilenlerin avukatlığını yapıyor. Bence devrim, adamın ticari zekâsını meydana çıkardı.

Gazeteci taşı gediğine koydu.

– Tıpkı sizin gibi Başkan. Malûm ya, siz de 27 Mayıs Devriminden sonra devrimci kesildiniz.

Cemal gazetecinin tam yerindeki lâfı üzerinde durmadı. Hakareti anlamaz görünmek işine geliyordu. Konuşmasını sürdürdü.

– Biz de sahneye çıkıyoruz. Haberin olsun.

Gazeteci bir an, hayretle onun yüzüne baktı.

– Ne gibi?

– Abidin'le birlikte bir gazete satın alıyoruz. Bu gazetede hem faşistlerle, hem de Mao'cularla mücadele edeceğiz.

Cemal, gazeteciyi fazla merakta bırakmadı. İhsan'la yaptığı konuşmayı anlattı. Açıklamasını bitirdikten sonra,

– Seni de alırız. Gelir misin?

– Ben yerimden memnunum. Hem bulunduğum yerde davâmıza daha iyi hizmet edebilirim.

Cemal,

– Galiba haklısın. Fakat şunu iyice bilmelisin. Sana her zaman kapımız açıktır. Ne zaman istersen gel. Masan hazır.

Gazeteci, bu açık bono karşısında bir süre önce duyduğu kini unuttu. İtilip, kakılmaya alışmıştı. Cemal, O'nun bu mizacını bildiğinden arada bir okşama ile onun isyanını önlüyor. Kendi emrinde. nefer

gibi çalışmasını sağlıyordu.

***

Çetin, o sabah evden çıktığında karısını âdeti olmadığı halde kucaklamıştı. Onun bu sevgi gösterisinden şaşıran kadın sordu.

– Neyin var Çetin?

– Bilmiyorum Hayriye bu akşam kötü kötü rüyalar gördüm.

– Hayırdır inşallah;

Kadın, kocasının üzüntüsüne ortak olduğunu hissetti. Sıkıntı sari hastalık gibi, ona da sirayet etmişti. Fakat içgüdüsü, moralini güçlü tutmasını söylüyordu. Kocası gibi endişesini açığa vurmadı. Yatıştırıcı bir sesle,

– Ayol, her rüya hakikat çıksaydı, şimdiye kadar çoktan zengin olmuştuk.

Çetin güldü. Karısının çenesini okşadı. Oğlu henüz uyanmamıştı. İçinde müthiş bir özlem hissetti. Bu özlemi güçlükle bastırdı. Hayriye mutlu günlerini yaşıyordu. Çetin, İstanbul'dan para ve neşe ile dönmüştü. Evlerinin son taksidini yatırmışlardı. Hayatlarında ilk defadır ki, o hafta boyu para sıkıntısı çekmemişlerdi. Kadın kocasına şüphe ile baktı. Rahat olmak aileye yaramıyordu. Huzursuzluk içerisinde yaşamak onlarda alışkanlık haline gelmişti. Şimdi nisbi rahatlamadan kocası rahatsız olmuştu. Kocasını teskin etti kadın.

– Hayatım rüya için üzme kendini. Herşey yolunda gitmiyor mu?

Çetin, endişelerinden dolayı utandı. Karısı haklıydı. Gereksiz yere üzüntü, kuruntu yapmıştı. Halbuki, o ana kadar herşey umduğundan âlâ gelişmişti. Ellibin lira ile Bursa'ya dönmüştü. Borçlarını temizlemiş ve alacaklıların kabûsundan kurtulmuştu. Tekrar karısını kucakladı.

– Akşama erken gelirim.

Fabrikanın önüne geldiğinde, ortalıkta bir şeylerin döndüğünü anladı. Kötümserlik kabûs gibi tekrar üzerine çökmüştü. Fabrikada aynı tezgâhta çalıştığı Mehmet'i gördü. Kendisini beklemesi için seslendi.

– Mehmet bekle beraber gidelim.

Mehmet, heyecanla ondan yana baktı. Kararsızdı. Çetin hakkında kesin kararını vermiş değildi. Çetin solcu tanınıyordu. Fakat, herhangi bir eylemde yer almış değildi. O akşam kahvede solcuların fabrikada olay çıkaracaklarını duymuştu. Kapıda birikmiş kılıksız bir grup gencin varlığı duyduklarının doğruluğuna işaret ediyordu. Çetin ona yetişti. Birlikte fabrikanın giriş kapısına doğru yürüdüler. Bu sırada kapıdaki gruplar arasında bir çatışma başladı. Sanki havadan taş yağıyordu. Nereden çıktıkları anlaşılamayan yüz kadar genç, ellerindeki taşları işçilerden yana fırlatıyorlardı. Etraf karışmıştı. Kimin kime vurduğu belli değildi. Bu esnada fabrikaya girmek isteyen işçiler de dışarı fırlamıştı. Taraflar sopalarla birbirlerine saldırdılar. Bir taraf "Faşizan baskıya, zulme son" diye bağırırken, diğer taraf "Komünistler Moskova'ya" diye haykırıyordu. Küfürler, bağıran, yardım isteyen çığlıklara uğultu halinde karışıyordu. Fabrikanın önü savaş meydanına dönmüştü. Çetin Mehmet'in koluna asıldı.

– Gel Mehmet. Kaçalım. Bu hengâmede bir taş da biz yemeyelim.

Mehmet sapsarı yüzle ondan yana döndü.

– Fabrikaya giremeyiz. Arkamızdan da saldırıyorlar. Arada kaldık.

Çetin arkasına döndü. Fabrikanın karşısındaki ufak alanda bir minübüs park etmişti. Minübüsün önünde duran dört-beş kişiden birini tanıdı. Eski militanlardan biriydi. Adam da onu görmüştü. Yanındakine onu göste-

riyordu. Çetin aniden paniğe kapaldı. Kemal'in tehditlerini düşündü. Kim vurduya gelebilirdi. Enayi gibi açıkta kalmıştı. Kaçacak yer aradı. En sağlamı minübüsten uzaklaşmaktı. Fabrikanın kapasına doğru koşmaya başladı. Henüz bir kaç adım atmıştı ki, beyninde çakan şimşek onu çökertti. Dünyasını değiştirdiğinde gözlerinde beliren son hayal, karısı Hayriye ile oğlu olmuştu. Üzerine çöken karanlıkla birlikte, tüm dünyası yıkılmıştı.

Silâh sesini kavgacılardan farkeden pek olmamıştı. Ancak Çetin'in kanlar içerisinde yere yıkılışını gören Mehmet çığlığı basmıştı.

– Faşistler Çetin'i vurdu. Namussuzlar gencecik delikanlıyı öldürdü.

Ölümün kol gezmesi, taş yağmuruna ara vermişti. Bu esnada minübüs süratle vaka mahallinden uzaklaştı. Kavgacılar birer ikişer kaçıyordu. Kısa bir süre sonra olay yerinde polislerden ve yerde kanlar içerisinde yatan Çetin'den başka kimse kalmamıştı. İri yarı bir polis Çetin'in başucunda eğildi. Doğrulduğunda komiseri ile yüzyüze geldi.

– Bu adam ölmüş Komiserim!

Komiser, fabrika kapısının iç bölümünde şaşkın şaşkın kümeleşen işçilerden yana baktı.

Sonra polise döndü.

– Biraz sonra ambulans gelir.

Polisin daha fazla konuşmasına fırsat vermeden ekledi.

– Fabrika kapısındaki işçileri tek tek arayın. Silâhı bulmaya bakın.

Bu sırada fabrika kapasındaki işçiler tempo tutmaya başlamıştı.

– Kaatil polis. Kaatil iktidar. Yuhh!

Polisler korka korka nümayişçilere sokuldular. Bir grup polis uzakta durmayı tercih etmişti. İri yarı polis,

çaresiz bir yüzle aleyhte tezahürat yapan işçilere

– Arkadaşınızı kim vurdu, diye bağırdı.

İşçiler hep bir ağızdan tempo tutuyordu.

– Kaatil polis!. Kaatil iktidar!

Bu arada kalabalık arasından saçı sakalı biribirine karışmış genç biri, elindeki sopayı yavaşça yere bıraktı. Onun bu davranışını komiser görmüştü.

– Yakalayın şu delikanlıyı diye polislere emretti.

İşçiler arasında bir kaynaşma oldu. Polisler, işçilere doğru ilerledi. İşçilerden bir kısmı direnirken, bir kısmı fabrika içerisine doğru dağıldılar. Kısa bir didişme olmuştu. Elindeki sopayı yere koyan genci yakalayan polisler, sürükleye sürükleye onu komiserin yanına getirdiler. Komiser, "Müdüriyete götürün" diye emir verdi. Bu esnada bir kamyon dolusu jandarma da olay yerine gelmişti. Siren düdüğünü çala çala ambulans da az sonra askeri kamyonun yanına yaklaştı.

Komiser, aldığı takviyelerin yardımı ile kaçan bir kaç işçiyi daha yakalattı. Ambulanstan sedyeyi indiren iki hastabakıcı fazla acele etmiyordu. Çetin'in öldüğünü ikisi de anlamıştı. Çetin için zamanın önemi kalmamıştı. Morgdaki yerine geç veya erken gitmesinin önemi yoktu. Ölümün bıçak gibi kestiği kavgadan sonra olay yerine bir sessizlik hakim olmuştu. Şimdi polis ve jandarma yakaladığı işçileri, müdüriyete taşıyordu.

O esnada olay şehirde duyulmuş" faşistler bir işçiyi öldürdü"şeklindeki yıldırım hızı ile bütün şehire yayılmıştı. Sinirler gergindi. Haberi en son duyan insan ise Hayriye olmuştu. Zavallı kadın, kocasının ölüm haberini duyunca bayılmıştı. Sonra çılgın gibi ağlamıştı. Sabahki olayı hatırlamış, "Malûm oldu aslanıma diye" feryat etmişti

Ertesi günü çıkan gazeteler manşetlerinde "Yeni bir faşist saldırıdan söz ediyordu." Bu arada Devrimbaz Federasyonu İkinci Başkanı Abidin, hükümete çatıyor. "İşçinin kanı yerden kaldırılmalıdır" diyordu. Devrimbaz Federasyonu Genel Başkanı Cemal ise hafızalardan kolay kolay silinmeycecek bir beyanat vermişti. "Devrimbazlar asla ölmez. Biri ölür yerine bini geçer" demişti. Çetin'in cenaze töreni de hayli olaylı geçmişti. İstanbul'dan otobüslerle getirilen bir sürü işsiz-güçsüz sokak kabadayısı, yumruklarını sıkmışlar, şehirde gösteri düzenlemişlerdi. Basında, radyoda ve televizyonda da yeteri kadar propaganda sağlayanlar, daha sonra Çetin'in ölüsünü rahat bırakmışlardı. Birkaç akrabası cenazeyi almış ve Çetin'in doğduğu İnegöl'e götürmüştü. Çetin, toprağa verildikten sonra, hakiki gözyaşı dökeni sadece karısı Hayriye ile yetim çocuğu olmuştu. Yavrusu ile dünyada yapayalnız kalan genç kadını, bir gün Kemal adında biri ziyaret etti. Ağlamaktan gözleri şişmiş kadına, onbin lira verdi. Arkadaşlarının bir cemilesi olduğunu söyledi. Genç kadın, bu yardımdan hislenip, adama sarılmış ve onun göğsünde uzun uzun ağlamıştı. Kocasının kaatillerine lânetler yağdırmıştı. Kemal, kadını teskin etmeye çalışmış ve kendisini dışarıya attığında, rahat bir nefes almıştı. Onbin liralık bir hibe ile kefaretini ödediğine kendini inandırmıştı... Bu olayı telefonla Abidin'e naklettiğinde Başkan da rahatlamıştı.

—"Bu işi iyi kıvırdınız aferin" demişti. Sonra Kemal, Nazım'dan söz etmişti. Abidin Nazım'ı tanıdığını ifade etmiş ve üzerinde durmamasını emretmişti. Kanlı olayın yankıları bu arada politika pazarına da sermaye olmuştu. Hükümeti yıpratacak her olayı kullanmayı kazanç kabul eden muhalefet, işçinin dökülen kanının hesabını iktidardan sormuştu.

Bu hesap soranlardan biri de Abidin idi. Mecliste en ateşli nutuklardan birini yapmıştı. Yaşlı gözlerle, daha sonra düzenlediği basın toplantısında, "Hükümetten yardım gören faşistler, iğrenç tecavüzleri ile bir ocağı yıkmıştır. Ölen işçimizin mutlaka hesabı sorulacaktır" demişti. Sonra zaman hükmünü icra etmiş, olay unutulmuştu. Bu hatırayı yaşatan sadece, Çetin'in karısı Hayriye kalmıştı. Öksüz yavrusu ile hayat mücadelesindeki yoluna devam eden genç kadın, kocasının ölümü ile duyduğu ızdırabı Kemal adındaki bir dostun onbin liralık alicenaplığı (!) ile yatıştırmaya çalışıyordu.

***

Nazım, Bursa olayını Ahmet'ten duymuştu. İmtihanlara hazırlandığı için Bursa'ya gidememişti. Ahmet dönüşte işçilerle yaptıkları kavgayı uzun uzun ona anlatmıştı.

– Görmeliydin Nazım. Heriflere iyi giydirdik. Çoğunu hastanelik ettik. Ben polisin elinden zorlukla kurtuldum. Sopayı fırlatıp kaçtım.

Sonra birden hatırlamış gibi sordu.

– Yahu bu öldürülen Çetin'i daha önce biz aramıştık değil mi?

Nazım cevap vermedi. İçine ateş düşmüştü. Kendini bir felâket habercisi gibi görüyordu.

Ahmet sorusunu tekrarladı.

– Bu Çetin bizim daha önce aradığımız işçi değil miydi?

Nazım cevap verdi.

– Evet o idi.

Ahmet uzun bir ıslık çaldı. Sonra da konuştu.

– Yazık oldu adama. Kim vurduya gitti. Kaatili bulurlar mı dersin?

– Bilmem?

Ahmet bir süre düşünceli düşünceli arkadaşının

yüzüne baktı. Sonra konuyu değiştirdi.

– Nevin'le buluşuyor musunuz?

– Evet...

Ahmet göz kırptı.

– Çok tatlı kız. Şanslı oğlansın ha!

Nazım, Nevin'i gözlerinin önüne getirdi. Gerçekten de şanslı insandı. Çok tatlı bir sevgilisi vardı. Ahmet, ihtiras kokan bir sesle konuşmasına devam etti.

– Seni kıskanıyorum. Nevin'den bıktığında bana mutlaka haber ver.

Nazım, bir an Ahmet'i yumruklamayı düşündü. Sonra vazgeçti. Düne kadar o da Ahmet gibi düşünüyordu. Bugüne kadar kız arkadaşlarını aralarında trampa etmişlerdi. Bu değiş-tokuş, dünya görüşlerine de uygundu. Ancak Nevin'le tanıştıktan sonra, eskisi kadar kendini devrimci hissetmez olmuştu. Hayatında ilk defadır bir insana saygı duyulması gerektiğini anlamıştı. Halbuki onun babasına bile saygısı yoktu. Babasını hatırladığında akşam evde Çetin konusunda onu sıkıştırmaya karar verdi. Bu esnada kahveye giren bir grup genç, onları görüp yanlarına gelmişti. Ahmet, gelenlerin selâmına karşılık verdi.

– Merhaba çocuklar. Ne haberler var?

– Yurt basmaya gideceğiz. Var mısınız?

Nazım,

– Ben yokum.

Ahmet itiraz etti.

– Sen son günlerde çok kıvırmaya başladın. Devrimci eylem adamıdır unutma. Eylemlerin biri başlamadan diğerine hazırlanmalısın.

Nazım sıkılmıştı. Ahmet'le oturup konuştuğuna pişman olmuştu. Bu duygusuna sebep belki de Ahmet'in Nevin hakkındaki düşünceleriydi. Ahmet'ten

eskisi kadar hoşlanmadığını hissetti.

– Benim işlerim var. Siz gidin.

Gelen grup, içerisinde iri-yarı sakallı olanı diretti.

– Sen de gel Nazım. Daha sonra Beyoğlu'na kafa çekmeye gideriz.

Nazım onu fazla dinlemedi. Sözünü kesti.

– Israr etmeyin. İşim var dedim ya!

Sonra iskemleden kalktı.

– Bana müsaade çocuklar.

Kısa bir sessizlik oldu. Bu sessizlik Nazım ile grup arasındaki uçurumun varlığını ortaya koyuyordu. Ahmet, havayı yumuşatmak istedi.

– Nevin'le mi buluşacaksın?

Nazım yalan söyledi.

– Evet bir saat sonra buluşacağız.

Nazım, kahveden çıktığında rahatlamıştı. Caddede ağır ağır yürürken, düşünüyor, Çetin'in ölümü ile babasının telâşı arasında bir bağlantı kurmak istiyordu. Acaba, bu ölüm, bir tesadüf müydü? Akşama bunu mutlaka öğrenecekti. Sıkıştıracaktı babasını. Hoş babasının ağzında bakla ıslanmazdı. Mutlaka ona açılacaktı. Çetin'i sevmiyordu. Ama karısını ve çocuğunu düşündü. Nasıl geçineceklerdi acaba? Yoksulluk kötü bir talihti. Kendi hayatını gözünün önüne getirdi. Ekmek elden, su göldendi. Günleri neşeli, heyecanlı geçip gidiyordu. Üstelik de asil duygularla dopdolu hissediyordu kendini... İşçi sınıfının iktidarı yoluna baş koymuştu. Sonra, "Garip bir rastlantı" diye söylendi. Mücadelede dökülen kan, nedense ya işçiye ya da yoksul öğrencilere ait oluyordu. Yoksullukla mücadelede şeref, bu mücadeleye baş koymuşlardan çok, tuzu kuru olanların üzerinde kalıyordu. Hayat fazla kurcalanmaya gelmezdi. Babasından herşeyi nasıl olsa öğrenecekti. Üzülmesi gereken bir konu çıkarsa, şimdi-

den üzülmeye kalkması enayilikti. "Üzülmem gerekiyorsa gerektiğinde üzülmeliyim" diye söylendi. Birden koşar adımlarla dolmuş durağına yol aldı. O akşam babası eve geç gelmişti. Nazım, sabırsız bir sesle henüz yemek yedikleri sırada İrfan beye, Çetin'le ilişkisini sordu. İrfan bey, Nazım'ın direk sorusu karşısında bocaladı.

– Ne demek istiyorsun Nazım?

– Bu adamla görüşmek neden aklına geldi baba?

– Senin arkadaşındı o. Hem biliyorsun. Onu işinden eden bendim.

– Orası öyle de ben merak ediyorum. Sen ilgilendikten kısa bir süre sonra adam öldürüldü.

Bu ne biçim bir tesadüf. Bu tesadüf kafamı kurcalıyor.

İrfan bey, endişeli gözlerle Nazım'ı süzdü.

– Takma kafanı bu düşüncelere oğlum. Çetin'i çağırmama sebep, bizden bir miktar alacağı vardı. Onun içindi.

Nazım ısrarla sordu.

– Ne zamandır insan alacaklısına yol parası ödeyip, hakkını veriyor baba?

– Canım biliyorsun hesapları kapatıyorum. Mali yıldır. İbra vermesi gerekiyordu. Ondan dolayı seninle haber gönderdim.

Lâfını sürdürürken oğlunu ikna edip etmediğini düşünen İrfan bey, delikanlının inanmaz bakışları ile karşılaşınca bozuldu.

– Bu işleri kurcalama oğlum. Keyfini kaçırma. Hem unutma, su testisi su yolunda kırılır.

Nazım homurdandı.

– Ben su testisinin su yolunda kırıldığına inanırım da bu sefer testi emekliye ayrıldığı halde kırıldı. Kırılması için, o yola zorla itildi gibi geliyor bana...

İrfan, gözlerini önündeki tabağa kaydırdı. Ağzındaki lokmayı acele acele çiğnedi. Kazandığı bu kısa düşünme zamanı ile toparlandı. Sonra da kesin bir sesle konuştu.

– Seninki kuruntu oğlum. Solcularla düşe kalka, sağcılarla boğuşa boğuşa kafan hep entrikaya kayıyor. Yorma kafanı.

Nazım üstelemedi. Ancak, içindeki şüphenin gittikçe genişlediğini ve onu rahatsız ettiğini hissediyordu. Kararını vermişti. Bu düğümü çözecekti. Bu arada Nazım'ın sorularından kurtulduğunu anlayan İrfan bey de rahatlamıştı. Oğlu ile senli benli konuşmayı sevdiği için kadın-erkek ilişkilerine kapı açtı.

– Yeni sevgilinle aran nasıl?

Nazım, kısık gözlerle gülerek kendisini süzen babasına baktı.

– İyidir.

– Sendikadan söylediler. Bizim Cemal'in kızı ile kırışıtırıyormuşsun.

Sonra da çapkın çapkın göz kırptı.

– Sakın tutulma oğlum. Bize yaramaz bilesin. Gönlünü eğlendir. Ancak aşık olma.

Nazım birden diklendi.

– Neden baba?

İrfan ciddileşen oğlunun yüzünü bir süre hayran hayran seyretti.

– Nazım sen hayatımda değer verdiğim tek varlıksın. Flörtlerine göz yumuyorum. Gençsin, dilediğin gibi yaşamını istiyorum. Çünkü ben gençliğimde hep çalıştım, gün görmedim. Annenle evleninceye kadar kadın yüzüne hasrettim dersem bil ki doğrudur. Bu yüzden, senin her zaman gıpta ettiğim bir hayatı doyasıya yaşamanı istiyorum.

Nazım babasına karşı direndi.

– Haksızlık ediyorsun baba. Senin değer ölçülerine göre hareket etmemi benden isteme. Nedense tüm anne ve babalarda bu hastalık var. Kimbilir, ben de ileride baba olacağım. Oğlum için aynı düşünceleri taşıyacağım. Sadece şunu söylemek istiyorum. Lütfen bizleri rahat bırakın, kendi dünyamızı kendimiz kuralım. Karışmayınız bize. Yol da göstermeyiniz. Sizin tecrübenizi istemiyoruz. Bırakın, hayatla kavgamızı biz tek başına sürdürelim. Yaşayarak tecrübeyi kendimiz kazanalım. Dünya değişti baba. Artık kimse akıla ihtiyaç duymuyor. Bizler sizin nesile göre daha şanslıyız. Sizden çok daha ilerisini görüyoruz. Dünya ufkumuz genişledi. Bir takım tabular, bizler için gülüp geçilecek birer hurafe oldu. Evet babamsınız. Size saygı duymam gerekir. Ancak beni düşüncelerinizin, arzularınızın kölesi yapmaya kalkmayınız. Gençlerin isyanını haklı görünüz. Hayat bizim. Nasıl istersek ona göre değerlendirelim. Kılavuza ihtiyacımız yok bizlerin.

Nazım coşmuştu. İrfan bey ise, hayretle oğlunu dinliyordu. İlk defa onu böylesine kendini konuya kaptırmış görüyordu. Oğlu belki de haklıydı. Ancak bu haklılığı teslim edecek idrak, İrfan beyde henüz oluşmamıştı. Bu yüzden de Nazım bey, dili tutulmuş oğlunu şaşkınlıkla seyrediyordu. Nazım devam etti.

– Şimdi benden her çiçekten bal alan arı gibi hareket etmemi istiyorsun. Neden? Çünkü sen hayatında sadece bir çiçekten bal almışsın. Sanıyorsun ki, çiçekten çiçeğe koşmak büyük hünerdir. Büyük zevktir. Fakat ben, bu konuda senin gibi düşünmüyorum baba. İstediğim gibi hareket etmekten vazgeçemem. Ancak bu davranışımın da en doğru hareket olduğunu iddia etmiyorum. Kimseyi de yaptığım şeyin doğruluğuna inandırmaya çalışmıyorum. Bu günün gençliği bir arayış içerisindedir. Kötü politika, menfaatler, biz gençleri zehirledi. İnançsız bıraktı. Boş kafalarımızı

ithal malı bir sürü iyi-kötü düşünceler istilâ etti. Siz büyüklerimizden şunu istiyoruz. Bırakın bu düşünceleri biz ayıklayalım. Başarısız insanları ideal yapmayı bizden istemeyiniz.

Nazım sustu. Nefes aldı. Bu ara veriş, İrfan beyi kendine getirdi. Oğluna endişeli bir sesle sordu.

– Yoksa aşık mısın oğlum?

Nazım içinden "Aptal herif" diye geçirdi. Sonra bu duygusundan utandı. "Aynı hataya ben düşmemeliyim" diye iç geçirdi. Tekrar konuştuğunda sesinde eski heyecanı kalmamıştı.

– Hayır baba. Aşık değilim.

– Ben de şimdi rahatladım. Bizim Cemal'in kızına abayı yaktınsa, haberin olsun bu işin sonu iyi değildir. O kız sana yaramaz yavrum.

– Bırak da onu ben düşüneyim baba. Nevin'in iyi mi kötü mü olduğuna ben karar vereyim. İrfan bey, münâkaşayı kısa kesmek istedi.

– Peki oğlum sen haklısın. Ne istersen yap. Ancak, pişman olduğunda benden medet bekleme.

Nazım hırslandı.

– Hiç meraklanma baba. Erdemliğin yolunu hiç olmazsa kitaplardan öğrenmeye çalıştık. Pişmanlık duyacağımız bir işe kalkmayacağız. En önemlisi, pişmanlık duyacağımız bir iş yaptığımızda neticesine şikâyet etmeden katlanacağız.

Yemeğini bitirdiğinden masadan kalkan Nazım, sözünü ayakta tamamladı.

– Beni dinlediğin için sana teşekkür ederim baba. Öğreneceğimi öğrendim. Beni aydınlığa ve huzura götürecek yolumu bir gün mutlaka kendi imkânlarımla bulacağıma inanıyorum.

İrfan, salona geçen oğlunun arkasından bir süre baktı. Sonra karısının doldurduğu rakı kadehini yudumladı. Oğlu ile yaptığı konuşmayı sessizce dinle-

yen karısına seslendi.

– Hanım haklısın. Bizim oğlan hayli değişmiş.

Kadın cevap vermedi. Sadece haklılığının kabul edilmesinden duyduğu memnuniyeti hafif bir tebessümle ortaya koydu. Yıllar vardı ki, evde sessiz sedasız yaşamayı tercih etmişti. Kocasına karışmazdı. Hizmet eder di. Zamanının çoğunu dini vecibelerini yerine getirerek geçirirdi. Hayatta tek varlığı oğlu Nazım'dı. Üniversite olaylarını korku ile dinler, sevgili oğlunun her türlü belâdan kurtulması için, yatar kalkar Allah'a dua ederdi. İlk defa olarak bir hafta önce kocasına Nazım'daki değişiklikten söz etmişti. Oğlunun taşkın, başeğmez tavırları yumuşamıştı. Bazı günler sabahlara kadar eve gelmeyen Nazım, son günlerde gecelerini evde geçirir olmuştu. Kılıklarını, konuşmalarını beğenmediği arkadaşları da artık Nazım'ı aramıyordu. Ana yüreği oğlundaki huzura gidişi hissetmişti. İlk duygusu, bu durumdan endişelenmek olmuştu. Bir gün oğlunun itirafından Nevin'in varlığını öğrenmişti. Sevinmişti bu gelişmeden, kocasından çok korktuğu için, Nazım'ın anlattıklarını İrfan beye nakletmişti. Savsaklanan tahsil hayatından bizar durumda bulunan İrfan, oğlunun bu yeni tutkusundan fazla memnun kalmamıştı. Genç yaşta evlenmeye karşı idi. Oğlunun hayatın tüm zevklerinden istifade edip, bıkmasını istiyordu. Karısına "Torun bakmaya niyetim yok" demiş ve kesin kararını bildirmişti. Yemek sırasında fırsatını yakalayıp, görüşünü oğluna da açıklamıştı. Ne var ki şimdi o da rahat değildi. Nazım'ın Çetin ile ilgili araştırması, tüylerini diken diken ediyordu. Bu araştırma, tehlikeli neticelere davetiye uzatıyordu. Çetin'in akıbeti ile bozulan morali, aklına kötü kötü düşüncelerin hücum etmesine yol açtı. Yemek masasından kalktığında, her ne olursa olsun oğlunun bu araştırmasına mani olma kararı almıştı.

Salona geçtiğinde, Nazım'ın odasına çekildiğini gördü. Babasına iyi geceler dileğinde bulunan Nazım, yepyeni düşünceleri ile başbaşa kalabilmek için erkenden yatmayı tercih etmişti. İrfan, merdivenleri çıkan oğlunun arkasından garip, garip baktı.

– Bizim oğlan gerçekten çok değişti, diye kendi kendine söylendi.

ALTIN TUTKUSU

Cemal, büyük bir arzu ile masanın üzerindeki altın yığınına baktı. Müthiş zevklenmişti. Kadınsız geçirdiği gecelerde, çalışma odasında sakladığı altınları masanın üzerinde dizip okşamayı en büyük zevkleri arasına katmıştı. "En iyileri Osmanlı altını" diye düşündü. Küçük Cumhuriyet altınlarını, okşadı "Yarabbi! Ne güzel renkti Altın sarısı." Bakmaya doyamıyordu. Kendisine üç bankada ve bir de Vakıflar Müdürlüğüne bağlı kasalar dairesinde, kasalar kiralamıştı. Her ay, bir kaç defa eve bu kasalardan aldığı altınları getirirdi. Onları gecenin geç saatlerine kadar okşardı. Bu zevki uğruna paraların çalınma tehlikesini bile göze almıştı. Her zaman içi para dolu yatakta yatmayı hayal ederdi. Sarı sarı altın liralarla bir süre oynadı. Mecidiyesi, Reşat'ı ve Cumhuriyet altınlarını dizi dizi masaya sıraladı. "Ne muhteşem görünüşleri var" diye söylendi. Kadın ve para, hayatta en çok önemsediği, sevdiği iki hedefi idi. Hangisini daha çok sevdiğini bazen

kendi kendine sorduğu olurdu. Bu kıyaslamayı ise her zaman para kazanmıştı. Birden düşündü. Vildan'ı altınla tartsam ne olur acaba? diye.. Bu fikrini beğendi. Güldü. Tekrar altın kümelerine saldırdı. Oynamaya başladı. Altın paralar, Cemal'in parmakları arasından tekrar yığına düşerken çıkardıkları gürültü ile sessiz odada yankılara sebep oluyordu. "Para sesi, kadın sesi ve su sesi" diye düşündü. Bu esnada kapı tarafından bir ayak sesi duydu. Bu saatte evde herkesin uykuda olması gerekiyordu. Altınların cazibesi hırsızları evine çekebilirdi. Altıncıklarının çalınması ihtimali ile sarsıldı. Yüreği ağzına gelmişti. "Kim o?" diye seslendi.

– Benim baba.

Nevin'di. Ya uykusu kaçmıştı. Ya da tuvalete gidiyordu. Cemal,

– Ne var?

– Yok bir şey. Odanızdan ışık sızdığı için merak ettim.

Cemal tersledi.

– Hadi git yatağına!

– İyisiniz ya baba?

– İyiyim iyi!.

Cemal, altınlara tutkusundan, kızının bu yaklaşımına önem vermedi. Tam tersine onun Bursa seyahati aklına geldi. Ters bir cevapla kızı azarlamayı bile düşündü. Ancak, bundan da vazgeçti. Altınları ile tekrar başbaşa kalmak arzusu, her duygunun üzerindeydi. Babasının kapıyı açmadığını gören kız, yavaşça çekildi. Cemal, altınları ile başbaşa kaldı. İki gün sonra Almanya'ya gidecekti. Onbeş günlük bir seyahat yapacaktı. Bu gezi altınlarından ayrılması demekti. Avuçlarına doldurduğu altınları öptü. Öptü. Bir sevgili öpercesine zevklendi. Daha sonra küme küme altınları kasadan çıkardığı keselere doldurmaya başladı. Odasındaki kasa hayli büyüktü. Buna rağmen altın keseleri

zorlukla sığıyordu. Kasada bir sürü senet vardı. Yarın altınlarla birlikte bu senetleri de kasaya götürmeliydi. Gezisi uzayacaktı. Eve hırsız girebilirdi. Bir an korku ile altınlarının çalındığını düşündü. Mutlaka bir tarafına inme inerdi. "Allah korusun" diye söylendi.

Altın keselerini yerleştirirken, kasadaki hisse senetlerine de göz attı. Çoğu devlet tahvili idi. "Savunma tahvilleri" diye düşündü. Gazetelerde çıkan beyanları ile, devamlı askeri harcamaların karşısına çıkmıştı. Türkiye'nin askeri masrafları üzerinde durmakta, her zaman ısrarlı olmuştu. Birden altı ay kadar önce katıldığı bir semineri hatırladı. Orada dünyanın güç dengesi üzerinde durmuş ve Türkiye'nin askeri bir devlet niteliğinden bir an önce kurtulması gerektiğini söylemişti. Ordu, faşizme tırmanmayı her ülkede sempati ile karşılardı. İşçi sınıfının iktidarını pekiştirmesi, faşist eğilimli ordunun zayıflaması ile mümkündü 12 Mart askeri darbesi sırasında hapise girmekten kıl payı kurtulmuştu. Asker tarafından sevilmediğini biliyordu. "Albay rütbesine kadarki askeri kanat Halk Partisi'ne karşı pek düşmanca bir tavır takınmış değil" derdi. Bu inanışla da Başkanı bulunduğu federasyonu, Halk Partisi'nin peşine katmıştı. Ancak, düzenlediği her toplantıda, yürüyüşte veya mitingde askeri başkıyı kınamıştı. Ordunun solu ezmek için fırsat beklediğini ilân etmişti. Bir yandan ordunun güçsüzlüğünü savunurken, diğer yandan servetinin önemli bir bölümünü devlet tahvillerine yatırması ile meydana gelen çelişki aklına geldi. Hayatı böyleydi. Mücadelesinde, her zaman düşüncelerinin aksini söylemişti. Savunduğu görüşlerin aksini uygulamıştı. Nitekim parası için en sağlam yatırımı, devlet tahvillerinde görmüştü. Yüzde onbirlik faizin yanı sıra kazancının çok önemli bir kısmını da bu tutumu ile şüpheci gözlerden saklamayı sağlamıştı. Senet ve

tahvilleri, kasaya tıkış tıkış doldurduktan sonra, "Yarın ilk işim paramı ve tahvillerimi bankadaki kasalarına koymak olsun" diye söylendi. Kasayı kapattığında, kendisini odada yapayalnız, terkedilmiş hissetti. "Artık yatabilirim" diye düşündü. Odadan çıktı. Evdeki sessizlik, onu birden rahatsız etmişti. Koşar adımlarla yatak odasına yöneldi. O sırada Nevin de yatağında kıpırdanıp duruyordu. Babasının ayak sesleri gecenin sessizliğini yırtarak kulağını tırmalıyordu. Uykusu kaçan Nevin, yatağında doğruldu. Nefretle babasını düşündü. Cemal bir gün olsun altınları sevdiği gibi, kızlarını okşamış değildi. Hiç şüphesiz kızlarını sevmez değildi. Ancak bu sevgide şefkati arayıp bulmak güçtü. Karısı ile münâkaşalarında sık sık kabahat kadınınmış gibi, "Bana bir oğlan doğurmadın" diye bağırırdı. Çok defa bu kavgalar Nevin ile kardeşinin yanında cereyan ederdi. Seyrek de olsa Cemal'in kızlarını seveceği tutardı. O vakit de Nevin'i "Küçük orospu" diye çağırır, saçlarını karıştırırdı. Nevin, kaç yıldır bu tür okşamalardan uzak kaldığını düşündü. Şimdi hayatına giren önemli bir erkek de Nazım'dı. "Çok dürüst bir insan" diye iç geçirdi. Her zaman kibar olmuştu Nazım. Sevişirlerken bile ihtiyatı elden bırakmamış ve kızı incitmemeye çalışmıştı. Babasının kabalığı ile Nazım'ın inceliğini kıyasladı.

Nazım başkaydı. Onu düşündükçe zevkle ürperiyordu. Halbuki babası sadece duyduğu kini arttırıyordu. "Ben kötü bir kızmıyım?" diye iç geçirdi. Babasına haksızlık ettiği hissine kapılırdı zaman zaman. Böyle zamanlarda, Cemal'in babalık görevlerini harfiyyen yerine getirdiğini düşünürdü. Bugüne kadar mahrumiyet yüzü pek görmemişlerdi. Babasının pintiliği sebebi ile kazançları doğrultusunda bir hayat standartları yoktu. Fakat, yokluk da çekmi-

yorlardı. Beğendiği bir elbiseyi satın almakta, fazla gecikmezdi. Tahsil hayatı boyunca hiç bir şeyin yokluğunu çekmemişti. Okula bile araba ile gidip gelirdi. Birden, kızkardeşinin okuldaki durumunu hatırladı. Bir ay kadar önceydi. Annesi Okul Aile Birliği'nde söz sahibi olmak istiyordu. Babası karısının bu isteği karşısında ilkin hayret etmişti. "Hangi dağda kurt öldü" demişti. Fakat annesinin bu çıkışından babasının memnuniyet duyduğunu O anlamıştı. Cemal karısının okul idaresi üzerinde tahakkümünü sağlamak için, bir milyon liralık yardım temin etmişti. Toplu sözleşme yaptığı işyerlerini sıkıştırmış ve iş adamlarını okula para yardımı için zorlamıştı. Bu olaydan sonra, annesi Aile Birliği Başkanı olmuştu. Bu durumdan sonra babası sık sık annesine "Nihayet sen de bir başkan oldun hanım" diye takılmaya başlamıştı. Nevin yataktan kalktı. Pencereden dışarıyı seyretti. Uzaktan uzaktan gelen uğultu, adeta şehire çöken gece sessizliğinin sesiydi. Tekrar Nazım'ı düşündü. Herhalde mışıl mışıl uyuyordu. Hafta sonu buluşacaklardı. Bursa'daki tatlı anıları yaşadı. Bu hatırasını gölgeleyen sadece Ahmet'in davranışı olmuştu. Nevin'e asılan Ahmet, az daha Nazım'dan dayak yiyecekti. Nevin Çetin'le ilgili olayı da hatırladı. Göz göre göre adam öldürülmüştü. Bu işte babasının parmağı olup olmadığını düşündü. Nevin, sol düşüncelere saygı duyuyordu. Ancak, solun kavgasını verenlerin içyüzünü bildiğinden de her gün gazetelerde çıkan bu kabil haberleri önemsemiyordu! Babası ile ilgili neşriyatı o da okumuştu. Ancak bu konuda Cemal'in evde tek kelime etmemesi üzerine, bunun üzerinde durmamışlardı. Halbuki başlarda bu neşriyat üzerine, babasının sendikacılıktan uzaklaşacağını ümit etmişti. Böyle bir neticenin kendisini sevindireceğini hissediyordu. Düşüncelerden sıkılmıştı. Tekrar yatağına döndü.

Uzun süre uyumak için yatakta çırpındı durdu. Saatler sonra mırıltı şeklinde horuldamaya başlamıştı. Yorgunluk tüm düşünceleri üzerine perdesini germiş ve onu rahatlık denizine sürüklemişti.

O sabah bankaya uğrayıp altın ve tahvilleri bankadaki kasasına koyduğu için Cemal'in sendikaya gelişi hayli gecikmişti. Onun telâşlı telâşlı içeriye girdiğini gören sekreteri, bekleme odasında sigara üstüne sigara tazeleyen kel kafalı gözlüklü adama müjdeyi verdi.

– Başkanımız geldi İhsan bey!

İhsan, onun içeriye girişi üzerine ayağa kalktı. Cemal'in uzattığı eli sıktı.

Cemal,

– Hayrola, bana geleceğini söylemedin.

İhsan güldü. Bu gülüşte talebesini küçümseyen bir edâ gizliydi. Cemal, onu odasına soktu. Sekretere iki tarçın siparişi verdi. Sonra da koltuğuna oturup İhsan'dan yana döndü.

– Seni dinliyorum. Bir defa gazete işine okey. Gerekli temasları sağlaması için avukatlara görev verdim.

İhsan, teklifinin kabul edilmesinden duyduğu memnuniyeti yüksek sesle gülerek belirtti. "r" harfini belli belirsiz telâffuz ediyordu.

– Rica ederim Başkan. Ben bugüne kadar size zararlı bir teklif yaptım mı?

Bir an durdu. Öksürdü. Sonra kararlı bir sesle konuştu.

– Benim bu ziyaretimin sebebi başka.

Cemal, sırıttı. Yeşil gözlerini adama dikti. Paranın kokusunu almıştı. Sinsi sinsi, gülümsemesine devam etti.

– Herhalde. Çünkü işveren avukatının sık sık makamına gelmesini iyiye yorumlamazlar.

İhsan, takılmaya aldırmadı. Sözüne bıraktığı yerden

devam etti.

– Minger Fabrikasındaki ihtilâfın greve gitmesi gerekiyor.

– Daha neler. Ne biçim avukatsın sen be? Temsil ettiğin işverenin başını belâya sokuyorsun.

İhsan,

– Seni duyan da ilk defa bir iş çevirdiğimizi sanacak.

Cemal, cevap vermedi. "Anlatmana devam et" gibilerden adama baktı. İhsan konuşmasına devam etti.

– Minger Fabrikası biliyorsun piyasanın tek hakimi. Rakibi filân yok. Ancak önümüzdeki günlerde bir başka rakip, üretime başlıyor. Adamlarla konuştum. Mallarını piyasada tanıtabilmeleri için ilk ağızda en azından yirmi milyon liralık bir reklâm kampanyası yapmaları gerekir. Üstelik rakipleri karşısında fazla şansları da yok. Seninle aramızın iyi olduğunu nereden öğrenmişlerse öğrenmişler. İkimizden yardım istiyorlar.

– Toplu sözleşmeyi karşılıklı sürdürüyoruz. Bu açık. Ortaklığımızı ise ikimizden başka bilen yok.

İhsan sızlandı. Sözünün kesilmesinden rahatsız olmuştu.

– Orası öyle canım. Dibini karıştırma. Ben onları buldum diyelim ha! Oldu mu?

Cemal'in kendisini tasdik etmesini beklemedi.

– Beş milyon lira ile onlara en azından elli milyonluk bir reklâmı sağlayacağımızı söyledim. Minger'de bir ayı aşan bir grev, yeni fabrikanın ürünlerinin piyasada tutulmasını sağlayacaktır.

Cemal plânı anlamıştı. Sık sık yaparlardı bu tür işleri. İhsan'ı, fazla bekletmedi.

– Kabul. Sen ne istiyorsun?

– Beş milyonun bir milyonu benim.

Cemal, yüzünü buruşturdu. Sordu.

– Çok değil mi?

– Fakat iş çok rahat ve kolay. Sendikanın iki milyon masrafı olur. İki milyon da sana kalır.

Cemal, İhsan'ın alacağı bir milyon lirayı çok bulmuştu. Tereddüt ediyordu. İhsan anladı.

– Başkan taş atıp da kolun yorulacak değil ya! Hem bu işte benim payımı da küçümseme..

– Senin yardımın olmadan, bu işin yürümeyeceğini biliyorum. Biliyorsun aleyhimdeki neşriyat bütün gözleri üzerimize dikti. Numarayı birisi çakarsa kötü olur. Benim sonum gelir.

İhsan, itiraz etti.

– Hadi hadi kuruntu yapma. Seni kimse deviremez.

Cemal, yıllardır tanıdığı arkadaşına açılma ihtiyacı ile kıvrandı. Korkusunu kimseye belli etmiyordu. Ancak, bu direnmeden çok yorulmuştu. Güçlükle konuştu.

– Kazın ayağı öyle değil. Neşriyat benim "ölüm" fermanımdır. Ayakta kaldıysam, bilki bu benim gücümden çok, rakiplerimin hazırlıksız durumda olmalarındandır. Yerime koyacak kimse bulamıyorlar. Sanıyorum son günlerimi yaşıyorum. Sen de takdir edersin, dünyalığımızı yaptıysak yaptık. Bundan sonra fazla birşey yapmak elimizden gelmeyecek.

İhsan, kelimelerinin üzerine basa basa konuştu.

– İyi ya, iki milyon lira dünyalığın için az mı?

– Orası öyle de. Senin hissen fazla birader. Üstelik sen daha uzun yıllar köşebaşında kalacaksın.

İhsan Başkanın pazarlığını tersledi.

– Bu konularda tek kelime ettiğimi bilirsin Başkan. Bir milyon dedim mi, bir milyondur.

Cemal, gönülsüz konuştu.

– Anlaştık İhsan.

İki adam, daha sonra bu ihtilâfta nasıl hareket ede-

ceklerini konuştular. İhtilâflı konuları, en sona bırakacaklardı. Anlaşmazlık, uzun süre askıda tutulacaktı. Greve gidileceği sırada rakip firma da, ilk ürününü piyasaya sürmüş olacaktı. İhsan, ayağa kalkmadan önce iç cebinden çıkardığı çeki uzattı.

– Buyrun Başkan. Anlaşmamızın ilk ürünü.

Cemal, hamiline yazılı beşyüzbin liralık çeki, gözucu ile okumuş ve sonra ikiye katlayıp iç cebine koymuştu. Cemal artık İhsan'a sempati ile bakıyordu. Peşin paralı işlere bayılırdı. "Bu İhsan'la iş yapmak her zaman zevk" diye düşündü.

Adam, odadan çıktığında Cemal cebindeki beşyüzbin liranın sıcaklığı ile zevkten bayılacak gibi olmuştu. Birden hatırına bir deyim geldi. Ne demişler "Para parayı çeker." Akşam altıncıklarını okşamış ve para da sevgisine karşılık vermişti. "Kısa günün ticareti beşyüzbin lira" diye düşündü. Sekreterine ikinci tarçını sipariş etti. Daha sonra sekreterinden yardımcısını çağırmasını istedi. Odaya giren Muammer'in suratından düşen bin parçaydı. Beşyüzbin liralık çekin yarattığı neşe içerisinde yüzen Cemal, adamın asık yüzü ile alay etti.

– Ne oldu yine?

– Bugünlerde açık üzerine açık veriyoruz Başkan.

Cemal, sırıtmasına son verdi.

– Ne açığı bu?

– Sabahleyin Hamdi Çokelli aradı.

– Ne istiyormuş? Anlattı mı?

– Fazla birşey söylemedi. Fakat size şu telefon numarasını bıraktı. Akşama kadar orada olacağını söyledi.

– Senin sıkıntına sebep bu mu?

– Adamın anlattıklarına bozuldum.

– Hele bir anlat bakalım.

– Bize yeni iltihak eden Bar-İş Sendikası Genel Başkanı boyundan büyük işlere kalkışmış. Çokelli grubu biliyorsunuz Bar-İş işletmesine ait hisse senetlerini topluyor. Bu firma, birçok fabrikaları hisseleri sebebi ile kontrol edebiliyor. Bizim sendika Başkanı, kalkmış Çokelli grubuna karşı olan adamlarla işbirliği yapmış, onlar hesabına önemli ölçüde hisse senedi almış.

Cemal, suratını astı. Ciddileşti. İş başında iken "Abus surat şarttır' diye düşündü.

Muammer'in kağıda yazıp, kendisine verdiği telefon numarasına göz attı. Daha sonra sekreterine bu telefonu arayıp kendisine bağlamasını söyledi. Bütün bu işler bir dakika içinde olmuştu. Başkan, bu arada Muammer'i de dinlemişti.

– Ne yapmayı düşünüyorsun?

– Bilmiyorum.

– Cemal, tekrar sordu.

– Hamdi mi anlattı bunları sana?

– Hayır abi. Sadece Bar-İş'in İkinci Başkanı arkadaşımdır. O geçen günü kahvede bunları bana söyledi. Bu sabah da Hamdi bey telefon edince iki olayı birleştirdim.

Cemal, yardımcısını içinden takdir etti. Muammer'in avantaları arttıkça zekâsı da büyük bir gelişme gösteriyordu. Ne var ki, bu zekânın daha fazla gelişmesine mâni olması gerekiyordu. Hiç kimse kendisinden akıllı ve kurnaz bir yardımcı ile çalışmak istemezdi. Anlamsız bakışlarla bir süre Muammer'i süzdü. Bu esnada telefon çaldı. Hamdi Çokelli karşısındaydı. Hamdi Çokelli, Muammer'in tahmin ettiği gibi Bar-İş Şirketindeki olayları anlattı.

– Başkan anlaşmamızı biliyorsun. Hayatî konularda birbirimize yardımcı olmaya söz verdik.

Cemal, yumuşak bir sesle,

– Hamdi bey ben anlaşmaya sadıkım. Emin olun,

olayı yeni duydum. Aksi halde duruma mutlaka mani olurdum.

– Ben de öyle tahmin etmiştim. Bar-İş Şirketinin 35 milyon liralık hisse senedini bu arkadaşınız toplamış ve rakibimiz firmaya devretmiştir. Biliyorsunuz, Bar-İş'in yönetimini mutlaka ele geçirmemiz gerekiyor. Böylece birçok fabrikayı da kontrol altına alacağız.

Cemal,

– Toplanan hisse senetleri konusunda fazla bir şey yapamam.

– Onu biliyoruz. Ancak, Bar-İş Şirketinin aynı zamanda genel müdür yardımcısı olan bu arkadaşınızın faaliyetlerini durdurun yeter. Otuzbeş milyon liralık hisse senedinin önemi yok. Yeter ki daha fazla toplamaya kalkmasın.

– Hiç meraklanmayın Hamdi bey. Bu iş bitmiştir.

Telefonu kapattığında Hamdi'nin rahat bir nefes aldığını adeta duydu. Hamdi Çokelli ile ilgili son haberi hatırladı. Türkiye'nin sayılı zenginlerinden ve şöhretli sanayicilerinden biri olan Hamdi, genç yaşta çok önemli bir sanayi topluluğunun da başyöneticisi durumuna geçmişti. Babasının desteği ile milyonları idare eden Hamdi'nin, herşeyi vardı. Parası boldu. Kültürlüydü. Çok yakışıklıydı. Ne var ki, mutlu bir yuva kurup bunu yaşatmayı bilememişti. Üç çocuklu karısı, kendisini terketmiş ve sonra da Londra'da çapkınlığı ile tanınan bir gazete patronu ile evlenmişti. Kendi kendine söylendi, "Demek ki yakışıklı ve paralı olmak karıyı muhafaza etmek için kâfi gelmiyor" Hamdi hayli enterasan bir işadamıydı. Sosyalistti. Durumu dikkate alındığında buna inanmak zordu. Politikaya bile heves etmişti. "Sosyalist işadamının sesi, parlamentoda duyulmalıdır" diyordu. Sonra her sosyalistin düştüğü yanlış yolda ilerlemişti. Hacca gitmişti. Hacı olmuştu

Böylece vatandaşın dini inançlarını sömürmek istemişti. Halbuki yanılıyordu. Çünkü her solcu gibi, dini, daima kötü niyetle seyretmişti. Din sömürücüleri edebiyatı ile yıkanan beyni, vatandaşın dini hislerini kendi lehine çevirmek için aynı yolda hareket etmesi gerektiği gibi yanlış bir uygulamaya onu itmişti. Böylece her solcu gibi yanılmıştı. Vatandaşın dindarlık ile din simsarcılarını ayıran güçlü sağ duyusunu, hesaba katmamıştı.

Muammer'in sesi, onu Hamdi'ye kayan düşüncelerden çekip aldı.

– Başkan, Hamdi bey ne diyordu?

Cemal umursamaz bir tavırla.

– Senin anlattıklarını.

Muammer ısrarla sorularına devam etti.

– Neye karar verdiniz?

Cemal biran için cevap vermedi. Sonra gözlerini adamın gözlerinin içine dikti. Ağır ağır konuştu.

– Sen, derhal Bar-İş Sendikası yöneticileri ile görüş. Başkanlarının durumunu anlat. Bu faaliyetine son verdirsinler. Aksi halde sendikalarını federasyondan ihraç etmekle kalmayacak, onları işçiye rezil de edeceğiz.

Muammer Başkanın gözlerinden sıkılmıştı. Her zaman böyle olurdu. Ensesinden kuyruksokumuna kadar kırbaç yemiş gibi titredi. Yavaşça konuştu.

– Daha önce de söylemiştim. Benim arkadaşla bu konuyu enine boyuna tartıştık. O da şikâyetçi. Fakat öğrendiğime göre Başkan bu işte yalnız değil. Yöneticilerden çoğu Başkanın ortağı durumundaymış. Bana kalırsa, sendikayı derhal ihraç edelim. Hem böylece bize muhalefet etmeyi düşünenlere de gözdağı vermiş oluruz.

Cemal kararsızdı. Aleyhindeki neşriyat rahatça hareket etmesini önlüyordu. Kendisine olan güvenini

büyük ölçüde kaybetmişti. Olaylara bakış açısı, on gün öncesi kadar rahat değildi. Her çıkışından önce, "Bu bana ne getirir, ne götürür" şeklinde bir hesap yapması gerekiyordu. Birden gözleri parladı.. Maşa varken elini ateşe sokmaya kalkışması aptallıktı.

– Dur bakayım. Benim aklıma güzel bir plân geldi. Hemen Ayhan'la konuş. Fakat benim hiçbir şeyden haberim yok. Ayhan'ı tahrik et. Bu konularda hassastır. Derhal harekete geçecektir. Propaganda çarkı dönmeye başladıktan sonra, sendikayı rahatça federasyondan ihraç edebiliriz. İki işadamı arasındaki rekabete bir işçi liderinin menfaat karşılığı karışmasını davâya ihanet şeklinde göstermek çok kolaydır. Hele bu haber, yayılsın gereğini kolayca yapmamız kabildir.

– Yaşa Başkan!

Muammer sevinçle odadan çıktı. Az önceki suratsızlığı korkusu ile birlikte uçup gitmişti. Bu neşesine sebep, biraz da Cemal'in kaç gündür aksi suratının gülümsemeye yüz tutmuş olmasıydı. Muammer Başkanın odasından çıkarken, aklına takılan bir deyim yüzünden kıkırdadı. Söyleyen isabetli söylemişti. Gerçekten de neşe bulaşıcı hastalık gibiydi. İnsandan insana çabucak geçiyordu. Masasına henüz oturmuştu. Telefonu çaldı. Cemal, Minger Fabrikası ile ilgili dosyayı görmek istiyordu.

***

Nazım, aradığı mağazayı bulmakta fazla güçlük çekmemişti. İşlek yerdeydi. Gösterişliydi. Vitrinin önünde bir süre durdu. İçeriye baktı. Dibe doğru uzantısı bulunan mağaza, inşaat malzemeleri ile taklım tıklım doluydu. Dipteki ayrı bölümde herhalde muhasebe işleri yürütülüyordu. İlk bakışta kimseyi göremedi. Dikkatli şekilde mağazayı ikinci tarayışında, yirmi yaşında tulumlu bir delikanlının yere eğilip, kalktı-

ğını farketti. İçeriye girdi.

– Merhaba delikanlı. Kemal beyle görüşmek istiyorum. Burada mı acaba?

Elindeki kabloları istif etmekle meşgul olan genç, ondan yana baktı. Merak dolu bir sesle.

– Ne yapacaksın Kemal abimi?

– Önemli bir işim vardı. Görüşecektim.

Delikanlı, tekrar kabloların istifi ile meşgul olmaya başladı. Az önceki ilgisi azalmıştı.

Nazım sorusunu tekrarladı.

– Kemal bey yok mu?

– Bilmiyorum. Şimdi muhasebeci gelecek. Kendisi ile konuşun. O söyler.

Nazım sıkıntılı bir tavırla kendisine oturacak yer aradı. Camlı bölümün kapısı kapalıydı. Etrafta da oturacak bir iskemle gözükmüyordu. O da lâstik bidonlardan yana yürüdü. Devrilmiş bir kazanın üzerine oturmak istedi. Genç çırak onun bu hareketini farketti.

– Dur abi, oturacak bir sandalye vereyim.

– Sonra da iç bölüme geçti, bir iskemle ile çıktı.

– Buyrun.

Nazım iskemleye otururken mağazayı gözden geçirdi. "Kemal beyin işleri tıkırında olsa gerek" diye düşündü. Bu esnada iskemleyi veren genç, kendi işine dalmıştı. Nazım yârenliği koyulaştırmak istedi. Böylece sıkıcı bekleyişi renklendirmiş olacaktı.

– Kemal bey mağazaya her zaman uğramaz mı?

– Şimdi muhasebeci bey gelir onunla konuşursunuz.

Nazım içinden "Amma sıkı ağızlı" diye söylendi. Kemal'in adresini bulmak için, bir hafta uğraşmıştı. Bu uğurda, her geçen gün ona karşı tutkusu artan Nevin'i bile ihmal etmişti. Kafasına koymuştu. Çetin'in ölümünü aydınlatacaktı. Bir türlü uğrunda mücadele

verdiği solun, iğrenç menfaat hesaplarına alet olacağına ihtimal veremiyordu. Fakat kuşku hızla beynine hakim olmuştu. "Çetin'i neden öldürmüşlerdi?" Bu cinayet bir tesadüf olamazdı. Bu kadar tesadüflerin biraraya gelmesi mümkün değildi. İki-üç gün babasını konuşturmaya çalışmıştı. Fakat geveze tabiatlı babası, inanılmaz bir direnme göstermişti. Bu konuda bir tek kelime konuşmamıştı. Babasının suskunluğu ondaki kuşkuyu arttırmıştı. Nitekim babasının "Sır vermez tutumu" üzerine kendisini itham etmeye başlamıştı. "Çetin'i neden İstanbul'a çağırmışlardı?" Üstelik, bu çağrıda kendisi de aracılık etmişti. Eğer bir cinayet söz konusu ise, bu kanlı işte onun da parmağı vardı. Çetin'in ölümü ile ilgili basında çıkan yazıların hiçbirine inanmamıştı. Nazım, olayları meşreblerine uygun yorumlarla veren basına karşı güvenini kaybedeli hayli oluyordu. Günlerce kendi kendini yedi, durdu. Cinayeti araştıracaktı. Sonra Çetin'in İstanbul'da ne yapabileceğini düşündü. İki gün kadar önce babasının çalıştığı kooperatife gitmiş, odacı Rüstem'le konuşmuştu. Böylece, Çetin'in babası ile konuştuğunu kesinlikle öğrenmişti. Rüstem, Çetin'in muhasebeciden para aldığını görmüştü. Bu yüzden duyduğu haset, Çetin'in öldürülmesine rağmen, tamamen silinmiş değildi. Rüstem, Nazım'a para meselesinden de söz etti.

– Kaç para aldığını bilmiyorum. Fakat baban Çetin gittikten sonra uzun süre sıkıldı.

– Çetin niçin gelmişti biliyor musun?

– Hayır, sadece babanızı beklerken, birkaç dakika benimle konuştu. Sanıyorum o da bilmiyordu. Bana niçin çağrıldığını sordu.

– Çetin'in durumu nasıldı? Neşeli mi, yoksa üzüntülü müydü?

– Babanızdan ayrılırken neşeliydi. İçeride iken

bir pazarlık yapılıyordu. Bir ara sesleri çok yükselmişti. Hepsini duyamadım. Ancak daha çok Çetin'in sesini duyabildim. Mutlaka istediği parayı alacağını bağırıyordu. Bence çalıştığı günlere ait tazminatını almaya çalışıyordu.

Nazım, adamı kuşkulandırmak istemedi. Kısaca,

– Olabilir, dedi. Rüstem ise haset duygularının etkisinde konuşmasını sürdürdü.

– Çetin Allah rahmet eylesin, babanıza haksızlık etti bence. Çünkü tazminat hakkı değildi. Sonra duyduğuma göre, Abidin beyin adamı Kemal diye bir bey ona Bursa'da iş bulmuştu.

Nazım, sonuca gidecek izi bulduğunu hissetti.

– Bu Kemal beyi nasıl bulurum?

– Sık sık gelir. İnşaatçılık yapıyor.

– Adresi var mı kimsede?

– Olmuz olur mu? Reşat beyden alabilirsin.

Nazım, Kemal'in adresini almakta güçlük çekmemişti. Muhasebecinin oğlu olması, Reşat'ın herhangi bir şekilde şüphe duymasını engellemişti. Adresi alan Nazım da Kemal'in peşine düşmüştü. Önsezisi Kemal ile konuştuktan sonra, gizli kalmış bazı gerçekleri anlayacağını ihtar ediyordu. Oturmaktan yorulan Nazım ayağa kalktı. O sırada içeriye Kemal girdi. Nazım'ı görmüş, fakat aldırmamıştı. Malzeme istifi ile uğraşan çırak, Kemal'in girişi ile işini bıraktı. Nazım'dan yana işaret etti.

– Bu abi sizinle görüşmek istiyor.

Kemal muhasebeciyi sordu. Dükkânı yanlız bırakılmış görmekten dolayı duyduğu kızgınlığı dile getiren birkaç küfürü sıraladı. Sonra Nazım'dan yana döndü.

– Ne var?

– Kemal bey siz misiniz?

– Benim. Ne istiyorsunuz?

– Çetin hakkında konuşmaya geldim.

Soğukkanlı bir insan olmasına rağmen Nazım'ın Çetin'den sözetmesi adamı heyecanlandırdı.

– Çetin mi?

Gözlerinde beliren korkuyu güçlükle silen Kemal, suçüstü yakalananların telâşı ile kekeledi.

– Niçin Çetin'le ilgileniyorsun?

– Çetim arkadaşımdır.Sizin de arkadaşınızmış?

Kemal bir an kararsız kaldı. Sonra toparlandı. Ağır ağır konuştu.

– Yardım ettiğim bir kimsedir. Başına gelen olaylara da çok üzüldüm.

– Onu siz Bursa'daki işe yerleştirmişsiniz. Anlattılar.

Kemal kendine gelmişti. Üzüntülü bir edâ takındı.

– Toprak çekmiş. Bursa'da kim vurduya geldi. Komandolar öldürmüşler diye gazetelerde okudum.

Nazım, inatla kafasını salladı.

– Bence Çetin kaza kurşunu ile ölmedi. Kasıtlı öldürdüler onu?

– Elinde delil var mı?

Kemal, kısık gözleri ile delikanlıya tehdit dolu bakışlarla baktı. İçinden de Çetin'in karısına yaptığı para yardımını düşünüyordu. Enayelik etmişti. Hüviyeti ortaya çıkmıştı. Kimbilir belki de bu delikanlı, Çetin'in karısı ile konuşmuş ve daha fazla para koparabilmek için kendisi ile görüşmek istemişti. Öte yandan Nazım, kafasındaki şüphe bulutlarını dağıtacak bilgiler elde etmek için cüretkâr davranmaya karar vermişti.

– Elimde delil yok. Ancak, bulacağımı sanıyorum.

Kemal rahatladı. Ne kadar plânlı olursa olsun cinayetlerin arkasında bir iz bırakacağını biliyordu. Artık konuşması da titremiyordu.

– Gazetelerin yazdığına bakılırsa, kaatilin kimliği ortada imiş. Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonuna bağ-

lı sendikanın militanları ateş etmişler.

Nazım yüzünü buruşturdu.

– Her yazılana inanma derim.

– Olabilir. Ancak bana akla yakın geldi. Çetin sol harekette sivrilmiş bir isimdir. Bu niteliği yüzünden herhangi bir saldırıya uğraması normaldir. Nitekim bana da "Ne olur bana İstanbul'dan uzak bir yerde iş bul" diye gelip yalvarmıştı.

– Orası öyle, ancak. Çetin'in düşmanları için o artık yorgun savaşçı idi. Köşesine çekildiğini bilmeyen yoktu. Bu bakımdan öldürmelerine de gerek kalmıyordu. Bence onu bir başka sebepten öldürdüler.

Kemal onun boş atıp, dolu tutmak istediğini anladı. Başından savacaktı Nazım'ı.

– Onu bunu bilmem. Ben gazetelere inanırım. Çetin hakkında herhangi bir bilgim de yok. Hem sana ne oluyor? Neden bu işi kurcalamak istiyorsun?

Nazım, sertçe cevap verdi.

– Gerçeği aydınlatmak istiyorum?

– Polis misin?

– Değilim!

– Öyleyse kimsin? Hem benim adresimi nereden öğrendin?

Nazım kendini tutamadı konuştu.

– Kooperatiften söylediler.

– Ne!.

Kemal müthiş kızmıştı. Çetin ile arasındaki ilişkilerin gizli kalması gerekirdi.

– Kim söyledi? Hem sen kim oluyorsun?

– İrfan beyin oğluyum ben.

Kemal şimdi şaşırmıştı. Kızgınlığın yerini, büyük bir hayret almıştı.

– Muhasebeci İrfan bey mi?

Nazım pişmanlık duyacağı bir açıklama yaptığını anlamıştı. Ancak iş işten geçmişti. Ok yaydan fırla-

mıştı artık. Devam etti.

– Evet. Kooperatif muhasebecisi İrfan bey babamdır.

– Benim adresimi o mu verdi?

– Hayır. Ancak öğrendim. Kooperatife çok gidip geliyor muşsunuz.

– İnşaat işleri dolayısı ile gidip gelirim. Çetin'i orada çalışırken tanımış ve acımıştım.

Kemal, karşısındaki inatçı delikanlıya bakarken, endişelendiğini hissetti. Bu delikanlıyı susturmaları lâzımdı. İrfan bey vasıtası ile bunu deneyeceklerdi. "Yeni yetişme gençler, amma da inatçı oluyorlar" diye düşündü. Nazım da Kemal'den daha fazla bilgi alamayacağını anlamıştı. Bu sırada dükkâna bir adam girmişti. Kırçıl saçlı, kısa boylu adam Kemal'i görünce yüzüne astığı tabasbus maskesi ile mırıldandı.

– Kemal abi, çok önemli bir iş için ayrılmıştım.

Kemal hiddetli edâ ile adamdan yana bağırdı.

– Sana yüz defa dükkânı yalnız bırakmamanı tenbih ettik. Ne zaman vakitsiz gelsem, seni yerinde bulamıyorum.

Adam cevap vermedi. Kemal sırtını Nazım'dan yana dönmüştü. Bu hareketi ile delikanlıya "İşimiz bitti" demek istiyordu. Nazım üstelemedi. Müsaade istedi. Adama verdiği bilgilerden dolayı teşekkür etti. Mağazadan çıktığında, kafasında hâlâ Kemal'in babası ile ilgisini öğrendiğinde çıkardığı "hayret" nidası vardı. Banliyö trenine bindiğinde, babası ile Kemal arasındaki ilişkiler üzerinde kafa yormaya başladı. Çetin'in çağrılmasından sonra gelişen olaylarda, Kemal'in de parmağı olabilirdi. Bunu nasıl anlayacaktı? En iyisi olay yerine gitmesiydi. "Yarın Bursa'ya gitmeliyim" diye söylendi. Çetin'in evini biliyordu. Karısı ile konuşacaktı. Belki kadın birşeyler biliyordu. Cinayet olayını çözmedikçe kendini rahatlamış hissedemi-

yecekti. Bu kesindi.

***

Başkanlık odasında Cengiz'le konuşan Abidin, o gün ters tarafından kalktığını anlamıştı. Az önce İstanbul'dan kendini arayan Kemal, Nazım'ın yaptığı araştırmayı bildirmişti. Şimdilik korkulacak bir durum yoktu. Fakat şeytanın işiydi belli olmazdı. Çarşı yangını dosyası her ne kadar küllenmeye bırakılmışsa da, açıkgözün biri dosyayı ele alabilirdi. Son günlerde sağdaki soldaki basında çıkan bir sürü açıklama, kamuoyunu ziyadesi ile alakâdar etmeye başlamıştı. Yangınla ilgili en ufak bir imâ, düşmanlarını harekete geçirebilir ve onu müşkül duruma sokabilirdi. Buna asla imkân vermiyecekti. Nitekim Kemal'den haberi alır almaz, İrfan beyi aramış ve oğlunun faaliyetlerine son vermesini istemişti. Ağlamaklı sesle onunla konuşan İrfan bey "Oğlumun mutlaka kulağını çekeceğim. Yalnız bu konuda adamlarınız, herhangi birşey yapmasınlar" demişti. Abidin de Nazım'ın uslu hareket etmesi halinde olayı unutacağını söz vermişti. Ne var ki, tedirgin olmuştu bir kere. Geldiği noktada kalmak istiyorsa, her ihtimali düşünmesi ve buna göre de tedbirini alması gerekiyordu. Nazım'ı adım adım takip ettirecekti. Bir falsosunu yakaladığı anda icabına bakacaktı. Bir babanın gözyaşları onun için bir engel değildi. Bu kararı vermişti ki, sendikaya Cengiz geldi. Meclisteki durumdan söz etti. Ecevit, kendisine karşı olanları tasfiye etmek istiyordu. Cengiz suratını ekşiterek bu konudaki kanaatini açıkladı.

– Bençe, Bülent bey başaramıyacaktır. Muhalifleri çok kuvvetli.

– Bence de öyle Deniz Baykal bir süre durdurabilir. Fakat bertaraf edemez.

Abidin birden konuşmayı politikanın dışına çıkardı.

– İzmir'den bir haber var mı?

Cengiz sırıttı.

– Yetkiyi bizimkiler aldı.

Abidin,

– Karşı taraf ne yapıyor?

– İtiraz ettiler. Ancak dosya Ankara'ya gelip incelenineeye kadar bizim hakimin kararı ile arkadaşlar, toplu sözleşmeyi imzalar.

Abidin bu neticeden memnun kalmıştı. Söylendi.

– Bak bu iyi haber Cengiz. Sabahtan beri, bugün ters yandan kalktığımı düşünüyordum.

– Ne oldu ki?

– Az önce yengen telefon etti. Bizim kızlardan biri trafik kazası geçirmiş.

Cengiz endişe ile haykırdı.

– Deme.

– Allahtan fazla bir hasar yok. Ancak ailece epey korku geçirdik. Bu arada, az önce de İstanbul'dan kötü bir telefon aldım. Allah'tan sen aydınlık bir haber verdin de günün uğursuzluğuna olan inancım değişti.

Cengiz, İstanbul'dan gelen kötü haberin niteliğini sormaya cesaret edemedi.

Başkan açıklama yapmadığına göre, bunu öğrenmeye çalışması doğru olmayacaktı. Sadece trafik konusunda önceki gece duyduğu bir olayı anlattı.

– Geçen akşam bizimkiler anlattı. Vehbi beyin oğlu arabası ile iki adamı çiğnemiş.

Abidin ilgilendi.

– Ne diyorsun! Anlat bakalım.

– Delikanlının ehliyeti de yokmuş.

– Atarlar içeriye.

Bu olaya Abidin için için seviniyordu. Vehbi hiç sevmediği bir sendikacıydı. Üstelik, karşı cephenin de başta gelen adamıydı. Senatörlük de yapmıştı. Kırk yılın sendikacısı oğlunun yaptığı bir hata yüzünden, perişan olup gidecekti. Cengiz uyandırdığı meraktan

memnun, anlatmasını sürdürdü.

– Delikanlıyı içeriye atmışlar bile. Fakat Velibi ne de olsa eski kurt. Kesenin ağzını açmış. Partiyi de araya sokmuş. Çocuğu kurtaracaklar herhalde.

– Epey para yedirirler öyleyse.

– Duyduğuma göre sendikası para yardımı yapacakmış.

Abidin sırıttı.

– Yaparlar yaparlar. Paraları pek bol. Türkiye'nin her tarafında bina alıyorlar. Arazi kapatıyorlar. Bol paralı sendikanın başında olmak güzel şey.

Cengiz Başkanı koltukladı.

– Sizin sendika da iyidir Başkan.

– Onlarınki kadar değil. Bizim yardım sandığı imdata yetişmese, üç-beş kuruşu zor bir arada görürüz.

Cengiz homurdandı.

– Ben her zaman söylerim. Özel sektör sendikacılığı iyidir. Bizimkisi devlet kapısı. Belediyelerin ne yağı var ki çıkarasın.

Abidin, manidâr bir edâ ile Cengiz'in lâfını kesti.

– O kadar da değil Cengizim. O kadar da değil.

Cengiz Abidin'in keyiflendiğini anladı. O da bu keyife iştirak etti.

– İstanbul'da da iyi işler çevirmişsiniz. Tepsi hikâyesi herkesin ağzında.

– Sizden de birşey saklanmıyor. Nasıl da afişe olduk.

Cengiz,

– Biz kaçın kurasıyız Başkan. Ne de olsa seçim bölgemiz İstanbul'dur. Kulaklarımız bu beldeye dikilidir. Martı kanatlarının çırpınmasına bile dikkat kesiliriz.

– Bu seçimler için de ümitli misin?

– Duyduğumu göre, sen iyi para dökmüşsün Başkan.

– Her duyduğuna inanma. Fakat önemli yerlerde bazı adamları elde ettim. Ancak geçmiş dönemlerdeki gücümü muhafaza ettiğimi sanmıyorum. Tek ümidim partimizin çok kuvvetli olup, fazla milletvekili çıkarmasıdır.

– İnşallah bu sefer de Meclisin yolunu buluruz.

– İnşallah.

Cengiz kalktı. Abidin·

– Nereye gidiyorsun. Biraz bekle beraber çıkalım. Ben de eve erken gideceğim. Bizim kız kazayı hafif atlatmış ama ne de olsa kaza kazadır. Morali bozuktur. Bu arada çarşıdan kıza bir elbise almak istiyorum. Ben bu işleri pek beceremem. Bana yardımcı olur musun?

Cengiz,

– Partiye kadar uzanacaktım. Bizim Sabır Tuğla ile görüşeceğim. Çok önemli bir derdi varmış.

– Ne derdi bu?

– Biliyorsun. O seçim bölgesindeki kalkınma derneklerinden birinin öncülüğünü yaptı.

Abidin hatırladı.

– Ha evet. Turizm Bakanlığı'ndan iyi de kredi almışlardı.

– Tuğla krediyi seçim masraflarında kullanmış.

– Açıkgöz oğlandır. Yapar. Bir ara da param yok diye seçmenlerden yardım toplamaya kalkışmıştı.

Cengiz Başkanın sözlerini bitirmesini sabırla bekledi. Sonra konuştu.

– İş kredi ile de bitmiyor. Deniz kıyısında pek çok araziyi de kendi üzerine kapatmış. Kalkındırma Derneği Başkanı olarak bütün imkânları kendi hesabına kullanmış. Şimdi onu Dernek Başkanlığından uzaklaştırmışlar. Böylece foyası da meydana çıkmış.

Ancak Sabır, işini sağlama almış. Dernekçiler zırnık alamıyorlar. Mahkemeye vereceklermiş. Milletvekili olduğundan dokunulmazlığı var. Bu konuda kendisine yardımcı olmamı istedi.

Abidin biran düşündü. Tuğlayı severdi. Başının derde girmesi hiç işine gelmezdi.

– Yardım et. Benim yapacak bir yardımım varsa söyleyin. Derhal yaparım.

– Bunu biliyorum Başkan. Kendisi ile konuştuğumda bu yardım jestinizi de söylerim.

– Peki öyleyse. Sen git. Ben bir telefon bekliyorum. Geldikten sonra sendikadan ayrılacağım. Benim yüzümden randevuna geç kalma!

– Sağol Başkan!

Cengiz odadan çıkmaya hazırlanırken, hatırına gelen bir konu yüzünden durakladı. Kısa biran düşündü. Sonra konuştu.

– Başkan, vakit bulursan bizim İhsan beye de bir telefon et.

Abidin merakla ona baktı.

– Hakim İhsan'a mı?

– Evet ağzını bıçak açmıyor. Perişan durumda.

Abidin hakimle yaptığı son beşyüzbin liralık pazarlığı düşündü. Bu arada ona karşı kızgınlığının geçmediğini de farketti.

– Ne olmuş ki?

– Londra'daki kızı evlenmiş.

– Yok ya. Fena mı?

– Kızının evlenmesi iyi de damatta iş yokmuş.

– Yabancı mı?

– Hem yabancı hem de zenci imiş.

– Desene kızı üzerinde o kadar titrediği halde, dilediği gibi bir damat bulamadı.

– Durmadan kızın aleyhine konuşuyormuş. İzmir'den Rıfkı telefon etti. Tanıdığım bir avukattır. Olayı

İhsan abi evlenme haberini duyduğunda kalp krizi geçirmiş.

Abidin sırıttı.

– Ahmız tuttu. Herifçioğlu. Son hikâyede bizden beşyüzbin lira haraç istedi. E ne derler, alma mazlumun âhını, çıkar aheste aheste...

Cengiz, itiraz etti.

– Yapma Başkan. Bugün ona, yarın bizim başımıza belâ gelebilir.

Abidin, hislerini açıkça ortaya döktüğüne pişman oldu. Ne de olsa İhsan ikisinin de eski dostu idi. Daha hesaplı konuşması gerekiyordu.

– Haklısın. Gerçekten de kızı üzerine titriyordu. Adamı baştan çıkaran da kızına olan tutkusu olmuştu.

– Sen telefonla ara, teselli et istersen. Ne de olsa ona önümüzdeki günlerde bir sürü işimiz çıkacaktır.

Cengiz dışarı çıktıktan sonra Abidin bir süre İhsan'ı düşündü. Kızının mutluluğu için katlandığı olayları hatırlamaya çalıştı. Kendi kızları da vardı. Kaderin kaçınılmazlığı ilkesi, onu ürkütmüştü. Aklına sendikacıların çocukları geldi. İçlerinde tahsilini doğru dürüst tamamlayanı pek azdı. "Bu neden böyle" diye düşündü. Sendikacılığa ilk başladığı yıllarda kendisinden yaşlı bir sendikacı ona "Bak oğlum" demişti. Sonra da ilâve etmişti. "Sendikacıların evlâtları öksüz büyürler. Babası sendikacı olan çocuk babasını kaybetmiş" demektir. Bu ihtiyarın haklı olduğunu yıllar sonra görmüştü. Sendika liderlerinin çoğu, çocuklarına köklü bir eğitim verememişlerdi. Babalarının şöhreti altında yıkılan bu çocuklar, başarısız tipler haline gelmişlerdi. Bu korkusu ile o da kendi çocuklarına özel hocalar tutmuştu. Yetişmeleri için elinden ge-

len tüm gayreti göstermişti. İhsan'ın akıbeti pekalâ kendi başına da gelebilirdi. Zenci bir Amerikalı damat, ne politik ne de sendikacılık açılarından iftihar edilecek bir durum değildi. Sol gruplarla düşüp kalktığı halde terkedemediği batıl itikatlardan birini uyguladı. "Şeytan kulağına kurşun" diye söylenip parmakları ile masaya vurdu. İhsan beyin uğradığı felâkete kendi de maruz kalabilirdi. Yetiştirdiği kızları da böyle bir hata yapabilirdi.

***

Nazım, kendisine kapıyı açan yaşlı kadına, Çetin'in karısını sorduğunda, yaşlı kadın "Onlar köye göç etti". dedi. Bu cevabı aldığında üzüldü. Nevin'i ihmal etmiş ve Bursa'ya gelmişti. Bu gelişinin kendisine bir faydası da dokunmamıştı. Onun üzüntüsü gören yaşlı kadın, ilgilendi.

– Niçin aramıştınız oğlum?

– Çetin arkadaşımdı. Bir yardımım olur diye düşünmüştüm.

– Onun başına gelenleri biliyorsunuz. Karısı çocuğunu alıp köyüne gitti. Şehirde yalnız başına yaşayamazdı. Daha üç gün önce buradaydılar. Biz de dün taşındık. İsterseniz karısının adresini size bulayım. Ev sahibi üst katta oturuyor. Onlar çok alakâdar olmuştu.

Nazım ümitlendi.

– Çok sevap işlemiş olursunuz.

– Tabii oğlum. Allah sizlerden razı olsun. Hayriye hanıma çok yazık oldu. Tazecik, deliler gibi günlerce sabaha kadar ağladı. Yardımlarınız kocasını geri getirmez. Fakat evlâdı var. Onları ele güne muhtaç bırakmayan dostlar acısını hafifletir. Kadının yardımı ile, üst katın kapısını buldu. Kapıyı açan yaşlı bir adam, Nazım'la ilgilendi.

– Buyrun oğlum. Girin içeriye yorgunsunuzdur.

– Sağolun, efendim.

Nazım, ihtiyarın açtığı kapıdan girdi. Kapı büyük bir taşlığa açılıyordu. Kurulmuş büyük bir odun sobası hem taşlığı, hem de kapıları açık iki odayı ısıtıyordu. Yaşlı adam, Nazım'a hayli eskimiş, bir bacağı ise telle tutturulmuş iskemleyi uzattı. Buyrun oğlum, "Oturun. Dinlenin biraz" dedi.

Nazım, ihtiyarı kırmadı. Yorgun değildi. Heyecandan kabına sığamıyordu. Hal hatır sorduktan sonra, konuya girdi.

– Hayriye hanımla konuşmak istedim. Öldürülen Çetin yakın arkadaşımdır. Yardım etmek istiyordum.

İhtiyar biran gözlerini tavana dikti. Sonra Göçmen şivesine kaçan Türkçesi ile konuştu.

– Oğlum sana nasıl yardımcı olacağımı bilemem. Hayriye'nin adresi bende var. Geçenlerde bir adam geldi. Hayriye'ye para getirdi. Sonra Hayriye bana anlattı. Adam onbin lira mı ne vermiş "Çocuğunu al köyüne git" demiş. "Şehirde geçinemezsin" diye öğüt vermiş. Belkim bilmezsin. Rahmetli Çetin bir yapi kooperatifine girmişti. Tüm borçlarını birden ödemişler. Allahın işine bakın. Borçlarını ödediler. Fakat evlerine girmek kısmet olmadı.

Nazım tekrar heyecanlandı.

– Parayı veren kimmiş?

– Bilmem orasını?

İhtiyar biran düşündü. Hafızasını zorladı. Sonra tekrar konuştu,

– Hayriye'nin anlatmasına bakılırsa, bu adam Çetin'e daha önce de bir iyilik yapmış. Buraya gelmelerini ve Çetin'in işe girmesini bu adam sağlamış.

Nazım, heyecandan ölecekti. Kalbi küt küt

atıyordu. Kemal'i ziyaret etmekte acele davrandığını düşündü. Çetin maksatlı öldürülmüş ise, bu işte mutlaka Kemal'in de parmağı vardı. Artık bundan emindi. İhtiyar adam, ondaki heyecanı farketmemişti. Konuşmasına devam etti.

– Hayriye, bu adamın iyiliğini anlata anlata bitiremedi. Eh dünyada iyi insanların kökü kurumadı. Doğrusu Çetin rahmetlinin siz gibi dostları eksik olmasınlar karısı ile çocuğunu sefalete düşürmediler.

Nazım yeteri kadar öğrenmişti. Konuşmayı kısa kesti.

– Hayriye hanımın adresi sizde ise verebilir misiniz?

– Tabii oğlum, hem haftaya bize gelecek. Kooperatifteki evi satacakmış. Müşteri de çıktı. Benim damat alacak.

Nazım artık ihtiyarı dikkatle dinlemiyordu. Fakat, yaşlı adam konuşmasını kesmiş değildi.

Anlatmasını sürdürüyordu.

– Damadın biriktirdiği birkaç kuruşu işe yaradı.

Nazım sıcak bir tebessümle ihtiyardan yana baktı.

– Hayırlısı olsun.

Sonra ayağa kalktı. Bu esnada ihtiyarın çağrısı ile içeriye giren kendi yaşındaki kadına sordu.

– Sen bizim Hayriye'nin adresini nereye koydun.

– Dur bir dakika getireyim.

Nazım fazla beklemedi. Kadın elinde bir kağıt parçası ile dönmüştü. Kadının kendisine uzattığı kağıda göz atan Nazım adresi ezberinde tuttu. Karamürsel civarında bir köydü. Nasıl olsa bu bilgi ile "Kadını bulurum" diye düşündü. Artık düğümü nereden çözeceğini biliyordu. Ne yapıp edecek, babasını konuşturacaktı. İrfan beyin ifşaatı ile herşeyi öğrenecekti. Şimdiden kalbi burkuluyordu. Gerçeğin

zalim tokadını yanağında hisseder gibi oluyordu. Dışarıya çıktığında yüzüne çarpan sert rüzgârla irkildi. Ana caddeye ulaşmak için yürümeye başladı. Bir yandan da düşünüyordu. Bu düğümü çözdüğünde, "Bundan ne yarar sağlayacaktı?" İnandığı, uğrunda her türlü kavgayı göze aldığı düşünceler, gerçek karşısında batıl olacak değildi. Toplum yararına mücadele etmek heyecanı artmıştı. O, düşüncelerin geçerli ya da geçirsizliğini araştırmıyordu. Dürüst inancın, namuslu olmanın kavgasını veriyordu. Düşünceler hiç şüphesiz insanlığın yararına hedefleri işaret ediyordu. İdealleri kötü yapan kendi nitelikleri değil, bu ideallere yorum getiren bir takım aracılardı. Kişisel menfaatleri için en saf, en faydalı idealler, kalıptan kalıba dökülüyordu. Neticede o idealin esas sahiplerine çok yabancı birtakım eylem demeti ortada kalıyordu. Sol kavgasının, yönetici tablosu başındaki insanları düşündü. Nevin'in babasını hatırladı. Gazetelerde çıkan neşriyat kesilmişti. Ancak kamuoyu vicdanında hüküm çoktan verilmişti. Lider, namuslu insandı. Olması gerekirdi. Halbuki solun namusu, tartışma platformunda güncelliğini muhafaza ediyordu. Devrimbaz Federasyonu Başkanı gibi arkasında gözlerinde canlanan Nevin'in sevimli yüzü her saniye artan kinini frenledi. Kendi kendine söylendi. "Nevin ile ilişkilerimin sonu ne olacak benim?" Kararını vermişti. İnandığı arkadaşlarına bulduğu ipuçlarını açıklayacak ve namussuz sendikacılara karşı daha açık bir savaş isteyecekti. Bu uğurda herşeyi göze almıştı. Caddeye çıktığında onu daldığı düşüncelerden ayıran Heykel önüne dolmuş yapan şoförün çağrışı oldu. Taksiden yana koştu. Artık attığı her adımın kendisini gerçeğe biraz daha yaklaştırdığına inanıyordu...

***

Elindeki paketlerle uçaktan inen Cemal, kendisini karşılamaya gelmiş arkadaşlarına el salladı. On gün süren Avrupa gezisi, Başkanın tüm sıkıntılarına sünger çekmişe benziyordu. Başkanın arkasından yeni aldığı kürke sımsıkı sarılmış halde merdivenleri inen Vildan kendilerine el sallayanları işaret ederek.

– Aralarında karın yok ya!

Cemal sırıttı,

– Ne farkeder sevgilim.

Uçak yolcuları ile birlikte gümrük kısmına geçtiler. Onları karşılamaya gelenler arasından gümrük polisi barajını da aşıp, yanlarına sokulan Muammer neşeli bir sesle,

– Hoşgeldiniz Başkan,

– Hoşbulduk.

Sonra yardımcısına sert sert baktı. Ters bir sesle,

– Ne o? Ben yokken istifa ettiğim şeklinde bir haber uçurmuşsun.

Muammer itiraz etti. Kendisini savundu.

– Yok Başkanım.. Haberi tekzip ettik.

Cemal, sinirli sinirli konuştu.

– Arkamızı dönmeyelim. Derhal harekete geçiyorsunuz. Yok yetkilerim kısıtlanmış, yok istifamı vermişim gibi, bir sürü lâflar ta Avrupa'ya kadar uzandı.

Gümrükte işlerini bitirmişlerdi. Hamallar hayli ağır ve fazla sayıdaki bavulları yüklendiler. Yolcu salonunun önünde, sendikanın beş lüks arabası emre hazır bekliyordu. Cemal Muammer'le münakaşasına sonra devam etmeye karar verdiğinden sustu. Kendisini karşılayan mesai arkadaşları ile kucaklaştı. Bazılarının sadece elini sıktı. Bu esnada ısrarla Selâmi'nin iltifat dolu sözlerini duymamazlığa geldi. Seyahate çıktığının üçüncü günü, kaldığı otelden aramışlardı. Kemalettin Başkanı olduğu sendikadan istifa edip etme-

diğini sormuş ve yetkilerini yardımcısı Muammer'e devredip, devretmediğini öğrenmek istemişti. Haberi duyar duymaz küplere binen Cemal,derhal Muammer' i aramış ve adamı haşlamıştı. Bu istifa hikâyesi sonunda tatlıya bağlanmıştı. Ancak o, kendisine oynanmak istenen oyunun baş mimarını mimlemişti. Selâmi, güç denemesine kalkışmış ve yardımcısını üstüne salmıştı. Cemal birinci raundu şimdilik kazanmıştı. Fakat, hissediyordu Selâmi kendisini devirecek her yolu deneyecekti. Federasyona bağlı sendika liderlerinin desteğini şimdilik almakla Selâmi'nin her türlü hücumunu atlatabilecekti. Bu konuda kendini güçlü hissediyordu. Yeter ki Abidin ile Mehmet, verdikleri sözü tutsunlar diye düşündü. Araba kervanının başındaki Mersedese, Vildan' la birlikte bindi. Başkanına karşı neticesiz direniş gösterdiği için, iyice sünepeleşen Muammer, sahibinden kemik bekleyen çoban köpeği görünüşünde emir dinliyordu. Cemal.

lizi arkadaki arabaya koyun, onları eve götüreceğim. Sen, Vildan'ın eşyalarını yerleştirmesine yardım edersin. Ben fazla kalmayacağım. Araba ile beni takip et. Diğerleri Sendikaya dönsünler.

—Başüstüne Başkanım...

Cemal içinden memnun kalmasına rağmen yarı ciddi bir tonda söylendi.

—Hepiniz havaalanına gelmişsiniz. Sendikada kimse kalmamış.

Muammer, Başkanın memnuniyetini anlamıştı. Sırıttı.

—Başkan, arkadaşlar sizi çok özlemişler. Başkanımızı karşılayalım diye tutturdular.

Cemal, cevap vermedi. Arabanın şoförüne hareket emrini verdi. Sonra, yanında heyecanlı heyecanlı etrafını seyreden Vildan'a döndü.

Seni yarın ararım. Geleceğini kimseye bildirdin mi?

—Bizimkilere telgraf çektim. Beni evde bekliyorlar dır.

—İyi..

Sonra sustu. On günlük ayrılıktan sonra, İstanbul'u özlediğini hissetti. Her geziden dönüşte aynı heyecanı duyardı. Vildan'ı eve bıraktıktan sonra, hemen evine gelmişti. Karısı evdeydi.. Sarılmaları pek sun'i olmuştu.

Cemal:

—Nevin nerede? diye sordu... Cevabını alamadan küçük kızı kendisinden yana koşmuştu.

—Bana ne getirdin babacığım?

—Kız hep elimize mi bakacaksın.. Gel bakalım öp babanı bir defa.

Serap babasını öptü... Sonradan bavullardan birini açmaya uğraştı. Cemal:

—Dur kız acele etme. Ablan nerede?

Küçük kız, acele acele konuştu:

—Nazım abi telefon etti.

—Cemal şaşırmıştı. Karısına sordu.

—Kim bu Nazım?

Serap, annesinin yerine cevap verdi.

—Ablamın erkek arkadaşı.

—Ne dedin?

Cemal, hiddetli hiddetli soludu. Karısına hırsla bağırdı.

—Bu ne rezalet. Ben kız mı yetiştiriyorum.. Yoksa orospu mu? Hanım, sen kızları böyle mi yetiştirecektin?

Kadın, kocasının bağırıp çağırmasına aldırmadı..Sakin bir sesle konuştu..

—Ayağının tozu ile hepimizi haşlamaya kalkma Cemal. Hele bir dinlen..

—Şunun konuşmasına bak, bana akıl veriyor.. Evden on gün kayboluyoruz.. Dönüşte nelerle karşılaşıyoruz.

Vay canına amma da rahat itiraf ha..

Kadın soğuk tavrını bırakmaya başlamıştı... Onun da gözlerinde kinle karışık intikam kıvılcımları cirit atmaya başlamıştı.

—Cemal, kızların hakkında böyle konuşma, hem onları da ayıplama. Ne yapsınlar, babalarını örnek alıyorlar.

Cemal hırsla salona geçti. Karısı ve Serap arkasından onu takip ettiler. Cemal:

—Doğru, kabahat bende. Kızları şımarttım. Fakat ne bileyim. Analarında da iş yokmuş... Kadın birden parladı.. Kükrer gibi konuşuyordu.

—Beyimiz koluna aşiftesini takıp Avrupa'ya gitmiş, döndüğünde kalkıp ahlâk dersi veriyor. Eğer utanması gereken kimse varsa, o da sensin. Kızın konusunda da merak etme. Nazım çok dürüst bir insan. Hemen her arkadaşlığı kötü gözle görme.

—Ben kadın—erkek arasındaki eşitliğe inanmam... Ateşle barut bir arada durmaz. Holde çıkarmayı unuttuğu paltosunu çıkardı. Koltuklardan birin üzerine fırlattı. Sonra da derin bir "Oh" çekerek koltuklardan birine oturdu. Bu esnada Serap, babasına sokulmuştu.. Tatlı, ancak korku dolu bir sesle mırıldandı:

—Bana ne aldın babacığım?

Cemal, kızı itti.

—Rahat bir nefes alayım. Of be.. Merak etme hediyeni aldım. Biraz sabret.

Nuran, kocasının davranışını kınadı.

—Ayıp, uzun bir yolculuktan geldin. Kız seni özlemiş. Sana kucak açmış. Bu sevgiye mukabele edecek yerde, onu itiyorsun. Sonra da kalkmış Nevin'i soruyorsun. Bizlere ahlâk dersi vermeye kalkıyorsun.

Cemal karısının sözlerine aldırmaz gözüktü. Nispeten yumuşak bir sesle sordu:

—Kim bu Nâzım? Ne iş yapıyor? Ne zamandır Ne-

vin'le arkadaş?

Karısı biran düşünceli ona baktı. Cevap verirken ses tonunu, ne şekilde ayarlayacağına karar veremiyordu. Fakat, o da Cemal'e uydu.. Yumuşak bir sesle anlattı.

—Babası muhasebeci imiş. Aklı başında bir genç.. Nevin çok beğeniyor.

Cemal eliyle kadını tersledi birden.

—Anladık anladık. Kes, sonra konuşuruz. Böyle şeyleri herkesin gözü önünde tartışmıyalım.

Kadın homurdandı:

—Bunu daha önce düşünseydin:

Sonra Cemal'in koltuğa attığı paltoyu aldı. Asmak üzere salondan çıktı. Salonda Serap'la yalnız kalan Cemal, çekingen bir halde tartışmayı dinleyen kızına döndü.

—Gel yavrum!

Kız ilkin tereddüt etti. Sonra koşarak babasının boynuna sarıldı. Cemal kızın yanaklarından öptü. Karısı tekrar salona geldiğinde, baba—kızı aralarında tatlı tatlı konuşur bulmuştu... Karı-koca arasındaki kavga yerini kısa süreli bir barışa terketmişti. Bir ara hole geçen Cemal Avrupa'dan getirdiği hediye paketlerini alarak tekrar salona döndü. Serap babasının getirdiği elbiseleri gördükçe sevinçle haykırıyordu.

—Yaşa babacığım! Ne güzel de seçmişsin.

Cemal pos bıyıkları altından gözlükle gözüken ağzını uzak mesafeden teşhir edilecek derecede aça—aça kahkahalarla gülüyordu. Kızının neşesine ortak olmuştu. Öte yandan Nuran için için artan kini ile kıvranıyordu. Kendi kendine "Mutlaka o kaltak bunları seçmiştir." diyordu. Nuran haklıydı. Alış-veriş yapmayı bilmeyen Cemal kızlarına ve karısına hediye alırken Vildan'ın bilgisinden istifade etmişti. Cemal'in "Bu sana" diyerek uzattığı paketi, gücenik bir edâ ile alan Nuran, kısık bir sesle teşekkür etti.

Cemal:

—Açsana paketi:

Adamın ısrarı üzerine kadın paketi açtı. Bir bluz ile etek çıkmıştı paketten.. Nuran, homurdandı.

—Pis kaltak!

Cemal:

—Ne söyleniyorsun? Yoksa beğenmedin mi?

Nuran cevap vermedi. Etek, bluz zevkli bir seçimi ortaya koymuştu.. Ancak kahverengi bluz, Nuran'a göre yaşlılara yakışan bir tonda idi. Kendi kendine söylendi:

—Yaşlılığımı yüzüme vurmak istediği için bu rengi seçmiş.

Karısının neşesizliğine aldırmayan Cemal tekrar kızı ile meşgul olmaya başlamıştı.

Serap:

—Babacığım ablama ne getirdin?

—Kendisi gelip aldığında öğrenirsin.

Kız yalvardı.

—Ne olur babacığım?

—Olmaz.

Serap fazla ısrar etmedi. Elbisesini alıp kendi odasına çıktı. Bir yandan da annesi ile babasına sesleniyordu.

—Şimdi giyip geliyorum.

Cemal hediye faslını kapattıktan sonra rahatlamıştı. Karısının getirdiği hediyeyi küçümsemesine aldırmadı.

—Eh söyle bakayım. Biz on gün kayıptık. Neler var neler yok? Hele bir anlat.

—Anlatacak fazla birşey yok.

—Hepiniz iyisiniz ya?

—Nevin sen gittikten sonra hastalandı.

—Ne hastalığı?

—Sivilceleri çoğaldı. Nazım'ın Tıp Fakültesinde bir arkadaşı varmış. Nevin'i alıp, arkadaşına götürdü.

Cemal merakını gizli tutmaya çalıştı. İfadesiz bir ses-

le sordu:

—Ne demiş doktor?

—Üç günlük titreşim tedavisi yaptılar. Sivilceleri kayboldu.

Cemal şaşkın şaşkın karısının sözünü kesti.

—Böyle tedaviyi de ilk defa duydum.

Kadın tartışmaya girmedi. Konuşmasına bıraktığı yerden devam etti.

—Şimdi çok iyi... Sivilceleri her geçen gün kayboluyor. Başka da bir önemli bir durum yok. Hepimiz çok iyiyiz... Sadece ben Sendikaya sık sık telefon edip sordum.

—Ben de Avrupa'da iken sizleri aradım.. Her defasında yok dediler.

—Annemlere gitmiştim bir gece.

Cemal on günlük gezisi sırasında, iki defa evi aradığını hatırladı. Fazla üzerine düşmedi.

Karısı ile ilişkileri tehlikeli şekilde bozulmaya doğru gidiyordu. Bunu önleyecek güçü de kendisinde bulamıyordu. Vildan'la evlenebilirdi. Ancak, bu düşünceler iki kızını hatırladığında siliniyordu. Ne var ki karısının artan geçimsizliği, bir süre önce imkânsız kabul ettiği boşanma işini mümkün hale getirebilirdi. Evde hizmet eden kadına gazeteleri getirmesi için emretti. Oturduğu koltuğa iyice yayıldı. Her seyahatinden önce, Türkiye' de olmadığı günler çıkan gazetelerin toplanmasını emrederdi. Döndükten sonra da bunları gözden geçirirdi. Bilhassa kendisi ile ilgili neşriyatı takip etmekten büyük zevk alırdı. Hizmetçinin getirdiği gazeteleri okumaya koyuldu. O gazetelere dalınca, karısı da salondan çıkmıştı. Az sonra kendisi ile ilgili haberler olmayınca sıkıldı. Gazeteleri yanındaki koltuğun üzerine fırlattı. Kendi kendine "Önemli birşey yok" dedi. Bu arada Sinan'a da bozuldu. Federasyonun basın işlerini yürüten Sinan'a, Avrupa'dan gezisi ile alakalı bir sürü resim

ve haber göndermişti. Bunların hiçbiri basında yer almamıştı. Halbuki Hollanda radyosunda çok esaslı bir konuşma yapmıştı. Türkiye'deki iktidarı yerden yere vuran bu beyanatının yankılarını pek merak etmişti. Okuduğu gazetelerde, bu konuda tek bir satıra rastlamamıştı. İhsanın bir gazete alması için yaptığı son girişimleri hatırladı. Bu gazetede hergün kendisi ile ilgili bir haberi mutlaka çıkartacaktı. Abidin'le birlikte alacağı gazetenin durumu parlak değildi. Kendisine verilen bilgiye göre, gazete haftada onüç bin adet satıyordu. Günde binikiyüz satan bir gazetede öttürülen borunun sesini duyan pek az insan olacaktı. Fakat, teşkilâtına bu gazeteyi okutturduğu takdirde, traj günde ikiyüzbini bulurdu. Bu arada Ayhan'ın itirazlarını düşündü. Ayhan, ne kokar ne bulaşır federasyonunun da bir süre önce bir gazete satın alıp, başını belâya soktuğunu ona ihtar etmişti. "Başkan" demişti. "Federasyon, bu gazeteyi başından atabilmek için, sekiz milyon lirayı gözden çıkardı" Fakat o bu ihtarı dikkate almamıştı. Kendisine verilen bilgilere göre, bu gazeteyi almakla her ay ikiyüzellibin liralık bir zararı göze alacaklardı. Nasıl olsa, para onun kesesinden çıkacak değildi. Bu kayıp, bu bakımdan onun gözünde önemli sayılmazdı. Hele bir gazetenin trajı artar ve bu zarar ortadan kalkarsa, o vakit yaptığı yatırım konusunda kimse kendisine bir lâf etmezdi. Hem o, gazetenin teşkilâtı tarafından benimseneceğine de inanıyordu. Gazetenin iflâs etmesinden maddi zarara uğrayacak olan Federasyondu. Halbuki kâr ettiğinde, parsayı o toplayacaktı. Riski ise sadece aleyhinde olacaklara vereceği önemsiz bir koz olacaktı. Bu da göze alınabilir bir faktördü. Salona giren Serap, onu dalmış olduğu düşüncelerden kurtardı.

—Babacığım, bana çok yakıştı değil mi?

Cemal, kızını alıcı gözle süzdü.

—İyi gitmiş!

Serap, kendi ekseninde döndü. Sonra da manken edâsında babasından yana yürüdü.

Cemal,

—İyi seçmişim. Üstüne de ısmarlama gibi oturmuş.

Serap, babasına sokuldu. Elindeki aleti uzattı.

—Bunu bavulların arasında buldum.Nedir bu baba?

Cemal, kıpkırmızı kesildi. İçinden söylendi.

—Tüh, Allah kahretsin! Vildan'ın valizini buraya getirmişler.

Fakat, kendisini çabuk toparladı. Merakla elindeki aleti inceleyen Serap'a:

"—Masaj aleti yavrum" dedi.

—Ne işe yarar?

—Şey... Ha!

Hatırına Nevin'in sivilceleri geldi.

—Sivilceler içindir.

—Nasıl kullanılıyor bu?

—Pille çalışıyor. Deri üzerinde hafif hafif gezdiriliyor. Böylece meydana gelen titreşim, sinir uçlarını tahrik ediyor. Deriyi kuvvetlendiriyor.

Kız, babasının bu açıklamasından birşey anlamamıştı. Ancak, istemedi. Açıklama yeterli bulduğu. Cemal kızının elinden aldığı aleti gizlemeye çalışırken, konuyu değiştirmeyi de ihmâl etmedi. Aletin gerçek görevini kızma söyleyemezdi. Mesaj işine yarıyan alet, aynı zamanda bele bağlandığında titreşimlerle seks duygularını da tahrik ediyordu. Vildan'la birlikte aleti satın aldıklarında, genç kadın, "Bunu beline taktığında artık azgın bir boğaya dönersin" demişti.

* * *

Kaygan asfaltta yürürken zorluk çeken Nevin'in kolunu tutup, onun dengesini sağlayan Nazım, güç işitilir bir sesle konuştu:

—Sevgilim, sana anlattığım gibi, Çetin'in öldürülmesinden vicdan azabı çekiyorum.

Nevin, Nazım'ın başında dolaşan belâyı farketmiş ve bundan çok korkmuştu. Sevdiği erkeğin, politik kavganın acımasız çarkında ezilip, yok olmasından endişe ediyordu. Bu endişesini açıkladı.

—Nazım, çok ileriye gitmişsin. Çetin ile aranda bir dostluk yok, hem konuyu izâm etme. Belki de bu gelişme, bir tesadüf zinciridir.

—Hayır! Sağduyum, düşüncelerimde, kurduğum planda haklı olduğumu söylüyor. Çetin'in ölümüne ben sebep oldum.

Genç kız, bir an sevdiği erkeğin yüzüne baktı. Eve geç kalmıştı. Babasının o gün Avrupa'dan döndüğünü biliyordu. Kendi kendine iç geçirdi. "Babam eve gelip, beni bulamayınca çok kızacak olacak." Fakat aile ortamında karşılaşacağı kötü tepki sevgilisinin bulaştığı belâ yanında önemsiz kalıyordu. Nazım, mutlaka bu araştırmasından vazgeçmeliydi. Israr etti.

—Nazım, eğer beni seviyorsan, bu takipten vazgeç. Mücadele edemezsin. En yakınların seni yalnız bırakacaktır. Hem, ispat edecek bir delilin de elinde yok.

—Vicdanen rahatlamak istiyorum.

—Beni düşün. Geleceğimizi hatırından çıkarma. Türkiye'nin hâli malum. Her gün bir takım insanlar ölüyor. Çetin belki de ölümü yüz defa hakketmiştir. Ne biliyorsun?

– Olsun! Beni üzen nokta, Çetin'in böylesine bir ölümü hakkedip, hakketmemesi değildir. Alet oldum. Aldatıldım. Bir cinayetin bir bölümünde rol oynadım. En önemlisi inancım sarsıldı. Toplumsal kavgada aldatılmış durumda bulunmak, küçülmem, beni rahatsız ediyor.

Nevin, tebebüssüm etti. Bu arada ıslak zeminde kaymamak için, Nazım'ın kolunu da sıkı sıkıya tutuyordu.

– Ya benim karşılaştığım olayları bilsen?

Nazım, ilk defa olarak karşısındaki kızın endişeli yüzüne hayretle baktı. Nevin hakkında çok yanıldığını anladı. Kız, yaşının küçüklüğüne rağmen, ileri yaştaki bir kadının olgunluğunu taşıyordu. Vaktinden önce tecrübe kazanmıştı. Belki de insanları Nazım'dan daha iyi tanıyordu. Hayatı biliyordu. Bunları içinden geçiren Nazım, kızın babasını düşündü. Cemal bey, sol devriminin subaşındaki yöneticilerinden biriydi. Bu özel durumu sebebi ile de Nevin, meçhul kalmış bir çok çirkin olayları yaşamış olacaktı. "Çok yaşayan değil, çok gören bilir" diye düşündü. Nevin'in ısrarı bir yerde gururunu okşuyordu. Genç kızın telâşı ve endişesi, sevildiğinin açık deliliydi. Genç kız, tekrar konuştu.

– Nazım, ben senden çok daha fazla vicdan azabı içerisindeyim. Bence Çetin olayında sen, rolünü fazla önemsedin. Halbuki ben, önümde cereyan eden birtakım olaylarda, sessiz şahit durumlarında çok kaldım. Hep sustum. İçime attım. Senden başka kimseye inanmıyorum. Seni kaybetmek istemiyorum.

Nazım diklendi.

– Ne demek istiyorsun?

– İki tarafta silâhlarını çekmiş durumda eller tetikte. Bugün Çetin'e olan, yarın senin başına gelebilir. Bu gözü kara insanlar, en ufak engelde sinirleni-

yorlar. Kestirmeden çözüme gidiyorlar.

Nazım gülümsedi. Kızın sözünü kesti.

– Düşüncelerine saygı duyuyorum. Ancak, ihtiyatlı olmak, karakterime uygun değil. Çok şeyler biliyorsun. Bunu takdir ediyorum. Senden ricam, benim için fazla endişeli olma. Kavgamı kendim yapabilirim. Kimseden de korkmuyorum.

Nevin, itiraz etti.

– Bunu söylemek istemedim Nazım, sadece kendini ateşe atmanı istemiyorum.

Nazım,

– Meraklanma sevgilim. Haklı olduğum sürece her engeli aşacağım. Bu ülkede dürüst insanların henüz kökü kuramadı. Mutlaka mücadeleme katılacak güçlü dostlar bulacağım.

İki genç arasındaki konuşma, fazla sürmedi. Nevin, önlerinden geçmekte olan boş taksiye işaret etti. Sonra da kesin bir ifade ile,

– Nazım, eve çok geç kaldım. Babam bugün Avrupa'dan dönüyor. Belki de gelmiştir. Beni bulamadığı için, etrafı kırıp geçirmiştir.

Nazım, sesini çıkarmadı. Sevgi ile kıza baktı.

Eve döndüğünde, Nevin'e kapıyı kızkardeşi açmıştı. Onu telâşlandıran bir edâ ile konuştu.

– Çok geç kaldın abla, babam seni çok merak etti.

Sonra neşeli bir sesle devam etti.

– Babam ne güzel hediyeler getirmiş. Elbisemi az önce çıkardım.

Nevin cevap vermedi. Salondan babasının sesini duydu.

– Nevin sen misin?

– Evet baba.

Cemal kızgın bir sesle sordu.

– Çok geç kaldın? Neredeydin?

Nevin ürkek adımlarla babasının yanına gitti. Cemal, onun suskunluğundan pirelenmişti.

-- Ne var? Neden soruma cevap vermiyorsun?

Nevin,

– Yok birşey baba. Hoşgeldin.

Kızının soğuk davranışına aldırmaz gözüken Cemal, artık kızına diş geçiremeyeceğini idrak ediyordu. "Kontrol elimizden gitti" diye düşündü. Karısı, en sonunda başarmıştı. Kızları ile arasını açmıştı. Ne de olsa, bir babaydı. Nevin'in geleceği ile ilgilenmesi gerekiyordu.

– Eve çok geç geliyorsun. Senin yaşındaki kızlar, karanlık bastıktan sonra eve gelmezler.

Nevin, kararlı insanlara has bir edâ ile cevap verdi.

-- Yaşımın küçüklüğüne aldanma baba, ben kendimi idare etmesini çok iyi biliyorum.

-- Henüz onsekiz yaşında bile değilsin. Ben seni çok ihmal ettiğimi biliyorum. Bundan dolayı da kendimi suçlu hissediyorum. Fakat, dünya çok kötü kızım. Bunu hatırından çıkarma!

Cemal yumuşamıştı. Nevin'le arasındaki uçurumu kapatma arzusu ile titredi.

– Seninle baba-kız gibi değil de, iki dost gibi konuşalım. Ha ne dersin?

Nevin şaşırdı. İlk defa babasını böylesine yumuşak ve anlayışlı görüyordu. Şaşkınlığından cevap verenedi. Cemal devam etti.

-- Evet yavrum, dünya çok kötüleşti. Kötülük her yeri sardı. Bir gün senin de çocukların olacak. O zaman beni daha iyi anlayacaksın. Unutma, ben görünürde bir insanım. Dostumdan fazla, düşmanım var. Ailem, bu durumuma göre hareket etmeye mecburdur.

Nevin kabaran hiddetini güçlükle bastırdı. Babasının endişesini anlamıştı. Babası kızının geleceğinden çok, kendi mevkii için endişe ediyordu. Kısık bir

sesle konuştu.

– Hiç merak etme baba, seni utandıracak bir davranışta bulunmam.

Cemal derin bir nefes aldı. Sert bir sesle, konuşmasını sürdürdü.

– Bundan eminim. Seni ikaz etmek benim görevim.

Nevin odasına çıkmak için müsaade istedi.

Cemal,

– Senin hediyeni annen odana götürdü. Bakalım beğenecek misin?

Nevin,

– Teşekkür ederim baba. Zahmet olmuş.

Cemal uzatmadı. Her zaman böyle olurdu. Ne vakit kızı ile münakaşa etmek istese, yenik düşen o olurdu. Şimdi de Nevin haklı çıkmıştı. Halbuki, kafasında neler kurmuştu. Kızından, Nazım'la olan ilişkilerini soracaktı. Azarlayacaktı. Fakat, hiç birini yapamamıştı. Başlangıçta sert bir çıkış yapmıştı. Ancak kızının azimle dikilişi karşısında, kolayca yelkenleri suya indirmişti. Cemal, kendi kendine söylendi. "Bu işin peşini bırakmayacağım. Nazım, denilen herifle uğraşacağım. Ben, elin adamına kızımı yedirmem"

Nevin, salondan çıkarken, arkasından seslendi.

– Yılbaşına beraberiz. Hep birlikte bizim federasyonun dinlenme tesislerinde eğleneceğiz. Sana getirdiğim elbise ile hayli sükse yapacaksın sanıyorum.

Nevin dışarıya çıktı. Her yılbaşı Cemal, eşi ve çocukları ile federasyonun lüks dinlenme tesislerine gitmeyi âdet haline getirmişti. Federasyonun diğer yöneticileri de bu eğlenceye katılırlardı. Böylece, ailece kaynaşma sağlanırdı. Ne var ki, gerçekte bu toplantı bir vazife yerine geçerdi. Yıllardır devam eden bu toplantılara rağmen, sendikacı eşleri arasında sıkı bir dostluk kurulmuş değildi. Tam tersine, hiçbir sendikacı-

nın hanımı, diğerini sevmezdi. Çekemezdi. Başkan karısı olmanın verdiği şişinme rekabete yol açardı. Sendikacılar arasındaki mücadele, eşleri arasında da devam ederdi.
Nevin, odasına girerken "Her yılki gibi tatsız bir eğlence" diye düşündü...

***

Nevin'den ayrıldıktan sonra kararsız halde eve gelen Nazım, babası ile şiddetli bir kavga yapmak zorunda kalmıştı. İrfan bey, kesin şekilde Nazım'ın Çetin'le ilgili araştırmasına son vermesini istemişti. İşlerin sarpa sardığını belirten babası, "Aileni düşünüyorsan, bu işin peşini bırak" demişti. Nazım ise, bu ihtardan sonra kendisini sıkı bir çemberin içerisine hapsedilmiş hissetti. İlk defa olarak cinayetin üzerine düşmekle, hata edip etmediğini düşündü. Sevdiği insandan sonra, saygı duyduğu babasından gelen bu ikaz düşüncelerini sarsmıştı. Dürüst hareket etmekle, mücadelesini kapkaççılara karşı sürdürmek istemekle daha ilk anda önem verdiği insanlar tarafından yalnız bırakılmıştı. Canından fazla sevdiği Nevin'den sonra, babasının sert ve kesin cephe alışı karşısında bunalmıştı. Bir gün sonra Çetin'in karısını görmek için köye gidecekti. Ancak şimdi kararsızdı. Aldığı bu kararı, uygulamakta tereddüt ediyordu. O sabah Kemal beye telefon etmiş ve Çetin konusunda temin ettiği bilgiyi, adama nakletmişti. Şimdi, bu konuda da hatalı olduğunu anlıyordu. Halbuki o Kemal beye, gözdağı verip, korkutmak istemişti. Böylece ağzından lâf almayı ümit etmişti. Ne var ki bu işi yaparken sadece karşı grubun sertleştiğini görmüştü. Korku salayım derken, onlar kendisinin etrafında bir korku çemberi germişlerdi. Fakat yılmayacaktı. Bu durumu, mutlaka bağlı olduğu sol dernekteki arkadaşlarına açacaktı. Onlardan yardım isteyecekti. Artık bu kavgayı Çetin için yap-

mıyordu. Dürüstlüğün zaferini sağlaması gerekiyordu. Babasının hücumunu geçiştirdikten sonra, annesine dışarıya çıkacağını söylediğinde kadın sesini çıkarmadı. Sadece, evden ayrılırken annesi onu öpmüş ve titrek bir sesle "Kendine dikkat et oğlum" demişti. Nazım, bu ikazı gülümsemekle cevapladı. Daha sonra da kapıcı dairesinde bıraktığı motosikletini aldı. Gecenin serinliğinde motosikleti ile dolaşmayı severdi. Bu da onun sinirlerini yatıştırmaya yarardı. Uzun süredir motosikletin üzerinde sokaklarda deli deli dolaşıyordu. Ancak, bu durum onu rahatlatmış değildi. Aksine duyduğu hiddet artıyordu. Babasına, annesine hatta Nevin'e bile kızıyordu. Onu zavallı sananlara, bunun aksini ispat edecekti. Gazı yükseltince, motosikletin sürati artmıştı. Şimdi, yüzünü yalayan sert rüzgâr, canını yakmaya başlamıştı.

***

Kemal'den, Nazım'la ilgili son haberleri öğrenen Abidin, bu durumdan dolayı çok kızmıştı. Kemal telefon ettiğinde, sendikasındaki son gelişmeler yüzünden hayli sinirliydi. En güvendiği yardımcısı Fehim Anaç'ın, ayağına karpuz kabuğu attığını öğrenmişti. Yıllardır Fehim'i kollamıştı. Ona yakınlık duymuştu. Hiç şüphesiz, bu kollamada Fehim'in niteliği büyük bir rol oynamıştı. Yusyuvarlak bir vücuda sahip olan Fehim, futbol topuna benzer, şişman vücudu ile herkesin neşe kaynağı olmuştu. Yıllar boyu Abidin'in her söylediğine "Peki" demişti. "Başkanının kölesi derlerdi ona" Ne var ki, aşırı sol, Abidin'i düşürmek için şimdi Fehim'i kullanıyordu. "Aptal, Şişko Fehim, solcuların desteği ile" Abidin'e kafa tutmaya başlamıştı. Bunda esas kabahatli kendisiydi. Sendikada rakipsiz kalmak için, tüm güçlü yardımcılarını tasfiye etmişti. Abidin, Fehim tarafından safdışı bırakılacağına inanmak istemiyordu. Bu tür-

lü düşünmesinde, Fehim'in yetersizliği önemli rol oynuyordu. Ancak, Fehim'in arkasındaki güçlerin, sert ceviz olduğunu bilmesi bu inancını sarsıyordu. Bazı teşkilât başkanlarını aleyhine çevirdiğini öğrendiği Fehim için atıp tutarken, Kemal, Nazım'la ilgili son durumu bildirmişti. Nazım'ın ileriye gitmesine artık seyirci kalamazlardı. Gerekli ihtar verilmeliydi. Kemal'in bu görüşüne o da katılmıştı. Kemal de kısaca plânını anlatmıştı. İlk olarak, delikanlının gözünü korkutacaklardı. Bu gözdağına rağmen Nazım ısrar ederse, icabına bakacaklardı. Öte yandan, Abidin'den bu talimatı alan Kemal, derhal harekete geçmiş ve devreye Niyazi'yi sokmuştu. Kanlı eylemlerin başlıca liderlerinden olan, Niyazi, Nazım'la aynı dernekte idiler. İkisi arasında kurulmuş bir dostluk yoktu. Ancak, göz aşinalığı vardı. Kemal'i sabırla dinleyen Niyazi, karşısındaki sözünü bitirmeden plânını hazırlamıştı bile. Bunu Kemal'e söylediğinde adam, bu seri davranıştan memnun kaldı.

–"Senin ne olduğunu çok iyi takdir ediyoruz" dedi.

Niyazi'nin plânı çok basitti. Üniversite bahçesi ve koridorları her türlü kavgaya açıktı. Nazım'a yapılacak ihtar meydan dayağı çekmekle olacaktı. Bu görüşünü Kemal, derhal Abidin'e bildirmişti. Abidin, Kemal'in ikinci konuşmasını kısa kesmişti. Kendi derdi başından aşkın olduğu için, düşünmeden plânı kabullenmişti. Halk Partisi içerisinde Ecevitçi takımın hışmından sonra, şimdi de aşırı solun hedefi haline geldiğini hissetmesi, onu fazla düşünmeden birtakım kararlara itiyordu. Fehim'i bertaraf edecek tedbirler, onun için daha önemliydi. Nazım'la daha sonra meşgul olabilirdi. Buna karar verdikten sonra harekete geçen Abidin, Fehim'in ve kendisinin yakın

dostu olan İbrahim'i aradı. Ne Kokar Ne Bulaşır Federasyonuna bağlı bir sendikanın yöneticisi olan İbrahim, haris, gözü doymak bilmez bir insandı. Sendikadan, işçiden para çalardı. Sendikadaki görevi, muhasebeci üye idi. O bu pozisyonu, en iyi şekilde değerlendirmesini bilmişti. Sendikanın parası ile kendisine hatırı sayılır bir servet yapmıştı. İki otobüs satın almıştı. Pek çok dükkânı, apartman katları vardı. Abidin'in onu hatırlaması da boşuna değildi. Çünkü, İbrahim yürüttüğü kirli işlerinde, Fehim'le arada bir işbirliği ederdi. İbrahim içki içmezdi. Kumar oynamazdı. Ancak kendi başkanını kumara ve kadına alıştırmakta büyük bir ustalık göstermişti. İbrahim'in telkinleri ve kurnazlığı sonunda, kumarın müdavimi olan sendika başkanı, kısa bir süre sonra, gırtlağına kadar borca batmıştı. Başkanını bu hale getiren İbrahim, daha sonra kirli işlerinde Başkanı kullanır olmuştu. İbrahim'i evinde bulmuştu. Uzun süredir Abidin tarafından hatırı sorulmayan İbrahim, onun bu arayışına hayret etmişti. Telefonda bunu açıkladı.

– Hangi dağda kurt öldü. Abidin abi?

Abidin onun alayına aldırmadı. Boş lâflarla vakit öldürmek niyetinde değildi. Derhal konuya girdi.

– Senin yardımına ihtiyacım var İbrahim?

– Ne gibi bir yardım?

– Benim Fehim başkaldırdı.

Telefonda kısa bir sessizlik hüküm sürdü. Sonra İbrahim yavaşça konuştu.

– Buna cesaret edebildi demek.

– Evet, fakat ben gagasına s.....

– Çok sinirlisin abi! Son günlerde hepiniz barut fıçısına döndünüz.

– Senden yardım istiyorum. Bu konuda kararını acele ver.

– Biliyorsun Fehim benim de arkadaşım. Başının ağrımasını istemem.

Abidin uzatmadı.

– Yardım etmeye mecbursun. Seninle ilgili elimde bazı belgeler var. Bunu derhal açıklar seni ve başkanını müşkül durumda bırakırım. Hem bilirsin, bu işleri de çok iyi beceririm.

İbrahim endişeli cevap verdi.

– Bilirim. Bilirim.

Abidin, gözdağına devam etti.

– Küçükçekmece'de satın aldığınız araziden elde ettiğiniz milyonları ifşâ edebilirim.

İbrahim'in suskunluğundan istifa ile konuşmasını sürdürdü.

– Üyelerinize bildirdiğiniz yüzölçümü ile arazinin gerçek yüzölçümü arasında dağlar kadar fark var. Ayrıca araziyi çok pahalıya aldığınızı da emsal göstererek ortaya koymamız mümkün.

İbrahim,

– Bu size ne yarar sağlar. O zaman biz de sizin durumunuzu açıklarız. Kirli çamaşırları ortaya koyarsak, bundan birimiz değil, hepimiz zararlı çıkarız.

Abidin,

– Canım ben de aynı şeyi söylüyorum. Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz içiniz. Hem maksadım da, çamaşır teşhiri değildir. Yardımınızı sağlamaktır.

– Ne istiyorsun?

– Fehim'in belediyelerde çevirdiği dolabın belgelerini istiyorum. Seninle bazı işler çevirdiğini biliyorum. Bunları anlat yeter.

İbrahim tereddüt etti. Bu kararsızlığını Abidin'e söyledi.

– Bu işte benim de rolüm var. Kendi kendimi ele verir miyim?

– Canım, bu tehlike ilk anda senin için söz konusu değil ki, Fehim, itiraf ettiği takdirde, senin rolün ortaya çıkacaktır. Ben senden aldığım bilgileri Fehim'i tehdit etmekte kullanacağım.

İbrahim bir süre düşündü. Sonra da müspet cevap verdi. Bu neticeyi aldığından dolayı hayli neşelenen Abidin, telefonu kapattığında savunan değil hücum eden bir duruma geçtiğini biliyordu. Fehim'in, hoplaya hoplaya yürüyüşünü gözlerinin önüne getirdi. "Avucumdasın şişko Fehim" diye söylendi. İbrahim'den aldığı bilgiler, Fehim'i hareketsiz bırakacaktı. Bu durumun ne kadar süreceğini ise düşünmek bile istememişti. Onun için önemli olan, bir süre için, muhalefetsiz sendika başkanlığını sürdürmekti. Seçimlere pek az zaman kalmıştı. Tekrar milletvekili seçildikten sonra, alacağı yeni tedbirlerle durumunu güçlendireceğini ümit ediyordu. Rahatlamıştı. Bu rahatlama ile o gün Devrimbaz Federasyonu Genel Başkanı Cemal'den aldığı mektubu düşündü. Yılbaşında, hep birlikte olmayı isteyen Cemal, sendikasının dinlenme kampında düzenlediği yılbaşı eğlencesine ailesi ile birlikte O'nu davet ediyordu. Gidecekti. Ancak bir yıl sonra, artık bu tür davetleri o düzenleyecekti. Cemal'in devri kapanıyordu. Bir neşriyat adamın soluğunu kesmişti. Ancak, o hiçbir şekilde açık vermeyecekti. Bunun için de, her tedbire başvuracaktı. Bu kararı üzerine, Nazım'ı tekrar hatırladı. Kemal ile yaptığı konuşmayı düşündü. Nazım'a engel olması gerekiyordu. Muhasebecisi İrfan beyin korkaklığı yüzünden, hiç yoktan başlarına belâ sarmışlardı. İrfan bey, korkusunun bedelini tek başına ödeyecekti. Şu anda Nazım'ın gözündeki değeri bir sinek kadardı. Kurduğu düzeni yıkmak isteyen kim olursa olsun, gözünün yaşına bakılmadan ortadan kalkmalıydı. Devrimbaz Federasyonu Başkanlığını ele geçirdikten sonra, uygulayacağı yöntemi dü-

şündü. Keyiflenmişti. Yutuculukta, anaforda Cemal'i hiç aratmayacaktı.

***

Üniversite, o sabah da karışıktı. Kimse derslere girmemişti. Gruplar, kendi aralarında ateşli tartışmalara dalmışlardı. Nazım koridorda toplaşan talebeler arasından kendine yol açarak ilerledi. Bu sırada kolundan çekildi. Baktı Ahmet'ti. Sinsi bir tavırla onu kolundan çekip, bir köşeye götüren Ahmet, bir yandan da söyleniyordu.

– Yarım saattir seni arıyorum.

– Ne istiyorsun?

– Seninle konuşacaklarım var!

Nazım, koridordaki grupları işaret etti.

– Yeni bir kavga mı var?

– Olmasına var da. Şimdilik biz bu kavgaya karışmıyoruz.

Sırıttı ve onu üst kata sürekledi.

– Yahu nereye gidiyoruz?

– Arkadaşlar seninle konuşmak istiyorlar.

Nazım ümitlendi. Çetin'le ilgili şüphelerini Ahmet'e açmıştı. Ahmet onu sabırla dinlemişti. Fakat yardım vaadinde bulunmaktan kaçınmıştı. Şimdi telâşlı hali onu ümitlendirmişti. Sordu,

– Dün, dernekte anlattıklarıma aklın yattı mı?

Ahmet kaçamak cevap verdi.

– Biraz. Seni Niyazi abi ile tanıştıracağım.

– Kim bu Niyazi?

– Nasıl tanımazsın? Bizim derneğin en kıdemlisi yahu.

Nazım, adamı hatırlamaya çalıştı. İsim yabancı gelmiyordu. Fakat, bir türlü çıkaramıyordu. Merdivenleri süratle çıktılar. Yukarıdaki koridor nisbeten tenha idi. Derse girmeyen öğrenciler, aşağıda gruplaşmıştı. Üst koridordaki tek-tük öğrenciler de, telâşla bir an

önce arkadaşlarına katılmaya çalışıyorlardı. Ahmet, caddeye bakan pencerenin önünde duran, dört kişiye doğru Nazım'ı sürükledi. Nazım, Niyazi'yi tanımıştı. Dernekte sık sık onu görmüştü. İkisinin yanlarına gelmesi üzerine Niyazi kısık bir sesle konuştu.

– Merhaba Nazım!

Nazım başı ile selâma karşılık verdi. Çetin işinde Niyazi'nin kendisine ne gibi bir yardımı olabileceğini düşündü. Niyazi kesin konuşuyordu.

– Ahmet anlattı. Çetin olayını biliyorum.

Nazım sevindi. Mücadelede kendisine yardımcı bulmuştu nihayet.

– Bu konuda bana yardım edecek misiniz?

Niyazi bir an ona sert sert baktı.

– Hayır!

Nazım sarsıldı. Kekeledi.

– Ne demek oluyor bu? Madem bana yardım etmeyeceksiniz, o vakit benimle ne alışverişiniz var!

Niyazi, delikanlıdaki hayal kırıklığından memnun halde sırıttı.

– Tam tersine, sana yardım etmeyeceğiz. Mani olacağız. Bu işin üzerine gitmekten vazgeç diyeceğiz.

– Ama neden?

Nazım tüm coşkunluğu ile konuşuyordu.

– Sizin devrimden anladığınız bu mudur? İnanç uğruna mücadele için, hepimiz yemin etmedik mi? Haksızlığa başkaldırmış değil miyiz?

Niyazi tınmadı. Nazım'ın sözünü kesti.

– Burada bana maval okuyasın diye bulunmuyorum. Senin Marksist öğretiden haberin yok. Bizim için önemli olan hedeftir. Yoksa bu hedefe ulaşmak için başvurduğumuz silâhlar değil, icabında banka soyarız. Adam da öldürürüz.

– Fakat Çetin'in ölümünün davâmızla ilişkisi yok ki?

Ahmet, sabırsızlıkla müdahale etti.

– Niyazi abi, doğru söylüyor. Bize ahlâk dersi vermeye kalkma. Hele polis hafiyeliğine hiç özenme.

Nazım dehşetle arkadaşından yana baktı.

– Sende mi böyle düşünüyorsun Ahmet?

– Evet.

– Fakat, arkadaşlığımıza da mı hürmetin yok?

– Benim için önemli olan amaçtır. Karşıma nasıl bir engel çıkarsa çıksın. Aldırmam. Ezer geçerim. Çetin işini kurcalamaman için devamlı ikaz ettik. Sen dinlemedin. Bu iş kapansın dedikçe sen meydanı boş bulduğunu sandın. Davâmıza ihanet ettin.

– Asla!

Nazım dehşetle etrafına göz attı. Koridordaki birkaç kişi de onların yüksek sesle münakaşasından ürkmüşler ve aşağıya kaçmışlardı. Nazım, "Yalnızım diye" düşündü.

Niyazi ağa yakalanmış, can havliyle çırpınan sinek gibi gördüğü Nazım'a yaklaştı. Örümcek vahşiliği ile zevkle soludu.

– Polisliğe özenenlere aramızda yer yok delikanlı!

Nazım çırpındı.

– Haksızsınız. Doğru düşünmüyorsunuz.

Niyazi Nazım'a sert bir tokat attı.

– Fazla dırlanma!

Nazım'ın kan beynine fırlamıştı. Hiddetlenip, tokadı iade etti. İkisi arasındaki kavgaya diğerleri de katıldı. Nazım, ilkin suratına, yere yıkıldıktan sonra sırtına inen yumruklardan korunmak için, iki kat olmuştu. Niyazi, böğrüne doğru bir kaç tekme daha salladı, sonra da bağırırcasına konuştu.

– Bu sana ilk dersimizdir. Sonuncu olmasını dilerim. Çünkü, ikincisinden sonra yeni bir derse ihtiyacın kalmayacaktır.

Yerde inleyen Nazım'a doğru eğildi. Kulağına fı-

sıldadı.

– Bu mücadelede karşı tarafta babanın da olduğunu düşün. Ona göre davran. İlk ve son ihtarını ona göre ölç ve tart.

Sonra Nazım'ı acıları ile kıvranır bırakarak diğerlerine döndü.

– Biraz daha okşayın. Henüz aklı başına gelmemiş.

Ahmet, bu emre uyanların ilki oldu. Nazım'ın böğrüne şiddetli bir tekme attı.

Nazım acı ile kıvrandı. Güçlükle doğruldu. Hiddetten yüzü allak bullak olmuştu. Ağzı burnu kanıyordu. Onun doğrulması ile hedefleri büyüyen diğerleri sıra ile yüzüne ve karnına yumruk sallıyorlardı. Nazım'ın ayakta duracak hali kalmamıştı. Pencereye dayandı. Artık konuşmakta zorluk çekiyordu. "Alçaklar" diye inledi. Ahmet, bu fısıltıyı duymuştu. Eğildi Nazım'ın ayaklarına doğru sadistçe bir tekme vurdu. Bir yandan da söyleniyordu.

– Bu acıdan sonra, Nevinciğimi de uzun süre okşayamazsın!

Nazım uzun bir inilti çıkararak tekrar yere yığıldı. Karşısındakine yumruk atacak gücü kendisinde bulamamıştı. Bu sırada Niyazi, Nazım'ı tekmeleyen dört kişiye ikaz etti.

– Başına vurmayın fazla. Şimdilik, ölüp başımıza bela olmasını istemiyoruz.

Bu ikazdan Ahmet memnun kalmamıştı. Homurdandı.

– Eğlenceyi yarıda kesmek olur mu?

Niyazi sertçe,

– Ne diyorsam onu yapınız!

Sonra da yanlarından ayrıldı. İşi bitmişti. Az sonra O'nu, diğerleri takip etti. Şimdi koridorda Nazım, inlemeleri ile yalnız kalmıştı. Onun dayak yediğini gö-

ren bir kaç öğrenci, "Yiğitliğin on şartından dokuzu kaçmak, biri ise hiç görünmemektir" demiş ve yardımına koşmamıştı. Ağzı burnu kan içerisinde yattığı yerden doğrulan Nazım, uzun süre geçtikten sonra kendisini toparlamıştı. Tüm vücudu sızlıyordu. Her hangi bir kırığı-çıkığı yoktu. Fakat esas tahribat düşüncelerinde olmuştu. Niyazi'nin gücü karşısında gerilemişti. Bundan dolayı utanıyordu. Gururu parça parça edilmişti. Yalnızlığı, yılgınlığını iyice arttırmıştı. Duvarlara tutuna tutuna yürüdü. Kendi kendine söyleniyordu. "Kimin için savaşıyorum ben? Kimin için?" kendi için sürdürmek istediği savaşı daha ilk rauntta kaybetmişti. Hiçliğini görmüştü. Artık korkuyordu. Kendisine yardım edeceklerini sandığı kişilerden, yardım şöyle dursun tam tersine onların taraf halinde karşısında saflaştıklarına şahit olmuştu. Ruhen yıkılmıştı. Ağlıyordu. Gözyaşları, vücudundaki sızıların eseri değildi. Enayiliğine ağlıyordu. Güçsüzlüğüne ağlıyordu. Babası, sevgilisi ikaz etmişti. Neticesi önceden belli bir savaştan onu caydırmaya çalışmışlardı. Fakat o direnmişti. Bunun cezası en yakın bildiği arkadaşlarından dayak yemek olmuştu. Israr ettiği takdirde dost bildiği arkadaşları canına bile kastedeceklerdi. Merdivenlerin başına kadar güçlükle gelebilmişti. Bu esnada yukarıya çıkan bir kaç öğrenci ondan yana geldiler. Çekine çekine sordular.

– Neyiniz var? Kim yaptı?

Öğrencilerden gözlüklü olanı, fısıldadı.

– Arkadaşım, seni bu hale kim getirdi?

Nazım artık kendindeydi. Onların yüzüne bakarken, dik durabiliyordu. Kollarının yenleri ile yüzünü silerken cevap verdi.

– Kendim.

Ve öğrencilerin şaşkın bakışları arasında merdive-

nin öte yanındaki tuvalete doğru yürüdü. Yüzünü yıkayacaktı. Suyun bu iğrenç kavganın izlerini sileceğini ümit ediyordu. Lavabonun başında yüzünü yıkayan Nazım, biraz olsun kendine gelmişti. Nefret hissi tüm vücudunu sarmıştı. Korku ile nefret kıyasıya bir mücadele veriyordu. Birden aynada beliren silüet yüzünden arkasını döndü. Kendi yaşlarında bir genç merakla bakıyordu. Onun toparlandığını anlamıştı. Tok bir sesle sordu,

– Ne oldu arkadaşım?

Nazım şüpheli gözlerle karşısındaki delikanlıya baktı.

– Önemli değil!

Delikanlı konuştu.

– Fena dayak yemişsin. Kimler yaptı?

Nazım sesini çıkarmadı. Delikanlıyı hatırlamaya çalıştı. Dağınık kafasını toparlamak istiyordu. Sonunda kendisi ile konuşanı hatırladı. Sessiz, kendi halinde bir öğrenciydi. Arkadaşları onun için "MİT ajanıdır" demişlerdi. Onu hiç bir eylemin içerisinde görmemişti. Ancak her eylemci ile sıkı-fıkı olmaya bakardı. Delikanlı, küçük adımlarla yanına yaklaştı. Güven verici bir sesle konuştu.

– Yediğin dayağı gördüm. Seni kimlerin dövdüğünü de biliyorum. En yakın arkadaşlarından dayak yedin, neden? Cephemi değiştirdin yoksa?

Nazım direndi.

– Yok birşey!

Delikanlı cebinden çıkardığı kağıt parçasını Nazım'ın mendil cebine sokuşturdu.

– Aklın başına gelince beni ara. Kağıtta telefon numaram var. Metin dersin. Son geldiği gibi sessizce uzaklaştı. Nazım öylece kalakalmıştı.

***

Nazım pastanede Nevin'i beklerken, geçirdiği son

üç günün buhran dolu anlarını kısa sürede ancak tüm dehşeti ile tekrar yaşıyordu. Üniversitedeki dayak olayından sonra babasının tepkisi alışılmışın dışında olmuştu. Oğlunun üzerine titreyen İrfan bey, onu Avrupa'ya göndermek istemişti. "Oğlum bir süre kaybol. Git. Frankfurt'taki amcanın yanında kal" demişti. Onun korku ve intikam hisleri ile dolu olduğunu görmüş, fakat herhangi bir şekilde, vereceği karara karışmamıştı. Annesi ağladığında, sert bir sesle, "Çocuğu rahat bırak. Ne isterse onu yapsın" diye çıkışmıştı. Babasının Avrupa'ya gitmesi ile ilgili teklifini reddettiğinde babası sesini çıkarmamıştı. Halbuki eskiden oğluna teklifini kabul ettirmek için dil dökerdi. Şimdi "Sen bilirsin" demekle iktifa etmişti. O vakit Nazım, dehşet içinde düşündü. Babası bile ona arka çıkmaktan kaçınmıştı. Bu yalnızlığa terkediliş, tüm direnişini yıkmıştı. Kendisinin istediği gibi bir insan olmak yerine yakınlarının istediği nitelikte bir insan olacaktı. Üç gün devamlı kendisi ile mücadele etmişti. Babasının anlamsız bakışları, annesinin gizlemeye çalıştığı merhamet dolu gözleri, daha önce duyduğu birçok hisleri öldürmüştü. Artık robot gibi hareket ediyordu. Her geçen gün korku içinde kök salmıştı. Çetin'i çoktan unutmuştu. Artık kendisi için kavga veriyordu. Yakınlarının saadetini temin etmeyecek bir direnişi gereksiz bulmaya başlamıştı. Öte yandan dövülmesi olayını duyan Nevin'in ilk tepkisi ağlamak olmuştu. Sonra da yalvarmıştı. "Nazım karışma bu işlere. Başına belâ alma" demişti. Hayatta önem verdiği tüm insanların bu karşı çıkışı, Nazım'ı perişan etmişti. Bir süre önce doğru yolda ilerlediğine inanmıştı. Şimdi, herkes "Hatalısın" diyordu. Güçlüye direnişin anlamsızlığını ispata çalışıyorlardı. İnsanlar bu kadar kötü olamazdı. Aksi halde yaşamanın zevki kalmazdı. Daha sonra kendine şunu telkin

etmeye çalıştı. "Direnişte haklısın. Ancak zafere ulaşamayacak bir hak iddiası, savunanın felâketi demektir."

İçeriye giren Nevin, onu karışık düşüncelerden kurtardı. Nazım ayağa kalktı. Kızın uzattığı eli sıktı.

– Çok beklettim mi?

Nazım yalan söyledi.

– Hayır, bende şimdi gelmiştim.

Bu gereksiz bir yalandı. Fakat söylemişti. İçindeki şeytan uyanmıştı. Son olaylar dengesini bozmuştu. Çetin olayını unutmasını isteyenlerin telkinlerini, yanlış yorumluyordu. Bunu bile bile yapıyordu. Nevin, sevimli yüzünü daha da güzelleştiren bir tebessümle konuştu.

– Evde büyük telâşımız var. Bu akşam ailece İzmir'e gidiyoruz.

Nazım bu seyahatin içini kararttığını hissetti.

– Ne seyahati bu?

– Yılbaşını federasyon yöneticileri ile birlikte geçirmek, babamın âdetidir. Yıllardır böyle oldu.

– Sen gitmesen olmaz mı?

Nevin itiraz etti.

– İmkânsız. Babamı çok kızdırmış olurum.

– Yılbaşını seninle geçirmek istiyorum.

Nevin en sevimli gülüşü ile dayattı.

– Olmaz sevgilim.

– Seni çok özleyeceğim.

– Üç gün sonra döneriz.Babamın çok işleri var. Bu sefer kampta fazla kalamayız.

Nazım birden Cemal'le ilgili neşriyatı hatırladı. Herhalde bu neşriyat Nevin'in babasının durumunu hayli sarsmıştı. Sordu,

– Babanın durumu nasıl Nevin?

Nevin şaşırmıştı. Nazım, ilk defa babası ile ilgili bir soru soruyordu. Bir an durdu. Sonra da endişeli

bir sesle,

– Pek parlak değil. Sanıyorum Genel Başkanlığının son günlerini yaşıyor.

– Hücuma dayanamıyor demek?

Nevin gözlerini kırpıştırdı.

– Öyle fakat ben bu neticeden çok memnun kalacağım. Devrimbazlık oyununa da böylece son vermiş olacağız. Belki bundan sonra kendi hayatımızı yaşarız.

Nazım, Cemal'in çok çabuk mücadele alanını terk ettiğini düşündü. Aslında hayat hatayı affetmiyordu. Eninde sonunda mukadder akibet insanoğlunun yakasına yapışıyordu. Ne kadar güçlü olursa olsun, ayağı sürçtü mü, hapı yutuyordu insan. İşte Cemal bey de zokayı yutmuştu bir defa O'nu kimse kurtaramazdı. Sadece, olta ucunda biraz daha fazla çırpınacaktı. Yıkılışını birkaç saniye geciktirecekti. Nazım, kafasındaki düşünceleri dağıtmak istedi. Nevin'e güven veren bir sesle,

– Sevgilim, bu üç günü nasıl iple çekeceğim bilemezsin? Sana öylesine ihtiyacım var ki?

Nevin heyecanlandı. Erkeğin masa üzerindeki elini tuttu.

– Ben de öyleyim. Şu son günlerde pekçok geceler uykusuz kaldım. Beni seviyorsan belâdan uzak dur Nazım.

Genç kızın elini avuçlarına hapseden Nazım,

– Sana söz veriyorum, artık seni üzmeyeceğim.

Pastahaneye gürültücü bir grup girmişti. İki sevgili bundan rahatsız oldu. Çünkü daha yüksek sesle konuşmaları gerekiyordu. Nazım kararını vermişti. Onların istediği gibi bir insan olacaktı. Ani bir hareketle kıza,

– Hadi kalk gidelim? dedi.

– Nereye?

– Daha rahat konuşacak bir yer biliyorum.

Nevin sesini çıkarmadı. Az konra ikisi de caddeye çıkmışlardı. Nazım, bir taksi çevirdi. Bindiler. Nazım, şoföre Boğaz'a gitmesini söyledi. Nevin, rahatsız bir edâ ile oturduğu yerde kıvrandı.

– Nazım bu akşam seyahate gidiyoruz. Eve erken dönmem gerekir.

Delikanlı birden kendini topladı. Zamanı pek dardı.

– Pekalâ öyleyse Taksim'e gidelim.

Taksinin durduğu apartmanı Nevin tanımıştı. Burası onunla ilk geldikleri yerdi. Sessizce Nazım'ın peşine takıldı. Merdivenleri indiler. Nazım, paspasın altındaki anahtarla kapıyı açtı. Sonra gülerek Nevin'e döndü.

– Şansımız varmış. Her taraf derli toplu.

İçeriye girdiler. Nazım,

– Sen otur. Ben içecek birşeyler bulayım.

Nevin buz kesmişti. Kararsızdı. Erkeğinin geçirdiği bunalımı farkediyordu. Ancak çaresizdi. Az sonra Nazım, viski kadehleri ile döndü. Birini kıza uzattı.

– Bana asırlar kadar uzun gelecek ayrılığımızı unutturması dileğiyle.

Nevin sustu. Viskiyi yudumladı. Nazım, yanına sokuldu. İltiras dolu bir sesle,

– Seni seviyorum Nevin.

Genç kız, robot gibi hareket ediyordu. Erkeğin üzerine kapanması ve ondan sonrası bir hayal gibi akıp gitmişti.

Aradan hayli zaman geçmişti. Nevin buz gibi bir sesle Nazım'a,

– "Neden" diye sordu.

Yarı çıplak, Nevin'in yanında uzanmış olan delikanlı, bu soruya cevap vermedi. Düşünüyordu. Evet,

"Neden bunu yapmıştı?" Nevin'e sahip olmuştu. Her zaman elinde olan bu fırsatı, sevginin nişanesi olarak bugüne kullanmamıştı. Şimdi ise hoyratça, adice, tek yanlı bir zevk uğruna, kızı perişan etmişti. Bulduğu tek mazeret "Beni öyle istiyorlardı." demek oluyordu. Nevin, yattığı yerden doğruldu. Daha önce, etrafa savrulmuş elbisesini, iç çamaşırlarını topladı. Giyinirken ağlıyordu.

Nazım yattığı yerden onu seyrederken, özür dileme arzusunu güçlükle bastırmaya çalışıyordu. Nevin, tekrar sordu.

– Bunu neden yaptın Nazım?

Delikanlı pişmanlığını, pişkinlikle örtmeye gayret etti.

– Normal değil mi?

– Senden hiçbir zaman kendimi esirgemedim. Bana böyle davranman için sana ne yaptım?

Nazım birden hiddetlendi. Yüksek sesle,

– Böyle olmamı siz istediniz. Doğru bildiğim yolda yürümeme engel oldunuz. Beni korkak yaptınız. Elimi ayağımı bağladınız. Düşmanlarımla mücadelede yalnız kaldım. Sen, babam, hepiniz beni terkettiniz. Şimdi ben sizin istediğiniz Nazımım. Anladın mı?

Nevin giyinmesini bitirmişti. Nazım, hâlâ yarı çıplak yatıyordu. Genç kadın kapıya doğru yürüdü. Nazım, arkasından seslendi.

– Hemen mi gidiyorsun? Bekle seni götüreyim!

– İstemem, geliş yolunu bildiğime göre, gidiş yolunu da kolayca bulurum.

Nazım doğrulmuştu. Nevin'e koşup af dilemek isteğini zorlukla bastırıyordu. Bunu başarmak için de sert davranmayı çare görüyordu. Nevin, kapıyı açtı. Dışarı çıkarken, ondan yana döndü. Izdırap dolu bir sesle,

– Seni çok seviyorum Nazım. Pişman değilim.

Fakat beni çok kırdın. Bana orospu muamelesi yapmayacaktın.

Sonra da onun cevabını beklemeden dışarıya çıktı. Nazım, hızla peşinden koştu. Geç kalmıştı. Genç kadın, koşar adımlarla çoktan caddenin yolunu tutmuştu. Günahları ile başbaşa kalan Nazım, büyük bir ızdırapla tekrar yatağına döndü. Yapamıyordu. Treni kaçırmıştı. Ne kendi istediği, ne de onların istediği gibi bir insan olabilmişti. Ağır ağır giyindi. Hüzünlüydü. En önemlisi kendisine olan sevgisini ve saygısını kaybetmişti. Dışarıya çıktığında etrafına ilk defa görürmüşcesine bakındı. Sağından solundan akıp giden insan seli arasında tek başına ilerledi. Hedefi bir telefon bulmaktı. İntihara karar vermiş insanlara özgü bir huzur içerisinde, Metin'le konuşacağı telefonu aradı.

***

Cemal, büyük bir neşe ile içki kadehini arkadaşlarına doğru kaldırdı.

– Gelecekteki büyük zaferlerimize içiyorum arkadaşlar. En kötü günümüz böyle olsun!

Büyük yemek masasının etrafında eşleri ile birlikte oturan Abidin, Mehmet, Kemalettin, Muammer, Halûk ve Rahmi de, onun bu neşesine katıldılar. Kadehler havaya kalktı. Uzun süredir içiyorlardı. Federasyonun dinlenme tesisindeki lüks yemek salonu, onlara ayrılmıştı. Yaşları küçük olanlar, ayrı bir masada kendi aralarında eğlenirken anne ve babalar bir başka masada, yılbaşını karşılamaya hazırlanıyorlardı. Cemal, içtikçe neşelenmişti. Kulakları rahatsız eden monoton sesi bile alkolle yumuşamış, daha bir hoşlanmıştı. Cemal, oturduğu yerden yardımcısına lâf attı.

– Muammer, geçen hafta duyduklarını anlatsana ha!

Muammer, Abidin'den yana baktı. Kafasını olum-

suz manâda salladı.

– Yengem burada olmaz!

Cemal yılıştı.

– Hadi ulan, anlat şu tepsiyi.

Mehmet Abidin'i korumak istedi. Bunun için de Cemal'e sataştı.

– Başkan, sen buradaki haberleri bırak da. Avrupadan söz et. Duyduğumuza göre nefis bir seyahat olmuş.

Cemal rahat konuşuyordu. Karısı az önce masadan kalkmıştı. Salona, kısa bir göz attı. Karısını etrafta görememişti. Yılışık bir sesle anlattı.

– Pek eğlendim. Bak bunda haklısın.

İçki, Cemal'in dilini çözmüştü. Dili çözülen Cemal çok defa seks hikâyeleri anlatırdı. Dinleyenler arasında kadınların bulunmasına da aldırmazdı. Şimdi. Hollanda gezisinden bahsediyordu.

– Görecektiniz beyler. O Fraulainlerin güzelliğini.

Mehmet atıldı.

– Başkan o dediğin Almanya'da bulunur.

Abidin, Mehmet'in az önce kendi lehine yaptığı konuşmayı unutmuştu. Cemal'den yana çıktı.

– Dikkat tecrübe konuşuyor. Başkan, kulaklarını iyi aç.

– Ayıp ettin Abidin. Hayatımız gözümüzü kulağımızı açmakla geçiyor.

Rahmi lâfa daldı.

– Politika yok!

Kemalettin,

– Buraya eğlenmeye geldik. Hem aramızda hanımlar da var unutmayalım.

Kısa bir sessizlik oldu. Bu aradan istifade, herkes masa üzerindeki çeşitli yemeklere daldı. Ancak ağız şaplatmaları uzun sürmedi. Kadınlar kendi aralarında konuşurken, erkeklerde kısık sesle Cemal'in Hollanda

gezisine kulak kabartıyordu. Muammer, içkinin verdiği cesaretle, bir ara Cemal'e sordu.

– Başkan gelirken, bir de acaip bir alet getirmişsiniz. Bu ne işe yarıyor?

– Ulan sizden de birşey saklanmaz be!

Sonra yarı şaka, yarı ciddi sordu.

– Nereden duydun?

Bu sorusuna Muammer cevap vermedi. Fakat o anlamıştı. Vildan'ın erkek kardeşi, sendikada çalışıyordu. İşsiz delikanlıya gayrıresmi enişte sayılan Başkan, yüklü maaş karşılığında sendikada bir iş vermişti. Federasyonu, babasının çiftliği anlayışı ile kullanan Cemal, bu gibi uygunsuz işleri yapmakta, herhangi bir sakınca görmezdi. Herhalde Oktay, Vildan'a getirdiği hediyeden sözetmişti. İçinden "Godoş oğlan" diye geçirdi. Sonra da seks aletinin marifetini anlattı.

– Çok işime yarıyor. Bele takılıyor. Meydana getirdiği titreşim, insanda süper seks gücü sağlıyor.

Abidin, Cemal'in anlattıklarını merakle takip ediyordu. Tepsi hikâyesindeki başarısızlığı, alete karşı merakını iyice gıdıklamıştı. Sordu,

Gerçekten iyi netice aldın mı?

– Sana vereyim. Beğenirsen, sende getir. Ama çok pahalı.

Abidin,

– İşe yarıyorsa mesele yok!

Cemal, ağzındaki koca lokmayı zorlukla çiğnedi. Çenesinden akan yağları önündeki peçete ile silerken, adeta hırladı.

– Hemde ne işe yarıyor. Tak görürsün.

Bu sırada kadınlar da merakla onların konuşmalarına kulak kabartmışlardı. Rahmi, bu durumu farketti. İhtar etti.

– Dikkatli olalım beyler. Hanımları ürkütmeyelim.

Cemal kaba bir kahkaha attı. Bu esnada yanlarına garson geldi. Cemal'in kulağına eğildi.

– Telefondan sizi istiyorlar efendim, dedi.

Cemal, oturduğu koltuktan kalktı. Başı mütbiş dönüyordu. Sallana sallana yürüdü. Abidin arkasından seslendi.

– Ne oldu Başkan? Meydanı çabuk terkettin.

Cemal, ondan yana elini salladı.

– Şimdi geliyorum. Telefon etmişler.

Son cümlesini çok yavaş söylemişti. Sadece kendisi duymuştu. Ağır ağır garsonun peşinden gitti. Çok sarhoştu. Etrafını görecek halde değildi. Öyleki karısı ile çarpışmasına ramak kaldığı halde, onu görmeden yanından geçmişti. Nuran, kocasının körlüğünden etkilendi. Sinirlenmişti. O da peşine takıldı. Cemal, garsonun uzattığı telefonu aldı. Monoton sesle sordu.

– Ben Cemal, kim o?

– Beni tanımadın mı? Ben Vildan,

– Vildan mı? Merhaba güzelim. Sesin çok uzaktan geliyordu. Çıkaramadım.

Nuran, kocasının konuşmasını duymuştu. Gözleri iri iri açıldı. Kan, başına sıçramıştı. Bu esnada yanındaki masaya gözü ilişti. Telefonun paralel olduğunu biliyordu. Hızla telefona uzandı. Kocası ile Vildan arasındaki konuşmaları dinleyecekti. Cemal, pek keyifliydi. Vildan'ın konuşmasını zevkle dinliyordu.

Vildan,

– Sevgilim bilemezsin. Sensiz yılbaşı ne kadar çekilmez benim için. Şimdi televizyon seyrediyorum.

– Evde yalnız mısın?

– Babamı bilirsin. Erkenden gitti. Yılbaşı gâvur icadı diyor. Annemin de uykusu geldi. Ben de biraz sonra yatağınıza koşacağım. Seni hayal edeceğim. Benim azgın boğam. Cemal, zevkten dörtköşe olmuştu. Gözünün önüne Vildan'ın körpe vücudunu getirdi

Onu gerinirken tahayyül etti. Bütün vücudu zevkle titredi.

– Ben de seni çok özledim sevgilim.

– Canım benim.

– Yakında sana geleceğim.

– Her yanımla seni arzuluyorum. Yılbaşını sensiz geçirmek beni çok üzüyor.

– Söz yavrum. Seneye yılbaşında beraberiz.

– Benim tek tesellim, Avrupa'daki gecelerim. Yılbaşını kutlarım hayatım. Öpücüklerini her yanım da duymak istiyorum. Seni hasretle bekliyorum.

– Sus aşifte, alçak!

Nuran daha fazla tahammül edememişti. Devreye girmişti. Telefonda kısa bir sessizlik oldu. Vildan çığlık çığlığa sordu.

– Kim o?

Fakat kimsenin kendisine cevap verecek hali yoktu. Telefonu fırlatan Nuran, kocasına dönmüştü. En yüksek sesi ile haykırıyordu.

– Vicdansız herif. Utanmaz sübyancı herif. Kızın yaşındaki kadınlarla aşne-fişneye utanmıyor musun?

Nuran'ın çığlıklarını duymayan kalmamıştı. İçerideki salondan birkaç kişi koşarak geldi. Muammer, hıçkıra hıçkıra ağlayan Nuran'ı yatıştırmak istedi.

– Yenge üzme kendini. Bir yanlışlık oldu herhalde?

Nuran hırsla konuştu.

– Ne yanlışlığı? Kulaklarımla duydum.

Cemal suçüstü yakalanmanın şaşkınlığını üzerinden atmaya başlamıştı. Şimdi sinirlenme sırası ona gelmişti. Birden parladı.

– Sus be karı, hepimizi rezil ediyorsun. Utan!

Nuran, teskin olacak yerde, daha çok hiddetleniyordu. Konuşmuyor, sanki bağırıyordu.

– Ben mi rezilim. Ayıp, koca herif birde yalan söylüyor. Dostunla yakaladım seni. Telefonda aşk yaparken yakaladım seni. Hâlâ ayıp diyorsun asıl sen utan. Boyundan, bosundan utan. Bir de Genel Başkanım diyorsun. Rezil olan sensin. Koca-koca kızların var. Ama sen elin orospuları ile gönül eğlendiriyorsun!

Cemal'in sesi, yüksek perdeden cevap verdi.

– Yeter be? Kafamı kızdırma!

Kadın,

– Ne yaparsın ha! Kızarsan kız. Ateş olsan ne yazar ha!

– Sana sus diyorum. Yoksa karışmam!

Nuran, zincirinden boşanmış bir hayvan gibi, kocasına saldırdı. Halim selim kadın, âdeta canavarlaşmıştı. Muammer ile Kemalettin, araya girdiler. Bu esnada koşar adımlarla gelen Abidin, Cemal'i koltukladı. Onu salona sürükledi. Bir yandan da teskin ediyordu.

– Uyma Cemal. Kendine gel.

Kocasının sürüklendiğini gören Nuran, daha da coşmuştu.

– Sen göreceksin. Seni mahvedeceğim. Hırsız, dolandırıcı herif. Sendika Başkanıyım diye yıllarca işçiyi kandırdın. İşçinin kanı ile beslendin. Göreceksin bak. Bütün bildiklerimi gazetecilere anlatacağım. Onlara belge vereceğim. Hırsızlığını duymadık kimse bırakmayacağım.

Cemal, kendinden geçmişti. Hırsından her yanı zangın zangır titriyordu. Birden yemek masası için servis yapılan tekerlekli küçük masayı gördü. Üzerindeki bıçaklardan birini aldı.

– Sana sus diyorum. Kaltak sus.

– Kaltak diye senin koynundaki aşifteye derler.

– Günah benden gitti.

Cemal elindeki bıçağı kadına doğru fırlattı. Kör

bıçak, duvara çarpmıştı sadece.

Abidin masaya çektiği Cemal'i azarladı.

– Ayıp Başkan bu yaptığınızı çocuklar bile yapmaz. Çok ayıp!

Bu esnada masadaki kadınlar da, Nuran'ı teskin için onun etrafını kuşatmışlardı. Şimdi her kafadan bir ses çıkıyordu. Nuran'ın boşalan sinirleri, yerini ağlama krizine terketmişti.

Abidin, karısına seslendi.

– Odasına çıkarın Seniye.

Seniye, Nuran'ın koluna girdi. Onu âdeta sürükleyerek odasına götürdü. Kavgayı dehşetle takip eden çocukları teskin etmek, Kemalettin'in karısına düşmüştü. Serap ile Nevin, sapsarı yüzle kendi masalarına oturduklarında süt dökmüş kediye dönmüşlerdi. Utanıyorlardı. Anne ve babalarının kavgası gururlarını kırmıştı. Bu durum fazla sürmedi. Biraz sonra yanlarına gelen bir garson annelerinin ikisini de çağırdığını haber verdi. O esnada Cemal, kurtuluşu peşpeşe yuvarladığı içkide bulmuştu. Beynini alkolle boğmak istiyordu. Düşündükçe delirecek gibi oluyordu. Rezil olması biryana, asıl karısının onunla ilgili birtakım belgeleri basına verme tehdidi, yüreğine oturmuştu. "Ya yaparsa" düşüncesi az önce çıkan rezaleti ona unutturmuştu. Buna müsaade etmiyecekti. Mani olacaktı.

Geleceğini tehlikede görmesi aklını başına getirmeye yetmişti. Salona Abidin'in karısı girdiğinde, onun telâşlı telâşlı kocasına kaş göz edişi gözünden kaçmadı. Hiddetle kadına sordu.

– Ne oluyor?

– Şey,

– Lütfen söyleyin. Meraklanmayın, artık eskisi kadar sinirli değilim.

– Şey. Eşiniz çocukları çağırdı. Gideceğim diye

tutturdu.

Cemal sinirli sinirli parmakları ile masayı tıklattı.

– Gecenin bu saatinde nereye gidecekmiş?

– Ben de öyle söyledim. Fakat dinletemedim. Nevin ile Serap'ı yanına almış. Ben İzmir'e gideceğim. İlk uçakla da İstanbul'a döneceğim diyor.

Abidin,

– Mani olamadınız mı?

Kadın elinden ne gelir gibilerden, iki elini yana açtı.

– Vazgeçiremedim. İsrar ediyor. Eğer mani olursak, kendisini balkondan aşağıya atacakmış!

Cemal söylendi.

– Deli bu kadın, vallahi deli!

Abidin bir an düşünceli kaldı. Sonra iknâ edici bir sesle Cemal'e seslendi.

– Üzerine düşme. Yanlarına Muammer'i tak. İzmir'de bir otelde kalsınlar.

– Bu saatte otel bulamazlar.

Muammer,

– Ben şehire bir telefon edeyim. Rafet'in otelinde boş bir yer bulurum herhalde.

Cemal diretti.

– Yılbaşı günü zordur.

Muammer,

– Merak etmeyin siz Başkanım.

Sonra kendi karısına seslendi.

– İstersen sen kal Meral. Yarın öğleyin dönerim.

Meral'in suratı asılmıştı. Fakat ses çıkarmadı. Ne de olsa emir büyük yerden gelmişti. Somurtup oturdu. Cemal de masadan kalkıp, Muammer'le birlikte karısının odasına gitti. Cemal'in gitmesi ile masaya kısa bir sessizlik çökmüştü. Abidin, sakin bir sesle konuştu.

– Hanımlar, beyler yılbaşımızı zehir etmeyelim.

Abidin'in bu çağrışına kimse itiraz etmedi. Ancak,

masada eski neşenin zerresi kalmamıştı. Fakat, bu hal fazla sürmedi. Rezaletin son perdesine şahit olanlar, şimdi bir başka konuyu düşünüyorlardı. Cemal'in felâketine sebep olacak belgeler, Nuran'ın eline nasıl geçmişti? Kadın tehdidi nereye kadar uzatacaktı? Nuran kızgınlık anı ile yalan söylemiş de olabilirdi. Fakat ne olursa olsun, Cemal'in geleceği karanlıktı. Mazolto, kocasının kafasından geçenleri okumuşcasına, onun kadehini doldururken, kulağına fısıldadı.

– Batan gemiyi ilk terkeden fareler olurmuş değil mi kocacığım?

Rahmi cevap vermedi. Bu benzetiş hoşuna gitmişti. Bu rezalet, Cemal'in ehliyetsiz kaptan olduğunu ortaya koymuştu. Gemiyi kurtarmak için, bu kaptandan en kısa zamanda kurtulmaları gerekiyordu.

Tekrar salona dönen Cemal, karısı ile kızlarının gittiğini söyledi. Aksi aksi arkadaşlarına baktı. Onların dolu kadehini görmüştü. "Herhalde sonum için kadeh kaldırıyorlar bunlar" diye iç geçirdi.

İDAM MAHKÛMU

Devrimbaz Federasyonunun olağanüstü kongresine sahne olan Spor ve Sergi Sarayı, heyecanlı günlerden birini daha yaşıyordu. Salonun yarısı boştu. Ancak, dışarısı ana-baba günüydü. Çeşitli sloganlar, zaman zaman bu kalabalığı karşı karşıya getiriyordu. Bir taraf, "Soldaki faşistler. Moskova'ya" derken, bir başka grup, "Bozgunculara hayat hakkı yok" şeklinde karşılık veriyordu. Kongreye giremeyenlerin sayısı, girenlerden daha fazlaydı. Fakat pek çok görevli, kapıda sıkı kontrol yapıyordu. Zaman zaman bu görevlilerden bazıları ikaz ediyordu.

– Kartı olmayan içeriye giremez. Lütfen kartınızı görülecek şekilde havaya kaldırınız. Salona sol yumrukları havada olanlar değilde, sadece elinde kartı bulunanları alıyorlardı. Spor ve Sergi Sarayı'nın giriş holünde de sıkı tedbirler alınmıştı. En azından yüz kadar genç, burada ellerinde sopalarla inzibatı sağlıyordu. Adamları yöneten Niyazi, bir ara yanına yaklaşan

Ayhan'a teminat verdi.

– Hiç meraklanmayın Ayhan abi, içeriye bizden olmayan kimse giremez.

– Aman Niyazi gözünüzü dört açın. Bu kongreyi rahatça almalıyız. Esas tokadı, altı ay sonra atacağız.

Niyazi, pek çok sırra vakıf insan havasında, liderine göz kırptı. Bu arada da Cemal'in başkanlık ömrünü biraz daha uzatmakla ne kazançları olacağını, hesaplamaya çalışıyordu. Giriş kapısına kadar sokulan ikiyüz kadar gencin "Yuh" sesleri, onu kısa süren bu dalgınlıktan kurtardı. Kendisinden emir bekleyen arkadaşlarına kesin emirler verdi.

– Aman dalaşmayın. Bırakın dışarıda istedikleri kadar bağırsınlar. Ses etmeyiniz.

Önemli olan içeriye girmemeleri. Kongrenin dağılmasını önleyeceğiz.

Ahmet, Niyazi'nin gözlerinin içine cesur bir bakış fırlattı.

– Meraklanma Niyazi abi! Her tedbiri aldım. Ayrıca, en azından ikiyüz kadar taraftarda dışarıda bekliyor. Az sonra onlar vasıtası ile kalabalığı dağıtırız.

Niyazi, Ahmet'in şişinmesine aldırmadı.

– Hır çıksın istemiyorum. Aşağıdan alacaksınız.

Konuşmasını uzatmadı. Dışarıdan büyük bir uğultu kopmuştu. Kapıdaki görevlilerden biri, diğerine seslendi.

– Ne oluyor?

– Bilmem?

Suali soran, az sonra uğultunun sebebini öğrenmişti. Alkış ve yuh sesleri ile karşılanan Devrimbaz Federasyonunun Genel Başkanı Cemal Kütler, kongre salonuna geliyordu. Spor ve Sergi Sarayı'nın kapısı önündeki kalabalığı güçlükle yarmış olan arabasından inen Cemal, kendisini alkışlayan taraftarlarını iki eliyle selâmladı. Sık sık yaptığı gibi, başının üzerinden

iki elini kenetledi. Minderde güreş kazanan eski pehlivanlar gibi zafer kazandığını bu şekilde ifade etmekten zevk alırdı. Cemal etrafını alan Muammer ile Mehmet'e kısık bir sesle sordu.

– Her türlü tedbiri aldınız mı?

Muammer,

– Herşey istediğimizden âla Başkanım.

Mehmet gülümsedi. Muammer'in görüşüne katıldı.

– Muhalefetsiz bir kongre yapacağız.

Cemal kalabalığın arasından ilerledi. Ön saftakiler onu alkışlıyordu. Ancak, arkadaki kalabalık hiç de lehinde değildi. Onu yuhalıyordu. Elindeki slogan yazısını ona doğru gösteren biri çığlık çığlığa bağırıyordu.

"Alınteri taciri. Sonun geldi. İhanetinin bedelini er geç ödeyeceksin. Emek sömürücüsü"

Cemal aldırmadı. Hızlı hızlı kapıya yöneldi. Bu esnada az önce Cemal aleyhinde konuşan genç, aniden peyda olan bir grup tarafından alaşağı edilmişti. Kapıya yanaştıkça, "Yaşa Başkan" sesleri daha yüksek çıkıyordu. Etrafında göğüsten kale duvarı yapmış görevlilerin yardımı ile içeriye girebildi. Bu esnada salondaki hoparlör, "Devrimbazlar Federasyonunun büyük liderinin geldiğini" ilân ediyordu. "Yaşa, varol" sesleri arasında Cemal salona girdi. Salondakiler sol kollarını havaya kaldırıp, başkanlarını selâmladılar. Salonda aleyhte herhangi bir ses duyulmuyordu. Cemal, bu manzaradan sonra rahat bir nefes almıştı. Arkadaşları sözünde durmuştu. Bir süre daha Başkanlıkta kalacaktı. Bunu anlaması ile birlikte, yarım saattir titreyen bacaklarının bu titremesi de durmuştu. Bu esnada salondakiler el çırparak, tempo tutmuşlardı. Cemal, iki eli havada mikrofona doğru ilerledi. Korkusu büyük ölçüde azalmıştı. Kafasında, konuşacağı sözleri düzene sokmaya uğraşıyordu. Karısının şantajını unutmuştu. Hakkındaki neşriyatı unutmuştu. Yılbaşı gecesin-

den sonra gelişen olayları ise hatırlamak bile istemiyordu.

Karısı, Nevin ile Serap'ı yanına almış ve evi terketmişti. Babasının yanına giden Nuran, bir daha dönmeyeceğini söylemişti. "Tekrar yüzyüze, herhalde mahkemede, boşanma davâsında geliriz" demişti. O da bu terkedişten sonra, Vildan'ın yanına postu sermişti. Kongre gününe kadar, azap dolu saatler yaşamıştı. Çökmekte olduğunu daha kuvvetle hissediyordu. Neşriyatın başlattığı yıkım, her geçen gün artmıştı. Tüm önleme gayretleri işe yaramamıştı. Teşkilâtının tabanı kaynamıştı. İşçiler, topluca federasyonu terkediyordu. Bunu engellemek ise elinden gelmiyordu. Esas kongreye daha on ay vardı. Bugünkü olağanüstü kongreye, federasyonunun mali kaynaklarını yükseltmek amacı ile gitmişlerdi. Herhangi bir şekilde yönetimde değişiklik sözkonusu değildi. Ancak, neşriyat üzerine karşı tarafın teklifi ile gündem değişebilir ve yeni bir Genel Başkanı seçilebilirdi. Cemal, kongre nin havasını gördükten sonra, duyduğu bu kuşkunun büyük ölçüde azaldığını hissetti. Yönetici seçiminin yapılmayacağı kesinlikle ortaya çıkmıştı. Fakat, bu onun son kongre zaferi olacaktı. Bunu da kendi adı gibi biliyordu. "Bir günün beyliği beyliktir" diye düşündü.

Bu sırada Muammer, mikrofondan anons yapıyordu.

— Arkadaşlar, devrimbaz kardeşlerim. Genel Başkanımız sizlere seslenecektir!

Salon bir anda sustu. Cemal, emin adımlarla yanına geldi mikrofonu boyuna göre ayarladı. Sonra da sabaha kadar Nazım Hikmet'ten ezberlediği bir mısrayı dile getirdi.

"Merhaba arkadaşlar, Merhaba,
Biz ne mükümmel dostlarız ki,

Kelimesiz ve yazısız anlaşırız.
Merhaba çocuklar
Merhaba, cümleten merhaba."

Şiir, büyük alkışlarla kesildi. Salon, "Kahrolsun Faşizm" nidaları ile inliyordu. Cemal, iki elini havaya kaldırdı. Delegeleri sessizliğe davet etti. Herkes susmuştu. Bunun üzerine o da konuştu.

– Bozguncular, oportünistler, bizleri karşılarına almışlar, kirli ellerini işçi sınıfının devrimbaz sendikal örgütüne uzatıyorlar. Sınıf düşmanları hep birlikte bize saldırıyorlar. Akıllarınca, Devrimbaz Federasyonunu işçi sınıfından koparmak istiyorlar. Ama nafile bunu başaramıyacaklardır.

Bir an sustu. Kulağını dikti. Sözlerinin etkisini bekledi. Kalabalık sessizce dinliyordu. Konuşmasına devam etti.

– Besledikleri gerici basın yoluyla, ilk önce teşkilâtımızın yasal varlığını yoketmeye yönelik yoğun bir kampanyaya girişen egemen güçler, federasyonumuzun canına ot tıkamak isteklerinde başarı sağlayamamıştır. Devrimbazlar biraraya gelmiş, işçi sınıfının güçlü yumruğunu suratlarına indirmiştir.

Cemal'in sözleri büyük bir alkış tufanı ile kesildi. Şimdi yaşa-varol, sesleri Spor ve Sergi Sarayının dışındaki aleyhte sloganları kolayca bastırıyordu.

Cemal, konuşmasını sürdürdü.

– Devrimbaz Federasyonu, işbirlikçi büyük burjuvanın korkulu düşlerine girmektedir. Korkan insanların, korkularını bastırmak için yüksek sesle bağırması gibi egemen güçlerin sözcüleri de "Devrimbaz Federasyonunu yıkacağız" diye bas bas bağırmakta, ancak ellerine birşey geçmediği için de, korkularını bir türlü yenememektedirler. İşçi sınıfının, devrimbaz geleneğinin bir parçasıyız. Egemen güçlere, iktidara diyorum ki, "Kanlı ellerinizi üzerimizden çekiniz.

Çünkü bizler, bu elleri kırmaya muktediriz."

Salonu dolduran yüzlerce insan, tek bir ses halinde gürledi. "Başaramayacaklar"

Cemal, heyecanla konuşmasına devam etti.

"İşçi sınıfı, demokratik güçler, ilerici yurtsever gençlik, faşistlerin her türlü saldırısını önleyecektir. Yaşasın toplumsal savaşımız."

Cemal'in ağzı köpürerek yaptığı konuşmasını ilgisiz gözlerle takip eden Abidin, bir ara Kemalettin'in kulağına eğildi.

– Kim hazırladı bu konuşmayı?

Kemalettin, küçük kanlı gözlerini Abidin'den yana çevirdi.

– Her zamanki gibi Ayhan.

– Belli!

Abidin, Cemal'in tüm konuşmalarını, başkalarına hazırlattığını biliyordu. Cemal bu konuşması ile Ayhan'ın neferi haline geldiğini ortaya koymuştu. Bu esnada sözünü bitiren Cemal, delegeleri son defa selâmladı. Mikrofondan indi. Kendisine yapılan tezahürat, en üst düzeye çıkmıştı. Neşeden dört köşe olan Cemal, muzaffer kumandan edâsı ile kendisine ayrılan iskemleye yürüdü. Abidin, manidar bir tebessümle Kemalettin'e lâf attı.

- Şahane bir gösteri, ne dersin Kemalettin?

Kemalettin alaylı konuştu.

– Bilirsin Başkan, idam mahkûmlarının son arzularını harfiyen yerine getirmek âdettir.

Abidin, babacan bir tavırla Kemalettin'in sırtına vurdu.

– Yani şimdi bizim gardiyanlık görevini mükemmel yaptığımızı mı söylemek istiyorsun?

Kemalettin cevap vermedi. Cemal, iskemlesine oturmuştu. Kurulu oyuncak askerler gibi delegeler, şimdi hep bir ağızdan bir başka lidere alkış tutuyordu. Ce-

mal, mikrofona gelen Rahmi'ye bakarken kendisini dibi görülmeyen bir boşluğa yuvarlanır gibi hissediyordu.

–SON–

Türk iş ve işçi hayatında bomba gibi patlayacak roman

Refik Sönmezsoy *usta bir gazeteci ve yazardır. Çeyrek asıra yaklaşan meslek hayatının çok büyük kısmını Türkiye'deki işçi hareketlerine adamıştır. Kendisinin işçilerimiz için çıkan bütün kanunlarda emeği vardır. Sönmezsoy, sendikaların, rejimin vazgeçilemez unsurları olduğuna kesinlikle inanmıştır. Ama her kuruluşta olabileceği gibi sendikalarda da birtakım istismarcılar bulunmakta ve bunlar akla-hayale gelmeyecek oyunlar tezgâhlayarak alın terleri üzerinde çıkar ağları örmektedirler. İşte* **Refik Sönmezsoy,** *Türk iş ve işçi hayatında bomba gibi patlayacak bu eserinde alınteri ticareti yapan sendikacıları bir-bir ortaya koymakta, akıllara durgunluk verecek olayları gün ışığına çıkarmaktadır.*